KTÜ 1955

TÜBİTAK

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Uluslararası İlişkiler Bölümü

ÖZET METİN KİTABI
ABSTRACT BOOK

8. SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER KONGRESİ

8th POLITICS AND INTERNATIONAL RELATIONS CONGRESS

08-10 Ekim/October 2025

ISBN: 978-605-2271-78-0

Editör:
Ayçe SEPLİ

#polir25

www.ktu.edu.tr/ircongress

KTÜ 1955

TÜBİTAK

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Uluslararası İlişkiler Bölümü

8. SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER KONGRESİ

8th POLITICS AND INTERNATIONAL RELATIONS CONGRESS

ÖZET METİN KİTABI
ABSTRACT BOOK

Bu kitabın tüm hakları Karadeniz Teknik Üniversitesine aittir. İzin alınmadan çoğaltılamaz ve kopyalanamaz. Eserin içeriğine ilişkin etik ve hukuki sorumluluk yazarlara aittir. KTÜ Yayınevi – 2025 ©
Yayın Tarihi: 22.10.2025
ISBN: 978-605-2271-78-0

All rights of this book belong to Karadeniz Technical University. Without permission can't be duplicated or copied. Authors are responsible both ethically and juridically. KTU Publications – 2025 ©
Issued: 22.10.2025
ISBN: 978-605-2271-78-0

VakıfBank

#polir25

www.ktu.edu.tr/ircongress

PROGRAM AKIŞI/ PROGRAM FLOW 1

DÜZENLEME KURULU / ORGANISING COMMITTEE 4

ULUSLARARASI BİLİM KURULU / INTERNATIONAL SCIENTIFIC COMMITTEE 5

KATILIMCI LİSTESİ / PARTICIPANT LIST 6

1. Oturum / 1st Session 10
Jeopolitik Değişimin Diplomasi Alanına Yansımaları 10
EGEMEN GÜCÜN AKIL DARALMASI YARATARAK HALKLARI KONTROL ETME YÖNTEMİ . 11
ASYA'DAKİ ÇATIŞMALARDA ÇİN'İN KONUMU: HİNDİSTAN- PAKİSTAN VE İRAN- İSRAİL KARŞILAŞTIRMALI ÖRNEKLERİ 12
ULUSLARARASI SPOR MÜSABAKALARININ ULUSLARARASI KRİZLER ÜZERİNDEKİ ROLÜ: SPORUN POLİTİK ANLAMI VE TARİHSEL YANSIMALARI 13
FRANSIZ DIŞ POLİTİKASINDA EĞİTİM VE KÜLTÜREL UNSURLARIN KULLANIMI 15

2. Oturum / 2nd Session 16
Avrupa Birliği, Normatif Güç ve İçsel Krizler 16
SÖYLEMDEN PRATİĞE: AVRUPA BİRLİĞİ'NİN NORMATİF GÜÇ İDDİASININ GÜNCEL KRİZLER KARŞISINDAKİ SINAVI 17
AŞIRI SAĞIN YENİ YÜZÜ/NAZİZMİN DEVAMI: ALMANYA İÇİN ALTERNATİF (AFD) ÜZERİNDEN BİR İNCELEME 18
KEMER SIKMA POLİTİKALARI BAĞLAMINDA 2008 KRİZİ VE İZLANDA 19

3. Oturum / 3rd Session 20
Türkiye's Foreign Policy Transformation and Strategic Autonomy 20
PRAGMATIC SOVEREIGNTY: TURKIYE'S STRATEGIC AUTONOMY IN THE UKRAINE CONFLICT (2022-2025) 21
THE PARAMETERS OF TÜRKIYE'S FOREIGN POLICY TRANSFORMATION FROM WEST TO EAST 23
ASSESSING TURKIYE'S SOFT POWER POLICIES: EDUCATIONAL MOVEMENTS AND SCIENTIFIC COLLABORATION 24
EXAMINING THE EFFECTIVENESS OF ASIAN STUDIES IN TURKIYE* 25
PIONEERING STABILITY: TÜRKİYE'S HYBRID GOVERNANCE MODEL FOR ENERGY RECONSTRUCTION IN SYRIA 26

4. Oturum / 4th Session 27
Technology, Digital Governance and Global Security 27
THE AGE OF INTELLIGENT POWER: ONTOLOGICAL SECURITY, DIGITAL DIPLOMACY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE FUTURE OF INTERNATIONAL GOVERNANCE 28
BRUSSELS TO THE WORLD: ASSESSING THE EXTRATERRITORIAL REACH OF THE EU AI ACT ON GLOBAL AI FRAMEWORKS 29
COMMERCIALIZATION OF SPACE IN EMERGING ECONOMIES: A COMPARATIVE ANALYSIS OF TURKEY AND INDIA 30

5. Oturum / 5th Session 31
Yeni Dünya Düzeni, Küresel Güçler ve Bölgesel Yapılar 31
YENİ ÇOK KUTUPLU DÜNYA DÜZENİNDE FARKLI ÇATIŞMALAR, ORTAK ÇIKARLAR; BRICS, ŞİÖ VE TDT ÖRNEKLEMİNDE AMPİRİK BİR DEĞERLENDİRME 32
BRICS ÜLKELERİNİN ULUSLARARASI SİSTEMDE DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜM ANLAYIŞLARI ... 33
BRETTON WOODS YILLARINDAN TRUMP DÖNEMİNE: KÜRESEL KRİZLER VE ABD MERKEZLİ DÜZENİ SORGULAMAK 34

6. Oturum / 6th Session 35
Avrupa Birliği, Dış Politika ve Küresel Dinamikler 35
RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA AVRUPA UYUMUNA BAKIŞ AVRUPA BİRLİĞİ SÜREÇTE NE KADAR İŞLEVSEL? 36
İŞ BİRLİĞİ VE REKABET EKSENİNDE BİR DIŞ POLİTİKA ARACI OLARAK BİLİM DİPLOMASİSİ: AVRUPA BİRLİĞİ ÖRNEĞİ 37
AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ORTAK DIŞ VE GÜVENLİK POLİTİKASI VE STRATEJİK ÖZERKLİK ARAYIŞI: RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI'NIN YANSIMALARI 38

7. Oturum / 7th Session 40
Türkiye Perspektifinden Teknoloji, İstihbarat ve Güvenlik Stratejileri 40
HUDUT BİRLİKLERİNDE İSTİHBARAT 41
MODERN GÜVENLİK STRATEJILERINDE İHA SISTEMLERİ VE SAVUNMA DİPLOMASİSİ: TB2, REAPER, HERON ÜZERINDEN BİR ANALİZ 43
YENİ TEKNOLOJİLER BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE SINIR GÜVENLİĞİ 44
NİTELİKLİ İSTİHBARAT FAALİYETLERİNDE TEORİ VE PRATİK ENTEGRASYONU: DERİNLEMESİNE BİR ANALİZ 45

8. Oturum / 8th Session 46
Karadeniz'de Enerji, Güvenlik ve Jeopolitik Rekabet 46
RUSYA'NIN UKRAYNA'DAKİ SAVAŞINI MEŞRULAŞTIRMA ARACI OLARAK ENERJİ DİPLOMASİSİ 47
KRİZLER ARASINDA SIKIŞMIŞ BİR HAVZA: KARADENİZ'DE ENERJİ, GÜVENLİK VE DİPLOMASİ ÜÇGENİ 48
KARADENİZ'DE DENİZ GÜVENLİĞİ DİNAMİKLERİ 49
GÜRCİSTAN'DA DONDURULMUŞ ÇATIŞMALAR: ABHAZYA VE GÜNEY OSETYA'DAKİ MEVCUT SİYASİ GERÇEKLİKLER VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ 50

9. Oturum / 9th Session 51
Regional Conflicts and Global Power Rivalries 51
STEPS TO WAR AT SEA: REGIONAL ACTORS AND THE SECURITY DILEMMA IN THE BLACK SEA 52
"STATE OF EXCEPTION" INVOKED: THE CASES OF WARTIME UKRAINE AND RUSSIA 53
THE CHANGING GLOBAL GEOGRAPHY OF LITHIUM EXTRACTIVISM: NEW GREEN SACRIFICE ZONES IN NORTH AMERICA 54
ASSESSING VULNERABILITIES IN ENERGY CRITICAL INFRASTRUCTURES: RISK ASSESSMENT AND POLICY RESPONSES 55

10. Oturum / 10th Session 57
Rize'de Toplumsal ve Siyasal Hayat 57
HOMOSOSYAL SERMAYE VE SİYASAL DIŞLANMA: 1980–2002 YILLARI ARASINDA RİZE'DE KADINLARIN PARTİ TEŞKİLATLARINDAKİ YOKLUĞU 58
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELENİN TOPLUMSAL CİNSİYET BOYUTU: RİZE'NİN ÇAYI VE KADINLARIN ADAPTASYON STRATEJİLERİ 59
KADININ KAMUSAL ALANDA GÖRÜNÜRLÜĞÜ: RİZE'DE KIRSALDAN KENTE GÖÇÜN TOPLUMSAL ETKİLERİ 60
RİZE VE TRABZON'DA YEREL MEDYANIN ULUSLARARASI GELİŞMELERİ HABERLEŞTİRME EĞİLİMİ 61

11. Oturum / 11th Session 62
Belirsizlik Çağında Ortadoğu ve Yeni Güç Konfigürasyonları 62
ESAD REJİMİNİN ARDINDAN: SURİYE'DE DEMOKRATİKLEŞME TARTIŞMALARI VE GEÇİŞ SÜRECİNİN ÇELİŞKİLERİ 63
TEORİK SESSİZLİK VE EPİSTEMOLOJİK KRİZ: BELİRSİZLİK ÇAĞINDA ORTADOĞU'YU ANLAMANIN SINIRLARI 64
BÖLGESEL GÜÇ REKABETİ VE İRAN–SUUDİ ARABİSTAN YAKINLAŞMASI: YENİ DENGE ARAYIŞLARI 65
ESAD REJİMİNİN HAYATTA KALMA STRATEJİLERİ 66

12. Oturum / 12th Session 67
Dış Politika, Toplumsal Hafıza ve Kimlik İnşası 67
YUNANİSTAN DIŞ POLİTİKASINDA "İMPARATORLUK VE ALTIN ÇAĞ ANALOJİLERİ": BÜYÜK İSKENDER'DEN MEGALİ İDEA'YA 68
İMPARATORLUK SONRASI MİT İNŞASI: SOVYET ÇÖKÜŞÜNÜN ARDINDAN KIRIM VE KUTSAL MEKAN SÖYLEMİ 69
CEMAL GÜRSEL HÜKÜMET PROGRAMI ÜZERİNDEN TÜRK DIŞ POLİTİKASI'NI OKUMAK ... 71

13. Oturum / 13rd Session 72
ABD Büyük (Grand) Stratejisi 72
20. YÜZYILDA ABD DIŞ POLİTİKASI: İZOLASYONDAN KÜRESEL LİDERLİĞE 73
AMERİKAN DIŞ POLİTİKASINDA GRAND STRATEJİ KAVRAMI VE ÖNEMİ 74
MONROE'DAN WILSON'A: AMERİKAN BÜYÜK STRATEJİSİNDE SÜREKLİLİK VE DÖNÜŞÜM (1776–1918) 75
21. YÜZYILDA ABD DIŞ POLİTİKASININ GENEL SEYRİ 76

14. Oturum / 14th Session 77
Güvenlik ve Yeni Teknolojiler 77
ORTADOĞU EKSENİNDE 2010-2025 YILLARI ARASINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN SİBER ve YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ OPERASYONLAR ÖRNEK DEVLET: İSRAİL 78
UZAY GÜCÜ DOKTRİNİ: KAYNAK REKABETİ, İSTİHBARAT ve ASKERİ UYGULAMALAR 79

15. Oturum / 15th Session 81
Afrika Çalışmaları 81
TÜRKİYE AFRİKA İLİŞKİLERİNDE YENİ DÖNEM: AKILLI GÜÇ MODELİ 82
AFRİKA BOYNUZU'NDA DEVLET İNŞASININ KIRILMA NOKTALARI 83
BELİRSİZLİK ÇAĞINDA YENİ KÜRESEL DÜZEN: AFRİKA'DAKİ NADİR TOPRAK ELEMENTLERİ/ STRATEJİK MADENLER VE BÜYÜK GÜÇ REKABETİ 84

16. Oturum / 16th Session 85
İsrail'in Güvenlik Stratejileri ve Bölgesel Etkileri 85
2011 SONRASI İSRAİL'İN GAZZE POLİTİKASI: GÜVENLİK, ABLUKA VE BÖLGESEL DİNAMİKLER 86
İSRAİL'İN ORTA DOĞUYU ŞEKİLLENDİRME STRATEJİSİNİN ANALİZİ 87
İSRAİL'İN "AHTAPOT DOKTRİNİ'NİN" İRAN'A YÖNELİK STRATEJİK ETKİLERİ 89

17. Oturum / 17th Session 91
İklim Diplomasisi ve Küresel Yönetişim 91
BELİRSİZLİK ÇAĞINDA İKLİM DİPLOMASİSİ: ANTALYA DİPLOMASİ FORMU SÖYLEMLERİ 92
İKLİM DİPLOMASİSİNDE KENTLERİN ROLÜ: TÜRKİYE'DEKİ BELEDİYE BAŞKANLARI SÖZLEŞMESİ ÜZERİNDEN BİR ANALİZ* 93
SÜREKLİLİK Mİ, DÖNÜŞÜM MÜ? PARİS ANLAŞMASI SONRASI ÇİN'İN İKLİM POLİTİKASI ... 94
BELİRSİZLİK ÇAĞINDA ULUSLARARASI DÜZENİN SINIRLARI: İKLİM KRİZİ VE ULUSLARARASI KURUMLARIN DÖNÜŞÜMÜ 95
ENDİŞE ÇAĞINDA ULUSAL GÜVENLİK AÇISINDAN İKLİM GÖÇÜNÜN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ 97

18. Oturum / 18th Session 99
Küresel-Bölgesel Krizler ve Alternatif Okumalar 99
HEGEMONYA KRİZİ OLARAK 2008 KÜRESEL KRİZİ 100
KÜRESEL KRİZLERIN GÖLGESİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ POLİTİKALARI: BELİRSİZLİK ÇAĞINDA DİRENÇLİ ÇALIŞMA ALANLARI VE YENİ ULUSLARARASI DÜZEN 101
MEŞRUİYET VE MÜŞTEREKLER: KURUMLARIN BAĞIŞIKLIĞI, ORTAK OLANIN SİYASETİ. 102
CHANNEL THUNDER 2025A BAĞLAMINDA KÜRESEL SÖYLEM SAVAŞI: ABD, ÇİN VE RUSYA MEDYASINDA TAYVAN KRİZİ TEMSİLLERİ 104
2025 YILINDAKİ TARİHİ DÖNÜŞÜM: AZERBAYCAN-ERMENİSTAN ARASINDA SAĞLANAN BARIŞ ANLAŞMASI 105

19. Oturum / 19th Session 106
İnsan Hakları, Evrensellik ve Normatif Düzen 106
ULUSLARARASI ADALET DİVANI'NDA KADIN YARGIÇ TEMSİLİ: DEVLETLERİN ADAY GÖSTERME KARARLARINI ŞEKİLLENDİREN NORMATİF, YAPISAL VE STRATEJİK DİNAMİKLER 107
İSRAİL ALEYHİNE TAZMİNAT TALEPLERİ BAĞLAMINDA FİLİSTİN'İN DEVLET OLARAK TANINMASININ ÖNEMİ 109

20. Oturum / 20th Session 111
Küresel Güç Olarak Çin: Stratejiler, Açılımlar ve Sınamalar 111
ULUSLARARASI ARENADA BÜYÜK GÜÇ OLARAK ÇİN HALK CUMHURİYETİ 112
7 EKİM 2023 SONRASI ORTADOĞU VE ÇİN: KÜRESEL GÜÇ İDDİASININ AÇMAZLARI 113
ÇİN ULUSAL GÜVENLİK YAKLAŞIMINDA ARKTİK BÖLGESİNİN ÖNEMİ 114
ÇİN YENİ DEVLET KAPİTALİZMİ EKSENİNDE DOĞAN AVCIOĞLU'NU YENİDEN OKUMAK 116

21. Oturum / 21th Session 117
The European Union and Normative Power in Global Politics 117
A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE EUROPEAN UNION'S NORMATIVE APPROACH TO THE RUSSIA- UKRAINE AND ISRAEL- PALESTINE WARS 118
THE DILEMMA OF THE UNIVERSAL RIGHTS: STATE SOVEREIGNTY IN EUROPE VS. RIGHTS OF REFUGEES AND ASYLEES 119
CONTOURS OF COOPERATION AND CONTESTATION: INDIA'S ENGAGEMENT WITH THE EUROPEAN UNION IN ITS GLOBALIZATION TRAJECTORY IN THE POST-1991 PERIOD 120

22. Oturum / 22nd Session 121
Değişen Dünyada Göç: Toplum, Politika ve Çevresel Etkiler 121
SURİYE'YE ZİYARETLERİN SURİYELİLERİN KALMA VE DÖNME KARARLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ 122
TÜRKİYE'DEKİ ORTA DOĞULU GÖÇMEN KADINLAR: FEMİNİST PERSPEKTİFTEN NİTEL BİR ANALİZ 123
SURİYE MÜLTECİ KRİZİNİN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ: EKONOMİ, TOPLUM VE SİYASİ PERSPEKTİFTEN BİR İNCELEME 124
KÜRESEL DÖNÜŞÜMLERİN BİR YANSIMASI OLARAK GÖÇ: İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ARTAN ROLÜ 125

23. Oturum / 23rd Session 126
Türk Dünyası, Entegrasyon ve Bölgesel Politikalar 126
TÜRK DÜNYASINDA ENTEGRASYON: YENİ-İŞLEVSELCİ BİR ANALİZ 127
BÖLGE İNŞASI VE KITASAL BÖLGESELLEŞME BAĞLAMINDA ZENGEZUR KORİDORU (ULUSLARARASI BARIŞ VE REFAH İÇİN TRUMP YOLU – TRIPP) İLE ORTA KORİDOR 128
ABD'NİN GÜNEY KAFKASYA POLİTİKASI VE TÜRK DÜNYASI'NA YANSIMALARI 129

24. Oturum / 24th Session 132
Tarihsel ve Teorik Perspektiflerden Uluslararası Sistem ve Bölgesel Dönüşümler 132
KIRILGAN DEVLETLER VE ULUSLARARASI SİSTEM: KARŞILAŞTIRMALI TEORİK PERSPEKTİFLE ULUSLARARASI ENTEGRASYON VE DIŞLANMA 133
SÜREĞEN EŞİKTELİK: TÜRKİYE'NİN EŞİKTELİK TECRÜBESİNİN TARİHİ VE COĞRAFİ KÖKENLERİ 135
SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİNDE TÜRKİYE – HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ABD FAKTÖRÜ 136
SOSYALİZM SONRASI BALKANLARIN DÖNÜŞÜMÜ: ULUSLARARASI DÜZENDE YENİ GÜNDEMLER, YENİ SORUNLAR 137
EBULFEZ ELÇİBEY VE SINIR AŞAN SİYASET MÜCADELESİ 138
DİPLOMASİ Mİ GÜÇ SİYASETİ Mİ? 18. YÜZYIL BABÜR–İNGİLİZ İLİŞKİLERİNE DAİR TEORİK BİR OKUMA 139

25. Oturum / 25th Session 140
Diaspora ve Toplumsal Dinamikler 140
BİRLEŞİK KRALLIK'TA TÜRK VE HİNT DİASPORALARININ KARAR ALMA SÜREÇLERİNE ETKİSİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ 141
MÜLTECİLİK YA DA DÜNYADA-OLMANIN POLİTİK FENOMENOLOJİSİ 142

26. Oturum / 26th Session 143
Yapay Zekâ, Toplum ve Siyaset 143
TÜRKİYE'DE YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ EĞİTİM: FIRSATLAR, RİSKLER VE UYGULANABİLİRLİK 144
KÖLE-EFENDİ DİYALEKTİĞİNDEN GÜÇ İSTENCİNE: YAPAY ZEKÂ VE İNSANLIĞIN VAROLUŞSAL İKİLEMİ 146
DEMOKRATİK SİYASETTE YAPAY ZEKÂ TABANLI KARAR ALMA SÜREÇLERİNİN ETKİLERİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ 147
KAMU DİPLOMASİSİNİN EVRİMİ: GELENEKSEL PROPAGANDADAN DİJİTAL ALGI YÖNETİMİNE MEDYANIN ULUSLARARASI POLİTİKADAKİ ROLÜ 148

27. Oturum / 27th Session 150
NATO'nun Varoluşsal Dönüşümü ve Arktik Rekabeti 150
NATO'NUN DÖNÜŞÜMLERİ VE AĞIRLAŞAN VAROLUŞSAL KRİZİ 151
ARKTİK JEOPOLİTİĞİNDE YENİ DENGE: İSVEÇ VE FİNLANDİYA'NIN SİLAH KONTROLÜ POLİTİKALARININ AB VE NATO BAĞLAMINDA ANALİZİ 152

28. Oturum / 28th Session 153
Belirsizlik Çağında Türkiye: Güvenlik, Diplomasi ve Bölgesel Stratejiler 153
GÜVENLİK DIŞILAŞTIRMA STRATEJİLERİ: TÜRKİYE'DE GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLER ÜZERİNDEN BİR ANALİZ 154
BELİRSİZLİK ÇAĞINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASININ SAVUNMA MEKANİZMASI: AKTÖR OLMA ÇABASI 156
TARİHSEL BAĞLARDAN YENİ ULUSLARARASI DÜZENE: TÜRKİYE'NİN BALKANLAR'DAKİ ROLÜ VE KOSOVA İLE KUZEY MAKEDONYA'DAKİ TÜRK AZINLIK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ 158
EGE'DEN DOĞU AKDENİZ'E KITA SAHANLIĞI SORUNUNUN EVRİMİ VE TÜRKİYE'NİN ENERJİ POLİTİKASI: ARAMA VE SONDAJ GEMİLERİNİN DIŞ POLİTİKADAKİ ROLÜ 160
KÜRESEL KRİZLERE HİBRİT KARŞILIKLAR: KÜRESELCİ-ULUSALCI TARTIŞMASI VE TÜRKİYE'NİN İKLİM VE GÖÇ KRİZLERİNE YÖNELİK POLİTİKALARI 161

29. Oturum / 29th Session 163
Yeşil Dönüşüm, Enerji Politikaları ve Stratejik Rekabet 163
YEŞİL DÖNÜŞÜM VE HEGEMONİK REKABET: AB'NİN SINIRDA KARBON DÜZENLEMESİ (CBAM) VE ÇİN'İN NADİR TOPRAK ELEMENTLERİ STRATEJİSİ 164
GÜNEŞ ENERJİSİNDE HIZLI PENETRASYONUN ARDINDAN: GÜVENİLİR TAAHHÜTLER VE FARKLI YÖNETİŞİM YAKLAŞIMLARI 165
KÜRESEL BELİRSİZLİK ÇAĞINDA AB'NİN DÖNÜŞÜMÜ: ENERJİ, İKLİM VE BÖLGESEL POLİTİKALARI ÜZERİNDEN KÜRESEL DÜZEN ARAYIŞLARI 166
AB'DEN AYRILIŞ VE NEOLİBERAL ETKİLER: BİRLEŞİK KRALLIK ÇEVRE POLİTİKALARININ DÖNÜŞÜMÜ 167

30. Oturum / 30th Session 168
Tarih, Siyaset ve Hafıza 168
İDRİS KÜÇÜKÖMER'İN TÜRKİYE SOLU ANALİZİNİ GÜNÜMÜZDE YENİDEN OKUMAK 169
TANZİMAT DEVRİ'NİN ÖRTÜK SİYASÎ MANİFESTO ÖRNEKLERİ OLARAK GAZETE MUKADDİMELERİ: TERCÜMÂN-I AHVÂL VE TASVÎR-İ EFKÂR 170
AĞRI DAĞI'NIN TEOPOLİTİĞİ: NUH'UN GEMİSİNİ ARAMA ÇALIŞMALARININ ARKA PLANINDAKİ DİNSEL VE SİYASAL HESAPLAR 174
ABD'NİN ULUSLARARASI ASKERİ MÜDAHALELERİNİN KAMUOYUNDAKİ ALGISAL YANSIMALARI (1990-2023) 175

31. Oturum / 31st Session 176
Sivil Toplum ve Güç İlişkileri: Kültürel Temsilden Politik Katılıma 176
SUSKUNLUK, DİRENÇ, SABOTAJ: GİRİŞİMCİ BÜROKRATIN "TENEKE" ROMANINDAKİ SERÜVENİ ÜZERİNE TEMATİK BİR ANALİZ 177
YUMUŞAK GÜÇ PERSPEKTİFİNDEN HOLOKOST'UN FİLM SEKTÖRÜNDE TEMSİLİ 179
DÖNGÜSEL EKONOMİNİN POLİTİK EKONOMİSİ: SİVİL ÖZGÜRLÜKLER BİR KATALİZÖR OLABİLİR Mİ? 181

32. Oturum / 32nd Session 182
Asia's Foreign Policy and Shifting Alliances 182
INDIA: FROM PALESTINE FRIENDS TO 'ALMOST' ISRAEL'S ALLY IN UNITED NATIONS 183

33. Oturum / 33rd Session 184
Uluslararası Hukukta Çevre: Hukuki Düzenlemeler ve Uygulamalar 184
ULUSLARARASI MAHKEMELERİN ÇEVRE KORUMA VE ULUSLARARASI ÇEVRE HUKUKUNUN GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ 185
ÇEVRE HAKKININ KORUNMASINDA ULUSLARARASI YARGI ORGANLARININ ROLÜ 186
SU KITLIĞI, EKONOMİK GÜVENLİK VE GÖÇ: SUYA DAİR ULUSLARARASI DÜZENLEMELERİN ETKİNLİK ANALİZİ 187

PROGRAM AKIŞI/ PROGRAM FLOW

8 EKİM / OCTOBER 2025 ÇARŞAMBA / WEDNESDAY			
08:00-09:00	**KAYIT / REGISTRATION**		
09:00-10:15	**Açılış Konuşmaları / Opening Ceremony & Aile Fotoğrafı/ Group Photo** **FAHRİ KURAN SALONU**		
10:15-10:30	**Çay-Kahve Arası/ Coffee Break**		
	SALON A	**SALON B**	**SALON C**
	FAHRİ KURAN	**NİHAT TURAN- 1**	**NİHAT TURAN- 2**
10:30-12:00	**1. Oturum / 1st Session** *Jeopolitik Değişimin Diplomasi Alanına Yansımaları*	**2. Oturum / 2nd Session** *Avrupa Birliği, Normatif Güç ve İçsel Krizler*	**3. Oturum / 3rd Session** *Türkiye's Foreign Policy Transformation and Strategic Autonomy*
12:00-13:10	**ARA / BREAK**		
13:10-14:40	**4. Oturum / 4th Session** *Technology, Digital Governance and Global Security*	**5. Oturum / 5th Session** *Yeni Dünya Düzeni, Küresel Güçler ve Bölgesel Yapılar*	**6. Oturum / 6th Session** *Avrupa Birliği, Dış Politika ve Küresel Dinamikler*
14:40-15:00	**Çay-Kahve Arası / Coffee Break**		
15:00-16:30	**7. Oturum / 7th Session** *Türkiye Perspektifinden Teknoloji, İstihbarat ve Güvenlik Stratejileri*	**8. Oturum / 8th Session** *Karadeniz'de Enerji, Güvenlik ve Jeopolitik Rekabet*	**9. Oturum / 9th Session** *Regional Conflicts and Global Power Rivalries*

9 EKİM / OCTOBER 2025 PERŞEMBE / THURSDAY			
	SALON A	**SALON B**	**SALON C**
	FAHRİ KURAN	**NİHAT TURAN- 1**	**NİHAT TURAN- 2**
09:00-10:30	**10. Oturum / 10th Session** *Rize'de Toplumsal ve Siyasal Hayat*	**11. Oturum / 11th Session** *Belirsizlik Çağında Ortadoğu ve Yeni Güç Konfigürasyonları*	**12. Oturum / 12th Session** *Dış Politika, Toplumsal Hafıza ve Kimlik İnşası*
10:30-10:50	**Çay-Kahve Arası / Coffee Break**		
10:50-12:05	**13. Oturum / 13th Session** *ABD Büyük (Grand) Stratejisi*	**14. Oturum / 14th Session** *Güvenlik ve Yeni Teknolojiler*	**15. Oturum / 15th Session** *Afrika Çalışmaları*
12:05-13:15	**ARA/ BREAK**		
13:15-14:45	**16. Oturum / 16th Session** *İsrail'in Güvenlik Stratejileri ve Bölgesel Etkileri*	**17. Oturum / 17th Session** *İklim Diplomasisi ve Küresel Yönetişim*	**18. Oturum / 18th Session** *Küresel-Bölgesel Krizler ve Alternatif Okumalar*
14:45-15:05	**Çay-Kahve Arası / Coffee Break**		
15:05-16:20	**19. Oturum / 19th Session** *İnsan Hakları, Evrensellik ve Normatif Düzen*	**20. Oturum / 20th Session** *Küresel Güç Olarak Çin: Güvenlik Stratejileri, Bölgesel Açılımlar ve Sınamalar*	**21. Oturum / 21st Session** *The European Union and Normative Power in Global Politics*

10 EKİM / OCTOBER 2025 CUMA/ FRIDAY			
	SALON A	**SALON B**	**SALON C**
	FAHRİ KURAN	**NİHAT TURAN- 1**	**NİHAT TURAN - 2**
09:00-10:30	**22. Oturum / 22nd Session** *Değişen Dünyada Göç: Toplum, Politika ve Çevresel Etkiler*	**23. Oturum / 23rd Session** *Türk Dünyası, Entegrasyon ve Bölgesel Politikalar*	**24. Oturum / 24th Session** *Tarihsel ve Teorik Perspektiflerden Uluslararası Sistem ve Bölgesel Dönüşümler*
10:30-10:50	**Çay-Kahve Arası / Coffee Break**		
10:50-12:05	**25. Oturum / 25th Session** *Diaspora ve Toplumsal Dinamikler*	**26. Oturum / 26th Session** *Yapay Zekâ, Toplum ve Siyaset*	**27. Oturum / 27th Session** *NATO'nun Varoluşsal Dönüşümü ve Arktik Rekabeti*
12:05-13:15	**ARA/ BREAK**		
13:15-14:45	**28. Oturum / 28th Session** *Belirsizlik Çağında Türkiye: Güvenlik, Diplomasi ve Bölgesel Stratejiler*	**29. Oturum / 29th Session** *Yeşil Dönüşüm, Enerji Politikaları ve Stratejik Rekabet*	**30. Oturum / 30th Session** *Tarih, Siyaset ve Hafıza*
14:45-15:05	**Çay-Kahve Arası / Coffee Break**		
15:05-16:20	**31. Oturum/ 31st Session** *Sivil Toplum ve Güç İlişkileri: Kültürel Temsilden Politik Katılıma*	**32. Oturum / 32nd Session** *Asia's Foreign Policy and Shifting Alliances*	**33. Oturum / 33rd Session** *Uluslararası Hukukta Çevre: Hukuki Düzenlemeler ve Uygulamalar*
KAPANIŞ YEMEĞİ / GALA DINNER			

Düzenleme Kurulu / Organising Committee

Prof. Dr. Coşkun Topal	Karadeniz Teknik Üniversitesi (Başkan)
Prof. Dr. Mustafa Sıtkı Bilgin	Artvin Çoruh Üniversitesi (Rektör)
Prof. Dr. Mustafa Çolak	Samsun Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Sait Dilek	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Yalçın Sarıkaya	Giresun Üniversitesi
Doç. Dr. Kadir Sancak	Gümüşhane Üniversitesi
Doç. Dr. Muharrem Doğan	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayçe Sepli	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yasin Çağlar Kaya	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hamdullah Baycar	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Göktuğ Kıprızlı	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emre Yürük	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hülya Ercan Kınık	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Arş. Gör. Fevzi Altınok	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Arş. Gör. Elif Esra Caner	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Arş. Gör. Okan Ersarı	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Arş. Gör. Abdullah Kayar	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Arş. Gör. Fevzi Kırbaşoğlu	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Arş. Gör. Kadriye Koyuncu	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Arş. Gör. Alperen Türkmen	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Dr. İbrahim Kılınç	Kamu Denetçiliği Kurumu

Uluslararası Bilim Kurulu / International Scientific Committee

Prof. Dr. Süleyman Erkan	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Prof William Gallois	University of Exeter	UK
Prof. Dr. Bülent Şener	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. İsmail Köse	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Vladimir M. Kapitsin	M.V. Lomonosov Moscow State University	Russia
Prof. Dr. A.K. Pasha	Jawaharlal Nehru University	India
Prof. Dr. Sujata Ashwarya	Jamia Millia Islamia University	India
Prof. Dr. Mujib Alam	Jamia Millia Islamia University	India
Prof. Dr. Mahmoud Khalifa	Suez Canal University	Egypt
Prof. Dr. Jagannath Panda	University of Warsaw	Poland
Doç Dr. Murat Ülgül	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Ayça Eminoğlu	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Vahit Güntay	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Ferhat Çağrı Aras	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Assoc. Prof. Olga Igorevna-Aganson	M.V. Lomonosov Moscow State University	Russia
Doç. Dr. Erol Kalkan	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Assoc. Prof. Roman A. Setov	M.V. Lomonosov Moscow State University	Russia
Dr. Öğr. Üyesi Fatma Akkan Güngör	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Dr. Manami Goto	Akita University	Japan
Dr. Öğr Üyesi Yücel Bulut	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Taha Durmuş	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Öğr. Gör. Dr. Ulaş Kutsi Çezik	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Öğr. Gör. Dr. Yunus Emre Aydın	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Öğr. Gör. Cem Küçükali	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye

Katılımcı Listesi / Participant List

1.	Prof. Dr.	Hamdullah Çuvalcı	Karadeniz Teknik Üniversitesi
2.	Prof. Dr.	Atila Doğan	Karadeniz Teknik Üniversitesi
3.	Prof. Dr.	Abdülkadir Pehlivan	Karadeniz Teknik Üniversitesi
4.	Prof. Dr.	Coşkun Topal	Karadeniz Teknik Üniversitesi
5.	Prof. Dr.	Bülent Şener	Karadeniz Teknik Üniversitesi
6.	Prof. Dr.	İsmail Köse	Karadeniz Teknik Üniversitesi
7.	Prof. Dr.	Süleyman Erkan	Karadeniz Teknik Üniversitesi
8.	Prof. Dr.	Erhan Büyükakıncı	Galatasaray Üniversitesi
9.	Prof. Dr.	Hikmet Öksüz	Karadeniz Teknik Üniversitesi
10.	Prof. Dr.	Melek Alpar	Gazi Üniversitesi
11.	Prof. Dr.	Mine Gözübüyük Tamer	Karadeniz Teknik Üniversitesi
12.	Prof. Dr.	Mustafa Çolak	Samsun Üniversitesi
13.	Prof. Dr.	Mustafa Nail Alkan	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
14.	Prof. Dr.	Nafiz Maden	Gümüşhane Üniversitesi
15.	Prof. Dr.	Pınar Gedikkaya	İstanbul Beykent Üniversitesi
16.	Prof. Dr.	Salih Akkanat	Gümüşhane Üniversitesi
17.	Doç. Dr.	Abdullah Uzun	Karadeniz Teknik Üniversitesi
18.	Doç. Dr.	Ayça Eminoğlu	Karadeniz Teknik Üniversitesi
19.	Doç. Dr.	Erol Kalkan	Karadeniz Teknik Üniversitesi
20.	Doç. Dr.	Ferhat Çağrı Aras	Karadeniz Teknik Üniversitesi
21.	Doç. Dr.	Murat Ülgül	Karadeniz Teknik Üniversitesi
22.	Doç. Dr.	Özgür Tüfekçi	Karadeniz Teknik Üniversitesi
23.	Doç. Dr.	Vahit Güntay	Karadeniz Teknik Üniversitesi
24.	Doç. Dr.	Ahmet Salih İkiz	MSKÜ
25.	Doç. Dr.	Berna Aksoy Özcan	İstanbul Nişantaşı Üniversitesi
26.	Doç. Dr.	Buğra Sarı	Mersin Üniversitesi
27.	Doç. Dr.	Efe Baştürk	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
28.	Doç. Dr.	Ekin Erdem	İzmir Demokrasi Üniversitesi
29.	Doç. Dr.	Emrah Atar	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
30.	Doç. Dr.	Güray Alpar	Jeopolitik Öngörü Enstitüsü
31.	Doç. Dr.	Hasan Bora Usluer	Galatasaray Üniversitesi
32.	Doç. Dr.	Hilal Zorba Bayraktar	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
33.	Doç. Dr.	Hüsrev Tabak	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
34.	Doç. Dr.	İskender Karakaya	Yozgat Bozok Üniversitesi
35.	Doç. Dr.	Kemal Çiftçi	Giresun Üniversitesi
36.	Doç. Dr.	Mahir Terzi	Kültür ve Turzim Bakanlığı
37.	Doç. Dr.	Muharrem Doğan	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
38.	Doç. Dr.	Müge Yüce	Atatürk Üniversitesi
39.	Doç. Dr.	Selin M. Bölme	Marmara Üniversitesi
40.	Doç. Dr.	Seven Erdoğan	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
41.	Doç. Dr.	Tolga Bilener	Galatasaray Üniversitesi

42.	Doç. Dr.	Tuğçe Ersoy-Ceylan	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
43.	Doç. Dr.	Yunus Turhan	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
44.	Doç. Dr.	Umut Üzar	Karadeniz Teknik Üniversitesi
45.	Dr. Öğr. Üyesi	Ayçe Sepli	Karadeniz Teknik Üniversitesi
46.	Dr. Öğr. Üyesi	Emre Yürük	Karadeniz Teknik Üniversitesi
47.	Dr. Öğr. Üyesi	Fatma Akkan Güngör	Karadeniz Teknik Üniversitesi
48.	Dr. Öğr. Üyesi	Göktuğ Kıprızlı	Karadeniz Teknik Üniversitesi
49.	Dr. Öğr. Üyesi	Hamdullah Baycar	Karadeniz Teknik Üniversitesi
50.	Dr. Öğr. Üyesi	Hülya Kınık	Karadeniz Teknik Üniversitesi
51.	Dr. Öğr. Üyesi	Mustafa Taha Durmuş	Karadeniz Teknik Üniversitesi
52.	Dr. Öğr. Üyesi	Yasin Çağlar Kaya	Karadeniz Teknik Üniversitesi
53.	Dr. Öğr. Üyesi	Yücel Bulut	Karadeniz Teknik Üniversitesi
54.	Dr. Öğr. Üyesi	Abdulgazi Yıkıcı	Karadeniz Teknik Üniversitesi
55.	Dr. Öğr. Üyesi	Ahmet Safa Yıldırım	Yalova Üniversitesi
56.	Dr. Öğr. Üyesi	Burak Kolot	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
57.	Dr. Öğr. Üyesi	Çiğdem Görgün Akgül	Ordu Üniversitesi
58.	Dr. Öğr. Üyesi	Damla Kocatepe	Kafkas Üniversitesi
59.	Dr. Öğr. Üyesi	Ebru Elif Durmaz	Ankara Üniversitesi
60.	Dr. Öğr. Üyesi	Eda Tutak	Gümüşhane Üniversitesi
61.	Dr. Öğr. Üyesi	Elif Yıldırım	Yalova Üniversitesi
62.	Dr. Öğr. Üyesi	Gökberk Durmaz	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
63.	Dr. Öğr. Üyesi	Hulusi Ekber Kaya	Trakya Üniversitesi
64.	Dr. Öğr. Üyesi	Mehmet Ali Mert	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
65.	Dr. Öğr. Üyesi	Melek Özlem Ayas Cin	İstanbul Beykent Üniversitesi
66.	Dr. Öğr. Üyesi	Nazrin Alizada	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
67.	Dr. Öğr. Üyesi	Nihal Eminoğlu	Ankara Üniversitesi
68.	Dr. Öğr. Üyesi	Oğuz Bilge Güngördü	Avrasya Üniversitesi
69.	Dr. Öğr. Üyesi	Selcen Altınbaş-Umut	Trakya Üniversitesi
70.	Dr. Öğr. Üyesi	Sıla Turaç Baykara	İzmir Demokrasi Üniversitesi
71.	Dr. Öğr. Üyesi	Şuayip Turan	Çankırı Karatekin Üniversitesi
72.	Dr. Öğr. Üyesi	Turgay Demir	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
73.	Dr. Öğr. Üyesi	Vedat Caner	İstanbul Beykent Üniversitesi
74.	Dr. Öğr. Üyesi	Yeliz Akçay	İstanbul Beykent Üniversitesi
75.	Assist. Prof. Dr.	Adem Ali İren	Suleyman Demirel University
76.	Assist. Prof. Dr.	Ayşe Ezgi Gürcan	İstanbul Beykent University
77.	Assist. Prof. Dr.	Burulkan Pala	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
78.	Assist. Prof. Dr.	Buse Düveroğlu	Adana Alparslan Turkes Science and Technology University
79.	Assist. Prof. Dr.	Emrah Yıldırımçakar	Avrasya Üniversitesi
80.	Öğr. Gör. Dr.	Alper Yurttaş	İstanbul Teknik Üniversitesi
81.	Öğr. Gör. Dr.	Ebru Birinci	Karadeniz Teknik Üniversitesi
82.	Öğr. Gör. Dr.	Ulaş Kutsi Çezik	Karadeniz Teknik Üniversitesi
83.	Öğr. Gör. Dr.	Yunus Emre Aydın	Karadeniz Teknik Üniversitesi
84.	Öğr. Gör. Dr.	Gökhan Sırmalı	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
85.	Öğr. Gör. Dr.	Kerim Sert	Orta Doğu Teknik Üniversitesi

86.	Öğr. Gör. Dr.	Serpil Samur	Ankara Üniversitesi
87.	Öğr. Gör.	Cem Küçükali	Karadeniz Teknik Üniversitesi
88.	Öğr. Gör.	Aybike Kurt Güntekin	Artvin Çoruh Üniversitesi
89.	Öğr. Gör.	Ece Günen	Çankırı Karatekin Üniversitesi
90.	Öğr. Gör.	Sümeyye Özer	Samsun Üniversitesi
91.	Dr. Arş. Gör.	Altan Aktaş	Çankırı Karatekin Üniversitesi
92.	Dr. Arş. Gör.	Atakan Çiftçi	Galatasaray Üniversitesi
93.	Dr. Res. Asst.	Özgür Öztürk	Aksaray University
94.	Arş. Gör.	Alperen Türkmen	Karadeniz Teknik Üniversitesi
95.	Arş. Gör.	Elif Esra Caner	Karadeniz Teknik Üniversitesi
96.	Arş. Gör.	Fevzi Altınok	Karadeniz Teknik Üniversitesi
97.	Arş. Gör.	Fevzi Kırbaşoğlu	Karadeniz Teknik Üniversitesi
98.	Arş. Gör.	Kadriye Koyuncu	Karadeniz Teknik Üniversitesi
99.	Arş. Gör.	Okan Ersarı	Karadeniz Teknik Üniversitesi
100.	Arş. Gör.	Avnihan Kırışık	Mersin Üniversitesi
101.	Arş. Gör.	Hakan Dumlu	İstanbul Beykent Üniversitesi
102.	Arş. Gör.	Merve Yavuz	Ankara Üniversitesi
103.	Arş. Gör.	Muhammet Negiz	Karadeniz Teknik Üniversitesi
104.	Arş. Gör.	Özgenur Çaputlu	İstanbul Rumeli Üniversitesi
105.	Arş. Gör.	Özlem Özan Gökçen	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
106.	Arş. Gör.	Reyhan Bayramoğlu	Türk-Alman Üniversitesi
107.	Arş. Gör.	Servet Habip-Topçu	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
108.	Arş. Gör.	Süeda Uzun Türker	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
109.	Arş. Gör.	Zeynep Fırat Erkan	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
110.	Res. Asst.	Pelin Nur Çağlayan	İnönü Üniversitesi
111.	Dr.	Abdullah Özçelik	Sakarya Üniversitesi
112.	Dr.	Ali Berçem Aşıcı	T.C. Mevlana Kalkınma Ajansı
113.	Dr.	Alptekin Cihangir İşbilir	Hazar Üniversitesi
114.	Dr.	Ebuzer Karaaslan	İçişleri Bakanlığı
115.	Dr.	Elena Salış	Independent Researcher
116.	Dr.	Fatma Yıldız	Hacettepe Üniversitesi
117.	Dr.	Mehmet Emir	Bağımsız Araştırmacı
118.	Dr.	Musa Akgül	Milli Savunma Üniversitesi
119.	Dr.	Orçun Demir	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
120.	Dr.	Osman Ergül	Galatasaray Üniversitesi
121.	Dr.	Taner Zorbay	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
122.	Dr.	Yasemin Kutlu Yürük	Bağımsız Araştırmacı
123.	Dr.	İsa Deari	Bağımsız Araştırmacı
124.	Doktora Öğrencisi	Burcu Demir	İstanbul Gelişim Üniversitesi
125.	Doktora Öğrencisi	Elif Yılmaz	Samsun Üniversitesi
126.	Doktora Öğrencisi	Farhad Aydınlı	Bakü Devlet Universitesi
127.	Doktora Öğrencisi	Oğuzhan Bal	Karadeniz Teknik Üniversitesi
128.	PhD Student	Efe Düveroğlu	Social Sciences University of Ankara

129.	PhD Student	Slaviana Peeva	Universidad de Cádiz
130.	Uzman	Zeynep Erbaş	Bağımsız Araştırmacı
131.	Yüksek Lisans Mezunu	Derkay Tan	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
132.	Yüksek Lisans Mezunu	Yusuf Batuhan Altun	İzmir Demokrasi Üniversitesi
133.	Yüksek Lisans Mezunu	Zilan Akay	Bahçeşehir Üniversitesi
134.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Asya Beyza Şahin	Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü
135.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Aybüke Pehlivan	Trakya Üniversitesi
136.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Berke Bülbül	Karadeniz Teknik Üniversitesi
137.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Berna Sarıca	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
138.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Betül Kamış	Ege Üniversitesi
139.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Dilan Kardeş	Bahçeşehir Üniversitesi
140.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Görkem Keskin	Karadeniz Teknik Üniversitesi
141.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Hashatun Topaloğlu	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
142.	Yüksek Lİsans Öğrencisi	Hilal Yılmaz	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
143.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Kübra Sultan Fındık	Aksaray Üniversitesi
144.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Luey Kordi	Yalova Üniversitesi
145.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Ömer Faruk Aksu	Yalova Üniversitesi
146.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Rana Zeynep Gün	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
147.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Seda Değdaş	Atatürk Üniversitesi
148.	Yüksek Lisans Öğrencisi	Taleh Aliyev	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
149.	Project Boursier	Aysel Nur Genç	Middle East Technical University
150.	Project Boursier	Eda Salık	Middle East Technical University
151.	Öğrenci	Esra Çınar	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
152.	Student	Tuna Özen	Turkish Military Academy

10:30 – 12:00	1. Oturum / 1st Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Gökberk Durmaz

Jeopolitik Değişimin Diplomasi Alanına Yansımaları

Jeopolitik Öngörü Enstitüsü Paneli

- "Egemen Gücün Akıl Daralması Yaratarak Halkları Kontrol Etme Yöntemi"
  Davetli Konuşmacı / Invited Speaker: Güray Alpar
- "Asya'daki Çatışmalarda Çin'in Konumu: Hindistan-Pakistan ve İran-İsrail Karşılaştırmalı Örnekleri"
  Davetli Konuşmacı / Invited Speaker: Gökberk Durmaz
- "Uluslararası Spor Müsabakalarının Uluslararası Krizler Üzerindeki Rolü: Sporun Politik Anlamı ve Tarihsel Yansımaları"
  Davetli Konuşmacı / Invited Speaker: Ebru Elif Durmaz
- "Fransız Dış Politikasında Eğitim ve Kültürel Unsurların Kullanımı"
  Davetli Konuşmacı / Invited Speaker: Melek Alpar

EGEMEN GÜCÜN AKIL DARALMASI YARATARAK HALKLARI KONTROL ETME YÖNTEMİ

Güray ALPAR[1]

Tarih boyunca güç merkezi olma konumuna erişmiş küresel aktörlerin kendilerine göre bir sistem oluştururken, kendilerine karşı koyabilecek düzeyde bir kuvvetin de oluşmaması üzerine çalışmalar yürüttükleri de görülür.

Dünya üzerinde güç merkezi olan devletler, kendi istedikleri şekilde bir düzeni kurarken gerektiğinde güç kullanmanın yanında, karşı tarafta bir güç oluşmasını engelleyecek yöntemler de geliştirirler.

Güç, karşısındakinin direnç göstermesine rağmen, kendi çıkarlarının veya düşüncelerinin dikkate alınmasını sağlayabilme yeteneğidir. Güç bireyin ya da toplumun sahip olduğu kapasiteyi bir ilişki içerisinde kullanmasına veya kullanmak için çaba göstermesine yoğunlaşır. Bu güç yeteneğinden ayrı olarak, aynı zamanda güce sahip olduğu konusundaki algıyı da içerir. Muhtemel çatışma ortamları için bir güç sahibi olmanın yanında, karşıt güçlerden bir kısmını kendi yanına çekme veya karşıt güçleri birbirine düşürerek etkisini yok etme ve azaltma da gücü yumuşatarak kullanmanın bir yöntemidir.

Emperyalizm, uluslararası ilişkilerde, genellikle saldırgan ve yayılmacı dış politika izleyen devletler için aşağılayıcı bir ifade olarak kullanılan bir kavram olarak, bir devletin başka bir devlet ve uluslar üzerinde kendi çıkarlarını gerçekleştirmek için yürüttüğü faaliyetler olarak tanımlanabilir.

Emperyal devletlerin, genel olarak, hedeflerini gerçekleştirmek için kendi güçlerini bir arada tutmaya çalışırken, "Doğu-Batı" kavramlarında olduğu gibi, kendisi ile kontrol edeceği mekân ve toplumlar arasında sahte bir farklılık yaratarak bunu meşrulaştırdığı ve sonrasında antropoloji ve sosyoloji gibi bilimleri de kullanarak, karşısında bir güç oluşumunu önlemeye yönelik ayrıştırma faaliyetlerini planladıkları ve uygulama alanına koydukları görülür. Şüphesiz bu planlı ve kültür altyapısına dayalı projeler birçok durumda başarılı da olmuştur. Bu yöntemlerin anlaşılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu çalışmada, egemen güçlerin bir halk ve toplum üzerinde yürüttüğü çalışmalar; Yunan, Ermeni ve Yahudi toplumları örnekleri üzerinden ortaya konularak izah edilmeye çalışılacaktır. Konunun ve uygulama alanının çok geniş olması nedeniyle, özellikle bu üç örnek üzerinde yoğunlaşılmış ve uygulamalar üzerinden yöntemlere ait ortak bir şema oluşturulmaya çalışılmıştır.

Yapılan bu çalışmanın uygulamaları anlamlandırmada aydınlatıcı olacağı ve aynı konuda bundan sonra yapılacak çalışmalar için belirli bir temeli oluşturacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Emperyalizm, Kültür, Antropoloji, Kontrol, Farklılık.*

[1] Doç. Dr., Jeopolitik Öngörü Enstitüsü, ORCID: 0000-0003-0122-7795.

ASYA'DAKİ ÇATIŞMALARDA ÇİN'İN KONUMU: HİNDİSTAN- PAKİSTAN VE İRAN- İSRAİL KARŞILAŞTIRMALI ÖRNEKLERİ

Gökberk DURMAZ[1]

Çin'in ekonomik yükselişinin yanı sıra bir küresel güç olarak yükselişi, jeopolitik dinamiklerin de etkisiyle hızlı bir dönüşüm içerisindedir. Bu çalışmada, Çin'in gelişen ekonomik, diplomatik ve stratejik konumunu Asya'nın iki farklı tarihi ve kronik çatışma alanı olan Hindistan-Pakistan ve İran-İsrail gerilimleri incelenmektedir. Karşılaştırmalı bir bakış açısıyla, Çin'in dış politika önceliklerindeki bu iki dinamik bölgede gerçekleştirdiği ulusal çıkarları, stratejik ortaklıkları ve bölgesel liderlikleri ele alınmaktadır. Güney Asya bağlamında, Çin'in tarihi ve stratejik ortağı Pakistan'dır. Karşılıklı güvenlik inşasını gerçekleştirerek ABD'nin bölgedeki etkilerini azaltmak gayesiyle başarılı bir şekilde Pakistan ile kurulan bu ortaklık, Çin'in Kuşak Yol Projesi (BRI) ile zenginleşerek Pekin'in çok katmanlı bir ilişki ağı kurmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, Hindistan ise Pakistan ile olan sorunlarının yanı sıra, Çin ile yaşadığı sınır gerilimleri ve daha da önemlisi ABD tarafından Asya'da Çin'in ilerleyişinin karşısına konumlandırılası gerekçeleriyle; Çin için doğal bir rakip konumundadır. Keşmir meselesi gibi Pakistan ve Hindistan arasındaki tarihi çatışma alanları Çin'i doğrudan ve dolaylı olarak gerilime dahil etmektedir. Bundan farklı olarak, İran-İsrail çatışmalarındaki Çin için öncelik kendi enerji arz güvenliğidir. Burada Çin, her ne kadar İran ile kendisini Batı bloğu karşısında Şangay İşbirliği Örgütü ve diğer yapılanmalarda bir müttefik ve stratejik partner olarak konumlandırsa da İran-İsrail çatışmalarında müdahil olmayan ve gelişmeleri yakından takip eden bir ülke konumundadır. Son yıllarda, İran-Suudi Arabistan başta olmak üzere, Orta-Doğu'daki gelişmelere, kendi ekonomik ve küresel çıkarları için daha fazla müdahil olma yoluna giden Çin'in; İran'a açıktan askeri mühimmat aktararak hava kuvvetleri desteğinde bulunması beklentisi uluslararası kamuoyu tarafından sıklıkla dile getirilmesine ve küresel rakip ABD'nin doğrudan çatışmaya müdahil olmasına rağmen, Çin devreye girmekte çekimser bir siyaset izlemiştir. Sonuç olarak Çin, Güney Asya'da Hindistan ile olan rekabetinin ve bölgesel güvenlik endişelerinin de bir sonucu olarak daha aktif ve stratejik bir rol oynaya Çin; Orta Doğu'da enerji ithalatı zarar görmediği sürece daha nötr bir politik tavır sergilemiştir. Bu çalışma, çok kutuplu dünya düzeninin küresel ölçekte en önemli savunucularından olan Çin'in, kendi coğrafyası dışında cereyan eden gerilimlere verdiği diplomatik tepkiler, güncel çatışma alanları olan Hindistan-Pakistan ve İran-İsrail karşılaştırmalarıyla incelemiştir.

Anahtar Kelimeler: *Asya, Çatışma, Çin, Pakistan-Hindistan, İsrail-İran.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-5031-6837.

ULUSLARARASI SPOR MÜSABAKALARININ ULUSLARARASI KRİZLER ÜZERİNDEKİ ROLÜ: SPORUN POLİTİK ANLAMI VE TARİHSEL YANSIMALARI

Ebru Elif DURMAZ[1]

Sporun küresel ölçekte popülerlik kazanması ve uluslararası müsabakaların kurumsallaşması sporun kültürel diplomasi kapsamında değerlendirilmesini kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu bakımdan uluslararası spor müsabakaları, yalnızca sportif müsabakaların gerçekleştirildiği alanlar olmanın ötesinde, zaman zaman ülkeler arası diplomatik ilişkilerin gerildiği veya yumuşadığı bir alana dönüşmektedir.

Sporun bu çok boyutlu yapısı, özellikle küresel kriz dönemlerinde belirgin hale gelmiştir. Bu çalışmada, uluslararası spor müsabakalarının uluslararası krizler üzerindeki etkileri tarihsel olaylar çerçevesinde ele alınmaktadır.

1972 Münih Olimpiyatları, sporun uluslararası krizlerle nasıl kesiştiğini gösteren trajik bir örnektir. Filistinli Kara Eylül örgütünün İsrailli sporculara yönelik saldırısı, Olimpiyatların "barış" misyonuna gölge düşürmüş ve uluslararası terörizmin spor aracılığıyla görünürlük kazandığı bir dönüm noktası olmuştur. Bu olay, sporun bir araç olarak kullanılarak krizleri çözmekten ziyade yeni kriz alanlarına da zemin hazırlayabileceğini göstermiştir. Soğuk Savaş dönemi ise sporun tamamen ideolojik mücadelelerin merkezinde yer aldığı yıllardır. ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki rekabet, Olimpiyatlar başta olmak üzere pek çok uluslararası spor etkinliğine yansımış; 1980 Moskova Olimpiyatları'nda ABD öncülüğünde uygulanan boykot ve 1984 Los Angeles Olimpiyatları'na Sovyetlerin karşı boykotu bu kutuplaşmanın sembolü olmuştur.

Bir başka örnekte, Demir Perde ülkeleri arasında spor hem propaganda aracı hem de halklar arasında duvarı aşan bir iletişim biçimi olarak öne çıkmıştır. Özellikle Bulgaristan, Doğu Almanya ve Romanya gibi ülkelerde sporcular rejim başarısının göstergesi olarak görülmüş ancak bu baskıcı yapı içinde yurtdışına iltica eden sporcular gibi bireysel direnişlerin de yaşandığı dikkat çekmiştir.

Diğer yandan, sporun yumuşatıcı bir işlev gördüğü örnekler de mevcuttur. 1971 yılında ABD ile Çin arasında yaşanan "ping-pong diplomasisi", PyeongChang 2018 Kış Olimpiyatları sırasında Kuzey ve Güney Kore sporcularının ortak kortejde yürümesi, sporun diplomasiye katkısını göstermektedir. Türkiye örneğinde ise, spor krizleri yumuşatma potansiyelini ve sınırlılıklarını aynı anda barındıran bir alandır. 2008'deki Türkiye-Ermenistan milli futbol maçları, iki ülke arasındaki diplomatik buzların çözülmesi adına bir fırsat yaratmış; "futbol diplomasisi" çerçevesinde umut vadeden ancak kalıcı çözüm üretemeyen bir süreç olarak tarihe geçmiştir.

Benzer şekilde Türkiye-Yunanistan karşılaşmaları, tarihsel gerilime rağmen spor üzerinden diyalog imkânlarını gündeme getirmiştir. Özellikle 1999 Marmara depremi sonrası Yunanistan'ın Türkiye'ye gönderdiği yardım ve iki ülkenin spor karşılaşmalarındaki sıcak mesajları, kriz sonrası yumuşamanın göstergesi olmuştur. Yine Türkiye'nin Olimpiyat adaylığı süreçleri, uluslararası saygınlık ve küresel bütünleşme hedeflerini spor üzerinden gerçekleştirme çabasının bir parçası olurken, 2022 Katar Dünya Kupası'na sağlanan güvenlik desteği ise sporun stratejik ve jeopolitik açılımlarını yansıtmaktadır.

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5251-6119.

Son olarak, A Milli Kadın Voleybol Takımı üzerinden oluşan ulusal birlik duygusu ile eş zamanlı olarak ortaya çıkan sosyal kutuplaşma, sporun yalnızca uluslararası değil, iç politik krizlere de temas eden bir olgu olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak Uluslararası spor müsabakaları, her ne kadar diplomatik krizleri tamamen çözemese de devletlerarasında diyalog ortamı yaratmada ve kamuoyunu yumuşatmada önemli rol almaktadır. Ancak sporun bu dönüştürücü gücü devlet politikaları ve uzun vadeli reformlar ile desteklenmediğinde sınırlanmaktadır. Bu çalışmada, tarihteki örnek olaylar üzerinden uluslararası spor müsabakalarının kriz dönemlerindeki rolü incelenmekte ve sporun yumuşak güç unsuru olarak sahip olduğu olanaklar ve sınırlılıklar ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Spor, Diplomasi, Yumuşak Güç, Krizler, Olimpiyatlar.*

FRANSIZ DIŞ POLİTİKASINDA EĞİTİM VE KÜLTÜREL UNSURLARIN KULLANIMI

Melek ALPAR[1]

Bir devletin başka devlet ve uluslar üzerinde kendi çıkarları doğrultusunda etkide bulunması anlamındaki sömürgeci emperyalizm, esas olarak coğrafi keşiflerle birlikte başlamıştır. Bu doğrultuda öne çıkan devletlerden birisi de Fransa'dır. Özellikle II. Dünya Savaşından sonra Afrika başta olmak üzere sömürge ülkelerin bağımsızlıklarını kazanmalarıyla, bilinen manada sömürgecilik kalkmış gibi gözükse de bu anlayışın şekil değiştirerek bugüne kadar taşındığı göze çarpar. Yine bu kapsamda Fransa, eğitim ve kültür politikalarını da kullanarak kendine göre yöntemler geliştiren ülke olarak öne çıkar. Fransa kendi dilini ve kültürünü yayma konusunda geçmişinden gelen oldukça gelişmiş bir tecrübeye sahiptir.

Fransa'nın bu dönemde dil ve kültür konusunda geliştirdiği politikalar ve bunu Fransızca konuşan ülkelerde uygulamaya koymasında zirveye ulaştığı dönem Cumhurbaşkanı De Gaulle dönemidir.

De Gaulle, Fransa'nın bütün dünyada söz sahibi olan küresel bir güç olmasını arzuluyordu. Fransız kültürel gücünün o zamana kadar ulaştığı seviyenin farkındaydı ve bu konuda şöyle demişti: «Fransa dünyanın her yerindedir. Dünyanın herhangi bir köşesinde, herhangi bir zamanda insanların bize bakmadığı, bizim ne söylediğimizi merak etmediği bir yer yok. Fransa, Fransa olduğu için dünyada küresel politikaya önderlik etmeli ve bir dünya gücü olarak sorumluluklarını yerine getirmelidir.»

Fransa, Dünya Savaşı sonrası sömürgelerine bağımsızlık vermemek için çok direndi. Ancak engel olamadığında, eğitim sistemi konusundaki kararlarını bu ülkelere kabul ettirerek, onların bağımsızlığını sözde tanıdı. Ancak bu ülkeleri her durumda kendisine bağlayacak sistemler oluşturmaktan da geri durmadı. Bunun için özellikle bu ülkelerde ilköğretimin zorunlu tutulması önemliydi. Bu suretle Fransız dilinin başlangıçta çocuklara zorunlu öğretimi, ekonomik ve siyasi alanlar başta olmak üzere diğer alanlarda da bağımlılığı kolayca yaratacaktı. Bu doğrultuda sürdürülen eğitim ve kültür politikalarının sonraki yönetimler tarafından da sıkı bir şekilde uygulanması ile Fransız etkisi eski sömürge ülkelerde uzun süre devam ettirildi.

Bu çalışmada mevcut örnek ve uygulamalar incelenmek suretiyle Fransa'nın dış politikasında, özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında, etkisini artırmak için eğitim ve kültürel unsurları nasıl kullandığı, bazı ülkelerde yaptığımız yerinde araştırma sonuçları da eklenerek, ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yapılan bu çalışmanın Fransız dış politikasının anlaşılmasını kolaylaştıracağı ve bundan sonra yapılacak çalışmalar için belirli bir bilgi altyapısı oluşturacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Fransa, Frankofon, Kültür, Eğitim, Dış Politika.*

[1] Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-7416-293X.

10:30 – 12:00	2. Oturum / 2nd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Ayçe Sepli

Avrupa Birliği, Normatif Güç ve İçsel Krizler

- "Söylemden Pratiğe: Avrupa Birliği'nin Normatif Güç İddiasının Güncel Krizler Karşısındaki Sınavı"
  Ahmet Safa Yıldırım
- "Aşırı Sağın Yeni Yüzü/Nazizmin Devamı: Almanya için Alternatif (AfD) Üzerinden Bir İnceleme"
  Reyhan Bayramoğlu
- "Kemer Sıkma Politikaları Bağlamında 2008 Krizi ve İzlanda"
  Ali Berçem Aşıcı

SÖYLEMDEN PRATİĞE: AVRUPA BİRLİĞİ'NİN NORMATİF GÜÇ İDDİASININ GÜNCEL KRİZLER KARŞISINDAKİ SINAVI

Ahmet Safa YILDIRIM[1]

Avrupa Birliği (AB), 2000'li yıllar boyunca "normatif güç" (normative power) kavramı çerçevesinde küresel yönetişimde insan hakları, hukukun üstünlüğü ve çok taraflılık ilkelerini yayma kapasitesiyle öne çıkmıştır. Son on yılda yaşanan olaylar ise AB'nin bu ahlaki ve normatif söylemlerini pratikte sürdürme kapasitesini hem sorgulatmış hem de uluslararası sistemdeki norm şekillendirme rolünü zayıflatmıştır. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, AB'nin normatif gücünü aşındıran güncel örnekleri ele almak ve özellikle İsrail'in Gazze'de soykırım boyutuna ulaşan saldırılarına karşı AB'nin tutumunun bu erozyonu derinleştiren kritik bir unsur olduğunu ortaya koymaktır. AB'nin normatif gücünü erozyona uğratan unsurlardan birini göç ve mülteci krizleri oluşturmaktadır. Özellikle Akdeniz'deki mülteci akınları sırasında AB'nin insan hakları odaklı politikaları yetersiz kalmış, bazı üye devletlerin sınır kontrollerini sıkılaştırması ve mültecilere yönelik muameleler AB'nin normatif imajını zedelemiştir. Özellikle Suriyeli mültecilere kıyasla Ukraynalı mültecilere gösterilen farklı yaklaşım, AB'nin evrensel insan hakları söyleminin sorgulanmasına neden olmuştur. İkinci olarak, Macaristan ve Polonya gibi üye devletlerde demokratik gerileme karşısında AB'nin etkili yaptırımlar uygulayamaması, AB'nin kendi değerlerini koruma konusundaki yetersizliğini ve normatif gücünün caydırıcılığının azaldığını göstermiştir. Üçüncü olarak COVID-19 pandemisi döneminde görülen "aşı milliyetçiliği", AB'nin dayanışma ve küresel sağlığa erişim konularındaki ilkeleriyle ters düşmüştür. AB Komisyonu, üye devletleri tek çatı altında toplamaya çalışsa da Almanya ve Fransa'nın ikili anlaşmalar yoluyla yüksek doz tedarik etmesi, "küresel kamu malı" söylemini gölgelemiştir. Dördüncü faktörü ise AB'nin iklim değişikliğiyle mücadelede yaşadığı tutarsızlıklar oluşturmaktadır. Yeşil Mutabakat gibi iddialı politikalar benimsenirken, aynı zamanda fosil yakıt ithalatının sürdürülmesi ve bazı üye ülkelerin kömür santrallerini desteklemeye devam etmesi AB'nin normatif gücünün güvenilirliğini zedelemektedir. Son olarak İsrail'in Gazze'deki politikalarına yönelik AB'nin tutumu, AB'nin normatif gücünün azalmasına neden olan çarpıcı bir örneği oluşturmaktadır. Nitekim İsrail'in Gazze'de uyguladığı politikalar, uluslararası hukukun açık ihlallerini içermekte ve soykırıma ulaşan boyutlara erişmektedir. Bu politikalar kapsamında sivillere yönelik sistematik saldırılar, hastane ve okul gibi korunması gereken alanların hedef alınması, insani yardımın engellenmesi ve nüfusun kolektif cezalandırılması uluslararası insan hakları hukukunun temel ilkelerini ihlal etmektedir. Buna karşılık AB tarafından İsrail'e yönelik yaptırımların sınırlı kalması, askeri iş birliğinin sürdürülmesi ve diplomatik desteğin devam etmesi, AB'nin normatif değerlerini savunma konusundaki samimiyetini sorgulatmaktadır. Bu çerçevede AB'nin İsrail'e karşı uyguladığı çifte standart, AB'nin insan haklarına verdiği önemin bağlama göre değiştiği izlenimini oluşturmaktadır. Ayrıca İsrail'e karşı uygulanan yaptırımların sembolik düzeyde kalması AB'nin normatif gücünün caydırıcılığını yitirdiğini göstermektedir. Bu durum da AB'nin küresel düzeyde norm belirleyici konumunu zayıflatmaktadır. Sonuç olarak, AB'nin normatif gücü, hem içsel hem de dışsal faktörlerle ciddi bir erozyon sürecindedir. Mülteci krizi, demokratik gerileme, iklim politikalarındaki tutarsızlıklar ve özellikle Gazze krizi karşısındaki tutumu, AB'nin değerler temelli dış politika yaklaşımının sorgulanmasına yol açmıştır. Bu durum, AB'nin uluslararası sistemdeki konumunu yeniden değerlendirmesini ve normatif güç iddiasını sürdürebilmek için tutarlı ve ilkeli politikalar geliştirmesini zorunlu kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Normatif Güç, Avrupa Birliği, İsrail, Gazze Krizi, İnsan Hakları.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-1650-345X.

AŞIRI SAĞIN YENİ YÜZÜ/NAZİZMİN DEVAMI: ALMANYA İÇİN ALTERNATİF (AFD) ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Reyhan BAYRAMOĞLU[1]

Almanya'nın siyasi tarih sürecine bakıldığında Nazi Almanya farklı bir konuma sahiptir. Ulusal ve küresel anlamda yıkıcı etkileri olan bu dönem sonraki yıllarda Alman siyasetinin şekillenmesinde de etkili olmuştur. Ülkede seçim barajının olmadığı yıllarda Nazi Almanya'sının kalıntıları olan marjinal partiler Alman Federal Meclisi'nde temsil edilebilme hakkını kazanmıştır. Ancak ilerleyen süreçte getirilen seçim barajı Federal Meclis'te aşırı sağ bir partinin temsil edilebilirliği ihtimalini azaltmıştır. Almanya için Alternatif (Alternative für Deutschland) Partisi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Federal Meclis'te sandalye arayışında ilk olmasa da en başarılı aşırı sağ parti olarak değerlendirilmiştir. 2013 yılında kurulan parti 2017 yılında yapılan seçimlerde ülkedeki üçüncü büyük parti olmuştur. Yalnız Almanya'da değil tüm Avrupa'da yükselişe geçen aşırı sağ partilerin iktidar ortağı olması yeni bir durum değildir. Almanya'da yapılan 2025 seçimlerinde %20,8 oy alarak ülkenin en büyük ikinci partisi olan AfD ilerleyen zaman diliminde iktidarda söz sahibi olma ihtimalini düşündürmektedir. Ancak özellikle geçmişteki deneyimleri doğrultusunda Almanya'da aşırı sağ bir partinin önemli ölçüde güç kazanması dikkate değerdir. Bu çalışmanın amacı AfD'nin aşırı sağı bir kamuflaj olarak kullanıp kullanmadığına dair değerlendirme yapmaktır. İtalyan Bilim İnsanı Umberto Eco "21. yüzyılın insanının en büyük yanılgısı, Faşizmin tekrar Nazi üniformasıyla geleceğini sanmaktır." şeklinde bir ifade kullanmaktadır. Buradan hareketle AfD'nin de hem Nazi geçmişine yaklaşımı hem de parti içerisinde yer alan kişilerin Nazi yanlısı tavırlar sergilemesi partinin bu açıdan da değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmada konu hakkında yayınlanan materyaller incelenerek parti ve temsilcileri hakkında bir perspektif sunulmak istenmektedir. Bu nedenle öncelikle literatürde AfD'ye dair yazılan çalışmalardan yararlanılacaktır. Aynı zamanda partinin yayınladığı manifestolara ve üyelerinin söylemlerine başvurulacaktır. Burada parti üyeleri hakkında ortaya çıkan haberlerin de önemli kaynaklar olduğu görülmektedir. Avrupa'daki pek çok aşırı sağ parti ile benzer söylemlere sahip olan AfD'nin tarihsel bağlamla yükselişi arasındaki ilişki de tartışılmak istenmektedir. Böyle bir analizin yapılma sebebi, anayasal açıdan Nasyonal Sosyalizm ve militarizmden arınma hükümlerine aykırı biçimde davranması yasaklanan bir ülkede AfD'nin bu yaklaşımla iktidar ortağı olma eşiğine gelmiş olmasıdır. Bu doğrultuda partinin aşırı sağı kamuflaj olarak kullandığını söylemenin mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Aşırı Sağ, Almanya için Alternatif, Nazi Geçmişi, 2025 Almanya Seçimleri.*

[1] Arş. Gör., Türk-Alman Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-2790-9794.

KEMER SIKMA POLİTİKALARI BAĞLAMINDA 2008 KRİZİ VE İZLANDA

Ali Berçem AŞICI[1]

İzlanda gayrisafi yurt içi hasılasına (GSYİH) oranla finansal işlem hacminin çok fazla olduğu bir ülke olarak 2008 krizinden derin bir şekilde etkilenmiştir. 2008 krizinden hemen önce ülkede finansal varlıkların GSYİH'ye oranı %900'e kadar ulaşmıştır. Küresel kapitalist sisteme entegre olabilmek amacıyla İzlanda'nın finans sektörü, 1990'lı yıllarda yabancı yatırımcıların ülkeye hızla girmeye başlaması, sektöre yönelik düzenlemelerin esnetilmesi ve artan özelleştirmelerle birlikte riskli bir şekilde büyümeye başlamıştır. 2008 krizinden etkilenen Avrupa ülkelerinin hükümetlerinin krizden çıkış stratejisi olarak kemer sıkma politikalarına mecbur bırakılmasının aksine İzlanda kemer sıkma politikalarından vazgeçme başarısını gösterebilmiştir. Bu bildiride, 2008 krizinin İzlanda'nın ekonomik, sosyal ve siyasal yapısına etkileri ve küresel hegemonya tarafından Avrupa geneline ve İzlanda'ya dayatılan kemer sıkma politikalarının uygulanması ve kemer sıkma politikalarından vazgeçmesinin sonuçları analiz edilecektir.

Krizin ilk etkileriyle birlikte tıpkı Yunanistan örneğinde yaşandığı üzere İzlanda'ya da *Troyka* (IMF, Avrupa Birliği ve Avrupa Merkez Bankası) tarafından sosyal devlet harcamalarının kısılması, emekçilerin refah düzeyinin baskılanması ve bu sayede ülkenin dış borçlarına ve yabancı yatırımcıların ülkedeki haklarına öncelik verilmesi gibi politikalar salık verilmiştir. Koalisyon hükümetinin muhafazakar lideri Geir Hilmar Haarde bu buyruğa uyarak sosyal devlet harcamalarına müdahale edilmesini hedefleyen kemer sıkma programını ilan etmiştir. Programla birlikte finans sektörünün kurtarılmasına yönelik kamu kesiminin seferber edildiği görülmektedir. Ülkede krizin ardından artan işsizlik oranlarının yanı sıra sosyal devlet harcamalarının da kısılmasıyla birlikte emekçilerin refah seviyesi daha fazla bozulmuş ve bunun sonucunda kemer sıkma karşıtı sosyal ve siyasal hareketler güçlü bir şekilde ortaya çıkmaya başlamıştır.

Ülke tarihinin en büyük hükümet karşıtı gösterileri arasında yerini alan ve "Tencere-Tava Devrimi" ("*Pots and Pans Revolution*") adıyla anılan eylemler sonucunda başbakanın istifa etmesi sağlanmış ve kemer sıkma politikalarına son verilmiştir. Krize karşı hayata geçirilmek istenen kemer sıkma politikalarından vazgeçilmesinde şüphesiz toplumsal hareketlerin etkisi belirleyici olmuştur. Diğer taraftan, İzlanda'nın euro bölgesine dahil olmaması ve Avrupa Merkez Bankası'ndan yardım alamaması gibi nedenler İzlanda Merkez Bankası'nın son kredi mercii görevini yerine getirmesine de engel oluşturmuştur. Yeni hükümetle birlikte büyük sermaye gruplarına yönelik yeni vergilerin yürürlüğe girmesinin yanı sıra manipülasyon, güveni kötüye kullanma gibi sebeplerle finans sektörüne yönelik soruşturmalar açılmış, düzensiz sermaye hareketlerinin kısıtlanması amacıyla kontroller sıkılaştırılmıştır. Genişletici maliye politikalarıyla birlikte işsizlik oranlarında yeniden bir toparlanma eğilimi başlamış, sosyal devlet harcamalarının artırılmasıyla birlikte toplumsal eşitsizlik azalmış ve bu sayede krizin ardından Yunan emekçilerin yaşadığı derin bunalımın bir benzeri İzlanda'da yaşanmamıştır. Son tahlilde İzlanda örneği, 2008 krizi sonrasında ana akım neoliberal iktisadi görüş tarafından krizden etkilenen ülkelere alternatifi olmadığı teziyle dayatılan kemer sıkma politikalarından vazgeçilmesi halinde toplumsal olarak krizden daha adil bir şekilde çıkılabildiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: *Kriz, Kemer Sıkma, Finans Sektörü.*

[1] Dr., T.C. Mevlana Kalkınma Ajansı, ORCID: 0000-0003-1584-4364.

10:30 – 12:00	3. Oturum / 3rd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Hülya Ercan Kınık

Türkiye's Foreign Policy Transformation and Strategic Autonomy

- "Pragmatic Sovereignty: Türkiye's Strategic Autonomy in The Ukraine Conflict (2022–2025)"
  Elena Salış
- "The Parameters of Türkiye's Foreign Policy Transformation from West to East"
  Emrah Yıldırımçakar
- "Assessing Turkiye's Soft Power Policies: Educational Movements and Scientific Collaboration"
  Alperen Türkmen
- "Examining the Effectiveness of Asian Studies in Turkiye"
  Davetli Konuşmacılar/ Invited Speakers: Kerim Sert & Eda Salık & Aysel Nur Genç
- "Pioneering Stability: Türkiye's Hybrid Governance Model for Energy Reconstruction in Syria"
  M Towsif-Hasan

PRAGMATIC SOVEREIGNTY: TURKIYE'S STRATEGIC AUTONOMY IN THE UKRAINE CONFLICT (2022-2025)

Elena SALIŞ[1]

The Ukraine conflict (2022–2025) has significantly reshaped the dynamics of international relations, challenging member states of NATO and the European Union to perform complex loyalties between collective security interests and national sovereignty. This study examines Türkiye's unique assertion of pragmatic sovereignty—a strategic approach that harmonizes diplomatic engagement with Western institutions while preserving autonomous decision-making. Key for this strategy is Türkiye's balancing of relationships with both Russia and Ukraine, which is presented not as peripheral diplomacy but as a fundamental expression of its sovereignty.

Methodology:

This research employs a qualitative comparative analysis, systematically contrasting Türkiye's foreign policy choices with those of key NATO and EU members, such as Germany, France, and Poland. The comparison is structured across three core dimensions:

1. Diplomatic Strategy: An examination of Türkiye's foreign policy positioning and relationship management with conflicting parties, compared to the more integrated Western-aligned approaches of Germany and France, and the firmly Atlanticist stance of Poland.

2. Economic Sovereignty: An analysis of trade policies and responses to international sanctions, highlighting Türkiye's maintenance of economic ties with Russia amidst Western s pressure, in contrast to the full sanctions adherence observed in other nations.

3. Military Autonomy: A study of defense procurement strategies and alliance leverage, focusing on Türkiye's refusal to transfer its S-400 defense systems to Ukraine despite Western agressive agenda, demonstrating its commitment to independent strategic decision-making.

Results:

Findings indicate that Türkiye's balanced positioning substantially enhanced its international stature, allowing it to influence outcomes without conforming to Western or Russian expectations. Diplomatically, Türkiye leveraged its geopolitical position to maintain open channels with all parties acting as independent mediator and autonomous actor. Economically, Türkiye's selective compliance with sanctions enabled it to sustain trade and energy partnerships with Russia, thereby mitigating isolation risks and supporting domestic economic stability. Militarily, Türkiye demonstrated notable independence through its refusal to provide Ukraine with S-400 systems, development and export of its own drones, and strategic use of its NATO membership to assert its national interests.

Conclusion:

Türkiye's performance during the Ukraine conflict illustrates that sovereignty can be effectively exercised through pragmatic adaptability rather than rigid bloc loyalty. By maintaining balanced relationships and resisting external pressure, Türkiye not only preserved but also strengthened its influence in a highly polarized global environment. This approach offers a compelling model for how middle powers can maintain strategic autonomy and influence within

[1] Dr., Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0009-0005-8064-5494.

the confines of alliance systems, contributing valuable insights to theoretical and practical discussions on sovereignty in contemporary international relations.

Anahtar Kelimeler: *Sovereignty, Turkish Foreign Policy, NATO, Ukraine Conflict, Sanctions, Balancing*.

THE PARAMETERS OF TÜRKIYE'S FOREIGN POLICY TRANSFORMATION FROM WEST TO EAST

Emrah YILDIRIMÇAKAR[1]

Since its founding in 1923, the Republic of Türkiye has pursued policies aimed at establishing close relations with the West by devoting significant political, economic, military, and strategic efforts to strengthening these ties. The membership of the NATO, the integration process of the European Union, and deepening economic interdependence with Western states have long defined the main framework of Turkish foreign policy. However, in the 21st century, particularly since its second decade, everchanging international circumstances, evolving regional power balances, and strategic disagreements with the West have compelled Türkiye to reassess its foreign policy orientation in light of both global and regional dynamics.

In this process, Türkiye has felt an increasing need to strengthen relations with the East, which is a region that Türkiye had neglected for a long period. The motivations behind this reorientation are multidimensional and can be analyzed through parameters such as political, economic, security, geopolitical, commercial, cultural, ideological, counterterrorism, and access to energy and resources. The erosion of a unipolar international order and the rise of multipolarity have created opportunities for Türkiye to enhance its strategic autonomy by pursuing a balancing policy between the West and the East. Alongside global and regional developments, divergences in the political, economic, military, and strategic approaches of the West and the East have played a fundamental role in shaping this transformation. Türkiye's evolving foreign policy should not be assessed like an all-inclusive geographical reorientation, rather a deliberate effort to redefine its geopolitical role through strategic diversification and flexibility in an era of variable global power dynamics. This transformation is a multilayered process involving both the reforming of relations with the West and the institutionalization of emerging partnerships with the East. This transformation should therefore not be understood as a complete axis shift, rather as a strategic necessity dictated by Türkiye's regional and geographical position in a time of uncertainty, when the balance of power and interdependence in the international system are being redefined, and a broader effort of Türkiye to redesign its foreign policy within the framework of contemporary global political developments. In line with this perspective, the study seeks to offer a comprehensive analysis of the driving forces underlying the transformation of Turkish foreign policy from a Western-oriented to an Eastern-oriented trajectory.

Keywords: *Turkish Foreign Policy, the United States, the European Union, China, Russia.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Avrasya Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-6501-5471.

ASSESSING TURKIYE'S SOFT POWER POLICIES: EDUCATIONAL MOVEMENTS AND SCIENTIFIC COLLABORATION

Alperen TÜRKMEN[1]

With the end of the Cold War, the international arena, which was rigidly divided, went through a transformation. This new era was processed under the notion of Globalization and attributed a great deal of importance to the international public opinion. As methods of communication proliferated, public opinion gained even more leverage in the bilateral and multilateral bargains of states, especially in the realm of low politics. Former U.S. politician Joseph Nye conceptualized this new phenomenon as "Soft Power". This new "power" piqued the interest of scholars and politicians alike and was further enhanced and branched out. From trade to law, many subjects have become variables that can affect an international actor's soft power arsenal. Topics of education and science were no strangers in this arsenal as well. Education is an integral component of every actor who wishes to increase their soft power in the eyes of their target states. Turkiye is indeed one of those actors. Turkiye employs education and science as a soft power tool to increase its appeal both to developing and developed nations. With such goals in mind, many institutions and projects have been created by the Turkish governments since the end of the Cold War to oversee the Turkish soft power in education and science. Turkiye Scholarships, Yunus Emre Institute, Mevlana Program, and Maarif Institution are only some of them. In the guidance of these institutions and projects, Turkiye employs plural soft power policies which can be categorized as: Student movements, educator/researcher exchange, establishment of schools and education centres abroad, and supporting scientific international cooperation. These categories, which are continued simultaneously, are often evaluated within them but not against one another. This study aims to do that comparison in qualitative means by taking advantage of the Analytic Hierarchy Process (AHP). With AHP's nature to effectively compare criteria, Turkish soft power policies in education and science will be ranked by expert opinion through a holistic approach. The end results shall determine which criterion is more useful to Turkish soft power capacity building, and which is less.

Keywords: *Turkish Foreign Policy, Soft Power, Education, Scientific Collaboration, Analytic Hierarchy Process (AHP).*

[1] Res. Asst., Karadeniz Technical University, ORCID: 0009-0005-3544-1396.

EXAMINING THE EFFECTIVENESS OF ASIAN STUDIES IN TURKIYE*

Kerim SERT[1]
Eda SALIK[2]
Aysel Nur GENÇ[3]

In recent years, Asia's rapidly growing economic and political power has not only reshaped global dynamics but also directly influenced Türkiye's foreign policy and economic strategies. Türkiye's initiatives, such as the *Asia Anew* and *Distant Countries* strategies, have laid the groundwork for increased engagement with Asia. At the same time, academic and public interest in Asian Studies has also expanded. Nevertheless, institutionalized curricula, interdisciplinary academic programs, and a qualified pool of experts in this field remain limited.

This research aims to assess the current state of Asian Studies in Türkiye, identify the human resource needs in this field, and propose curricula and academic programs to address these gaps. The central research questions are: (i) What is the current status of Asian Studies programs and academic research in Türkiye? (ii) How do government institutions and business associations define the need for Asia experts? (iii) How can educational models be developed to bridge the gap in human resources?

Methodologically, the project employs three main sources of data. First, master's and doctoral theses written between 2014 and 2024 on Asia-related topics will be analysed using bibliometric methods. Second, policy documents of the Ministry of Foreign Affairs and the Ministry of Trade will be examined and compared with academic findings. Third, reports from leading business associations (DEİK, TÜSİAD, MÜSİAD) will be analysed. These stages will be complemented by qualitative interviews and focus group discussions with academics, government officials, and business representatives.

Expected outcomes include: A comprehensive assessment of the current state of Asian Studies in Türkiye; identification of the scope and characteristics of the need for Asia experts; concrete curriculum proposals for graduate-level programs; and policy and strategy recommendations. This study seeks to contribute to Türkiye's ability to shape its relations with Asia more sustainably and effectively. By supporting the training of master's and doctoral students, the project also invests in the academic development of future Asia experts. Moreover, the findings are expected to serve as a model for other emerging area studies in Türkiye, such as Latin American and African Studies.

The project aims to strengthen Türkiye's scientific and institutional foundations for its engagement with Asia. Building bridges between academia, government, and the business community, it offers an original contribution to Türkiye's long-term human resource planning in the field of Asian Studies.

Keywords: *Asian Studies, Area Studies, Asia Experts, Asia Anew Initiative, Higher Education.*

*"This work was supported by the research Fund of the Middle East Technical University. Project Number: 11502".

[1] Lecturer, Dr., Middle East Technical University, ORCID: 0000-0003-0383-0838.
[2] Project Boursier, Middle East Technical University, ORCID: 0009-0003-6060-4375.
[3] Project Boursier, Middle East Technical University, ORCID: 0009-0008-2854-8218.

PIONEERING STABILITY: TÜRKİYE'S HYBRID GOVERNANCE MODEL FOR ENERGY RECONSTRUCTION IN SYRIA

M Towsif-HASAN[1]

In the evolving landscape of post-conflict Syria, Türkiye's foreign policy has transformed from direct military intervention towards a sophisticated strategy of governance-focused stabilization. This paper addresses a gap in the existing literature by examining the central role of energy infrastructure as an instrument of this new statecraft. Focusing on the landmark inauguration of the Kilis-Aleppo natural gas pipeline on August 2, 2025, this paper aims to analyze the design, implementation, and the outcomes of this initiative. It acknowledges that this project is surrounded by a wider geopolitical context involving Russian, Iranian, and Western interests. However, this study makes an analytical choice to bracket these macropolitical dynamics to provide a focused, micro-level analysis of the novel governance mechanisms. Employing a mixed-methods approach, this single case study will make use of semi-structured interviews with a range of Turkish, Syrian, and international stakeholders as well as Open-Source Intelligence (OSINT).

This paper will argue that the pipeline project represents a model of "Cross-Border Infrastructural Governance," a hybrid public-private framework uniquely adapted for a fragile environment. The analysis will aim to deconstruct this model into its three core pillars. First, the strategic direction by the Turkish State, efficient implementation by private contractors, and local partnership with Syrian Councils. This can help to understand the internal system. This study will further apply "Principal-Agent" theory to conduct a power analysis of the relationships between these actors. The central thesis to be explored is to what extent can this model deliver tangible reconstruction benefits, and does it simultaneously create a structure of asymmetrical dependency that shapes the political and economic orientation of Syria.

The core of the analysis will be structured around two key objectives. First, the paper will seek to evaluate the initiative's tangible impact on the ground by measuring indicators of local stabilization, such as changes in night-time light activity and the operational capacity of public services, while also assessing the extent of economic integration with Türkiye. Second, the study will conduct a detailed power analysis of the partnership's internal dynamics. It will then examine the distribution of decision-making authority regarding pricing, technical standards, and strategic direction. By comparing the model's potential stabilization successes with any possible power imbalances, the paper aims to provide a balanced and comprehensive assessment. This research contributes to the literature on post-conflict reconstruction and hybrid governance by offering a theoretically grounded analysis of a pioneering strategy, highlighting both its profound potential and its inherent complexities.

Keywords: *Türkiye, Syria, Hybrid Energy Governance, Post-Conflict Reconstruction, Geopolitics.*

[1] MSc Student, University of Melbourne, ORCID: 0009-0004-8357-6634.

13:10 – 14:40	4. Oturum / 4th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Vahit Güntay

Technology, Digital Governance and Global Security

- "The Age of Intelligent Power: Ontological Security, Digital Diplomacy and Artificial Intelligence in the Future of International Governance"
  Adem Ali İren
- "Brussels to the World: Assessing the Extraterritorial Reach of the EU AI Act On Global AI Frameworks"
  Mahir Terzi & Tuna Özen
- "Commercialization of Space in Emerging Economies: A Comparative Analysis of Turkey and India"
  Ulaş Kutsi Çezik

THE AGE OF INTELLIGENT POWER: ONTOLOGICAL SECURITY, DIGITAL DIPLOMACY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE FUTURE OF INTERNATIONAL GOVERNANCE

Adem Ali İREN[1]

Artificial intelligence (AI) is no longer peripheral to global politics; it is reshaping the very foundations of international relations. This study analyzes AI's transformative impact on ontological security and digital diplomacy, providing a theoretically informed perspective on how technology is reshaping the actions and identities of international players. From an ontological security standpoint, AI engenders novel types of uncertainty and fear for nations. As algorithms increasingly impact military decision-making, information dissemination, and global governance, conventional indicators of stability and continuity are undermined. In the international system, states strive to maintain their self-identity and legitimacy; however, AI concurrently challenges the conventional narratives of sovereignty, authority, and security. As states endeavor to reconcile technological disruption with the necessity of existential continuity, the integration of AI into defense strategies and information environments exacerbates ontological insecurities.

AI presents intricate governance challenges on a global scale. AI, as a dual-use technology, surpasses national borders, requiring collaborative frameworks for governance, standardization, and ethical principles. The lack of a cohesive international framework illustrates both the rapid advancement of AI and the divergent interests of dominant nations. Therefore, the administration of AI is a critical sphere of conflict, where the concepts of legitimacy, authority, and sovereignty are intertwined. These dynamics not only exemplify material conflicts but also reveal significant identity-related issues, as states strive for ontological security in the face of technological disruption.

AI is revolutionizing diplomacy, making it a more digital and algorithm-driven process. Digital diplomacy now goes beyond just online platforms, using predictive analytics, sentiment analysis, and narrative-shaping through machine learning. This change brings both benefits and risks. Advanced countries can gain an unfair edge in shaping global opinion, while countries with less technology risk getting left behind. Furthermore, non-state actors and private companies, armed with AI, are adding to the traditional state-centered approach to diplomacy.

This paper contends that artificial intelligence should be regarded not solely as an instrument of efficiency or authority but as an agent that reconstructs identity, legitimacy, and interaction within global politics. By integrating ontological security and digital diplomacy, the analysis illustrates how AI intensifies anxieties while concurrently facilitating novel practices of recognition and influence. Comprehending this dynamic is crucial for understanding how technological advancements are transforming the future landscape of the international order.

Keywords: *Artificial Intelligence, Ontological Security, Digital Diplomacy.*

[1] Asst. Prof. Dr., Suleyman Demirel University, ORCID: 0000-0003-2369-1177.

BRUSSELS TO THE WORLD: ASSESSING THE EXTRATERRITORIAL REACH OF THE EU AI ACT ON GLOBAL AI FRAMEWORKS

Tuna ÖZEN[1]
Mahir TERZİ[2]

The rapid advancement of Artificial Intelligence (AI) technologies is fundamentally transforming the landscape of international relations and global legal structures. This analysis seeks to examine the European Union Artificial Intelligence Act (EU AI Act)'s global position, recognizing its pioneering status as the first comprehensive regulatory framework in the AI sphere. Far from being merely a domestic legal tool, the Act possesses the potential to drive the creation of international standards and guide global technological governance through the EU's significant regulatory influence. In the face of the nascent legal, ethical, and geopolitical complexities introduced by AI on the world stage, the EU's proactive approach simultaneously necessitates cross-border cooperation and alignment.

Existing international legal structures conspicuously struggle to address critical matters such as assigning accountability for AI system-induced harm, the legal standing of autonomous weapon systems, or algorithmic bias, thereby generating considerable legal and ethical lacunae. A defining attribute of the Act involves categorizing AI systems into distinct risk tiers (unacceptable, high, limited, and minimal), which in turn mandates varying obligations. This risk-informed methodology offers the potential to become a benchmark for worldwide AI regulations.

Methodologically, this research is qualitative in nature. First, it scrutinizes the original text of the European Union Artificial Intelligence Act alongside pertinent foundational EU documents. Second, it surveys scholarly publications concerning AI culpability in international law, fundamental rights, global technological oversight, and market competition. Lastly, it conducts a comparative assessment of the Act’s stipulations against the AI strategies adopted by diverse nations. This comparative review elucidates the influence of divergent national priorities and regulatory philosophies on global dynamics.

The research highlights the need for stronger global partnerships in governing AI. Crucially, it stresses that other nations, as they develop their own AI policies and legal instruments, ought to rethink their strategies. They should acknowledge the EU Act's significant global normative influence and strive for enhanced international coherence. Given the inherently global character of AI, the development of shared paradigms rooted in transparency, responsibility, and ethical tenets at the international level remains paramount. Harnessing its normative strength, this Act could usher in a new stage of international oversight by effectively spreading the EU's essential principles, such as ethics and fundamental rights, throughout the world.

A current limitation of this scholarly endeavor stems from the Act's recent implementation (August 1, 2024), which precludes comprehensive empirical observation of its long-term ramifications; consequently, the insights presented herein largely hinge on the Act’s projected and anticipated impacts. This inherent constraint presents a fertile ground for subsequent academic inquiry.

Keywords: *EU AI Act, Global AI Governance, International Cooperation, Regulatory Influence, Risk-Based AI Regulation.*

---

[1] Student, Turkish Military Academy, ORCID:0009-0006-1311-4615.
[2] Assoc. Prof. Dr., Ministry of Culture and Tourism of Türkiye Republic, ORCID: 0000-0003-1308-2060.

COMMERCIALIZATION OF SPACE IN EMERGING ECONOMIES: A COMPARATIVE ANALYSIS OF TURKEY AND INDIA

Ulaş Kutsi ÇEZİK[1]

This paper examines the growing dynamics of space sector commercialization in emerging economies and offers a comparative analysis of Turkey and India's distinct strategic approaches. It explores how both countries position space technologies within the broader frameworks of economic growth, technological capacity-building, and international cooperation.

The Turkish case is assessed through recent national space strategy documents, public–private partnerships, and its aspiration to gain greater global visibility and influence. India, by contrast, is analyzed through its sustained institutional continuity and multi-layered experience, its competitive advantage in satellite launch services, and the integration of private actors into the space ecosystem. Within this framework, commercialization emerges not merely as an economic outcome but also as a tool for foreign policy, national security, and technology diplomacy.

The comparative analysis demonstrates that Turkey, while still consolidating its institutional identity and capacity-building efforts, is moving rapidly toward positioning itself in global markets. India, meanwhile, has leveraged its long-standing institutional continuity to rise as an international service provider. Nonetheless, both countries perceive space not only as a domain of scientific progress but also as a projection of power tied to development goals and geopolitical strategies.

This study aims to contribute to the understanding of asymmetries in the global space economy by discussing the multidimensional impacts of space activities on development, competition, and international positioning in emerging economies.

Keywords: *Space Commercialization, Emerging Economies, Technological Capacity-Building, Global Space Economy, Comparative Policy Analysis.*

[1] Lecturer Dr., Karadeniz Technical Univerty, ORCID ID: 0000-0001-8987-7113.

13:10 – 14:40	5. Oturum / 5th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Hülya Ercan Kınık

Yeni Dünya Düzeni, Küresel Güçler ve Bölgesel Yapılar

- "Yeni Çok Kutuplu Dünya Düzeninde Farklı Çatışmalar, Ortak Çıkarlar; BRICS, ŞİÖ ve TDT Örnekleminde Ampirik Bir Değerlendirme"
  Berna Sarıca
- "BRICS Ülkelerinin Uluslararası Sistemde Değişim ve Dönüşüm Anlayışları"
  Betül Kamış
- "Bretton Woods Yıllarından Trump Dönemine: Küresel Krizler ve ABD Merkezli Düzeni Sorgulamak"
  Merve Yavuz

YENİ ÇOK KUTUPLU DÜNYA DÜZENİNDE FARKLI ÇATIŞMALAR, ORTAK ÇIKARLAR; BRICS, ŞİÖ VE TDT ÖRNEKLEMİNDE AMPİRİK BİR DEĞERLENDİRME

Berna SARICA[1]

Soğuk Savaş sonrası uluslararası sistem, ABD hegemonyası altında tek kutuplu bir düzene evrilmişti. Uluslararası sistemi liberal normlar ve Batı merkezli değerler şekillendirmiştir. Ancak 2000'li yıllarla beraber gelişmekte olan ülkelerin ekonomik ve siyasi kapasitelerinin artması, Batı'nın mutlak hâkimiyetini sorgulatmış ve alternatif güç merkezleri ortaya çıkarmıştır. Bu çalışma, BRICS, Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) ve Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) üzerinden çok kutuplu yeni dünya düzenini incelemekte; bu bağlamda Orta Asya'nın stratejik rolünü tartışmaktadır. Çalışmanın amacı, Batı merkezli küresel yönetişime karşı gelişmekte olan ülkelerin geliştirdiği kurumsal alternatifleri analiz ederek, farklı çıkar ve çatışma geçmişine sahip ülkelerin nasıl ortak çıkarlar etrafında birleşebildiğini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda temel araştırma sorusu, "Farklı çıkar ve çatışma geçmişlerine sahip ülkeler, uluslararası örgütler aracılığıyla ortak çıkarlarını ikili diplomatik ilişkilerden daha kolay ve istikrarlı biçimde gerçekleştirebilir mi?" şeklindedir.

Çalışmanın ana argümanı, tarihsel rekabetlere ve mevcut gerilimlere rağmen BRICS, ŞİÖ ve TDT gibi örgütlerin ortak hedeflerin gerçekleştirilmesinde etkin platformlar sunduğudur. Çin-Hindistan sınır anlaşmazlığına rağmen BRICS içindeki ekonomik iş birlikleri; Hindistan-Pakistan gerginliğine rağmen ŞİÖ'deki güvenlik projeleri; Kırgızistan-Tacikistan sınır sorunlarına rağmen TDT çatısı altındaki diyalog mekanizmaları bu durumu kanıtlamaktadır. Araştırma yöntemi olarak karşılaştırmalı vaka analizi ve içerik analizi benimsenmiş; örgütlerin tarihsel gelişimi, kurumsal yapıları, üye profilleri ve işlevleri birincil ve ikincil kaynaklar kullanılarak incelenmiştir.

Elde edilen bulgular üç temel eksende toplanmaktadır. Ekonomik alanda BRICS, IMF ve Dünya Bankası'na alternatif olarak Yeni Kalkınma Bankası ve rezerv fon mekanizmaları geliştirmiş, dolar bağımlılığını azaltmaya yönelik yerel para birimiyle ticaret girişimleri başlatmıştır. Güvenlik ve stratejik iş birliği alanında ŞİÖ, başlangıçta yalnızca güvenlik temelli bir platform iken ekonomik, enerji ve ulaştırma alanlarına genişleyerek Orta Asya'da hem Çin hem Rusya'nın nüfuzunu artıran bir yapı haline gelmiştir. Kültürel ve bölgesel kimlik inşasında ise TDT, kültürel ortaklık temelinde başlayan bir süreci kurumsallaştırarak ekonomik, siyasi ve güvenlik iş birliklerine yönelmiş; supranasyonal bir Türk Dünyası vizyonu geliştirmiştir.

Sonuç olarak BRICS, ŞİÖ ve TDT, yalnızca Batı hegemonyasına karşı dengeleyici yapılar değil; aynı zamanda daha kapsayıcı, çoğulcu ve adil bir küresel düzen arayışının somut ifadeleridir. Bu örgütler, üye ülkeler arasındaki tarihsel ve mevcut gerilimlere rağmen, ortak çıkarların uluslararası örgüt şemsiyesi altında daha sürdürülebilir biçimde hayata geçirilebileceğini göstermektedir. Çok kutuplu dünya düzeninin inşasında bu tür örgütlerin etkinliğinin artması, küresel sistemin daha dengeli ve kapsayıcı bir yapıya evrilmesinde kritik rol oynayacaktır.

Anahtar Kelimeler: *TDT, ŞİÖ, BRICS, Çıkar, Örgüt.*

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, ORCID: 0009-0002-6390-5862.

BRICS ÜLKELERİNİN ULUSLARARASI SİSTEMDE DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜM ANLAYIŞLARI

Betül KAMIŞ[1]

Bu bildiri, BRICS ülkelerinin uluslararası sistemdeki dönüşüme yönelik perspektif ve anlayış biçimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. BRICS, ekonomi temelli bir oluşum olma amacı gütmekle birlikte iktisadi güçlerini artırmak ve uluslararası ilişkilerde mevcut liberal hegemonik düzenini sorgulayarak alternatif çok kutuplu bir sistem yaratma yönünde stratejiler geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda çalışma, BRICS üyesi beş ülkenin (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika) uluslararası sistemdeki konumlarını belirleyen teorik ve pratik politikalarını kapsamlı şekilde analiz etmektedir.

BRICS'in sistem içindeki yeri, yalnızca küresel güç dengelerine alternatif sunma çabasıyla sınırlı kalmamaktadır. Bunun yanında üyeler arasındaki yapısal farklılıklar ve işleyiş dinamikleriyle de dikkat çekmektedir. Kuruluşundan bu yana BRICS ülkeleri farklı siyasal sistemlere, ekonomik ölçeklere ve dış politika önceliklerine sahip olmalarına rağmen ortak zeminde buluşma iradesi sergilemiştir. BRICS zirvelerinin ortak bildirgelerinde yer alan kararların bağlayıcı olmaması ve çoğunlukla uzlaşıya dayalı söylemlerle sınırlı kalması da esnekliğinin bir sonucudur. Bununla birlikte BRICS'in farklılıkları uzlaştırabilen bir platform olarak uluslararası sistemdeki meşruiyeti artmaktadır. Dolayısıyla BRICS'in kurumsal mimarisi ve karar alma süreçleri, geleneksel ittifak yapılarından ayrışan daha yatay ve gönüllülük esasına dayalı bir iş birliği modeline işaret etmektedir.

Araştırmanın temel bileşenlerinden bir diğeri ise BRICS ülkelerinin uluslararası kurumlara ve normlara yönelik tutumları, BM reformu talepleri ve yeni çok taraflı işbirliği platformları kurma çabalarının incelenmesidir. Alternatif küresel yönetişim mekanizmaları geliştirme çabaları BRICS için uluslararası sistemin çok kutuplu ve daha kapsayıcı bir yapıya evrilmesini hızlandıracaktır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden söylem analizine başvurulmaktadır. Bu bağlamda aktörlerin politik tutumları, BRICS ülkelerinin sistem dönüşümüne dair "nasıl düşündükleri", resmî belgeler ve lider söylemleri incelenerek analiz edilmektedir. Dolayısıyla çalışma, BRICS ülkelerinin liderleri (özellikle Vladimir Putin, Xi Jinping, Narendra Modi, Luiz Inácio Lula da Silva ve Cyril Ramaphosa) tarafından yapılan açıklamalar üzerinden yürütülmektedir. Bunun yanında "çok kutupluluk", "adil sistem", "Batı hegemonyası" "küresel yönetişim", "güç dengesi" gibi anahtar kavramların nasıl tanımlandığı ve kullanılışlarının incelenmesi de lider konuşmalarının, bakanlık açıklamalarının, resmi dış politika belgelerinin ve akademik literatürün araştırılmasıyla gerçekleştirilen söylem analizi yöntemi ile ortaya konulmaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, BRICS ülkelerinin uluslararası sistemdeki dönüşüm anlayışlarını ve çok kutuplu dünya düzeninin inşasında nasıl bir güç olarak var olduğunu inceleyerek, BRICS'in bölgesel ve küresel düzeydeki etkileşimlerine dair yeni perspektifler sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: *BRICS, Lider Söylemleri, Küresel Yönetişim, Güç Dengesi.*

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Ege Üniversitesi, ORCID: 0009-0001-8169-5566.

BRETTON WOODS YILLARINDAN TRUMP DÖNEMİNE: KÜRESEL KRİZLER VE ABD MERKEZLİ DÜZENİ SORGULAMAK

Merve YAVUZ[1]

İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan uluslararası düzen, büyük ölçüde Amerika Birleşik Devletleri'nin siyasi ve ekonomik liderliği üzerine inşa edilmiştir. 1944 yılındaki Bretton Woods Konferansı sonucunda doların rezerv para birimi haline gelmesiyle birlikte küresel ticaretin ve finansal ilişkilerin merkezine ABD yerleşmiştir. Bu düzen; serbest ticaretin yaygınlaşması amacıyla IMF ve Dünya Bankası gibi kurumların hayata geçirilmesi ile ekonomik açıdan, güvenlik boyutunda ise NATO'nun kuruluşu ile pekişmiştir.

1944 Bretton Woods Konferansı sonucunda ortaya çıkan uluslararası ekonomik düzen ile birlikte çevre ülkelerin küresel ticaret ve finansal ilişkilerde merkez ülkelere bağımlılığı kurumsallaştırmıştır. Bu yapı, bağımlılık teorisinin öngördüğü şekilde, merkez-çevre arasındaki eşitsiz ilişkileri yeniden üretmiş ve çevre ülkelerin kalkınma stratejilerini sınırlamıştır.

Küresel krizler, bu bağımlılık ilişkilerinin görünür hale geldiği dönüm noktaları olmuştur. 1971'de doların altınla bağının kopması ve ardından yaşanan petrol krizi, çevre ülkelerin kırılganlıklarını artırmış; yükselen borçlanma ve dışa bağımlılık, 1980'lerde IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla dayatılan neoliberal politikaların önünü açmıştır. 2008 küresel finans krizi ise bağımlılık ilişkilerinin yeni bir biçimde yeniden üretildiğini göstermiştir: merkez ülkelerde finansal kurtarma paketleri uygulanırken, çevre ülkeler tasarruf ve kemer sıkma politikalarına yönlendirilmiş, bu da ekonomik eşitsizlikleri derinleştirmiştir.

Donald Trump dönemi, bağımlılık ilişkilerinin kırılganlığını daha da görünür kılmıştır. Trump'ın "America First" (Önce Amerika) yaklaşımı, serbest ticaretin sınırlandırılması ve uluslararası kurumların işlevsizleştirilmesi yoluyla yalnızca transatlantik ilişkilerde gerilim yaratmamış, aynı zamanda çevre ülkeler için öngörülemezlik üretmiştir. Bağımlılık teorisinin işaret ettiği üzere, küresel krizler sırasında merkez ülkeler kendi çıkarlarını korurken, çevre ülkeler ekonomik uyum ve siyasal istikrarsızlık maliyetlerini taşımak zorunda kalmaktadır.

Bu bildiri, Bretton Woods'tan günümüze ABD merkezli düzenin bağımlılık ilişkileri çerçevesinde nasıl yeniden üretildiğini ve küresel krizlerin bu ilişkileri nasıl dönüştürdüğünü analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, 1970'ler petrol krizi, 2008 finansal krizi ve Trump dönemi üzerinden küresel krizlerin bağımlılık ilişkileri üzerindeki etkileri tartışılacaktır. Sonuç olarak, belirsizlikler çağında uluslararası düzenin geleceğini anlamak için merkez-çevre ilişkilerinin süreklilik ve dönüşümüne odaklanmanın analitik açıdan vazgeçilmez olduğu savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Bretton Woods, Bağımlılık Teorisi, Küresel Krizler, ABD, Neoliberalizm, Uluslararası Düzen, Trump.*

[1] Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-7359-0342.

13:10 – 14:40 | 6. Oturum / 6th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Ayçe Sepli

Avrupa Birliği, Dış Politika ve Küresel Dinamikler

- "Rusya-Ukrayna Savaşı Bağlamında Avrupa Uyumuna Bakış: Avrupa Birliği Süreçte Ne Kadar İşlevsel?"
  Nihal Eminoğlu
- "İş Birliği ve Rekabet Ekseninde Bir Dış Politika Aracı Olarak Bilim Diplomasisi: Avrupa Birliği Örneği"
  Alper Yurttaş
- "Avrupa Birliği'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası ve Stratejik Özerklik Arayışı: Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Yansımaları"
  Ayçe Sepli & Görkem Keskin

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI BAĞLAMINDA AVRUPA UYUMUNA BAKIŞ AVRUPA BİRLİĞİ SÜREÇTE NE KADAR İŞLEVSEL?

Nihal EMİNOĞLU[1]

Bu bildiri, 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'yı işgali bağlamında Avrupa Uyumu modelinin temel prensipleri olan denge, kolektif güvenlik ve diplomasinin ne ölçüde krizin çözümünde etkili olduğunu ve ne ölçüde de yetersiz kaldığını ele alacaktır. Bildiride Uluslararası Kurumların, özellikle de Avrupa Birliği (AB)'nin Rusya-Ukrayna savaşındaki işlevselliği tartışılacaktır.

Avrupa Uyumu (Concert of Europe) 1815'te Napolyon Savaşları sonrasında düzenlenen Viyana Kongresi'nde temelleri atılan, Avrupa'da barışı yeniden tesis edebilmek için, Avusturya, Rusya, Prusya, İngiltere ve Fransa'nın ortaklaşa yürüttüğü, çok taraflı diplomasi modelini geliştiren bir sistemdir. Bu çerçevede Avrupa Uyumu dört temel prensip üzerine inşa edilmiştir. Bunlar, büyük güçler arasında istikrarı sağlamak amacıyla "güç dengesi" oluşturmak, mevcut sınırların devamlılığı için "statükonun korunması", kriz yönetiminde büyük güçlerin istişare edebilmesi ve ortak karar alabilmesi için "çok taraflı diplomasi" ve ulusal isyanlara karşı işbirliğini içeren "devrim karşıtlığı" ilkeleridir. Avrupa uyumunun geliştirdiği diplomasi modelinin Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemde Avrupa'da başarılı olduğu söylenebilir, ancak 1914 sonrası meydana gelen gelişmeler ve savaşlar sistemin etkisini tartışmaya açık hale getirmiştir. Günümüzde ise, küreselleşmenin, uluslararası sistemin çok aktörlü yapıya dönüşmesinin ve insan hakları, demokrasi gibi değerlerin uluslararası siyasette belirleyici hale gelmesiyle Avrupa Uyumu modeli büyük ölçüde değişime uğramıştır.

Bu çalışma bağlamında Avrupa uyum modelinin sınırlarını gözden geçirmek üzere Rusya-Ukrayna savaşı örnek olay olarak belirlenmiştir. 21.yüzyılda uluslararası ilişkilerde özellikle devlet dışı aktörlerin de bölgesel ve uluslararası birçok krizde önemli rol oynadığı bir gerçektir. Başka bir ifadeyle, Viyana Kongresi'nde geliştirilen Avrupa Uyumu bağlamında ele alınan, devlet merkezli klasik ve dar anlamdaki güç dengesi prensibi günümüzde daha karmaşık bir hal almış, özellikle uluslararası örgütler uluslararası krizlerin gidişatında belirleyici olmaya başlamıştır. Avrupa Birliği'nin ise Rusya-Ukrayna savaşının ilk gününden itibaren aldığı stratejik ve politik kararlar, Ukrayna'dan kaçan sığınmacılara yönelik uygulamalar ve Ukrayna'nın AB'ye üyeliği yönünde karşılıklı atılan adımlar, savaşın gidişatında önemli rol oynamıştır. Söz konusu bildiri, AB'nin bu süreçteki kararlarını değerlendirecek olup, bölgede barışın ve istikrarın sağlanmasında bu politikaların ne kadar etkili olduğunu tartışacaktır. Ayrıca bu adımların Avrupa Uyumu modeli ile örtüşen ve farklılaşan taraflarını da ortaya koyacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa Uyumu, Bölgesel Güvenlik, Güç Dengesi, Göç, Entegrasyon.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi, ORCID: 0009-0004-0137-9443.

İŞ BİRLİĞİ VE REKABET EKSENİNDE BİR DIŞ POLİTİKA ARACI OLARAK BİLİM DİPLOMASİSİ: AVRUPA BİRLİĞİ ÖRNEĞİ

Alper YURTTAŞ[1]

Bilim diplomasisi 2000'li yılların başlarında, bilim ve dış politikanın kesişim alanı olarak ortaya çıkmıştır. Dış politika hedeflerine ulaşmak için karar alıcılara yönelik bilimsel önerileri kapsayan "diplomaside bilim", uluslararası bilimsel iş birliklerini kolaylaştırmayı amaçlayan "bilim için diplomasi" ve devletler arasındaki uluslararası ilişkileri geliştirmek için bilimsel iş birliklerinin kullanılması anlamında "diplomasi için bilim" olmak üzere üç ana boyuta sahip olduğu kabul edilen bilim diplomasisi, 2010'lu yıllardan itibaren Avrupa Birliği'nin (AB) gündemine girmeye başlamıştır.

AB bilim diplomasisi çalışmalarının hedefleri arasında bir yandan ikili ve çok taraflı bilimsel anlaşmalar ve iş birlikleri aracılığıyla uluslararası ilişkileri geliştirip güçlendirerek; iklim değişikliği, pandemi, su ve gıda krizi gibi küresel sorunlara ortak çözümler üretmek, diğer yandan hızla değişen jeopolitik düzlemde Çin, ABD ve Rusya gibi küresel aktörlerle rekabet gücünü arttırmak yer almaktadır. İş birliklerinin geliştirilmesi hedefine yönelik somut uygulamalar arasında, Ufuk Avrupa Programı başta olmak üzere bilimsel araştırma projeleri aracılığıyla Birlik üyesi olan ve olmayan ülkelerin bilimsel iş birliklerinin desteklenmesi, yeşil dönüşüm ve dijital dönüşüm başta olmak üzere Birliğin hedeflerine ulaşmak amacıyla, araştırma, teknoloji ve inovasyon alanlarındaki bağların güçlendirilmesi sayılabilir. Rekabet alanında ise ABD ve Çin ile arasındaki inovasyon açığını kapatmak, Birliğin rekabet gücünü arttırırken ekonomiyi karbondan arındırmak, veri güvenliğini arttırmak ve teknolojik bağımlılıkları azaltmak temel amaçlar olarak öne çıkmaktadır.

Bilim ve teknoloji ekonomik kalkınma ve büyümenin temelinde yer aldığından, bilim diplomasisi özellikle ABD, AB ve Çin arasındaki siyasi, ekonomik ve askeri güç rekabetiyle de yoğun şekilde ilişkilidir. Bu nedenle bilim diplomasisi hedeflerinin sadece bilim alanıyla sınırlı kalmayıp, siyasi ve askeri güç dengeleri üzerinde de etkisi görülmektedir. Küresel ve bölgesel kriz ve çatışmalar sırasında hayata geçirilen politikalar ise AB bilim diplomasisi çalışmalarının bir diğer boyutunu oluşturmaktadır. Ukrayna'da savaşın başlamasıyla birlikte Rusya'ya uygulanan bilim alanındaki yaptırımlar bu boyutun güncel bir örneğidir. Birçok uygulama örneğinde görüldüğü gibi, AB bilim diplomasisini hem bir yumuşak güç hem de sert güç aracı olarak kullanmaktadır.

AB kurumlarının bilim diplomasisi alanındaki belge ve raporlarının yanı sıra akademik çalışmaların ve pratik uygulamaların da incelenmesine dayanan bu çalışmada, AB'nin iş birliği ve rekabet ekseninde bilim diplomasini nasıl ele aldığına odaklanılmaktadır. Böylece, bilim diplomasisi alanında politika geliştiren temel küresel aktörlerden biri olan AB'nin bilim diplomasisi modelinin yansıtılması amaçlanmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler ışığında, AB'nin kendine özgü çok kültürlü ve çok düzeyli yapısı içinde, başta Avrupa Komisyonu olmak üzere farklı Birlik kurumlarının yanı sıra bağımsız uzmanların katkılarıyla ve üye ülkelerle eşgüdüm içinde farklı hedeflere yönelik stratejiler ve politikalar üretip uygulayabilen bir bilim diplomasi modeli geliştirdiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Bilim Diplomasisi, Avrupa Birliği, Rekabet, İş Birliği.*

[1] Öğr. Gör. Dr., İstanbul Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-3461-8290.

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ORTAK DIŞ VE GÜVENLİK POLİTİKASI VE STRATEJİK ÖZERKLİK ARAYIŞI: RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI'NIN YANSIMALARI

Ayçe SEPLİ[1]
Görkem KESKİN[2]

Bu çalışma, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Avrupa Birliği'nin (AB) çeşitli politika alanları üzerindeki çok yönlü etkisini kabul etmekle birlikte, özellikle AB'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (ODGP) üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Savaşın, ODGP bağlamında meydana getirdiği değişim ve/veya süreklilikleri analiz etmeyi amaçlayan bu çalışmanın çıkış noktası, güvenlik alanının savaşın en doğrudan etkilerinin hissedildiği alan olması ve ODGP'nin hükümetlerarası doğası dolayısıyla bağımsız bir Avrupa güvenlik mimarisinin gelişiminin tarihsel olarak sınırlı kalmasıdır. Bu çerçevede, bu çalışma temel olarak Rusya-Ukrayna Savaşı'nın AB'nin ODGP çerçevesinde bağımsız kapasite ve kabiliyetler geliştirmesinin önündeki kurumsal engelleri aşmasını sağlayıp sağlamadığını araştırmaktadır. Bu doğrultuda, AB resmi kaynaklarında yayımlanan belgeler, kararlar, raporlar ve ilgili veriler incelenmektedir.

ODGP, Avrupa'nın İkinci Dünya Savaşı sonrasında şekillenen güvenlik ihtiyaçları ve Soğuk Savaş döneminin koşulları çerçevesinde gelişim göstermeye başlamıştır. Bununla birlikte, AB ülkeleri dış ve güvenlik politikalarında derin bir entegrasyona ulaşmakta başarılı olamamış, özellikle Birleşik Krallık ve Fransa gibi büyük aktörlerin ulusal çıkarlarını ön planda tutan yaklaşımları ve egemenlik devrine dair çekinceleri süreci zorlaştırmıştır. Dolayısıyla, AB devletleri güvenliklerini genel olarak kendi ulusal yapılanmaları ve Kuzey Atlantik İşbirliği Örgütü (NATO) şemsiyesi altında sağlamaya devam etmişlerdir. Maastricht Antlaşması, ODGP'nin kurumsal temellerinin atılması ve Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'nın (OGSP) yapılandırılması bağlamında AB'nin uluslararası siyaset ve güvenlik aktörü olarak ön plana çıkmasını sağlasa da karar alma süreçlerinde oybirliği şartının aranması, Soğuk Savaş sonrası süreçte yaşanan gelişmeler ve NATO ile görev paylaşımı konusundaki hassasiyetler, ulusüstü ve özerk bir ODGP'nin oluşumunu sınırlamaya devam etmiştir. Diğer taraftan, 2017 yılında kurulan Kalıcı Yapılandırılmış İşbirliği (PESCO) ve Avrupa Savunma Fonu gibi girişimler AB'nin savunma alanında daha bağımsız ve etkin bir aktör olma çabasını temsil eden önemli adımlar olmuştur.

Rusya'nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'yı işgali, AB açısından özellikle dış ve güvenlik politikası bağlamında dönüm noktası niteliğinde bir gelişmedir. Ukrayna'nın işgalini izleyen süreçte patlak veren Rusya-Ukrayna Savaşı, AB tarafından doğrudan kendi güvenliğine yönelik bir tehdit olarak algılanmış ve AB'nin dış politika reflekslerini güçlendirmiştir. AB, bu süreçte Ukrayna'ya askeri, siyasi, ekonomik ve insani alanlarda kapsamlı destek sağlayarak uluslararası sahnede daha görünür bir dış politika aktörü hâline gelmiştir. Bu çalışma yürütüldüğü sırada, AB tarafından Rusya'ya karşı uygulanan 17 yaptırım paketinin yanı sıra, Avrupa Barış Fonu aracılığıyla Ukrayna'ya silah, mühimmat, teknik ve mali destek sağlanmıştır. Rusya-Ukrayna Savaşı, aynı zamanda, AB içinde güvenlik ve savunma alanlarında daha kolektif hareket etme gerekliliğini ortaya koymuştur. NATO'ya olan bağlılık sürmekle birlikte, AB kendi savunma kapasitesini güçlendirme yoluna gitmiş; böylece "jeopolitik bir birlik" olma yönünde önemli bir dönüşüm sürecine girmiştir. Bu kapsamda, Mart 2022'de düzenlenen Versailles Zirvesi'nde üye devletler savunma harcamalarını artırma taahhüdünde bulunmuş ve ortak savunma sanayii kapasitesini geliştirmeyi hedeflemişlerdir.

[1] Dr. Ögr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6648-4242.
[2] Yüksek Lisans Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0008-7919-7585.

Aynı yıl yayımlanan ve AB'nin ilk kapsamlı güvenlik stratejisi olarak kabul edilen "Stratejik Pusula" belgesinde ise, 2030 yılına kadar gerçekleştirilmesi beklenen somut savunma hedefleri belirlenmiş ve Rusya "ortak" tehdit olarak tanımlanmıştır. Bu süreçte, üye devletler düzeyinde de önemli politika değişiklikleri yaşanmış ve Almanya ile Fransa başta olmak üzere ulusal savunma kapasitelerinin artırılması gündeme taşınmıştır. Bu süreçte, gerek ulusal düzeyde gerekse AB düzeyinde savunma kapasitelerinin artırılması yönündeki çabalar NATO ile iş birliği içerisinde gelişmiş ve Rusya tehdidi karşısında transatlantik dayanışmayı pekiştirmiştir. Bu durum, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın etkisiyle savunma alanında daha derin bir entegrasyona doğru gidildiğini sembolize etse de tam anlamıyla özerk bir savunma politikasından söz etmek henüz mümkün değildir. Ayrıca, üye ülkeler arasında tehdit algıları açısından hâlen önemli farklılıklar bulunduğu da unutulmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa Birliği, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası, Stratejik Özerklik, Rusya-Ukrayna Savaşı.*

15:00 – 16:30	7. Oturum / 7th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Hamdullah Baycar

Türkiye Perspektifinden Teknoloji, İstihbarat ve Güvenlik Stratejileri

- "Hudut Birliklerinde İstihbarat"
  Rana Zeynep Gün
- "Modern Güvenlik Stratejilerinde İHA Sistemleri ve Savunma Diplomasisi: Tb2, Reaper, Heron Üzerinden Bir Analiz"
  Asya Beyza Şahin
- "Yeni Teknolojiler Bağlamında Türkiye'de Sınır Güvenliği"
  Hilal Zorba Bayraktar
- "Nitelikli İstihbarat Faaliyetlerinde Teori ve Pratik Entegrasyonu: Derinlemesine Bir Analiz"
  Eda Tutak

HUDUT BİRLİKLERİNDE İSTİHBARAT

Rana Zeynep GÜN[1]

Savaş, sadece iki veya daha fazla devletin kendi çıkarları doğrultusunda silahlanıp çatışması değildir. Aynı zamanda bir felsefedir. Birçok filozofun eserlerine tema olan bu terim sayesinde her filozofun kendine has bir "savaş" görüşü oluşmuştur. Örnek verecek olursak Bu konuda fikir beyan eden filozoflardan biri de Mosca'dır. Mosca'ya göre, "savaşa sebep olan askeri kurum değildir. Askeri faaliyet her çeşit toplumda görülmeye devam edecektir çünkü savaş, insanın doğasında bulunan farklı özelliklerden yalnızca bir tanesidir. "Bu görüşten yola çıkılacak olursa savaş insanın doğumundan içgüdüsel olarak gelen, aslında kendi içinde bulunan bir özelliktir. Bu yüzden de savaş kavramının sadece devletler ile bağdaştırmak bizi hataya düşürebilir. Bu görüşten yola çıkıldığında ise insan ilk olarak kendisini daha sonra ise ailesini ve kendiyle aynı güdüleri bulunduran diğer insanlarla birleşerek toplumunu dış tehditlerden korumuştur. Böylece milli güvenlik bilinci de ortaya çıkmıştır. İlk olarak kendilerini tehditlerden korumak için araç gereçler üreten insanoğlu bulundukları bölgeler kesinleşip teknoloji ilerledikçe güvenlik kavramını da değiştirmiştir. Bu araçlardan biri de istihbarattır.

İstihbarat, günümüzde devletin yöneticisi olan karar mercii için belirsizlikleri gidermek, istenmeyen durumların oluşmasını engellemek ve olası tehlikeleri önceden tahmin etmek amacını taşır. Bu kapsamda öncelikli hedefi istihbarat sağlamak olan istihbarat kurumları da gelişmektedir. Milli güvenlik içerisinde ise istihbari açıdan önemli noktalar hudut bölgeleridir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında kara sınırlarının korunma, güvenlik gereksinimlerini Jandarma Hudut Taburları tarafından karşılanmıştır.1932 yılında buradaki güvenlik ve koruma gereksinimleri göz önüne alınarak Hudut Kararnamesi yayınlanmıştır.1950 yılından itibaren ise Jandarma Okulu'nda istihbarat dersi verilmeye başlanmıştır. Böylece akademik anlamda istihbarat dersleri bilimsel olarak verilmeye başlanmıştır.

Hudut bölgesindeki istihbarat faaliyetlerinin anlatıldığı makalenin ilk bölümünde savaşın tanımına kapsamlı olarak yer verilmiş, savaş felsefesinden örnekler verilmiştir. Ardından milli güvenlik kavramı açıklanmış ve *istihbarat nedir? kimler tarafından kullanılır? alt dalları nelerdir? ve askeri istihbarat nedir?* gibi sorulara cevap verilmiştir. Sonrasında ise milli güvenlikte kolluk kuvvetlerinin rolüne değinilmiş ve burada anlatılmak istenen milli güvenliğin ülkemizde nasıl ve hangi kuruluşlar tarafından gerçekleştirildiği, ayrıca Jandarma Genel Komutanlığı'nın bu milli güvenlik bilinci kapsamındaki rolüne ise değinilmiştir.

Çalışmanın yöntemi olarak Erken Cumhuriyet Dönemi, Soğuk Savaş Dönemi ve Günümüz olarak bölümlere ayrılmıştır. Erken Cumhuriyet Dönemi'nde hudut birliklerinin teşkilatlanma ve eğitim yapısı ele alınırken, Soğuk Savaş Dönemi'nde hudut bölgelerinde yaşanan terörle mücadele olayları incelenerek istihbarat faaliyetleri değerlendirilmiştir. Günümüze bakıldığında ise Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından yürütülen sınır ötesi operasyonlarda istihbarat faaliyetleri incelenmiş; bu operasyon ve faaliyetlerde kullanılan savunma sanayisindeki teknolojik gelişmelerin hudut istihbaratındaki rolü ele alınmış, istihbarat araç-gereçleri detaylı biçimde incelenmiştir. Çalışmamızda hudut güvenliğinde kullanılan ve 1916 yılı itibari ile askeri anlamda güvenlik açısından önem teşkil eden insansız hava araçlarının evrimi, modern hudut güvenliğinde istihbaratın niteliğini dönüştüren kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Başlangıçta basit keşif araçları olan insansız hava araçlarının ilerleyen süreçlerde ileri teknoloji dronelar olarak günümüzde hudut bölgelerinde yasa dışı geçişlerin, kaçakçılık faaliyetlerinin ve hibrit tehditlerin erken safhada tespit edilmesinde hudut birliklerine stratejik

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, ORCID: 0009-0004-3831-4029.

üstünlük sağlamaktadır. İnsansız Hava Araçlarının gelişimine de değinildiği çalışmada birinci ve ikinci el belgeler, açık istihbarat materyalleri, hudut bölgesinde istihbarat konusu çerçevesinde bilimsel bir metotla ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Savaş, Hudut, Jandarma, İstihbarat, Milli Güvenlik.*

MODERN GÜVENLİK STRATEJİLERİNDE İHA SISTEMLERİ VE SAVUNMA DİPLOMASİSİ: TB2, REAPER, HERON ÜZERINDEN BİR ANALİZ

Asya Beyza ŞAHİN[1]

21. yüzyılda güvenlik ortamının karmaşıklaşması ve devletlere yönelik tehdit algılamalarının çeşitlenmesiyle birlikte konvansiyonel savunma stratejileri giderek önemini yitirmiş, bunun yerine çok aktörlü, dinamik ve yüksek katmanlı bir yapıya sahip hibrit savunma stratejileri ön plana çıkmıştır. Bu yeni güvenlik mimarisinde yapay zekâ destekli otonom sistemler muharebe sahasında dönüştürücü bir etki yaratmış, insansız hava araçları (İHA) istihbarat toplama, keşif ve gözetleme (ISR), hedef tespiti ve gerçek zamanlı veri aktarımı gibi önemli işlevleriyle savunma doktrinlerinin merkezine yerleşmiştir. İnsansız Hava Aracı (İHA) sistemleri, hızlı müdahale kabiliyetleri, düşük operasyonel maliyetleri ve kayıpları en aza indirme yetenekleri nedeniyle stratejik caydırıcılık ve askeri güç projeksiyonunun önemli bir bileşeni haline gelmiştir. Bu doğrultuda insansız hava aracı teknolojilerine yönelik artan küresel talep, devletlerin bu sistemleri yerli ve milli üretimle desteklemesine ve savunma diplomasisi bağlamında devletlerin güvenlik tehditlerine karşı geliştirdikleri ortaklıkların pekiştirilmesine zemin hazırlamaktadır. Savunma diplomasisi kavramı genellikle askeri diplomasi ile birbirinin yerine kullanılsa da, bu iki kavram arasındaki farkı anlamak, hibrit savaş ile konvansiyonel savaş arasındaki farkı analiz etmeye benzer. Savunma diplomasisi kavramı genellikle askeri diplomasi ile birbirinin yerine kullanılsa da, bu iki kavram arasındaki farkı anlamak, hibrit savaş ile konvansiyonel savaş arasındaki farkı analiz etmeye benzer. Savunma diplomasisi, askerden arındırılmış sert güç doktrini yerine yumuşak güç ve iş birliğine öncelik veren bir yaklaşımdır. Bu araştırma, Türkiye'nin özgün olarak geliştirdiği Bayraktar TB2 İHA'sının teknik ve operasyonel kabiliyetlerini ABD'nin MQ-9 Reaper ve İsrail'in Heron İHA'ları ile karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, hibrit savaş stratejileri bağlamında, söz konusu sistemlerin etkinliğini, istihbarat ve operasyonel performanslarını, kullanım doktrinlerini ve bu doktrinlerin jeopolitik ve politik sonuçlarını çok boyutlu bir yaklaşımla ele almaktadır. Nitel bir araştırma metodolojisine dayanan bu çalışma, akademik literatür, resmi raporlar, teknik belgeler ve düşünce kuruluşu analizlerinden elde edilen veriler aracılığıyla çok kaynaklı belge analizine dayanmaktadır. Çalışma yalnızca İHA'ların teknik parametrelerine odaklanmakla sınırlı kalmayıp; bu teknolojilerin değişen uluslararası ilişkiler ve güvenlik stratejileri üzerindeki etkilerini teorik ve ampirik olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Bayraktar TB2, Savunma Diplomasisi, Uluslararası Güvenlik, Hibrit Savaş, İHA'lar.*

[1]Yüksek Lisans Öğrencisi, Polis Akademisi, ORCID: 0009-0002-4924-4893.

YENİ TEKNOLOJİLER BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE SINIR GÜVENLİĞİ

Hilal ZORBA BAYRAKTAR[1]

21. yüzyılda ulus devletler için sınır güvenliği en önemli konulardan biri olarak ortaya çıkmaktadır. Kitlesel göç akınlarının ve düzensiz göçlerin bu konu üzerinde oldukça büyük bir payı olduğu görülmektedir. Nitekim Türkiye yıllarca doğudan batıya gerçekleşen göç rotası üzerinde transit bir ülke olarak düzensiz göç hareketlerini kontrol etmeye çalışmıştır. Bununla birlikte son dönemde, Ortadoğu ve Kuzey Afrika kaynaklı kitlesel göç akınlarına da maruz kalmıştır. Bu nedenle sınır güvenliği belki de hiç olmadığı kadar önemli hale gelmiş ve bunun için sınır hatlarına yüksek duvarlar örülmeye başlanmıştır. Türkiye aslında insani güvenlik anlayışı öncülüğünde bir göç politikası izlemektedir. Ancak konu düzensiz göç olduğunda, ulusal sınırların güvenliği yani ulusal güvenlik anlayışı oldukça önemli bir konuma gelmiştir. Bu çalışmada, Türkiye sınır güvenliğini sağlamak için hangi yeni teknolojilerden faydalanmaktadır? AB üyelik sürecinin bu duruma katkısı olmuş mudur? ve bu süreçte göçmenlere yönelik insani güvenlik anlayışı sürdürülebilecek midir? sorularına yanıt aranmıştır. Bu sorulara yanıt verebilmek adına özellikle Türkiye için güvenlik açısından sorunlu olduğu düşünülen doğu, batı ve güney-doğu sınırları incelenmiş ve buralarda kullanılan teknolojik aygıtlar değerlendirilmeye alınmıştır. Özellikle gözetleme ve takip noktasında yeni geliştirilen teknolojiler sınır güvenliği için hayati öneme sahiptir. Bununla birlikte Göç İdaresi Başkanlığı'nın düzensiz göç ve göçmen kaçakçılığı ile ilgili yayınladığı istatistiki verilerden faydalanılmıştır. Bu çalışmada, teorik olarak eleştirel güvenlik çalışmaları içerisinde önemli bir yeri bulunan insani güvenlik anlayışından yararlanılmıştır. Bununla birlikte hem ulusal güvenlik anlayışı hem de insani güvenlik anlayışı beraber ele alınarak, düzensiz göçü önleme noktasında Türkiye'nin insani güvenlik anlayışını ne derece sürdürebildiği analiz edilmiştir. Buna ek olarak özellikle AB üyeliğik süreci de gözönüne alındığında ulusal güvenlik konusu daha da önemli hale gelmektedir. Nitekim Türkiye'nin ulusal güvenliği doğrudan AB'nin ulusal güvenliğini de ilgilendirmektedir. Rusya-Ukrayna krizi ile başlayıp, ABD-Rusya yakınlaşması ile devam eden süreçte AB ülkeleri kendilerini Türkiye'ye belki de hiç olmadığı kadar yakın hissetmekte ve Avrupa güvenliği için Türkiye'ye ihtiyaç duymaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'nin sınır güvenliğini sağlamak adına kullandığı yeni teknolojileri AB üyesi birçok devletin aksine insan güvenliğini gözeterek kullandığı görülmektedir. Ulusal güvenliği sağlamak ne kadar önemliyse, göçmenlerin hayatları da bir o kadar önemlidir. Bu doğrultuda Türkiye'nin insani güvenlik anlayışı çerçevesinde göç politikalarını oluşturmaya ve sürdürmeye devam ettiği ortaya koyulmuştur. Nitekim bu durumun ulusal güvenlik üzerindeki etkisi de tartışma konusudur ve hala bu konuyla ilgili kaygılar dile getirilmeye devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Düzensiz Göç, İnsani Güvenlik, Türkiye, AB ve Yeni Teknolojiler.*

[1] Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-4401-2532.

NİTELİKLİ İSTİHBARAT FAALİYETLERİNDE TEORİ VE PRATİK ENTEGRASYONU: DERİNLEMESİNE BİR ANALİZ

Eda TUTAK[1]

İnsanlık tarihi kadar uzun bir geçmişe sahip olan istihbarat faaliyetleri, savaş ve barış zamanında devletlerin ulusal gücünü etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. İstihbarat faaliyetlerinin verimliliği, bir taraftan ulusal güvenlik stratejilerinin başarısını etkilerken diğer taraftan uluslararası ilişkilerde devletlerin konumunu belirleyen kritik bir güç kaynağı olarak görülmektedir. Dünyada istihbarat üzerine gerçekleştirilen çalışmalar 20. yüzyılda gelişme göstermiş bu tarihten sonra alana yönelik akademik çalışmaların sayısı da artmaya başlamıştır. Bu çalışmaların genel olarak istihbarat faaliyetlerinin başarılı veya başarısız olduğu örneklere odaklandığı, dolayısıyla alandaki literatürün genellikle belli bir vaka ekseninde şekillendiği görülmektedir. İstihbarat faaliyetleri, doğası gereği çok boyutlu, karmaşık ve subjektif nitelikler taşıdığından bu süreçlerin bilimsel bir zeminde sistematik biçimde ele alınması kritik önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı; nitelikli istihbaratı ortaya çıkaran faktörleri belirlemek ve bu faktörleri uzman görüşleri çerçevesinde sistematik bir yaklaşımla analiz etmektir. Böylelikle, istihbarat süreçlerinin daha etkin yönetilmesi için bilimsel bir zeminin oluşturulması ve karar verme süreçlerindeki sübjektif etkinin azaltılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda çalışmada öncelikle istihbarat faaliyetlerinin verimliliğini etkileyen faktörler literatür araştırması neticesinde tespit edilmiş, ardından bu faktörler; istihbarat, güvenlik çalışmaları ve stratejik analiz alanlarında bilgi, tecrübe ve uygulama pratiğine sahip kişilerin görüşleri çerçevesinde derecelendirilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular, istihbarat faaliyetlerinin hangi faktörler etrafında daha fazla odaklanılması gerektiğini somut bir veri seti ile desteklemektedir. Nitelikli istihbaratı ortaya çıkaran faktörlerin göreli önem sırasının belirlenmesi, istihbarat yönetimi ve planlaması süreçlerinde stratejik önceliklerin belirlenmesi açısından bir referans kaynağını oluşturmaktadır. Buna ek olarak literatürde genellikle kavramsal düzeyde incelenen faktörlerin bu çalışmada istihbarat topluluğu olarak tanımlanan uzmanların görüşlerini de içerecek biçimde ele alınması, uygulama ile akademi arasında bir köprü oluşturmakta ve çalışma literatürde ilk olması yönüyle özgün değer taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Güvenlik, İstihbarat, Nitelikli İstihbarat Faktörleri.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-8567-8106.

15:00 – 16:30	8. Oturum / 8th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Yunus Emre Aydın

Karadeniz'de Enerji, Güvenlik ve Jeopolitik Rekabet

- "Rusya'nın Ukrayna'daki Savaşını Meşrulaştırma Aracı Olarak Enerji Diplomasisi"
  Derkay Tan
- "Krizler Arasında Sıkışmış Bir Havza: Karadeniz'de Enerji, Güvenlik ve Diplomasi Üçgeni"
  Hulusi Ekber Kaya
- "Karadeniz'de Deniz Güvenliği Dinamikleri"
  Kerim Sert
- "Gürcistan'da Dondurulmuş Çatışmalar: Abhazya ve Güney Osetya'daki Mevcut Siyasi Gerçeklikler ve Gelecek Perspektifleri"
  Farhad Aydınlı

RUSYA'NIN UKRAYNA'DAKİ SAVAŞINI MEŞRULAŞTIRMA ARACI OLARAK ENERJİ DİPLOMASİSİ

Derkay TAN[1]

Bu çalışma, Rusya'nın enerji diplomasisini 24 Şubat 2022'de başlayan Ukrayna işgalini meşrulaştırma sürecinde nasıl kullandığını ve bu stratejinin küresel ve bölgesel düzeyde ne ölçüde etkili olduğunu incelemektedir. Araştırmanın temel sorusu, Rusya'nın enerji kaynaklarından elde ettiği ekonomik ve jeopolitik gücü, Ukrayna savaşı bağlamında dış politika aracı olarak nasıl kullandığı ve bu diplomasinin uluslararası arenadaki yankılarıdır. Bu doğrultuda çalışmada, nitel analiz yöntemi benimsenmiş; savaş öncesi ve sonrası ülkelerin tutumlarındaki değişim, enerji ithalat verileri ve diplomatik açıklamalar üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

Rusya'nın enerji kaynakları ve altyapısından elde ettiği gücü dış politikasının temel bir aracı olarak kullandığı tespiti, bu çalışmanın hareket noktasını oluşturmaktadır. Enerji diplomasisi, Rus dış politikasının ayrılmaz bir parçası haline gelmiş; bu araç özellikle savaş dönemlerinde, Rusya'nın uluslararası sistemdeki meşruiyetini koruma ve nüfuzunu pekiştirme amacıyla devreye sokulmuştur. Bulgular, Rusya'nın enerji diplomasisinin özellikle gelişmekte olan ülkelerde etkili olduğunu göstermektedir. Savaş öncesinde Ukrayna'ya yönelik tutumu açıkça kınayan ülke sayısı 131 iken, savaşın ardından bu sayı 122'ye düşmüş; tarafsız kalan ülke sayısı ise 32'den 35'e yükselmiştir. Türkiye, Bosna-Hersek ve Sırbistan gibi NATO veya AB ile ilişkili ülkelerin bile tarafsızlık beyanında bulunmaları, Rus enerji diplomasisinin etkisini göstermektedir.

Ayrıca mevcut literatür ışığında Rusya'nın enerji diplomasisini bölgesel olarak farklı stratejilerle yürüttüğü gözlemlenmiştir. Avrupa Birliği'ne yönelik olarak "parçala-yönet" stratejisi kapsamında ikili enerji anlaşmalarıyla ortak tepki engellenmeye çalışılmış; Orta Asya'da enerji geçiş yolları üzerinden "birleştir-yönet" anlayışı benimsenmiş; OPEC+, MENA ve Güney Kafkasya ülkelerine karşı ise arabuluculuk rolüyle "arabulucu ol, yönet" stratejisi izlenmiştir. Ancak savaşın ardından Avrupa Birliği'nin Rusya'ya olan enerji bağımlılığını azaltmaya yönelik adımlar atması, Rusya açısından bölgesel bir kayıp olarak değerlendirilmiştir. AB'nin doğalgaz ithalatını %40'lardan %25'in altına düşürmesi, Rusya'nın uzun vadeli enerji stratejisinde ciddi bir kırılma yaratmıştır.

Sonuç olarak, Rusya'nın enerji diplomasisi küresel düzeyde kısmi başarılar elde etmiş olsa da, Avrupa özelinde etkisini yitirmiştir. Bu durum, enerji diplomasisinin savaşın meşrulaştırılmasında bir araç olarak işlev görse de AB açısından etkinliğinin giderek azaldığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Rusya, Enerji Diplomasisi, Meşruiyet, Ukrayna Savaşı, Avrupa Birliği.*

[1] Yüksek Lisans Mezunu, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, ORCID: 0009-0008-4085-8382.

KRİZLER ARASINDA SIKIŞMIŞ BİR HAVZA: KARADENİZ'DE ENERJİ, GÜVENLİK VE DİPLOMASİ ÜÇGENİ

Hulusi Ekber KAYA[1]

21. yüzyılın ilk çeyreği, uluslararası ilişkilerde çok boyutlu ve eşzamanlı krizlerin yoğunlaştığı bir dönem olarak şekillenmektedir. Bu dönemin en çarpıcı örneklerinden biri Karadeniz havzasında yaşanan jeopolitik dönüşümdür. Karadeniz; bir yandan enerji koridorlarının kesişim noktası olması, diğer yandan NATO, Avrupa Birliği ve Rusya arasındaki güç rekabetine ev sahipliği yapması nedeniyle hem bölgesel hem de küresel ölçekte stratejik önemini artırmıştır. Bu bağlamda, bu çalışma Karadeniz'in güncel jeopolitik pozisyonunu enerji, güvenlik ve diplomasi üçgeninde değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Özellikle 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesi ve 2022'de Ukrayna'ya yönelik başlattığı geniş çaplı savaş, Karadeniz'deki güç dengesini kökten sarsmıştır. Rusya'nın bölgedeki askeri varlığını artırması, NATO'nun doğu kanadını güçlendirme yönünde attığı adımlar, Türkiye'nin dengeli diplomasi politikaları ve bölge ülkelerinin (Romanya, Bulgaristan, Gürcistan, Ukrayna) uluslararası sistem içindeki yönelimleri, Karadeniz'in jeopolitik kodlarını yeniden şekillendirmektedir. Aynı zamanda Karadeniz, Avrupa'nın enerji arz güvenliği açısından kritik doğal gaz ve petrol taşımacılığı yollarına ev sahipliği yapmakta; bu nedenle enerji altyapısının korunması ve çeşitlendirilmesi, bölgesel güvenlik politikalarıyla doğrudan bağlantılı hale gelmektedir.

Çalışmada öncelikle Karadeniz'in enerji jeopolitiği ele alınacak; TANAP, TürkAkım ve diğer enerji koridorlarının hem bölgesel hem küresel enerji piyasalarına etkisi değerlendirilerek NATO-Rusya rekabeti çerçevesinde bölgedeki askeri hareketlilik, deniz gücü dengesi ve savunma stratejileri ele alınacaktır. Son olarak ise, Türkiye'nin izlediği çok yönlü diplomasi politikası analiz edilecektir.

Bu bildiri, Karadeniz'in yalnızca bir kriz alanı değil; aynı zamanda yeni bir uluslararası düzenin nasıl şekillendiğini gözlemleyebileceğimiz stratejik bir alan olduğunu ortaya koymaktadır. Çok aktörlü rekabet, kırılgan iş birlikleri ve artan belirsizlik ortamı, bölgeyi hem fırsatlar hem tehditler açısından uluslararası ilişkiler literatüründe ayrıcalıklı bir konuma yerleştirmektedir. Bu kapsamda çalışmanın bulguları, bölgesel güvenlik mimarisinin geleceği ve enerji diplomasisinin küresel yansımaları açısından önemli çıkarımlar sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Karadeniz, Enerji, Güvenlik, Jeopolitik, Diplomasi.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-2097-7893.

KARADENİZ'DE DENİZ GÜVENLİĞİ DİNAMİKLERİ

Kerim SERT[1]

Karadeniz, stratejik ve jeopolitik önemini korumakla beraber son yıllarda artan askerileşme ve çatışmalarla güvenlik ve istikrar açılarından bir sınamadan geçmektedir. Karadeniz'de özellikle 2014'ten itibaren NATO ve Rusya tarafından artan askerileştirme bölgedeki güvenlik ikilemleri ile çatışma riskini artırmış ve iş birliğine dayalı deniz güvenliğini zayıflatmıştır. Karadeniz jeostratejik olarak büyük önem taşımaktadır ve hayati bir transit noktasıdır. Rusya Kırım'ı işgalinden sonra "bastion konsepti" ile paralel olarak Karadeniz'i ve özellikle Kırım yarımadasını askeri anlamda güçlendirmiştir. Rusya daha sonra 2022 itibariyle de Denizcilik Doktrini ile Karadeniz'in stratejik ve ulusal öneminin altını çizmiştir. Bu girişimler Rusya'nın bölgesel bölgedeki baskın aktör olma hedefine yönelik olarak değerlendirilebilir,

Bunlara karşılık olarak bölgede NATO da askeri varlığını hava devriyeleri ve Romanya ve Bulgaristan gibi müttefik ülkelerle çok uluslu gruplandırmalar ile güçlendirmiştir. İki tarafın da ortak biçimde askeri güçlendirmelere gitmesi bölgedeki güvenlik ikilemlerini artırmıştır. Tarafların bir diğerinin girişimlerini tehdit edici olarak değerlendirmesi bir güvensizlik döngüsüne yol açmıştır. İşbirliğine dayalı deniz güvenliği anlayışı bu karşılıklı güvensizlik dinamiği ile zarar görmüştür. BLACKSEAFOR ve Operation Black Sea Harmony gibi güvenlik inisiyatifleri güncel olarak gergin olan ilişkiler nedeniyle geçersiz kalmıştır. Bu inisiyatiflerin etkilerinin azalması bölgedeki askeri güce dayalı dinamikleri daha da pekiştirmekte ve diplomatik yöntemlerin önceliğini azaltmaktadır. Bu şartlar altında NATO müttefiği rolü ile Türkiye de bölgesel inisiyatiflere öncü olmayı zorlayıcı bulmaktadır.

Ukrayna'da devam eden savaş bu güvenlik risklerini artırmış ve ticari aktivitelerin işleyişine zarar vermiştir. Moskva'nın batması ve Ukrayna'nın insansız su üstü muharip araçlarını kullanması, bölgenin deniz harbinde yeni nesil savaş teknolojilerinin denendiği bir konum haline geldiğine işaret etmektedir ve bölgedeki artan istikrarsızlığa örneklerdir. Sonuç olarak, askerileşmenin artışı inkar edilemez biçimde güvenlik ikilemlerini artırmış ve iş birliğine dayalı düzene hasar vermiştir. Çalışmada bu güçlükler değerlendirilirken ülkemiz için bölgesel ve küresel çıkarlar bir arada değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Karadeniz, Güvenlik, NATO, Türkiye, Ukrayna.*

[1] Öğr. Gör. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-0383-0838.

GÜRCİSTAN'DA DONDURULMUŞ ÇATIŞMALAR: ABHAZYA VE GÜNEY OSETYA'DAKİ MEVCUT SİYASİ GERÇEKLİKLER VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ

Farhad AYDINLI[1]

Bu çalışma, Gürcistan'ın Abhazya ve Güney Osetya bölgelerinde otuz yılı aşkın süredir devam eden ve uluslararası literatürde "donmuş çatışmalar" olarak nitelendirilen ihtilafların tarihsel gelişim sürecini, mevcut jeopolitik gerçekliklerini ve geleceğe dönük çözüm perspektiflerini eleştirel bir yaklaşımla incelemektedir. Donmuş çatışmalar kavramı, aktif silahlı çatışmaların sona ermesine rağmen nihai bir barış anlaşmasının sağlanmadığı, tarafların siyasi ve hukuki statüde mutabakata varamadığı durumları ifade etmektedir. Gürcistan örneği, bu tanımın en tipik yansımalarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Gürcistan, çok etnili yapısının getirdiği kırılganlıklarla karşı karşıya kalmış, Abhazya ve Güney Osetya'nın özerklik talepleri kısa sürede etnopolitik çatışmalara dönüşmüştür. 1990'lı yıllarda yaşanan silahlı çatışmalar, binlerce insanın yerinden edilmesine yol açmış, özellikle Gürcü toplumunun önemli bir kesimi mülteci konumuna düşmüştür. Bu süreçte Moskova'nın rolü belirleyici olmuş, Rusya hem barış gücü adı altında bölgede varlık göstermiş hem de ayrılıkçı yönetimlerle yakın ilişkiler tesis etmiştir. 2008 yılında gerçekleşen beş günlük Rusya-Gürcistan savaşı ise ihtilafların yalnızca iki taraf arasında değil, aynı zamanda uluslararası düzlemde büyük güçler rekabetinin bir parçası haline geldiğini ortaya koymuştur. Günümüzde Abhazya ve Güney Osetya, fiili olarak Rusya'nın askeri koruması ve ekonomik desteği altında varlıklarını sürdürmektedir. Ancak bu bölgeler, Birleşmiş Milletler üyesi devletlerin büyük çoğunluğu tarafından tanınmamakta, yalnızca birkaç ülke (Rusya, Venezuela, Nikaragua, Suriye ve Nauru) tarafından bağımsız devlet statüsünde kabul edilmektedir. Bu sınırlı tanınma, bölgelerin uluslararası sisteme entegre olmasını engellediği gibi, Gürcistan'ın toprak bütünlüğü sorununu da sürekli bir diplomatik gündem maddesi haline getirmektedir. Uluslararası toplumun çözüm arayışları çoğunlukla Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, AGİT ve NATO çerçevesinde yürütülmüş, Cenevre Uluslararası Görüşmeleri ise tarafları bir araya getiren temel platform olmuştur. Ne var ki, Rusya'nın Güvenlik Konseyi'ndeki veto yetkisi ve sahadaki askeri varlığı, bu girişimlerin somut sonuçlar üretmesini engellemiştir. Bu bağlamda makale, mevcut statükonun devamı, federatif veya konfederatif modeller aracılığıyla siyasi diyaloğun yeniden canlandırılması, Rusya ile gerilimin derinleşmesi ve uluslararası hukuk temelinde yeniden entegrasyon gibi çeşitli senaryoları karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir.

Çalışma, yalnızca çatışmaların Gürcistan'ın iç güvenliği ve siyasi istikrarı üzerindeki etkilerini değil, aynı zamanda Karadeniz havzası güvenliği, enerji nakil hatlarının güvenilirliği ve Doğu-Batı ekseninde güç dengelerinin geleceği açısından da önemini vurgulamaktadır. Sonuç bölümünde ise Gürcistan'ın uzun vadeli çıkarlarını koruyabilmesi için askeri caydırıcılıkla birlikte yumuşak güç unsurlarına dayalı çok boyutlu bir strateji izlemesi gerektiği ileri sürülmektedir. Bu stratejinin merkezinde, iç toplumsal güvenin yeniden inşası, diasporaların barışa katkı potansiyeli, Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan üçlü işbirliği formatının güçlendirilmesi ve kamu diplomasisinin etkin kullanımı yer almaktadır. Böylelikle donmuş çatışmaların süreklileşmesinden doğan riskler minimize edilebilir ve Gürcistan için kalıcı barışın inşasına yönelik sürdürülebilir bir yol haritası oluşturulabilir.

Anahtar Kelimeler: *Gürcistan, Abhazya, Güney Osetya, Donmuş Çatışma, Rusya-Gürcistan Savaşı.*

[1] Doktora Öğrencisi, Bakü Devlet Universitesi, ORCID: 0000-0002-4578-7025.

15:00 – 16:30	9. Oturum / 9th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Özgür Tüfekçi

Regional Conflicts and Global Power Rivalries

- "Steps to War at Sea: Regional Actors and the Security Dilemma in the Black Sea"
  Özgür Öztürk
- "'State of Exception' Invoked: The Cases of Wartime Ukraine and Russia"
  Davetli Konuşmacı/ Invited Speaker: Pelin Nur Çağlayan
- "The Changing Global Geography of Lithium Extractivism: New Green Sacrifice Zones in North America"
  Slaviana Peeva
- "Assessing Vulnerabilities in Energy Critical Infrastructures: Risk Assessment and Policy Responses"
  Efe Düveroğlu & Buse Düveroğlu

STEPS TO WAR AT SEA: REGIONAL ACTORS AND THE SECURITY DILEMMA IN THE BLACK SEA

Özgür ÖZTÜRK[1]

The central research question of this article is why regional actors in the Black Sea have been increasingly drawn into patterns of conflict and war. The article investigates the roots of the intensifying security dilemma and recurrent conflicts in the Black Sea region, arguing that dominant explanations relying on unilateral attributions-either to Russia or to the US-led Euro-Atlantic alliance-are analytically insufficient. The study draws attention to the escalation of regional tensions not as a result of one-sided aggression, but as a consequence of reciprocal strategic actions by both regional actors. To move beyond conventional liberal and realist accounts-which either blame Russia's authoritarianism and imperial ambitions or NATO's eastward expansion and liberal hegemonic objectives-the article adopts the Steps to War framework. This approach enables a more relational analysis by emphasizing the mutual escalation processes among key actors, particularly Russia, NATO, the EU and the Black Sea littoral states. The analysis reveals that both Russia and the US-led alliance have deliberately followed conflict-inducing steps identified in this framework, whereas Türkiye emerges as a regional actor that has diverged from this pattern. Since the end of the Cold War, Türkiye has adopted a diplomacy-first approach that prioritizes solving region-wide disputes among Black Sea littoral states through regional institutions and international law. For example, Türkiye played a leading role in initiating the Black Sea Grain Initiative and facilitating prisoner exchanges, even during the most intense phases of the Russia-Ukraine War. In this regard, Türkiye stands apart from other regional actors, whose behaviors have largely followed a step to war trajectory. The article is organized into three main sections. The first critically examines prevailing unilateral paradigms and introduces the Steps to War framework as a more comprehensive analytical framework. The second section traces the post-Cold War trajectory of reciprocal escalation among regional actors. The third offers policy-relevant reflections on how the security dilemma in the Black Sea might be mitigated. İn doing so, the article contributes to the broader literatüre on conflict escalation, regional security, and the Black Sea geopolitics.

Keywords: *The Black Sea, Steps to War, the United States, Russia, Türkiye.*

[1] Arş. Gör. Dr., Aksaray Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0585-5484.

"STATE OF EXCEPTION" INVOKED: THE CASES OF WARTIME UKRAINE AND RUSSIA

Pelin Nur ÇAĞLAYAN[1]

The objective of this paper is to explore how Giorgio Agamben's expansion of the concept of "state of exception" has been visible in the political practices of Ukraine and Russia during the ongoing war. The concept of the "state of exception" refers to a condition where standard legal norms are suspended as a response to a real or perceived crisis. It provides a framework to understand governance at times of conflict. The concept is expanded by Giorgio Agamben, a political philosopher, who argues that during a period of crisis, a sovereign's power increases to an extent that they decide when the law ceases to apply. While the initial emergence of this concept was about the necessity of such power, Agamben's expansion of the concept focuses on the risks that might occur if this power is normalized. These risks are defined as erosion of democratic norms and structures, obstruction of freedom and institutionalization of extraordinary ruling mechanisms.

The ongoing Russian invasion of Ukraine presents how the state of exception was invoked in wartime. In Ukraine, this concept was officially declared through the entering into force of martial law, which is a permissible response to an external aggression under Ukrainian constitution. This law enabled the Ukrainian government to employ executive authority by restricting certain rights regarding freedom and delay democratic processes such as the elections, which were supposed to happen in 2024 but could not due to martial law not allowing presidential elections. While these measures have been widely accepted by the Ukrainian public as the ongoing war constitutes an existential threat, the implications raise the question of whether the long-term integrity of democratic institutions could be maintained in a post-war scenario.

On the other hand, the "state of exception" concept could be observed in Russia from another perspective. While martial law was introduced by Russia only in the regions it invaded, it implemented emergency style measures such as increased censorship, restriction of public protests, expanded surveillance and penalties for anti-war expressions. These measures were employed under the name of ensuring national security and stability, but they reflect an environment where emergency conditions become a base for the normalization of authoritarian governance. According to Agamben, emergency becomes the norm in such conditions, as the war is used to assert increased control.

Briefly, it could be inferred that both cases present how the state of exception is utilized as a political tool to consolidate power for different purposes. This comparative analysis presents how this concept becomes justifiable under certain contexts and displays the vulnerability of a legal order during conflict times.

Anahtar Kelimeler: *State of Exception, Russia, Ukraine, Emergency Governance.*

[1] Arş. Gör., İnönü Üniversitesi, ORCID: 0009-0004-1379-7693.

THE CHANGING GLOBAL GEOGRAPHY OF LITHIUM EXTRACTIVISM: NEW GREEN SACRIFICE ZONES IN NORTH AMERICA

Slaviana PEEVA[1]

The study critically examines the mineral intensive pathway of the energy transition which is expanding its extraction of critical raw materials and its colonization of marginal territories. The present study proposes examining the global expansion of green extractivism focusing on the extraction of lithium, a "critical mineral" for the renewable energy transition. The global economic and political geography of the lithium sector has been changing rapidly with the Global North governments and multinational mining and auto companies expanding their mining operations to enhance supply chain security even if the consequences at the sites of extraction entail threatening water systems and biodiversity and violating Indigenous rights. The main focus of this study would be to find out if and how the shifting frontline of lithium extraction is creating new green sacrifice zones. A starting point is the Rhyolite Ridge Project located in the Silver Peak Range in Esmeralda County, Nevada which involves the construction, operation, reclamation, and closure of a surface quarry from which lithium and boron ore would be extracted. Once constructed the massive 7,000 acre project would be in operation for 23 years and remove enough lithium from Nevada's public lands to supply nearly 370,000 electric vehicles each year. The project is now fully permitted as of October 21, 2024 and the deposit is four times larger than forecasted. A total of 15,622 comment letters from agencies, businesses, organizations, and interested parties were received on the Draft Environmental Impact Assessment (DEIS) via mail, email, or the Rhyolite Ridge ePlanning website. These opinions in combination with interviews would form the data collected for the study. By systematically examining the public comments of the various stakeholders in the recently permitted lithium mining project in Nevada, USA, the study adds to the scholarship on green extractivism and energy justice exposing the contradictions of the corporate energy transition as a solution to the climate crisis.

Keywords: *Extractivism, Energy Transition, Energy Justice, Lithium Mining, Local Resistance.*

[1] PhD Candidate, Universidad de Cádiz, Spain, ORCID 0009-0004-8324-4197.

ASSESSING VULNERABILITIES IN ENERGY CRITICAL INFRASTRUCTURES: RISK ASSESSMENT AND POLICY RESPONSES

Efe DÜVEROĞLU[1]
Buse DÜVEROĞLU[2]

Energy critical infrastructures are fundamental to modern economies and societies, ensuring the uninterrupted flow of electricity, oil, natural gas, and renewable resources. These systems are indispensable not only for sustaining economic growth but also for maintaining national and international security. Energy production infrastructures include fossil fuel–based power plants, nuclear facilities, hydroelectric dams, and renewable sources such as solar, wind, geothermal, and biomass. Distribution infrastructures complement this capacity through electricity transmission and distribution grids, oil and natural gas pipelines, liquefied natural gas terminals, storage facilities, and offshore platforms that deliver energy from producers to consumers. These infrastructures have long been exposed to deliberate attacks, and their disruption can generate cascading consequences ranging from local economic losses to national security crises. For this reason, the protection of energy critical infrastructures has emerged as a central policy concern. Nevertheless, it is expected that infrastructures are not equally vulnerable which necessities differentiated policies.

To investigate these, this study employs a threat–vulnerability–consequence (TVC) risk framework, using Türkiye as an illustrative case. The TVC approach structures the analysis into three stages. The threat dimension identifies potential adversaries, their motivations, and capacities. The vulnerability dimension evaluates the degree to which infrastructures are exposed, considering physical protection, geographic conditions, and technological weaknesses. The consequence dimension examines the outcomes of disruption, including economic costs, societal impact, political stability, and recovery time. This analysis, therefore, allows for a systematic comparison of infrastructures under certain challenges. Türkiye is, also, chosen as the case because of its dual role as a major energy consumer and a critical transit hub at the intersection of Europe, Asia, and the Middle East, which exposes it to complex regional security dynamics.

Preliminary findings suggest that energy infrastructures display distinct risk profiles, requiring policies tailored to their characteristics. Pipelines are highly vulnerable due to their length and visibility, yet relatively resilient since repairs can restore operations within weeks, pointing to the need for advanced monitoring systems. Electricity grids are strategically fragile as digitalization heightens exposure to cyber intrusions with potentially nationwide consequences, making robust cybersecurity frameworks essential. Hydroelectric dams are harder to attack, but a successful strike would cause catastrophic and long-lasting damage, placing them in a low-probability yet very high-impact category that demands deterrence and contingency planning. Nuclear facilities, though heavily protected, involve inherent risks since even minor disruptions could generate disproportionate political and security consequences, necessitating strong preventive measures. Solar farms are physically exposed, yet their modular design enables rapid replacement and restoration.

Overall, the study demonstrates that applying a TVC-based threat assessment framework addresses a gap in existing literature by moving beyond generic vulnerability analyses and providing a structured way to evaluate threats, weaknesses, and consequences together. This approach equips policymakers with clearer foresight for prioritizing resources and anticipating

[1] PhD Candidate, Social Sciences University of Ankara, ORCID: 0000-0002-9738-2767.
[2] Asst. Prof., Adana Alparslan Turkes Science and Technology University, ORCID: 0000-0002-8394-5864.

security challenges. By situating the analysis within Türkiye, the study also highlights regulatory and mitigation gaps in current policymaking and offers policy implications for strengthening resilience in states exposed to complex geopolitical risks.

Keywords: *Critical Infrastructure, Energy Security, Policy Implementation, Risk Assessment Analysis, Security Policies.*

09:00 – 10:30	10. Oturum / 10th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Muharrem Doğan

Rize'de Toplumsal ve Siyasal Hayat

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Paneli	• "Homososyal Sermaye ve Siyasal Dışlanma: 1980-2002 Yılları Arasında Rize'de Kadınların Parti Teşkilatlarındaki Yokluğu" **Gökhan Sırmalı & Muharem Doğan** • "İklim Değişikliği ile Mücadelenin Toplumsal Cinsiyet Boyutu: Rize'nin Çayı ve Kadınların Adaptasyon Stratejileri" **Seven Erdoğan & Zeynep Fırat Erkan** • "Kadının Kamusal Alanda Görünürlüğü: Rize'de Kırsaldan Kente Göçün Toplumsal Etkileri" **Mehmet Ali Mert & Esra Çınar** • "Rize'de ve Trabzon'da Yerel Medyanın Uluslararası Gelişmeleri Haberleştirme Eğilimi" **Hüsrev Tabak & Turgay Demir**

HOMOSOSYAL SERMAYE VE SİYASAL DIŞLANMA: 1980–2002 YILLARI ARASINDA RİZE'DE KADINLARIN PARTİ TEŞKİLATLARINDAKİ YOKLUĞU

Gökhan SIRMALI[1]
Muharrem DOĞAN[2]

Bu çalışma, yerel bir vaka örneği kullanarak, homososyal sermaye fikri çerçevesinde, kadınların siyasi temsilden sistematik olarak nasıl dışlandığını konu edinmektedir. Bu teorik analiz çerçevesinde, cinsiyete dayalı sosyal etkileşimlerin siyasi eşitsizliği nasıl sürdürdüğünü açıklamak için, 1980 ve 2002 yılları arasında Rize'de kadınların siyasi parti örgütlerinden dışlanmasını ampirik olarak incelemektedir. Çalışmanın teorik temeli, homososyallik ve sosyal sermaye kavramlarının bir araya gelmesinden ortaya çıkan homososyal sermaye yaklaşımıdır. Homososyal sermaye genellikle erkek egemen yapılar içinde, erkekler arasında kurulan dayanışma ve ağ ilişkilerini açığa çıkarmak için kullanılan bir kavramdır. Buna göre, homososyal sermaye, benzer sosyal kimliklere (özellikle de cinsiyete dayalı) sahip bireyler arasında kurulan, işbirliği, destek, güven ve fırsat paylaşımına dayalı bir sosyal sermaye biçimine denk gelmektedir. Bu teorik çerçeveden hareketle, bu çalışma, siyasette erkek dayanışma ağlarının kurumsallaşmasını ve kadınların siyasi alana girişini engellemedeki etkisini incelemektedir. Güçlü geleneksel normlar ve muhafazakâr değerlerle karakterize edilen Rize gibi bir sosyal ortamda, erkek merkezli güven ilişkileri ve ağ tabanlı sosyal sermaye, kadınların parti örgütlerine katılımını engellemekte ve kadınları meşru siyasi özneler olarak tanımayan bir siyasi kültüre katkıda bulunmaktadır. Bu yönüyle, homososyal sermaye yalnızca bireysel avantaj aracı olarak değil, aynı zamanda kurumsal dışlama ve cinsiyetçi tasviri sürdürme için bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Çalışmada kullanılan veriler siyasi parti kayıtlarından ve siyasi figürlerle yapılan mülakatlardan elde edilmiştir. Siyasi partilerin yönetim kurulları incelendiğinde buradaki erkek egemen yapının ön plana çıktığı ve sosyal sermayenin kendini yeniden varettiği ortaya çıkmaktadır. Yine yapılan mülakatlarda da benzer bir durumun ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Her ne kadar 1990'lar siyasi partilerin insan hakları ajandalarını ön plana çıkaran bir dönem olsa da kadınların siyasal haklarına yönelik somut adımlar kendini parti teşkilatlarında göstermemiştir. Sonuç olarak çalışma, yerel bir örnek üzerinden siyasi alanın cinsiyetlendirilmesinde homososyal bağlantıların önemini vurgulamakta ve normatif eşitliğin ötesinde, kadınların siyasetteki varlığının önündeki yapısal ve kültürel engeller üzerine bir tartışmayı sürdürmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca çalışma, toplumsal sermaye teorilerinin cinsiyet perspektifinden yeniden değerlendirilmesini savunmakta ve kadınların yerel siyasi arenalardaki varlığına ilişkin homososyal sermaye kavramını inceleyerek yeni bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Homososyal Sermaye, Rize, Siyasal Partiler, Siyasal Katılım, Siyasal Temsil.*

[1] Öğr. Gör. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5568-4951.
[2] Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-8057-460X.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELENİN TOPLUMSAL CİNSİYET BOYUTU: RİZE'NİN ÇAYI VE KADINLARIN ADAPTASYON STRATEJİLERİ

Seven ERDOĞAN[1]
Zeynep FIRAT ERKAN[2]

Doğal süreçler ve insan faaliyetleri neticesinde gerçekleşen atmosferik ısınmanın bir sonucu olarak ortaya çıkan iklim değişikliği, günümüzde insan hayatının pek çok boyutuna meydan okur hale gelmiştir. Artan sera gazı emisyonları, fosil yakıt kullanımı, ormansızlaşma ve sanayileşmenin etkileriyle hızlanan bu değişim, sadece çevresel dengeleri değil, aynı zamanda ekonomik, sosyal ve kültürel yapıları da derinden etkilemektedir. İklim değişikliğinin sonuçları açısından tarım sektörü de bir istisna teşkil etmemektedir. Aksine, doğrudan doğa koşullarına bağlı olması nedeniyle iklim değişikliğine karşı en kırılgan sektörlerden biri konumundadır. Değişen iklim koşulları, tarımsal üretimi doğrudan etkileyerek gıda güvenliğine dair kaygıları beraberinde getirmektedir. Coğrafi olarak tehlikeli kabul edilen ısınma seviyesinin çoktan aşıldığı bir bölgede yer alan ülkemizde de iklim değişikliğinin tarımsal süreçlerdeki etkileri halihazırda gözlemlenmektedir. Özellikle Karadeniz, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu gibi bölgelere özgü ürünlerin yetişme koşulları giderek değişmekte, hastalık ve zararlılar artmakta ve verim düşüşleri yaşanmaktadır. Bu gelişmeler, ülkemizin tarımsal üretim yapısını yeniden düşünmeyi ve uyum politikaları geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır. Ülkemizin Doğu Karadeniz bölgesinde yoğun olarak gerçekleştirilen ve bölge halkı için önemli bir geçim kaynağı olan çay tarımı, iklim değişikliğinin giderek artan tehdidiyle karşı karşıyadır. Bu çalışma, iklim değişikliğinin çay tarımı üzerindeki etkilerini, azalan üretim miktarı, tohum verimliliğinin düşmesi, artan biçim sayısı gibi literatürde öne çıkan sorunları da dikkate alarak, toplumsal cinsiyet boyutuyla birlikte ele almaktadır. Çalışmanın temel hareket noktası, çay üretiminde kadın emeğinin oldukça yaygın olmasıdır. Bu durum, iklim değişikliğinin çay tarımına yönelik etkilerinin aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizlikleriyle iç içe geçtiğini ve bu nedenle kadınlar açısından özgül sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Zira iklim krizine karşı kadınlar ve erkekler, mevcut toplumsal ve ekonomik eşitsizliklerin de etkisiyle farklı biçimlerde kırılganlıklar yaşamaktadır ve bu krizin sonuçlarından eşit olmayan biçimlerde etkilenmektedirler. Bu bağlamda, çay tarımında iklim değişikliğiyle birlikte ortaya çıkan sorunların, sadece çevresel değil aynı zamanda toplumsal cinsiyet temelli bir boyut taşıdığı görülmektedir. Bu çalışma kapsamında temel olarak üç soruya yanıt aranmaktadır: Çay tarımında yoğun emek harcayan kadınlar, iklim değişikliğinin giderek belirginleşen etkilerini nasıl algılamaktadır? Çay tarımında aktif rol alan kadınlar, iklim değişikliğinin etkilerini kontrol altına almak ya da sınırlandırmak amacıyla ne tür uyum stratejileri geliştirmekte ve uygulamaktadır? Ve son olarak, iklim değişikliği çay tarımı sürecinde toplumsal cinsiyet ilişkilerini nasıl dönüştürmektedir? Çalışmanın nihai amacı, iklim değişikliğinin çay tarımına etkisinin mevcut toplumsal cinsiyet ilişkilerini nasıl etkilediğini analiz etmek ve kadınların bu sürece katılım biçimlerinin, çay tarımının iklim değişikliğine karşı sürdürülebilirliğine katkısını değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: *İklim Değişikliği, Toplumsal Cinsiyet, Rize, Çay.*

[1] Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-9991-2074.
[2] Arş. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-3114-8764.

KADININ KAMUSAL ALANDA GÖRÜNÜRLÜĞÜ: RİZE'DE KIRSALDAN KENTE GÖÇÜN TOPLUMSAL ETKİLERİ

Mehmet Ali MERT[1]
Esra ÇINAR[2]

Bu çalışma, 1995–2010 yılları arasında Rize kırsalından kente göç eden orta yaş üstü kadınların kent yaşamında kamusal alandaki görünürlük düzeylerini ve toplumsal rollerini anlamaya yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın temel araştırma sorusu, "Orta yaş üstü kırsal kökenli kadınların göç sonrası kent yaşamında kamusal görünürlükleri nasıl değişmiştir ve bu değişim toplumsal statüleri ve sağlıkları üzerinde nasıl etkiler doğurmuştur?" şeklinde belirlenmiştir. Çalışma, kırsalda çay tarımı, hayvancılık ve ev üretimiyle hem ekonomik hem de sosyal olarak aktif olan kadınların, kent yaşamında hane içi rollerle sınırlandırılmasının kamusal görünürlük ve sağlıkları üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Çalışma, Habermas'ın kamusal alan kuramı ile feminist toplumsal cinsiyet teorilerinin kesişiminde konumlandırılmıştır. Habermas'ın kamusal alanın dönüşümüne dair yaklaşımı, kırsaldan gelen kadınların kamusal temsiliyetlerini anlamada bir çerçeve sunarken, feminist kuram kadınların kamusal mekâna erişimini etkileyen yapısal eşitsizliklere dikkat çekmektedir. Araştırma kapsamında nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Kırsalda ve kentte yaşamış kadınlarla yapılandırılmış anketler ve yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Saha çalışması kapsamında 40 anket ve 22 yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Anketlerle kadınların göç öncesi ve sonrası deneyimleri, toplumsal konumları ve sağlık durumları karşılaştırmalı olarak incelenerek; mülakatlarla da bu süreçlerin kişisel ve duygusal boyutları derinlemesine ele alınmıştır. Ayrıca kadın dernekleri temsilcileriyle yapılan görüşmeler aracılığıyla devlet politikalarının bu sürece etkisi değerlendirilmiştir. Bulgular, birçok kadının kırsalda çay tarımı, hayvancılık ve pazarlama faaliyetleri aracılığıyla kamusal hayata aktif biçimde katıldığını göstermiştir. Ancak göç sonrasında çoğunluğu ev içi rollerle sınırlandırılmış, ekonomik faaliyetlerden uzaklaşmış ve görünürlük düzeyleri azalmıştır. Kadınlar özellikle kamu kurumlarında kendilerini yeterince temsil edilmiş hissetmediklerini, belediyelerin kadınlara yönelik hizmetlerinden yeterince faydalanamadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte bazı katılımcılar, şehirdeki kurslara, dini ve sosyal buluşmalara katılarak kendi görünürlüklerini artırdıklarını ifade etmiş; apartman yöneticiliği gibi görevler üstlenmişlerdir. Kentte kendini görünür hisseden katılımcıların ortak özelliği, sosyal çevreye aktif katılım, özgüven ve karar alma süreçlerinde söz sahibi olmalarıdır. Ancak genel eğilim, şehirde kamusal alanın daha mesafeli, bireysel ve destekten yoksun bir yapı sunduğudur. Çalışmanın sonucunda, kadınların kamusal görünürlüğünü artıracak yerel düzeyde politikaların ve kadınlara yönelik sosyal destek mekanizmalarının gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca kadınların kırsalda sahip oldukları toplumsal etkileşim biçimlerinin, kentte karşılık bulamadığında, sosyal izolasyona ve temsiliyet eksikliğine yol açtığı gözlemlenmiştir. Bu veriler, kadınların kent yaşamına entegrasyonu ve görünürlüğü konularında hem yerel yönetimler hem de kadın STK'ları için somut politika önerilerine zemin sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kamusal Alan, Kadın Görünürlüğü, Göç, Çay Tarımı, Rize.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-1436-7888.
[2] Lisans Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0009-0009-7663-1574.

RİZE VE TRABZON'DA YEREL MEDYANIN ULUSLARARASI GELİŞMELERİ HABERLEŞTİRME EĞİLİMİ

Hüsrev TABAK[1]
Turgay DEMİR[2]

Çalışma Rize ve Trabzon'daki yerel gazetelerin uluslararası gelişmeleri ve dış politika konularını haberleştirme eğilimlerini incelemektedir. Temelde çalışmanın sorunsalını yerel medyanın 'yereli neyin ilgilendirdiği' hususundaki temsili karar verme yetkisi (eşik denetçiliği, gatekeeper) oluşturmaktadır. Her ne kadar günümüzde şehirlerdeki insanların temel haber kaynakları ulusal basın organları olsa da, yerel medya yereli neyin ilgilendirdiğine ilişkin temsiller üreten, bazı gelişmeleri haberleştiren, bazılarını ise zımnen de olsa yereli ilgilendirmediği gerekçesiyle haber kapsamına almayan bir konumda bulunmaktadır. Diğer bir deyişle yerel medya organları ve temsilcileri bazı gelişmeleri haberleştirerek ya da haberleştirmeyerek neyin yereli ilgilendirdiği ya da ilgilendirmediği hususunda bir temsil üretmektedirler. Bu açıdan yerel medyanın uluslararası gelişmeler ve dış politika konularını haber yapma eğilimlerinin araştırılması 'yereli neyin ilgilendirdiği' ve bu 'ilginin (relevance) nasıl inşa edildiği' sorularına cevap vermek açısından önem taşımaktadır. Uluslararası İlişkiler'de medya üzerine çalışmalar sıklıkla 'ülkeyi neyin ilgilendirdiği' sorgusu temelinde ulusal medya araçlarının bu konudaki tercihlerini anlamaya çalışırken, bu çalışmada bu odak yerel medyaya kaydırılmış ve aynı soruya yerelden cevap üretebilmenin imkânlarını sorgulama kapsamında Rize ve Trabzon'daki yerel gazetelere odaklanılmıştır. Çalışmanın verileri iki aşamada toplanmıştır. İlk aşamada Rize'nin Güneş ve Zümrüt gazeteleri ve Trabzon'un Taka ve Günebakış gazetelerinin 2012-2016 yılları arasındaki arşivlerine erişim sağlanarak gazetelerdeki uluslararası gelişmeler ve dış politika konuları içerik analizine tabi tutulmuştur. İkinci aşamada, içerik analizinden elde edilen veriler ışığında seçilen bu gazetelerde temsili karar verme yetkisine sahip yetkili kişilerle (eşik denetçileri), yani yerel gazete sahipleri, yöneticileri, yazı işleri müdürleri, haber yapıcıları, yerel gazeteciler ve köşe yazarlarıyla yarı-yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Çalışmanın bulguları, incelenen dört yerel gazetenin uluslararası gelişmeleri ve dış politika konularını yerel okuyuculara aktarırken kendi içlerinde farklı noktalara yoğunlaştıklarını göstermektedir. Bu doğrultuda Trabzon yerel gazetelerinin daha çok siyaset ve ekonomi konularına, Rize yerel gazetelerininse genel anlamda toplumsal konulara yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Yine her iki ildeki yerel gazetelerin de kendi içlerinde haberleştirme eğilimleri açısından farklılaştığı görülmektedir. Örneğin, Rize yerel gazetesi olan Güneş daha çok ABD, Rusya, Orta Doğu ve Avrupa üzerine haber yaparken, Zümrüt Gazetesi Gürcistan üzerine yoğunlaşmaktadır. Ancak bu durum Trabzon gazetelerinde farklılık göstermektedir. Trabzon'da incelenen iki yerel gazete de uluslararası haber tercihlerinde Türkiye merkezli ve Türkiye'nin diğer ülkelerle ilişkilerine odaklanma eğiliminde olmuşlardır. Çalışma, özellikle mülakatlar aracılığıyla, yerel gazetelerin uluslararası gelişmeleri haberleştirme eğilimlerinde haberlerin 'yereli ilgilendirme' nitelikleri konusunda seçici davranmadıklarını, sıklıkla ulusal merkezli yani ülkenin genel dış politikası merkezli yayınlar yaptıklarını, haberlerde siyasi eleştirel dilin muhalefet/iktidar dinamiklerinden bağımsız olarak sürdürdüklerini ortaya çıkartmıştır. Bununla beraber çalışma, Rize ve Trabzon örneklerinde, yerel gazetelerin uluslararası gelişmeleri ve dış politika konularını haberleştirme konusunda bölgesel anlamda etkileşim ve ortak hareket etme ya da ortak bir anlatı üretme gibi uğraşlar içerisinde olmadıklarını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yerel Medya, Uluslararası Gelişmeler, Dış Politika, Eşik Denetçiliği, Rize ve Trabzon Yerel Gazeteleri.*

[1] Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0693-8476.
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-6526-0784.

09:00 – 10:30	11. Oturum / 11th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Hamdullah Baycar

Belirsizlik Çağında Ortadoğu ve Yeni Güç Konfigürasyonları

- "Esad Rejiminin Ardından: Suriye'de Demokratikleşme Tartışmaları ve Geçiş Sürecinin Çelişkileri"
  Atakan Çiftçi
- "Teorik Sessizlik ve Epistemolojik Kriz: Belirsizlik Çağında Ortadoğuyu Anlamanın Sınırları"
  Tuğçe Ersoy-Ceylan
- "Bölgesel Güç Rekabeti ve İran–Suudi Arabistan Yakınlaşması: Yeni Denge Arayışları"
  Damla Kocatepe
- "Esad Rejiminin Hayatta Kalma Stratejileri"
  Musa Akgül & Çiğdem Görgün Akgül

ESAD REJİMİNİN ARDINDAN: SURİYE'DE DEMOKRATİKLEŞME TARTIŞMALARI VE GEÇİŞ SÜRECİNİN ÇELİŞKİLERİ

Atakan ÇİFTÇİ[1]

54 yıllık Esad rejiminin 8 Aralık 2024'te sona ermesi hem Suriye'de hem de tüm bölgede önemli etkileri olan yeni bir dönemin kapısını açtı. İdlib vilayetini kontrol eden Heyet Tahrir el Şam'ın (HTŞ) Kasım ayı ortasında başlattığı operasyon, sürpriz ilerlemelerle devam ederek Esad rejiminin düşüşünü tetikledi ve Ortadoğu'daki kırılgan dinamikleri alt üst eden sonuçlar doğurdu. Bu süreç bir yandan, yarım yüzyılı aşan bir diktatörlük rejiminin devrilmesinin ardından kurulacak yeni rejimin nitelikleri, bir demokratikleşme sürecinin imkanları ve sınırlılıkları tartışmasını başlattı. Diğer yandan ise, Esad rejimi altında ülkedeki etkili uluslararası aktörlerin konumunda önemli değişiklikler yaratarak küresel ve bölgesel güç dengeleri açısından belirsizliklerle dolu yeni rekabet, işbirliği ve çatışma dinamiklerini beraberinde getirdi.

Bu önemli değişimin ardından bu çalışma, Suriye'deki demokratikleşme tartışmalarının içsel ve dışsal dinamiklerini birlikte ele alıyor. 2010 sonunda Tunus'ta başlayarak Kuzey Afrika ve Ortadoğu bölgesini sarsan isyan dalgasının en kanlı durağı Suriye'de, rejimin düşüşünde içsel ve dışsal dinamiklerin rolü nedir? Suriye'deki rejim değişikliğinin bölgesel ve küresel güç dengelerinde tetiklediği dönüşümler nelerdir? Demokratikleşme ve otokratikleşme dinamikleri içerisinde, HTŞ lideri Şara'nın yönetimindeki geçici hükümetin politik programı ve "geçiş süreci" planı, diğer siyasal ve toplumsal aktörlerin politik tutumları, faaliyetleri ve toplumsal güçleri nasıl değerlendirilebilir?

Bu çalışma, Suriye'deki gelişmeleri devletler arası rekabetin, çatışmaların ve işbirliklerinin bir alanı olarak gören literatürdeki hakim jeopolitik yaklaşımlara alternatif olarak, dışsal faktörleri göz ardı etmeksizin, yukarıdaki sorulara Suriye'nin içsel dinamiklerine odaklanarak yanıt üretmeyi hedefliyor. Süreç izleme yöntemine ve Suriye'de siyasal elit ve aktivistlerle yapılan yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlara dayanan bu çalışma, demokratikleşme/otokratikleşme literatürüne Suriye'deki Esad sonrası dönemin tartışmalarına ve dinamiklerine odaklanarak katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Suriye; Demokratikleşme, Geçiş Süreci, Heyet Tahrir el Şam (HTŞ), Jeopolitik.*

[1] Arş. Gör. Dr., Galatasaray Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-3952-2696.

TEORİK SESSİZLİK VE EPİSTEMOLOJİK KRİZ: BELİRSİZLİK ÇAĞINDA ORTADOĞU'YU ANLAMANIN SINIRLARI

Tuğçe ERSOY-CEYLAN[1]

Küresel düzende hegemonya krizi, normatif aşınma ve bölgesel parçalanma ile tanımlanan yeni bir belirsizlik çağı yaşanmaktadır. Bu çağ, yalnızca uluslararası sistemin aktörleri için değil, aynı zamanda uluslararası ilişkiler teorisinin kendisi için de bir sınav niteliğindedir. Bu çalışma, "teorik sessizlik" kavramı üzerinden uluslararası ilişkiler kuramının krizini tartışmaktadır. Teorik sessizlik, belirli krizler karşısında kuramların, kavramsal araçlarının yetersiz kalması, normatif bir pozisyon almaktan kaçınması ya da epistemolojik merkezcilik nedeniyle bazı olguları görmezden gelmesi olarak tanımlanmaktadır.

Ortadoğu, bu sessizliğin en görünür hâle geldiği coğrafyalardan biridir. Neorealizm, devlet-dışı aktörleri ve kimlik temelli çatışmaları görmezden gelirken; neoliberal kurumsalcılık, etkisiz kurumlar karşısında anlam üretememektedir. Sosyal inşacılık ise normların çöküşünü ya da araçsallaşmasını açıklayamamaktadır. İsrail-Filistin çatışması, İran-Suudi normalleşmesi ve İbrahim Anlaşmaları gibi konular sessizliklerin somut örnekleri olarak incelenmektedir.

Bu bildiri, Ortadoğu'yu kriz üreten bir alan olarak değil, yeni kuramsal sorular doğuran bir laboratuvar olarak ele almayı önermektedir. Eleştirel kuram, postkolonyal yaklaşım ve bölgeselcilik literatürü ışığında, teorinin yalnızca düzeni değil düzensizliği de anlaması gerektiği savunulmaktadır. Sonuç olarak, uluslararası ilişkiler teorisinin belirsizlik çağında yeniden anlam üretebilmesi için sessizliğini aşması ve epistemolojik ufkunu genişletmesi gerektiği ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Teorik Sessizlik, Epistemolojik Kriz, Ortadoğu, Normatif Düzen, Post-kolonyal Yaklaşım.*

[1] Doç. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-5478-3539.

BÖLGESEL GÜÇ REKABETİ VE İRAN–SUUDİ ARABİSTAN YAKINLAŞMASI: YENİ DENGE ARAYIŞLARI

Damla KOCATEPE[1]

Tarihsel olarak krizler, vekâlet savaşları ve büyük güç müdahaleleriyle sınanan Orta Doğu, sahip olduğu yapısal sorunlar nedeniyle uluslararası düzenin en kırılgan bölgelerinden biri olagelmiştir. Bölgenin kırılganlığını derinleştiren temel unsurlardan biri ise özellikle İran ve Suudi Arabistan arasında uzun yıllar boyunca devam eden mezhepsel rekabet, ideolojik ayrışmalar ve nüfuz mücadeleleridir. Bu iki ülke arasındaki rekabet yalnızca ikili ilişkileri değil, Yemen, Lübnan, Suriye ve Irak gibi birçok bölgesel krizin seyrini de doğrudan etkilemiştir. Ancak son yıllarda uzun süreli rekabet ve gerilimin ardından İran ile Suudi Arabistan arasında ortaya çıkan diplomatik yakınlaşma, hem bölgesel hem de küresel düzlemde dikkat çekici bir dönüm noktası olarak öne çıkmaktadır. Özellikle 2023 yılında Çin'in arabuluculuğunda diplomatik ilişkilerin yeniden tesis edilmesi, iki ülkenin ikili ilişkilerinde yeni bir sayfa açmakla kalmamış aynı zamanda bölgesel düzenin dönüşüm potansiyelini de gündeme taşımıştır.

İran–Suudi Arabistan yakınlaşması Körfez güvenlik mimarisi, Arap dünyasının yeniden bütünleşme girişimleri ve bölgesel ekonomik işbirliği açısından yeni fırsatlar üretmektedir. İran, yaptırımların baskısı altında bölgesel açılımlar yoluyla kendisine stratejik manevra alanı yaratmaya çalışırken Suudi Arabistan, Vizyon 2030 çerçevesinde ekonomik çeşitlendirme hedeflerini gerçekleştirebilmek için istikrarlı bir bölgesel çevre arayışına yönelmiştir. Bu pragmatik gerekçeler, tarafları doğrudan çatışmadan uzak durmaya ve daha rasyonel bir rekabet formuna yönlendirmiştir. Yakınlaşma sürecinin etkileri ikili ilişkilerin ötesine taşarak Yemen'deki barış görüşmelerine ivme kazandırmış, Lübnan'daki siyasal dengeleri kısmen yumuşatmış ve Suriye'nin Arap Ligi'ne dönüş sürecine katkı sağlamıştır. Dolayısıyla bu gelişme, Orta Doğu'da "yeni bir bölgesel denklem" inşa etme arayışının işaret fişeği olarak değerlendirilebilir. Küresel güçlerin (ABD, Çin, Rusya) rekabeti arka planda varlığını sürdürse de giderek öne çıkan dinamik, bölgesel aktörlerin kendi inisiyatifleriyle istikrar üretme eğilimidir. Bu durum, Orta Doğu'nun dış müdahalelere bağımlı bir güvenlik sahası olmaktan kademeli biçimde uzaklaşabileceğine işaret etmektedir.

Bu çalışma, İran–Suudi Arabistan yakınlaşmasının bölgesel güç dengelerini nasıl dönüştürdüğünü analiz ederek Orta Doğu siyasetine güncel ve bölge-merkezli bir bakış açısı kazandırmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Orta Doğu, İran, Suudi Arabistan, Bölgesel İstikrar, Güç Dengesi.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-1564-3995.

ESAD REJİMİNİN HAYATTA KALMA STRATEJİLERİ

Musa AKGÜL[1]
Çiğdem GÖRGÜN AKGÜL[2]

Bu çalışma, Esad rejiminin Suriye iç savaşı sırasında nasıl uzunca bir süre ayakta kalabildiğini incelemektedir. Zira Arap Ayaklanmaları 2011 yılı başlarında Suriye'ye sıçradığında kimse rejimin 2024 yılı sonlarına kadar iktidarda kalmaya devam edeceğini tahmin edemezdi. Çalışmanın kuramsal çerçevesini Steven David'in uluslararası ilişkilerdeki ittifaklar literatürüne kazandırdığı bütüncül dengeleme kuramı (omnibalancing theory) oluşturmaktadır. Lider merkezli nitel bir vaka incelemesinin yapıldığı çalışmada liderlerin konuşmaları, resmi raporlar, politika belgeleri, gazete haberleri ve akademik metinler gibi çeşitli birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Böylece üçüncü dünyadaki kırılgan devletlerin ve otoriter rejimlerinin çeşitli iç ve dış tehditlere karşı hayatta kalma stratejilerine ilişkin süregelen tartışmalara katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Çalışma, bütüncül dengeleme kuramının öngördüğü biçimde, Esad rejiminin 2011 ve 2024 yılları arasında Hizbullah, İran ve Rusya gibi dış aktörlerle ittifak kurarak başta Suriye muhalefeti olmak üzere Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) gibi yerel, bölgesel ve küresel tehditleri dengelemeye çalıştığını ileri sürmektedir. Zayıf ve gayrimeşru bir aktör olarak rejim, ulusal çıkarlardan ziyade kendi çıkarlarını ön planda tutmuştur. Böylelikle Suriye devletinin iç savaş sürecinde çöküşüne, egemenlik haklarının ihlal edilmesine ve ulusal birliğinin parçalanmasına yol açmıştır. Nihayetinde ise İsrail'in 7 Ekim'den sonra Hizbullah ve İran'a yönelik operasyonları ve Rusya-Ukrayna Savaşı gibi esasen dış dinamikler nedeniyle yıkılmıştır. Dolayısıyla dış aktörlerin sınırlılıkları ya da farklı çıkarları ve öncelikleri olduğunda üçüncü dünyadaki zayıf ve otoriter rejimlerin ayakta kalmasının bütüncül dengeleme stratejilerine rağmen zorlaşacağı görülmüştür. Nitekim söz konusu hassas ittifaklar son derece kırılgandır ve bağlayıcılıktan yoksundur. Ayrıca zayıf ve otoriter rejimlerin iç huzursuzlukların temel nedenlerini göz ardı ederek dış desteğe aşırı derecede bağımlı hale gelmelerinin toplumdaki sınırlı meşruiyetlerini daha da azalttığına ve sosyal, etnik ve dini ayrışmaları derinleştirdiğine şahit olunmuştur. Bu çalışma üçüncü dünya ülkelerinin ittifak oluşturmalarındaki motivasyonlarına dair ampirik bir katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda bütüncül dengeleme stratejilerini daha iyi anlamak için devlet dışı silahlı aktörlerin de ittifak oluşumlarındaki rolüne ve etkilerine dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Üçüncü Dünya, Suriye, Suriye İç Savaşı, Esad Rejimi, Bütüncül Dengeleme Teorisi.*

[1] Dr., Milli Savunma Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5248-3054.
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-7586-6218.

09:00 – 10:30	12. Oturum / 12th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Ayça Eminoğlu

Dış Politika, Toplumsal Hafıza ve Kimlik İnşası

- "Yunanistan Dış Politikasında "İmparatorluk ve Altın Çağ Analojileri": Büyük İskender'den Megali İdea'ya"
  Erhan Büyükakıncı
- "İmparatorluk Sonrası Mit İnşası: Sovyet Çöküşünün Ardından Kırım ve Kutsal Mekan Söylemi"
  Burak Kolot
- "Cemal Gürsel Hükümeti Programı Üzerinden Türk Dış Politikası'nı Okumak"
  Kemal Çiftçi

YUNANİSTAN DIŞ POLİTİKASINDA "İMPARATORLUK VE ALTIN ÇAĞ ANALOJİLERİ": BÜYÜK İSKENDER'DEN MEGALİ İDEA'YA

Erhan BÜYÜKAKINCI[1]

Savaş ve tarihsel analojiler, devletlerin dış politika kararları ile stratejilerini belirlerken siyasal psikolojik süreçlere bağlı olarak geliştirdikleri bilişsel kısayollardır. Ulus-devletleşme sürecinde özel ve özgün bir kimlik arayışındaki toplumların geçmiş tarihlerinde yaşadıkları büyük zaferler ve travmalar dönemleri onlarda büyük etkiler yaratır ve bunları ileriye yönelik politikalarında dış politika söylemleri ve stratejileri olarak ürettiklerini ve geliştirdiklerini görüyoruz. Bu çalışmamızda, Yunanistan dış politikasında savaş ve tarihsel analojilerin stratejik kullanımını incelemek amacındayız. Özellikle Büyük İskender, Bizans İmparatorluğu ve "Megali İdea" gibi tarihsel anlatıların, modern Yunan siyasal söylemindeki sürekliliği ve araçsallaştırılma biçimleri analiz edilmektedir. Bu çerçevede 1789 sonrası uluslararası sistemin dönüşümü bağlamında, tarihsel analojiler yoluyla ulusların eski geçmişinin güncel dış politika karar alma süreçlerinde nasıl etkili olduğu sorunsallaştırılmak istiyoruz.

Bu çalışmamızda tarihsel analojilerin bir alt kategorisi olan "imparatorluk ve altın çağ" analojileri"nin dört temel işlevsel boyutu öne çıkmaktadır: a) Yunanistan'ın bölgesel liderlik iddialarını meşrulaştırma; b) dış politika hedeflerine tarihsel ve kültürel bir zemin kazandırma; c) Türkiye karşısında medeniyet üstünlüğü söylemi inşa etme ve d) Avrupa Birliği içerisinde "Batı uygarlığının beşiği" konumuyla ayrıcalıklı statü talep etme. Bu bağlamda, tarihsel analojilerin yalnızca geçmişe dönük bir nostalji değil, aynı zamanda güncel stratejik ve askeri çıkarların tarihsel meşrulukla desteklenmesi anlamına geldiği gösterilmektedir. Dolayısıyla her ne kadar bu alan bir dış politika söylemi çerçevesi gibi görünse de kamuoyunun desteğini seferber etmek amaçlı liderlerin bilişsel altyapısında karşımıza çıkan askeri ve emperyal tarih kökenli bir çatışmacı zihniyetin farklı şekilde tezahürü olarak da değerlendirebiliriz.

Çalışmamız, Büyük İskender'in mirasının özellikle Doğu Akdeniz politikalarında nasıl bir referans noktası haline geldiğini, devlet elitlerinin söylemleri üzerinden incelemektedir. Savunma ve dışişleri bakanlarından cumhurbaşkanlarına kadar birçok siyasi aktörün Büyük İskender'e atıfla, Yunanistan'ın "medeniyetler arası köprü" ve "doğal bölgesel güç" rolünü tarihsel süreklilik içinde çerçeveledikleri görülmektedir. Benzer şekilde, Megali İdea'nın açık bir irredantist politika olmaktan çıkarılarak daha sembolik ve kültürel bir söylem içinde yeniden üretildiği tespit edilmiştir. Nitekim Kıbrıs, Kuzey Makedonya ve Ege Denizi gibi konularda bu tarihsel düşüncenin izleri halen hissedilmektedir.

Bildirimizde ayrıca antik Yunan medeniyetine yapılan göndermelerle AB içindeki Yunanistan'ın konumunun kültürel üstünlük temelinde güçlendirilme çabası savı da tartışılmaktadır. Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde "Avrupa'nın tarihsel kökleri" söylemiyle yardım taleplerinin meşrulaştırılması bu bağlamda örneklenmektedir.

Bu bağlamda çalışmamızda uluslararası sistemin dönüşümünde tarihsel analojilerin ideolojik ve stratejik birer enstrüman olarak kullanımını irdelemek amacındayız. Yunanistan örneği üzerinden, tarihsel imge ve mitlerin dış politikada nasıl sistematik olarak kullanıldığı ve bu analojilerin günümüz uluslararası düzenine etkileri tartışılmaktadır. Bu analiz, "sistem"in tarihsel tahayyüllerle nasıl yeniden üretildiğini sorgulayan kuramsal bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yunanistan, Savaş ve Tarihsel Analojiler, Altın Çağ Metaforu, Ege ve Doğu Akdeniz, Tarihsel İmgeler ve Mitler, Büyük İskender, Megali İdea.*

[1] Prof. Dr., Galatasaray Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-4469-6751.

İMPARATORLUK SONRASI MİT İNŞASI: SOVYET ÇÖKÜŞÜNÜN ARDINDAN KIRIM VE KUTSAL MEKAN SÖYLEMİ

Burak KOLOT[1]

Sovyetler Birliği'nin dağılması yalnızca bir devletin sonunu değil aynı zamanda Rusya'da kolektif hafızanın ve ulusal kimlik söylemlerinin yeniden inşasını tetikleyen derin bir imparatorluk sonrası mit inşası sürecini beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda ortaya çıkan mitler, "kutsal mekân" vurguları, kahraman-kurban anlatıları ve zafer–mağduriyet döngülerine dayalı kurgular aracılığıyla hem iç politikada kimlik inşasında hem de dış politikada meşruiyet üretiminde önemli işlevler üstlenmektedir. Bu bildirinin temel araştırma sorusu şudur: 1991 sonrasında Rusya'da yeniden üretilen mitolojik motifler, halk anlatıları, folklorik ritüeller ve devlet söylemleri, ülkenin uluslararası düzende kendi konumunu yeniden tanımlamasına nasıl katkı sağlamıştır?

Kuramsal çerçeve, Mircea Eliade'nin kutsal mekân ve kutsal zaman kavramları ile Roland Barthes'ın mitin ideolojik doğallaştırıcı işlevine dair çözümlemesine dayanmaktadır. Bu teorik eksen, mitin hem tarihsel süreklilik hem de çağdaş siyasal meşruiyet üretimindeki rolünü kavramayı mümkün kılmaktadır. Ayrıca Georges Sorel'in mitin kitleleri mobilize edici boyutuna yaptığı vurgu, Rusya'daki kriz dönemlerinde mitlerin neden özellikle yoğunlaştığını açıklamak için kullanışlıdır. Batı literatüründe Marlene Laruelle (2009), Alexei Yurchak (2005) ve Vera Tolz (2018) gibi isimlerin Rus kimliği ve mit söylemleri üzerine çalışmaları; Rus akademik geleneğinde ise Boris Uspenskij, Dmitrii Likhachev ve Aleksandr Etkind'in tarihsel hafıza ve mit ilişkisini irdeleyen araştırmaları bu çalışmanın kavramsal zeminini desteklemektedir.

Yöntemsel açıdan araştırma üçlü bir strateji üzerine kuruludur. İlk olarak Российский государственный архив новейшей истории (RGANI / Rusya Yeni Tarih Devlet Arşivi), Российский государственный архив социально-политической истории (RGASPI / Rusya Sosyo-Siyasal Tarih Devlet Arşivi) ve Государственный архив Российской Федерации (GARF / Rusya Federasyonu Devlet Arşivi) fonlarındaki lider konuşmaları, anma töreni kayıtları ve kültürel politika belgeleri analiz edilmektedir. İkinci olarak dijital etnografi yöntemiyle Runet (Rusça İnternet) forumları, çevrimiçi folklor derlemeleri ve "Бессмертный полк" ("Ölümsüz Alay") gibi toplumsal hareketler incelenmektedir. Son olarak Vladimir Propp'un işlevsel anlatım morfolojisinden hareketle seçili halk anlatıları ve devlet söylemleri arasındaki yapısal motifler —kahraman, sınama, kurban ve armağan— karşılaştırmalı biçimde çözümlenmektedir. Bu yöntem, Batı literatüründe kullanılan anlatı analizi teknikleri (Somers 1994; Riessman 2008) ile Rus folklor geleneğinden gelen yapısalcı çözümlemeleri bir araya getirmektedir.

Ön bulgular, özellikle 1999 Çeçenistan krizi ve 2014 Kırım ilhakı gibi dönüm noktalarında mitolojik motiflerin yoğunluk kazandığını göstermektedir. Bu dönemlerde halk kaynaklı anlatılar ile devlet söylemleri arasında güçlü bir yakınsama oluşmuş, Kırım örneğinde olduğu gibi "kutsal mekân" motifi ulusal kimlik inşasında ve dış politik hamlelerin meşrulaştırılmasında merkezi bir rol üstlenmiştir. Anlatıların içeriksel çeşitliliğine rağmen Propp'un tanımladığı işlevsel çekirdeğin yapısal olarak istikrarlı kaldığı gözlemlenmiştir.

Bu bildiri, folklor ve mit incelemelerini uluslararası ilişkiler disiplininin kimlik, meşruiyet ve anlatı gücü tartışmalarıyla buluşturarak mitlerin yalnızca kültürel metinler olmadığını, güncel jeopolitikada aktif ve mobilize edici bir güç olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

[1] Dr. Öğr.Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-5216-2704.

Böylece, post-emperyal bağlamlarda uluslararası ilişkiler literatürüne hem teorik hem de yöntemsel düzeyde yeni açılımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler*: Post-emperyal Mitogenez, Kolektif Hafıza, Rusya, Kırım, Anlatı Morfolojisi.*

CEMAL GÜRSEL HÜKÜMET PROGRAMI ÜZERİNDEN TÜRK DIŞ POLİTİKASI'NI OKUMAK

Kemal ÇİFTÇİ[1]

Bu çalışma, 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesi sonrasında Millî Birlik Komitesi Başkanı Cemal Gürsel tarafından kurulan ve TBMM'den güvenoyu almamış olan 24. Cumhuriyet Hükümeti'nin programını incelemektedir. Ara dönem niteliği taşıyan bu hükümetin programı, 11 Temmuz 1960 tarihinde Milli Birlik Komitesi Genel Kurulu'nda Devlet Vekili Amil Artus tarafından okunmuş ve dönemin dış politika anlayışına dair önemli ipuçları sunmuştur. Çalışmanın amacı, bu program üzerinden Türk dış politikasında süreklilik ve değişim unsurlarını analiz etmek ve 27 Mayıs müdahalesinin dış politikaya yansımalarını değerlendirmektir.

Programda, dış politikada İnkılap Hükümeti'nin takip edeceği ana hatların 27 Mayıs sabahı radyodan dünyaya ilan edilen prensiplere dayandığı vurgulanmıştır. Buna göre Türkiye, Birleşmiş Milletler Anayasası ve insan hakları prensiplerine bağlılığını sürdürecek, NATO ve CENTO başta olmak üzere tüm ittifak ve taahhütlerine sadık kalacaktır. NATO'nun BM Anayasası'na uygun bir savunma örgütü olduğu belirtilmiş, Türkiye'nin müttefikleri içinde özellikle ABD ile kurduğu samimi dostluk bağlarının daha da geliştirilmesi hedeflenmiştir. CENTO ise Orta Doğu'da barış, güvenlik ve ilerlemeyi amaçlayan bir yapı olarak tanımlanmış ve Türkiye'nin bu ittifaka da bağlı kalacağı ifade edilmiştir.

Bölgesel ilişkiler açısından, Yunanistan'ın dost ve müttefik bir ülke olarak görüldüğü, Kıbrıs'taki Türk toplumunun haklarının korunmasına önem verildiği belirtilmiştir. Balkan bölgesinin Türkiye için önemi vurgulanmış, Yugoslavya ile ilişkilerin geliştirilmesi arzulanmıştır. Avrupa Konseyi üyeliği ise Türkiye açısından "şerefli ve zevkli bir vazife" olarak değerlendirilmiştir.

Program, sadece Batı ittifaklarıyla sınırlı kalmamış, Türkiye'nin dış politikasında yeni açılımlara işaret etmiştir. Özellikle komşu ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi, büyük kuzey komşusu Sovyetler Birliği ile yakınlaşma arzusunun dile getirilmesi dikkat çekicidir. Ayrıca; Türkiye'nin Orta ve Yakın Doğu ülkelerine, Afrika kıtasına, Uzak Doğu ve Latin Amerika'ya ilgi göstermek istediği belirtilmiştir. Bu vurgu, Türk dış politikasının geleneksel eksenine ek olarak, küresel ölçekte daha geniş bir coğrafi ilgi alanının şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak; Cemal Gürsel Hükümeti programı, Türk dış politikasında bir kopuşa işaret etmemektedir. Türkiye, uluslararası normlara, NATO ve CENTO gibi ittifaklarına ve Batı ile geliştirdiği yakın ilişkilere bağlı kalmaya devam etmiştir. Bununla birlikte, 1960 sonrası dönemde Türkiye'nin dış politika ufkunun genişlediği, Afrika, Uzak Doğu ve Latin Amerika gibi yeni coğrafyalara yönelim iradesinin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durum, dış politikada **süreklilik** ve **değişim** dinamiklerinin birlikte var olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *27 Mayıs 1960, Cemal Gürsel Hükümeti, Dış Politika, NATO, CENTO.*

[1] Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-2747-8325.

10:50 – 12:05	13. Oturum / 13rd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: İsmail Karakaya

ABD Büyük (Grand) Stratejisi

ABD Büyük (Grand) Stratejisi Kitap Tanıtım Paneli

- "20. Yüzyılda ABD Dış Politikası: İzolasyondan Küresel Liderliğe" **İskender Karakaya**
- "Amerikan Dış Politikasında Grand Strateji Kavramı ve Önemi" **Murat Ülgül**
- "Monroe'den Wilson'a: Amerikan Büyük Stratejisinde Süreklilik ve Dönüşüm (1776-1918)" **Emre Yürük**
- "21. Yüzyılda ABD Dış Politikasının Genel Seyri" **Turgay Demir**

20. YÜZYILDA ABD DIŞ POLİTİKASI: İZOLASYONDAN KÜRESEL LİDERLİĞE

İskender KARAKAYA[1]

20. Yüzyıl, Amerika Birleşik Devletleri'nin dış politikada geçirdiği dönüşümün en belirgin şekilde görüldüğü dönemdir. Yüzyılın başında Monroe Doktrini doğrultusunda daha çok kıtasal güvenliğe ve Latin Amerika'daki çıkarlarına odaklanan ABD, I. Dünya Savaşı ile birlikte uluslararası ilişkilerin merkezine adım atmıştır. Başkan Wilson'un savaş sonrası ortaya koyduğu "14 Nokta" ilkesi, uluslararası barış ve iş birliği arayışının simgesi olsa da, iç politikadaki izolasyonist eğilimler nedeniyle Milletler Cemiyeti'nde etkin bir rol alınamamıştır. II. Dünya Savaşı, ABD dış politikasında köklü bir dönüm noktası olmuştur. Savaşın galiplerinden biri olarak ABD, yalnızca askeri değil, aynı zamanda ekonomik ve diplomatik açıdan da küresel düzenin inşasında öncü bir rol üstlenmiştir. 1945 sonrası kurulan Birleşmiş Milletler, Bretton Woods kurumları ve NATO, ABD'nin liderliğinde şekillenmiş uluslararası sistemin yapı taşlarıdır. Soğuk Savaş dönemi, ABD dış politikasının Sovyetler Birliği'ne karşı yürüttüğü "çevreleme" stratejisiyle belirlenmiştir. Kore ve Vietnam savaşları, bu stratejinin askeri boyutunu gösterirken, Marshall Planı ve Truman Doktrini ekonomik ve ideolojik boyutlarını ortaya koymuştur. 1970'lerde detant politikaları ile esneklik kazanılsa da, 1980'lerde Reagan dönemi sertleşen rekabeti yeniden gündeme getirmiştir. 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ABD, tek kutuplu bir dünya düzeninde hegemon güç haline gelmiştir. Böylece, 20. yüzyılda ABD dış politikası izolasyonist eğilimlerden çıkarak küresel liderliğe evrilmiş; bu süreç, günümüz uluslararası sisteminin temel dinamiklerini belirlemiştir.

Anahtar Kelimeler: *ABD Dış Politikası, Soğuk Savaş, SSCB, Birleşmiş Milletler, Çevreleme.*

[1] Doç. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6285-4568.

AMERİKAN DIŞ POLİTİKASINDA GRAND STRATEJİ KAVRAMI VE ÖNEMİ

Murat ÜLGÜL[1]

Dört senede bir gerçekleşen Amerikan başkanlık seçimlerinde adayları, Amerikan halkını, medyayı ve dünya kamuoyunu ilgilendiren en önemli gelişmelerden biri seçilecek yönetimin izleyeceği grand stratejinin ortaya konulmasıdır. Grand strateji kısaca amaçlanan dış politika hedeflerine hangi araçlarla gidileceğini açıklayan bir yol haritasıdır. Başkanlığa aday olan her siyasetçiden beklenen, yönetime gelmesi durumunda dış politikaya ilişkin izleyeceği yol haritasını detaylarıyla açıklamasıdır. Dört – ya da tekrar seçilme durumunda sekiz – sene boyunca Amerikan başkanları ortaya koydukları grand strateji bakımından değerlendirilmekte ve başarılı olup olmadıkları da ortaya kotdukları amaçlar ve yöntemler bakımından değerlendirilmektedir. Daha da ötesi Amerikan başkanlarının izledikleri grand strateji geleceğe bıraktıkları miras bağlamında başkanlık süresinin sonunda da sürekli bir analize ve değerlendirilmeye tabi tutulmaktadır.

Üzerinde yoğun bir analiz ve tartışma yaşanmasına rağmen grand strateji kavramının niteliğine yönelik bir muğlaklık söz konusudur. Grand strateji kavramına yönelik en önemli sorgulamaların başında grand stratejinin gerçekten var olup olmadığı gelmektedir. Bazı yazarlar her başkanın ve yönetimin planlanmış ve içeriği belli bir grand strateji ile hareket etmesi gerektiğini belirtirken, diğer bir grup yazar anarşik uluslararası sistemde 11 Eylül gibi daha önceden tahmin edilmesi zor gelişmelerin devletlerin dış politikaları üzerinde belirleyici olduğunu, bu sebeple bir grand stratejiyi önceden oluşturmanın gereksiz ve boş bir çaba olduğunu ileri sürmektedir. İkinci bir kavramsal tartışma grand stratejiyi hangi ülkelerin izleme ayrıcalığına sahip olduğu sorusu üzerinden gerçekleşmektedir. Grand strateji literatürünün önemli bir kesimi sadece grand yani büyük ülkelerin grand strateji izleme yeteneğine ve iradesine vurgu yapmaktadır. Son yıllarda genişleyen bir diğer grup yazar ise eğer grand strateji dış politikada amaçların ve araçların koordine edilmesi olarak açıklanıyorsa, grand stratejinin dış politika kapasiteleri sınırlı devletler için daha kritik önemde olduğu gerçeğinden hareketle her devletin grand strateji izleme yeteneğine sahip olduğunu öne sürmektedir. Üçüncü ve son bir kavramsal tartışma ise grand stratejilerin uluslararası ilişkiler teorileri ile ilişkisi üzerinedir. Her ne kadar literatürde Amerikan grand stratejisi realist uluslararası ilişkiler teorisi ile uyumlu bir şekilde açıklanıyorsa da, liberalizm, inşacılık ve hatta eleştirel teorinin de Amerikan grand strateji üzerinde açıklayıcı bir gücü bulunmaktadır.

Amerikan dış politikası incelendiğinde dört grand stratejinin öne çıktığı görülmektedir. Bunlar son yıllarda özellikle Cumhuriyetçi Parti'nin takip ettiği muhafazakar önderlik, Demokrat Parti'nin daha genel anlamda savunduğu liberal uluslararasıcılık, uluslararası ilişkiler teorisindeki isimdaşından farklı olarak Amerikan dış politikası tartışmalarında daha eleştirel bir pozisyonda konumlanan realist grand strateji ve bir kriz dönemi grand stratejisi olarak nitelenebilecek yeni-izolasyonculuktur. Bu kongre sunumunda bu stratejiler bağlamında başta Donald Trump olmak üzere Soğuk Savaş sonrası Amerikan başkanlarının genel dış politika eğilimleri söz konusu kategorilendirme bağlamında incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Amerikan Dış Politikası; Grand Strateji, Büyük Güç Siyaseti, Joe Biden, Donald Trump.*

[1] Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-3846-8971.

MONROE'DAN WILSON'A: AMERİKAN BÜYÜK STRATEJİSİNDE SÜREKLİLİK VE DÖNÜŞÜM (1776–1918)

Emre YÜRÜK[1]

Bu çalışma, Amerika Birleşik Devletleri'nin kuruluşundan Birinci Dünya Savaşı sonrasına kadar uzanan dönemdeki büyük stratejisini (grand strategy) ve dış politikasını incelemektedir. 1776'daki bağımsızlıktan itibaren ABD'nin dış ilişkileri, başlangıçta iç bütünlüğü korumak ve Avrupa'nın müdahalelerinden uzak kalmak üzerine inşa edilmiştir. George Washington'un veda konuşmasında dile getirdiği tarafsızlık ilkesi ve 1823'te ilan edilen Monroe Doktrini, 19. yüzyıl boyunca Amerikan dış politikasının temel referans noktaları olmuştur. 19. yüzyılın ortalarında ortaya çıkan Manifest Destiny düşüncesi, ABD'nin batıya doğru genişlemesini meşrulaştırmış; bu yayılmacılık Meksika Savaşı (1846–1848) ve Kızılderili topraklarının ilhakıyla sonuçlanmıştır. İç Savaş (1861–1865) sonrası dönemde ise, ulusal birliğin yeniden tesisi ve sanayileşmenin hız kazanması, ABD'yi giderek daha etkili bir ekonomik ve askeri aktör haline getirmiştir. 1898'deki İspanya-Amerika Savaşı, ABD'nin küresel güç olarak sahneye çıkışını simgeleyerek Porto Riko, Filipinler ve Guam gibi yeni toprakların ele geçirilmesine yol açmıştır.

20. yüzyılın başında Theodore Roosevelt'in "Büyük Çubuk" diplomasisi ve Panama Kanalı'nın inşası, ABD'nin jeopolitik vizyonunu ortaya koyarken; William H. Taft'ın "Dollar Diplomacy"si ekonomik çıkarların dış politikaya entegrasyonunu yansıtmıştır. Woodrow Wilson döneminde ise ABD, idealist bir söylem çerçevesinde dünya siyasetinde daha aktif rol üstlenmiş, Birinci Dünya Savaşı'na giriş kararıyla birlikte izolasyoncu çizgiden çıkmıştır. Savaş sonrası dönemde Wilson'un "14 Noktası" uluslararası düzen arayışında önemli bir dönüm noktası olarak öne çıkmıştır. Sonuç olarak, ABD'nin kuruluşundan 1918 sonrasına kadar izlediği dış politika, izolasyondan küresel aktörlüğe geçişin temel taşlarını döşemiştir. Bu çalışma, Amerikan büyük stratejisinin tarihsel evrimini ortaya koyarak, 20. yüzyılda ülkenin hegemonik konumunun arka planını açıklamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *ABD Dış Politikası, Büyük Strateji, Monroe Doktrini, İspanya-Amerika Savaşı, Birinci Dünya Savaşı.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6798-1048.

21. YÜZYILDA ABD DIŞ POLİTİKASININ GENEL SEYRİ

Turgay DEMİR[1]

2000 yılında George W. Bush'un başkan seçilmesi ve 11 Eylül 2001'de gerçekleşen terör saldırılarıyla birlikte 21.yüzyılda ABD'nin dış politika tercihleri ve uygulamalarında bazı değişimler meydana gelmiştir. Söz konusu bu değişimler uluslararası sistemdeki ülkelerin takip ettiği politikaları ve uygulamaları da ciddi anlamda etkilemiştir. Bu kısımda Barack Obama döneminden Joseph Biden dönemi sonuna kadar ABD dış politikasındaki temel stratejiler ve bunların uygulamadaki yansımaları 21.yüzyılda Amerikan dış politikasının seyri kapsamında değerlendirilecektir. Çalışmanın verileri Barack Obama, Donald Trump ve Joseph Biden tarafından seçim kampanyaları esnasında yayınlanan kaynaklardan, her bir döneme ait Ulusal Güvenlik Strateji belgelerinden ve konuyla ilgili makale, rapor, haberler ve değerlendirmelerden toplanmıştır. Bu doğrultuda Başkan Obama, George W. Bush'un teröre karşı savaş doğrultusunda terör örgütlerini ve bazı devletleri hedef alan ve askerî müdahaleyi gerektiren stratejisini değiştirmiştir. Obama aynı zamanda Bush yönetiminin politikaları sonucunda İslam dünyasında oluşan kötü Amerikan algısını düzeltmeye girişmiş, diplomasiyi, uluslararası örgütleri uluslararası hukuk çerçevesinde aktif kılmayı, dünyadaki sorunlara müdahale noktasında daha seçici davranmayı ve sorunların bölgesel müttefikler ve ortaklar tarafından çözülmesini tercih etmiştir. Orta Doğu'daki askerî müdahaleleri ekonomik külfet ve insan kaybı olarak değerlendirip bu bölgeden uzak durmaya çalışarak Çin'in yükselişini engellemek adına Avrasya bölgesine yönelmiştir. Fakat 2011'deki Arap Ayaklanmaları sonrasında Orta Doğu'daki yeni gelişmeler ve yeni güvenlik tehditleri, Obama'nın Avrasya'da Çin'e yönelik stratejisini olumsuz etkilemiştir.

Obama'nın ardından başkanlık koltuğunu devralan Donald Trump, ABD'nin uluslararası sistemdeki hareketlerinin getirdiği maliyetlere dikkat çekerek uluslararası sorumlulukları azaltmayı, temel öncelik olarak ülke problemlerinin çözümünü ve ülke ekonomisinin güçlendirilmesini görmüş, bu yaklaşımını "Amerika ilk öncelik" söylemiyle ortaya koymuştur. Bu doğrultuda yasa dışı göçle mücadele doğrultusunda ABD'nin göçmenlik sistemine dair yeni uygulamalar yürürlüğe konmuştur. Ayrıca Trump döneminde ABD ve dünya ekonomisine en büyük tehdit olarak görülen Çin'e karşı bazı yaptırımlar uygulanarak ticaret savaşları tercih edilmiş, maliyetler gerekçe gösterilerek NATO'ya dair ekonomik sorumluluklardan çıkılmak istenmiştir. Trump sonrasında ABD başkanı olan Joseph Biden'ın temel stratejisi ise dünyada demokrasi ittifakları kurarak, uluslararası örgütler ve uluslararası hukuku ön plana çıkarmak suretiyle uluslararası sisteme liderlik etmek olmuştur. Bu doğrultuda demokrasi, hukukun üstünlüğü, bireysel hürriyetler ve azınlık haklarının gelişimine küresel ve bölgesel düzeylerde demokrasi ittifakları kurarak katkı sunulmak istenmiş, terörizm, göç, pandemiler ve iklim değişikliğiyle mücadele gibi küresel meselelerin çözümünde demokrasi ittifaklarının önemine dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *ABD Dış Politikası, ABD Grand (Büyük) Stratejisi, Obama Yönetimi, Trump Yönetimi, Biden Yönetimi.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-6526-0784.

10:50 – 12:05	14. Oturum / 14th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Ulaş Kutsi Çezik

Güvenlik ve Yeni Teknolojiler

- "Ortadoğu Ekseninde 2010-2025 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Siber ve Yapay Zekâ Destekli Operasyonlar Örnek Devlet: İsrail"
  Kübra Sultan Fındık
- "Uzay Gücü Doktrini: Kaynak Rekabeti, İstihbarat ve Askeri Uygulamalar"
  Zeynep Erbaş

ORTADOĞU EKSENİNDE 2010-2025 YILLARI ARASINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN SİBER ve YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ OPERASYONLAR ÖRNEK DEVLET: İSRAİL

Kübra Sultan FINDIK[1]

Teknolojinin her geçen gün gelişmesi ile birlikte birçok alanda olumlu gelişmeler yaşanırken, küresel ölçekte artarak devam eden sorunlar kümesinin, uluslararası alanda çözümlenemeyen denklem ve türevlerini görebilmekteyiz. Teknolojik sistemlerin gelişmesi özellikle askeri, harp ve istihbarat birimlerinin kullanımını daha elverişli hale getirmiştir. İsrail Devleti, bu teknolojik gelişmeleri yakından takip eden ve bu doğrultuda alt yapısını oluşturan ülkelerden birisidir. İsrail Devleti, iş birlikleri ile Ar-Ge çalışmalarına, ülke geneli ve küresel anlamdaki şirketleri tek çatı altında toplamaya yönelik çalışmalarını önceliklendirmiştir. 2002 yılından itibaren yasalarla desteklediği, 3 katmanlı bir Siber güvenlik politikası belirlemiştir. Ulusal Bilgi Güvenliği (NISA) temellerini oluşturmuş, 2012 yılında Ulusal Siber Bürosu (INCB) ile uluslararası alandaki teknolojik yeteneklerine odaklı olarak teknoloji anlamında lider olma hedefini tanımlamıştır. 2015 yılında ise Güvenlik Kurumu (NCSA), INCB ve Ulusal siber Müdürlüğü (INCD) oluşturulmuştur. Olimpik Games adı ile birçok ülkenin istihbaratıyla STUXNET operasyonunu İran'ın nükleer santrallerine karşı düzenlemiştir. Dr. Muhsin Fahrizade suikastında yüz tanıma sistemleri kullanılmıştır. Pegasus Casus yazılımı ile birçok ülkede sivil, kurumsal ve Cumhurbaşkanlarının da dâhil olduğu bilgilere erişim sağlanmıştır. İsmail Haniye, İran'a davet edilmesi ve sonrasında Devrim muhafızlarının olduğu bölgede suikasta uğramıştır. Lübnan Hizbullah'ını yıllardır dinlemeye alan İsrail Devleti, farklı ülkelerin dijital imzaları ile patlayıcı yerleştirdiği çağrı cihazlarının patlamasına neden olmuştur. 7 Ekim saldırılarından sonra olası bütün Filistinlilileri işaretleyen LAVENDER ve Filistinlilerin konumunu bulan The GOSPEL ile hedefleri belirleyerek 34 binden fazla sivilin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. İran ile yapılan 12 gün savaşında ise karşılıklı siber saldırıların ve çeşitli kurumların hacklenmesi ile alt yapılara zarar verilmiştir. Siber uzayda gerçekleşen bu saldırılar ile artık kara parçaları üzerinde bulunan ülkelere eş zamanlı operasyonlar yapılabilmektedir. Hız ve zaman kavramının ortadan kalktığı bu durum ise Dromoloji teorisi üzerinden değerlendirilecektir. Bu makale, Ortadoğu'da oluşan savaş atmosferinin baş aktörlerinden biri olan İsrail Devleti'nin, 2010-2025 yılları arasında gerçekleştirdiği Siber ve Yapay Zekâ destekli operasyonları hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *İsrail Devleti, Siber, Yapay Zekâ, Lavender, The Gospel.*

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Aksaray Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-1849-9554.

UZAY GÜCÜ DOKTRİNİ: KAYNAK REKABETİ, İSTİHBARAT ve ASKERİ UYGULAMALAR

Zeynep ERBAŞ[1]

Şiddet dürtüsünün ulus güvenliği ve milli çıkarlar için kontrollü bir şekilde uygulanması ile temellendirilen savaş, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren uzay alanına doğru genişlemiştir. Soğuk Savaş Dönemi'nde başlatılan roket, uydu, navigasyon, iletişim ve istihbarat faaliyetleri günümüz egemenlik mücadelesi anlayışında uzay doktrininin alt yapısını oluşturmuş ve yeni bir askeri alan inşa etmeye başlamıştır. Askeri ve uluslararası bilimlerde kabul gören kara, deniz, hava ve kenar kuşak hakimiyet teorileri 1980'li yıllardan itibaren uzay hakimiyet teorisi üzerine evrilmeye başlamıştır.

Teorinin merkez düşüncesini oluşturan L 4 ve L 5 Lagrenge noktaları, nesnelerin sabit kalmasına olanak sağlaması sebebiyle askeri üs kurmak ve araçları konumlandırmak için stratejik noktaları oluştururken kara teorisinde olduğu gibi uzay alanında da askeri bölgeler bulunmaktadır. Ay, Mars, yörünge, kuyruklu yıldızlar birer "devlet sınırı" mahiyetinde olmasının beraber aralarındaki en önemli bölge asteroit kuşaklarıdır. Asteroitler bir metreden yüzlerce mil genişliğinde, belirli bir yüzey şekli olmayan ve çoğunlukla kayadan oluşan gök cisimleridir. İçerisinde barındırdıkları oksijen, karbondioksit, su, kalsiyum, platin, nikel tetrakarbonil, kükürt, helyum 3, kil, demir, altın, silisyum gibi değerli madenler; özellikle oksijen ve helyum-3 roket teknolojisinde yakıt ihtiyacı, savunma sanayii ürünlerinin ham madde rezervleri ve uzay üslerinin içerisindeki enerjinin tedariki konusunda birincil kaynak olması sebebiyle diğerlerine göre daha kritik öneme sahip madenler statüsündedir. Tüm madenler, sondaj çalışmaları sonrasında Dünya'ya getirilerek hem savaş endüstrisi alanında hem de uzayda kurulacak yaşam alanları için kullanılması amaçlanmaktadır.

Bu global istekler uzay çalışmalarında bazı soruları da ortaya çıkarmıştır: İlk uzay madeni hangi asteroitte kurulacaktır? Madenler ve asteroitler bir devletin egemenlik hakları içerisinde mi olacak yoksa açık denizlerden yararlanma kanununa benzer bir hukuki sürece mi tabi olunacaktır? Müttefik devletlerin özel şirketleri ile diğer müttefik devletlerin menfaatleri çeliştiğinde nasıl bir protokol izlenecektir? Asteroitlerin bulundukları yerden hareket ettirilmesi savaş sebebi olarak görülecek midir?

Uzayın bu derece kritik ham madde kaynağı taşıması, üzerinde herhangi bir devletin hak sahibi olmaması ve teknolojik yatırıma açık olması devletlerarası rekabeti beraberinde getirmiştir. Çin, Rusya ve Japonya uzayın askeri amaçla kullanımının yasaklanması için Avrupa Uzay Ajansı (ESA)'na proje sunmuştur. Çin, her ne kadar uzayın askerileşmesine karşı bir duruş sergilemiş olsa da eylemlerinde ters bir tavır sergilemiştir. İlk uzay askeri talimnamesi, ABD uydularını imha etme, kendi uydularını karadan imha etme, uzayda nükleer enerji üretimi ve kullanma tehdidi gibi çalışmalar aslında uzayı egemenlik sahası olarak gördüğünü kanıtlamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD); Uzay Kuvvetleri'nin kurulması, özel şirketlere uzayda maden arama ve işletme yetkisinin verilmesi, asteroit ve teknoloji istihbaratının yapılması için özel istihbarat şirketlerinin görevlendirilmesi, Güney Kore ile Ortak Güç kapsamında ilk uzay askeri tatbikatının icra edilmesi, Japonya ile uzay gücü ittifakı yapılması gibi kritik çalışmalar yürütülmektedir.

Çalışma, Türk askeri tarihi içerisinde yeni bir konu olan Askeri Uzay alanında sosyal ve fen bilimlerini birleştirerek disiplinlerarası çalışma örneği ortaya koyma amacı taşımaktadır. Uzay ajansları, uzay kuvvetleri, istihbarat raporları ve özel şirketlerin çalışmalarından yararlanılmış

[1] Tarih Bilim Uzmanı, Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0002-6657-6163.

olup askeri eğitim ve doktrin çalışmaları ile de desteklenmiştir. Bu çerçevede yeni savaş alanı olan uzay doktrininin içeriği, gelişim aşamaları ve küresel gelecek planları yorumlanarak asteroit madenciliği, istihbarat, savunma sanayii ve uzay misyonu tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Uzay, Askeri Uzay, Asteroit Madenciliği, Uzay Kuvvetleri, Savunma Sanayii.*

10:50 – 12:05	15. Oturum / 15th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Ferhat Çağrı Aras

Afrika Çalışmaları

- "Türkiye Afrika İlişkilerinde Yeni Dönem: Akıllı Güç Modeli"
  Davetli Konuşmacı: Yunus Turhan
- "Afrika Boynuzu'nda Devlet İnşasının Kırılma Noktaları"
  Abdullah Özçelik
- "Belirsizlik Çağında Yeni Küresel Düzen: Afrika'daki Nadir Toprak Elementleri/Stratejik Madenler ve Büyük Güç Rekabeti"
  Fatma Yıldız

TÜRKİYE AFRİKA İLİŞKİLERİNDE YENİ DÖNEM: AKILLI GÜÇ MODELİ

Yunus TURHAN[1]

Türk Dış Politikası (TDP)'nın temel sacayaklarından birini teşkil eden Afrika açılımı, son dönemdeki stratejik önceliklerinin merkezine yerleşmiştir. Tarihsel perspektifte, Osmanlı İmparatorluğu Akdeniz ticaret ağları ve siyasi nüfuzu bağlamında şekillendirmesi, günümüzdeki Afrika açılımına tarihsel arka plan kazandırmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde kıta ile tesis edilen bu derin tarihî, kültürel ve dinî bağlara karşın, Türkiye Cumhuriyeti'nin Afrika'ya yönelik ilgisi 1990'ların sonlarına dek sınırlı düzeyde kalmış; ancak son yıllarda bu durum somut politikalar ve diplomatik adımlar sayesinde köklü bir dönüşüm geçirmiştir. Türkiye Afrika ilişkilerinin seyri, hem Türkiye'nin kendi dış politika pratiği anlamında hem de küresel arenadaki diğer dönüşümler anlamında müspet yönde ayrışmıştır. 2000'li yıllar, özellikle de AK Parti iktidarıyla birlikte, ilişkilerde bir sıçrama yaşanmış, 2005'te Afrika Birliği'nde gözlemci statü kazanılması ve 2008'de İstanbul'da düzenlenen Türkiye-Afrika İş Birliği Zirvesi ve aynı yıl "stratejik ortak" ilan edilmesi, ilişkilerin kurumsallaşmasında dönüm noktaları olmuştur. Bu süreç, diplomatik temsilciliklerin hızla artması, üst düzey ziyaretler, ticaret hacminin büyümesi ve Türk müteahhitlik firmalarının projeleriyle somutlaşmıştır. İlişkiler sadece ekonomik boyutta kalmamış, kültürel (burslar, Yunus Emre Enstitüsü, TİKA), insani (resmi kalkınma yardımları) ve askeri-güvenlik iş birlikleri (Somali'deki askeri üs, savunma sanayi anlaşmaları) ile çok boyutlu bir stratejik ortaklık haline gelmiştir. Ekonomik ortaklıktan çok boyutlu bir stratejik ortaklığa evrilen bu dönüşüm sürecini kronolojik olarak inceleyen bu çalışma, özellikle 2020'ler sonrası ilişkilerin geldiği noktayı, Josep Nye'nin Yumuş-Sert-Akıllı Güç paradigması çerçevesinde yapı sökümüne uğratmaktadır. Merkezine askeri/savunma iş birliğini koyarak, yeni dönem dinamikleri ve dönüşümü "Akıllı güç-Smart Power" kavramsal çerçevesi içirişinde sistematik olarak tartışmaktadır. Son tahlilde, Afrika ülkelerinin ve Türkiye'nin mevcut riskleri ve fırsatları, sağlam ekonomik ve sosyal temeller üzerinde değerlendirerek stratejik bir ortaklık geliştirmesi hâlinde, küresel ölçekte yeni bir çekim merkezinin olacağını iddia etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Afrika, Türk Dış Politikası, Akıllı Güç, Diplomasi.*

[1] Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Universitesi, ORCID: 0000-0001-7641-9885.

AFRİKA BOYNUZU'NDA DEVLET İNŞASININ KIRILMA NOKTALARI

Abdullah ÖZÇELİK[1]

Bu bildiri, Afrika Boynuzu'nda devlet inşası süreçlerinin tarihsel ve kurumsal kırılma noktalarını karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Etiyopya, Somali ve Cibuti örnekleri üzerinden yürütülen bu analiz, devletin sürekliliğini, meşruiyetini ve yönetişim kapasitesini etkileyen siyasal dönüşüm evrelerini olduğu kadar, bu süreçlerin kamu hizmeti sunumu, mali kapasite, yatırım ortamı ve kalkınma planlaması üzerindeki yansımalarını da değerlendirmektedir.

Devlet inşası literatüründe genellikle "başarılı" ve "başarısız" devlet tipolojileri üzerinden yapılan sınıflandırmaların ötesine geçen bu çalışma, kurumsal kırılma anlarını aynı zamanda birer ekonomik yönetişim kırılması olarak da kavramsallaştırmaktadır. Nitel belge analizi yöntemine dayanan çalışmada, anayasa metinleri, geçiş hükümeti belgeleri, kalkınma planları, IMF-Dünya Bankası değerlendirme raporları ve kamu yönetimine ilişkin politika belgeleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Belgeler, devlet kapasitesinin üç boyutu—meşruiyet üretme, kamu hizmeti sağlama ve şiddet tekelini sürdürme—çerçevesinde analiz edilmekle birlikte, bu kapasitenin kalkınma performansına olan etkileri de göz önünde bulundurulmuştur. Çalışmanın ön tespitleri, Etiyopya'da federal yapı ile merkezîleşme eğilimleri arasındaki gerilimin yalnızca siyasal değil, mali yönetişim düzeyinde de krizler yarattığını; Somali'de devletsizlik sonrası inşa edilen hibrit kurumsal yapının kalkınma yardımlarının eşgüdümünü zorlaştırdığını; Cibuti'de ise siyasi istikrarın, dış yatırımlara bağımlı ama iç yönetişim kapasitesi zayıf bir ekonomik yapı yarattığını göstermektedir. Bu bağlamda bildiri, devlet inşası olgusunu yalnızca siyasal kurumsallaşma düzeyinde değil, aynı zamanda ekonomik yönetişim ve kalkınma süreçleriyle iç içe geçmiş bir bütün olarak ele alır. Sonuç olarak, devletin yalnızca egemenlik ve düzen üretme değil, aynı zamanda sürdürülebilir kamu politikaları ve kapsayıcı kalkınma üretme kapasitesine odaklanan politik ekonomi odaklı bir devlet inşası perspektifi geliştirilmesi gerektiği savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Devlet İnşası, Politik Ekonomi, Kalkınma Yönetişimi, Kurumsal Kırılganlık, Afrika Boynuzu.*

[1] Arş. Gör. Dr., Sakarya Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-1041-199X.

BELİRSİZLİK ÇAĞINDA YENİ KÜRESEL DÜZEN: AFRİKA'DAKİ NADİR TOPRAK ELEMENTLERİ/ STRATEJİK MADENLER VE BÜYÜK GÜÇ REKABETİ

Fatma YILDIZ[1]

Bu çalışma, belirsizlik çağında yeni küresel düzenin oluşumunda kritik öneme haiz olan nadir toprak elementlerinin ve stratejik madenlerin Afrika'daki varlığı dolayısıyla, büyük güçlerin (A.B.D, Çin ve Avrupa Ülkelerinin) kıtadaki güç rekabetini ele almayı amaçlamaktadır.

2025 yılında jeopolitik rekabetin merkezinde yer alan Nadir Elementler, akıllı telefon, elektrikli araçlar, yenilenebilir enerji sistemleri, petro-kimya, metalurji makineleri, ulusal savunma, askeri malzemeler, güdümlü füze sistemleri gibi endüstrilerde yaygın olarak kullanılmaktadır.

Afrika özellikle Güney ve Orta Afrika bölgeleri nadir toprak elementleri ve stratejik madenler açısından son derece zengindir. Nadir Toprak Elementleri açısından örneğin, Güney Afrika Cumhuriyeti, Tanzanya, Burundi ve Madagaskar'da *itriyum* (Y, lazer üretiminde), *neodim* (Nd, elektrikli araç ve mıknatıs üretiminde), *seryum* (Ce, katalitik konvertör yapımında), *praseodim* (Pr, yüksek mukavemetli mıknatıslar üretiminde), *lantan* (La, optik cm ve pil üretiminde), *disprosyum* (Dy, lazer ve rüzgar tribünleri yapımında), *terbiyum* (Tb, aydınlatma) bulunmaktadır.

Stratejik madenler açısından ise, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde *kobalt* (elektrikli araç bataryaları için kritik, %70), Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde ve Ruanda'da *koltan* (cep telefonları ve bilgisayar), Zimbabve'de *lityum (*otomotiv ve uçak endüstrisinde), Güney Afrika Cumhuriyeti'nde *platin element grubu* (otomotiv, ilaç, optik fiber, mücevher endüstrisinde), Güney Afrika Cumhuriyeti ve Gabon'da *manganez* (pil ve batarya üretimi, kimya sanayi, seramik ve cam sanayi sekteöründe), Gana, Güney Afrika Cumhuriyeti, Sudan'da *altın,* Nijer ve Namibya'da *uranyum* (nükleer enerji üretiminde), Mozambik ve Madagaskar'da *grafit* (termal ve elektriksel iletkenlik için) bulunmaktadır.

Büyük güçlerin bu nadir ve stratejik elementlerin tedarik zincirlerini güvence altına alma ve teknolojik hakimiyeti sürdürme çabası Afrika'daki büyük güç rekabetini tetiklemektedir. Çünkü, bu kritik mineral kaynakları üzerinde kontrol sağlama Çin ve ABD gibi ülkelerin ekonomik ve güvenlik politikalarını şekillendirmektedir. Nihayetinde, bu güç rekabeti Afrika ülkeleri içinde ve arasında çatışmalara sebep olmaktadır.

Metodolojik olarak nitel araştırma yöntemi ve "karşılıklı bağımlılık" teorisi uygulanacaktır. Bu araştırmada, Dünya bankası Afrika ülke (Nadir Elementler bulunan) raporları, Afrikalı, Çin, ABD ve Avrupalı devlet yetkililerinin açıklamaları birincil veri kaynaklarını içerirken, konu ile ilgili uluslararası basında çıkan haberler ve analistlerin yazıları ikincil kaynak olarak kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Toprak Elementleri, Afrika, Büyük Güç Rekabeti.*

[1] Dr., Hacettepe Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-8392-5142.

13:15 – 14:45	16. Oturum / 16th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Murat Ülgül

İsrail'in Güvenlik Stratejileri ve Bölgesel Etkileri

- "2011 Sonrası İsrail'in Gazze Politikası: Güvenlik, Abluka ve Bölgesel Dinamikler**"**
  İskender Karakaya
- "İsrail'in Orta Doğuyu Şekillendirme Stratejisinin Analizi"
  Mehmet Emir
- "İsrail'in "Ahtapot Doktrini"nin İran'a Yönelik Stratejik Etkileri"
  Taleh Aliyev

2011 SONRASI İSRAİL'İN GAZZE POLİTİKASI: GÜVENLİK, ABLUKA VE BÖLGESEL DİNAMİKLER

İskender KARAKAYA[1]

2011 sonrası dönemde İsrail'in Gazze politikası, Arap Baharı'nın yarattığı bölgesel dönüşümler, Hamas'ın Gazze üzerindeki siyasi-askeri kontrolü ve güvenlik kaygıları çerçevesinde şekillenmiştir. Bu süreçte İsrail, Gazze'yi hem askeri operasyonlar hem de ekonomik ve siyasi abluka politikalarıyla sınırlandırmayı sürdürmüştür. 2007'den itibaren devam eden abluka, 2011 sonrasında Mısır'daki siyasal değişimlerle daha da pekişmiş, Gazze'nin dış dünyayla bağlantısı büyük ölçüde kısıtlanmıştır. İsrail, bu politikayı Hamas'ın silah kapasitesini engelleme ve kendi güvenliğini sağlama amacıyla gerekçelendirmiştir. Bu dönemde üç büyük askeri operasyon dikkat çekmektedir: 2012'de "Bulut Sütunu Operasyonu", 2014'teki "Koruyucu Hat Operasyonu" ve 2021'deki "Duvarların Muhafızı Operasyonu". Bu operasyonlar, Gazze'den İsrail'e yönelik roket saldırıları ve İsrail'in buna verdiği misillemeler sonucunda ortaya çıkmıştır. Her bir operasyon hem askeri hem de insani açıdan ağır sonuçlar doğurmuş; binlerce sivilin yaşamını etkilemiş ve uluslararası kamuoyunda tartışmalara yol açmıştır. İsrail'in Gazze politikasının temel unsurları; sınırların sıkı kontrolü, ticaret ve mal giriş-çıkışlarının kısıtlanması, güvenlik duvarları ve teknolojik izleme yöntemleriyle desteklenen caydırıcılık politikaları olmuştur. Buna karşılık Hamas, tünel ağları ve roket kapasitesiyle direnişini sürdürmüş, bu da çatışma döngüsünün kalıcı hale gelmesine neden olmuştur. Sonuç olarak, 2011 sonrası İsrail'in Gazze politikası, güvenlik merkezli ve askeri operasyonlarla desteklenen bir abluka stratejisi üzerine kuruludur. Ancak bu yaklaşım ne Hamas'ı etkisizleştirebilmiş ne de Gazze'deki insani krizi hafifletebilmiştir. Dolayısıyla İsrail'in politikası, bölgesel güvenlik endişelerini kısa vadede giderse de uzun vadede siyasi çözüm arayışlarını zayıflatmıştır.

Anahtar Kelimeler: *İsrail, Gazze, Hamas, Arap Baharı, Mısır.*

[1]Doç. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6285-4568.

İSRAİL'İN ORTA DOĞUYU ŞEKİLLENDİRME STRATEJİSİNİN ANALİZİ

Mehmet EMİR[1]

İsrail'in günümüzdeki askeri operasyonlarının temelinde Hamas'ın 7 Ekim 2023 yılında icra ettiği küçük çaplı eylemi yer almaktadır. Bu saldırının ardından İsrail askeri operasyonlar başlatarak Orta Doğu güvenliğini olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Hamas, Hizbullah, Husiler, Suriye ve İran saldırıların hedefinde yer almıştır. Aktörün bu saldırıları en yakın müttefiki ABD tarafından da desteklenmiştir. İsrail hedeflerini belirli bir sistematik içinde vurmuştur. Gazze Şeridinde Hamas'ın etkisi kırılmıştır. Lübnan'da Hizbullah lideri Hasan Nasrallah'ın öldürülmesi ise aktör lehine bir diğer önemli başarıdır. Hamas'a yönelik saldırılara tepki olarak Kızıldeniz'deki gemi trafiğini kontrol eden Husilere karşı belirli aralıklarla askeri operasyonlar icra edilmiştir. Beşar Esad sonrası Suriye'si de aktörün başlıca hedeflerinden birisi olmuştur. Ancak İsrail'in en önemli saldırıları bölgedeki en önemli güçlerden İran'a yönelik olanlarıdır.

ABD tarafından açıkça desteklenen İsrail'in Orta Doğuyu şekillendiren hamleleri hız kazanmıştır. Aktör öncelikle İran'ın bölgedeki vekil güçlerine yönelik etkili saldırılar gerçekleştirmiştir. Hamas, Hizbullah ve Husiler karşısında eşzamanlı askeri operasyon düzenleyebilme yeteneği sayesinde İsrail büyük bir stratejik hamle yapmıştır. Ardından bölgede etkili olmaya çalışan İran hedef alınmıştır. İran'a yönelik olarak icra edilen hava harekatları bu aktörün çok iyi bir şekilde analiz edildiğini göstermektedir. İsrail'in gücünün yetmediği noktada ise ABD doğrudan müdahalede bulunarak müttefikinin yanında olduğunu göstermiştir. ABD'nin fiili desteği sayesinde İsrail'in güç kapasitesi artarken bu durum ayrıca aktöre moral avantajı sağlamıştır.

İsrail'in güvenlik koruma kalkanı etkili bir engelleme yeterliliğine sahip değildir. İran tarafından aktöre yönelik olarak kendini savunma amaçlı gönderilen balistik füzelerin caydırıcı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. İki aktör arasındaki savaşı şimdilik bitiren asıl unsurda İran'ın yeterli balistik füze stoğu olmuştur. Ayrıca İsrail'in hava savunma sisteminin zaman zaman kontrolden çıkarak kendi topraklarına düştüğü görüntüler medyada servis edilmiştir. Demir Kubbe sisteminin yeterince koruma sağlamaması iki yönlü bir etkiye sahiptir. İlk olarak İsrail hasımlarına karşı saldırı icra ederken bu sistemine yeterince güvenemez. Bu durumda yapacağı saldırıları dikkatli planlamak zorunda kalacaktır. İkincisi ise kendisinin caydırıcılık algısı zayıflamıştır. Hamas, Hizbullah, Husiler ve İran etkili hava saldırılarıyla istenen sonuçları alabileceklerini görmüşlerdir.

Halkın akşam saatlerinden sabaha kadar sığınaklara girmesi ve bunun günlerce sürmesi karşısında hükümete yönelik tepkiler artmıştır. Netanyahu hükümetinin bugüne kadar yapmış olduğu askeri harekatların olumsuz sonuçları İsrail halkına çok az yansımıştır. Ancak düşük yoğunluklu son İsrail-İran Savaşında bu durum değişmiştir. Tamamen güvenilir olduğu söylenen Demir Kubbenin yeterli korumayı sağlayamaması karşısında halk günlerce sığınakta kalmıştır. Yaklaşık iki hafta süren bu durum halkta bıkkınlık yaratırken hükümetin askeri eylemlerini de sorgulatmıştır. Ardından halk tepkilerinin açıkça gösterildiği videolar görsel medyada yayınlanmıştır. Kendi aleyhine olan haberler konusunda medyaya ağır sansür uygulayan İsrail yönetimi dahi bu durum karşısında çaresiz kalmıştır. Bölgede gerilimi ve şiddeti arttıran Netanyahu hükümeti açısından dikkate alınması gereken yeni bir durum ortaya çıkmıştır.

İsrail son iki yılda güvenlik ortamını köklü bir şekilde geliştirmiştir. 2023 yılından beri bölgedeki güç dengeleri İsrail ve onun müttefikleri lehine değişmiştir. Aktör Hamas, Hizbullah,

[1] Dr., Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0003-3143-1439.

Husiler, Suriye ve İran karşısında dikkat çekici bir görece başarı kazanmıştır. Kendisi için büyük güvenlik riski olan örgüt ve devletler büyük oranda zayıflatılmıştır. İsrail'in eşzamanlı ve çoklu ortamda operasyon kabiliyetinin oldukça güçlü bir şekilde uygulanabilirliği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *İsrail, Orta Doğu, Savaş, ABD, İran.*

İSRAİL'İN "AHTAPOT DOKTRİNİ'NİN" İRAN'A YÖNELİK STRATEJİK ETKİLERİ

Taleh ALİYEV[1]

İsrail coğrafi konumu ve kuruluşundan itibaren "Arap koalisyonu" tarafından maruz kaldığı saldırıların ulusal güvenliğine zararlarından dolayı her zaman güvenliğini titizlikle korumaya yönelik bir dış politika stratejisi benimsemiştir. Fakat 1979 İslam devrimi sonrası İran'da iktidarı ele geçiren siyasi elitin İsraili "küçük şeytan" olarak nitelendirip radikal söylemler seslendirmesi sonucunda İsrail'in güvenliğine tehdit oluşturan unsurlara İran da eklenmişdir. Bu durum irelileyen süreçte İsrail'in dış siyasetinde daha pragmatist adımlar atmasına sebep olmuştur.

İsrail ve İran birbirleriyle 40 yılı aşan bir süreçte "gölge savaşları" düzeyinde karşı karşıya gelmiş, fakat 2018 sonrası eski İsrail başbakanı Naftali Bennet tarafından ortaya atılan "Ahtapot Doktrini'yle" bu gerilim farklı bir boyuta taşınmıştır. İsraile göre İran Orta Doğu'yu çevreleyen bir ahtapot, onun vekil güçleriyse ahtapotun kollarıdır. Bu doktrine göre İsrail İran'ın "Direniş Ekseni" adı altında birleştirdiği ve Irak, Suriye, Yemen ve Lübnanda konumlanan silahlı gruplar yerine bu gruplara silah, finansal, techizat desteği sağlayan ve "Ahtapotun beyini" olarak isimlendirilen İran'ı hedef almalıdır. 2018 yılından itibaren doktrinin sahada uygulanmaya başlamasıyla İran-İsrail gerilimi daha da tırmanmış ve her iki taraf birbirine maksimum baskı uygulamaya başlamıştır.

Aynı zamanda 7 Ekim sonrası İsrailin Gazze'ye kara savaşı başlatması, Hizbullah ve Husilere ağır darbeler vurması, Suriyede İran'ın müttefiki Esad rejiminin devrilmesi sonucunda İran'ın bölgedeki vekil güçleri aracılığıyla etki etmek gücü önemli ölçüde azalmış ve rezervlerini ülke içine taşımıştır. Böylelikle bölgede ciddi kan kaybeden İran kendi imajını geri kazanmak ve İsrail'e geniş çaplı darbe vurmak amacıyla 2024 13 Nisan ve 1 Ekim'de İsraile ilk defa vekil güçleriyle değil doğrudan kendi toprakları üzerinden hipersonik füzelerle saldırmış ve İran-İsrail çatışması fiilen sıcak çatışmaya geçmiştir.

Tarihsel sürece baktığımızda doktrinin iki aşamada gerçekleştiğini söyleye biliriz. 2018-2025 yılları arasındakı ilk evreye İran'ın nükleer programının mimarlarından Muhsin Fahrizade'nin suikast sonucu öldürülmesi, ülke içinde balistik füze ve iha/siha teknolojisi üretme merkezlerine yapılan sabotajlar, İran dış siyasetinde kilit rol üstlenen Kudüs gücü komutanı Kasım Süleymani'nin ABD tarafından 4 Ocak 2020'de Bağdat'ta öldürülmesi örnek gösterilebilir. 13 Haziran 2025'te İsrail'in İran'a karşı başlattığı "Yükselen Aslan" operasyonuyla doktrinin fiilen 2. aşaması başlamış ve İran'da yerleşen Fordo, Natanz, İsfahan nükleer tesisleri İsrail tarafından bombalanmıştır. 12 gün devam eden bu savaşta İran'ın nükleer programı ciddi hasarlar almış ve İran nükleer faaliyetlerinin geçici olarak durdurulduğunu açıklamıştır.

İsrail ve ABD'nin İran'a yönelik olası işgal planları ve bunun somut örneği olan "Ahtapot doktrini" ortaya atılmasından yaklaşık 10 yıl önce İranlı üst düzey askeri yetkililer bu senaryoyu öngörerek savunma mekanizmaları geliştirmiştir. DMO başkomutanı Muhammet Ali Caferi "Mozaik Doktrini" isimli savunma stratejisini geliştirerek, İran'ın olası yabancı işgaline karşı yeterli yanıt verme becerilerini sistemleştirmiştir.

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, ORCID: 0009-0003-8243-5808.

Çalışmada tarihsel analiz yöntemi kullanılarak İran-İsrail geriliminin nedenleri, gelişimi ve Orta Doğu'ya etkileri incelenmiştir. Ayrıa İsrail'in "Ahtapot doktrini'ne" cevap olarak İran'ın geliştirdiği stratejiler, İran siyasetindeki değişimler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak "Ahtapot doktrini" her ne kadar İran'ın yayılmacı siyasetini dizginlemeye çalışsa da 2020 sonrası dünya düzeninin değişmesi ve sahip olduğu jeopolitik konumundan dolayı doktrinin başarıya ulaşmasının ilk şartı olan İran'ın uluslararası sistemden izole edilmesi gerçekleşememiştir. Günümüzde devam eden ABD-İran nükleer görüşmelerinin olumlu sonuçlanması halinde İran'a yönelik müdahele askıya alınması ve "Ahtapot Doktrini'nin" bir süreliğine güncelliğini yitirmesi öngörülmektedir.

Anahtar kelimeler: *Ahtapot Doktrini, Direniş Ekseni, Mozaik Doktrini, DMO, Orta Doğu.*

13:15 – 14:45	17. Oturum / 17th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Ferhat Çağrı Aras

İklim Diplomasisi ve Küresel Yönetişim

- "Belirsizlik Çağında İklim Diplomasisi: Antalya Diplomasi Forumu Söylemleri"
  Selcen Altınbaş-Umut & Dilan Kardeş
- "İklim Diplomasisinde Kentlerin Rolü: Türkiye'de Belediye Başkanları Sözleşmesi Üzerinden Bir Analiz"
  Emrah Atar & Seven Erdoğan & Hamdullah Baycar
- "Süreklilik mi, Dönüşüm mü? Paris Anlaşması Sonrası Çin'in İklim Politikası"
  Hashatun Topaloğlu
- "Belirsizlik Çağında Uluslararası Düzenin Sınırları: İklim Krizi ve Uluslararası Kurumların Dönüşümü"
  Özlem Özan Gökçen
- "Endişe Çağında Ulusal Güvenlik Açısından İklim Göçünün Sürdürülebilirliği"
  Berna Aksoy Özcan

BELİRSİZLİK ÇAĞINDA İKLİM DİPLOMASİSİ: ANTALYA DİPLOMASİ FORMU SÖYLEMLERİ

Selcen ALTINBAŞ-UMUT[1]
Dilan KARDEŞ[2]

Bildiri Küresel ısınma ile birlikte iklim meselesi ülkelerin dış politika önceliklerinden biri hâline gelmiştir. Bu konuda küresel sistemin giderek daha fazla belirsizlik, kırılganlık ve krizlerle şekillendiği günümüzde, iklim değişikliği yalnızca çevresel bir sorun değil, aynı zamanda uluslararası ilişkiler ve diplomasi açısından da öncelikli bir gündem maddesi hâline gelmiştir. İklim krizinin çok boyutlu etkileri, devletleri ulusal politikalarının ötesinde, iş birliği temelli diplomatik yaklaşımlar geliştirmeye zorlamaktadır. İklim krizinin çözümlenmesi her ülkenin sorumlulukları dışında diğer ülkelerle iş birliği zemininde ilerlenmesi gereken bir sorundur. Bu nedenle iklimin diplomasi ile olan ilişkisi oldukça önem atfetmektedir. Diplomasi temelli bir forum olan Antalya Diplomasi Forumu (ADF) birçok ülkeden katılımcıların panellerde yapılan konuşmalarında söylemlerinin incelenmesi açısından odak noktası sayılmıştır. Antalya Diplomasi Forumu'nda gerçekleştirilen bu paneller doğrultusunda konuşmacıların iklim diplomasisi kavramına hangi alanlar üzerinden yaklaştıkları ve dile getirilen söylemlerin, iklim diplomasisinin kriz çağındaki dönüşümüne nasıl bir perspektif sunduğu araştırılmıştır. Bu soru çalışmanın ana sorusu olarak belirlenmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, belirsizlik çağında uluslararası diplomatik iş birliğinin zayıflaması, enerji güvenliği kaygılarının artması ve çok taraflılık yapılarının kırılganlaşması gibi gelişmeler ışığında Antalya Diplomasi Forumu'nda ortaya konan iklim diplomasisi söylemlerini inceleyerek, bu söylemlerin iklim diplomasisinin dönüşen doğasına nasıl yön verdiğini analiz etmektir. Veri seti, Antalya Diplomasi Forumu'nda gerçekleştirilen oturumlara ait panel konuşmalarının resmî kaynaklardan temin edilen transkriptlerinin çözümlenmesiyle derlenmiştir. Nitel analiz yöntemine dayandırılan bu çalışmada, söylem içerikleri doğrudan ya da dolaylı olacak şekilde belirlenen 6 panel üzerinden ilerlenerek, 29 konuşmacının iklim diplomasisi kavramına olan yaklaşımları söylem analizi yapılarak incelenecektir. Bu çalışma, belirsizlikler çağında iklim kavramına olan vurguyu, ülkelerin belirsizliğin çözümü olarak diplomasi kavramını kullanmalarının önemini ve bunun söylemlerine olan yansımalarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, iklim diplomasisinin dönüşümünü anlamak, çağdaş uluslararası ilişkiler literatürüne katkı sunmak açısından giderek daha kritik hâle gelmektedir. Bu çalışma, söylem analizi yoluyla belirsizlik çağında iklim diplomasisinin nasıl yeniden çerçevelendiğini ortaya koyarak, çok taraflı diplomasi platformlarının literatürdeki yerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Belirsizlik Çağı, İklim Diplomasisi, Antalya Diplomasi Forumu (ADF), Çok Taraflılık, Diplomatik Söylem.*

[1] Dr. Öğr.Üyesi, Trakya Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-0943-350X.
[2] Yüksek Lisans Öğrencisi, Bahçeşehir Üniversitesi, ORCID: 0009-0009-5512-7213.

İKLİM DİPLOMASİSİNDE KENTLERİN ROLÜ: TÜRKİYE'DEKİ BELEDİYE BAŞKANLARI SÖZLEŞMESİ ÜZERİNDEN BİR ANALİZ*

Emrah ATAR[1]
Seven ERDOĞAN[2]
Hamdullah BAYCAR[3]

İklim değişikliğinin beraberinde getirdiği benzeri görülmemiş riskler ve tehditler karşısında, kentler – ulus altı düzeyde öne çıkan aktörler olarak – bu küresel sorunla mücadelede kayda değer bir ilgi ve sorumluluk sergilemektedir. Bir yandan iklim değişikliğine karşı çeşitli eylemler geliştirirken, diğer yandan ortak endişeler çerçevesinde birbirleriyle iş birliği yapma eğilimindedirler. Bu iki yönlü yaklaşım, son yıllarda kentler arası diplomasi ya da diğer adıyla "iklim paradiplomasisi" olarak tanımlanan sürecin ortaya çıkışını ve gelişimini desteklemiştir. Bu süreçte, kentlerin hem bireysel inisiyatifler hem de özel ağlar aracılığıyla kolektif hareket etme biçimleri ön plana çıkmaktadır. Paradiplomasi alanındaki literatür, alt-ulusal aktörlerin giderek ulusal hükümetleri aşarak doğrudan küresel yönetişim mekanizmalarına katılım sağladıklarını ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, kentlerin küresel iklim rejiminin dönüşen yapısını nasıl yerel politikalarına entegre ettiklerini, özellikle Avrupa Birliği'nin Belediye Başkanları Sözleşmesi'ne (CoM) katılan Türk belediyeleri örneği üzerinden incelemektedir. Türkiye'nin iklim politikalarının merkezden çok tabandan gelişen boyutunu, özellikle enerji verimliliği ve emisyon azaltımı alanlarında değerlendirirken; merkezi yönetimin güçlü söylemine karşın uygulamada yetersiz kaldığı alanlara dikkat çekmektedir. Paradiplomasi kuramsal çerçevesiyle ele alınan çalışma, devlet merkezli yaklaşımların ötesine geçerek, yerel yönetimlerin uluslararası sahnedeki bağımsız rollerini vurgulamaktadır. Ayrıca çok taraflı ve yerelleşmiş iklim yönetişimi tartışmalarına katkı sunarak, TMN'lerin (sınırötesi belediye ağlarının) teknik destek sağlama, deneyim paylaşımı, norm aktarımı, yerelleştirme süreçleri ve uluslararası finansman kaynaklarına erişim gibi işlevlerini açığa çıkarmaktadır.

Çalışmanın bulguları, Türkiye bağlamında birçok belediyenin sürdürülebilirlik girişimlerini Belediye Başkanları Sözleşmesi'ne katıldıktan sonra başlattığını göstermektedir. Bu ağlar aracılığıyla yürütülen paradiplomatik etkileşimler, yerel yönetimlerin merkezi yönetimin atıl tutumunu aşarak alternatif yönetişim kaynaklarına ulaşmalarını ve iklim politikalarında uluslararası düzeyde meşruiyet kazanmalarını sağlamıştır. Bununla birlikte, bazı belediyeler CoM'un normatif çerçevesiyle güçlü bir uyum içinde hareket ederken; iklim eylemini kentsel planlama süreçlerine entegre edip AB odaklı iklim modellerini benimseyerek anlamlı adımlar atmışlardır. Buna karşılık, bazı belediyelerin katılımı daha sembolik düzeyde kalmış; politika değişiminden ziyade uluslararası görünürlük ve prestij kazanımına odaklandıkları gözlemlenmiştir. Bu durum, Türkiye genelinde iklim normlarının yerelleştirilmesinde dengesizliklere yol açmakta ve farklı iklim yönetişimi modellerinin oluşmasına neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Belediye Başkanları Sözleşmesi, İklim Yönetişimi, İklim Diplomasisi, Sınırötesi Belediye Ağları.*

* Bu çalışma Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SBA-2024-1753 projesi kapsamında desteklenmektedir.
[1] Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-1221-5415.
[2] Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-9991-2074.
[3] Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-8720-9995.

SÜREKLİLİK Mİ, DÖNÜŞÜM MÜ? PARİS ANLAŞMASI SONRASI ÇİN'İN İKLİM POLİTİKASI

Hashatun TOPALOĞLU[1]

İklim değişikliği 21. yüzyıl hükümetlerine meydan okuyan en büyük küresel krizlerden birisi olmaktadır. Küresel siyasetin başat aktörleri konumundaki hükümetlerin yüzleşmekte olduğu iklim krizi, Çin gibi gelişmekte olan devletler üzerinde en fazla etkiye sahiptir. 1949 yılında kurulmasıyla devam edegelen süreçte kalkınma gündemi Çin dış politikasının en belirleyici unsuru olmuştur. Küresel siyaset arenasındaki mevcut konumunu güçlendirme ve ulusal kalkınma amaçlarına hizmet edecek şekilde alternatif iş birlikleri sağlayarak dış politika üretmektedir. Bununla birlikte, küresel krizlerle mücadele noktasında çok taraflı iş birliğinin öneminin farkında olan Çin, hem küresel yönetişim süreçlerine katkı sağlayarak güç kazanma hem de küresel siyasetin diğer aktörleri gözündeki imajını yükseltme çabası ile hareket etmektedir. Küresel iklim kriziyle mücadele bağlamında Çin'in tutumu birçok açıdan önemli olmaktadır. Bunların başında dış politikasında birincil öneme sahip olan ulusal kalkınmadaki büyümenin sürdürülmesi gelmektedir. Gelişmekte olan bir devlet olarak Çin, artan nüfusunun ihtiyaç duyduğu kaynakları sağlama noktasında yüksek miktarlarda fosil yakıt tüketmektedir. Özellikle kömüre olan aşırı bağımlılık nedeniyle küresel anlamda eleştirilere maruz kalmaktadır. Fosil yakıt tüketimine olan bu bağlılık Çin'in en fazla karbon tüketen ülke sıfatı kazanmasıyla sonuçlanmaktadır. Öte yandan ekonomik gücü nedeniyle birçok aktörün en önemli ticari partneri olmasının verdiği avantaj, Çin'in küresel siyasete olan etkisini hayli artırmaktadır. Bu çalışmada 2015 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) bağlamında imzalanan ve 2016 yılında yürürlük kazanan Paris İklim Anlaşmasının Çin'in iklim politikasında bir dönüşümü temsil edip etmediği sorusuna cevap aranmaktadır. Bu bağlamda çalışmada öncelikle, Paris İklim Anlaşması ana hatlarıyla birlikte ortaya konulmaktadır. Bu bölümle birlikte Anlaşmanın yapısal özellikleri ile iklim değişikliği küresel gündemi nezdinde ne anlam ifade ettiği açıklanmaktadır. Ardından, Çin'in Paris Anlaşması müzakereleri sırasında üstlenmiş olduğu role değinilmekte ve Anlaşma kapsamında yerine getirmeyi taahhüt ettiği yükümlülükler ele alınmaktadır. Çalışmanın son kısmında ise ilgili Anlaşma sonrası Çin'in iklim krizine yönelik politika davranışları incelenerek bu politikaların Çin'in devam edegelen iklim politikasında bir sürekliliğin mi, yoksa bir dönüşümün mü temsilcisi olduğu tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *İklim Değişikliği, Paris İklim Anlaşması, Çin.*

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0009-0005-9950-8393.

BELİRSİZLİK ÇAĞINDA ULUSLARARASI DÜZENİN SINIRLARI: İKLİM KRİZİ VE ULUSLARARASI KURUMLARIN DÖNÜŞÜMÜ

Özlem ÖZAN GÖKÇEN[1]

Günümüzde uluslararası düzenin temel ilkeleri ile çelişen en önemli sorunlarından biri olan iklim krizi, 20. yüzyılın son çeyreğinde uluslararası gündemi yeniden şekillendirmeye başlamıştır. İklim krizinin etkileri, dünyanın farklı coğrafyalarında çeşitlilik gösterse de dünyanın geleceğini ilgilendiren bir kriz olması nedeniyle küresel boyutta önlem alınmasını gerektirmiştir. Bu da iklim krizinin etkilerinin azaltılması ve uyum sağlanması amacıyla uluslararası düzeyde toplantıların yapılmasına, kurumların oluşturulmasına ve çeşitli uluslararası antlaşmaların imzalanmasına neden olmuştur. Bu da anarşik bir uluslararası düzende gerekli koşullar oluştuğunda hem bir müzakere alanı hem de uluslarası normların şekillendiği bir yapı olan uluslararası kurumlar aracılığında işbirliğinin mümkün olduğunu göstermiştir. Özellikle Birleşmiş Milletler çatısı altında yapılan toplantılar neticesinde ortaya çıkan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Kyoto Protokolü ve Paris Anlaşması gibi belgeler, uluslararası kurumların devletler arasındaki müzakerelerde önemli aktörler olarak ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

İklim değişikliği ile mücadele etmeyi amaçlayan ve başarılı birçok girişimi olan bu işbirliği ortamı, uluslararası kurumlarda alınan kararların uygulanması ve verilen taahütlerin yerine getirilmesi noktasında devletlerin direnci ile karşılaşmaya başlamıştır. Özellikle alınan kararaların uygulaması noktasında, bir yandan gelişmiş devletlerin verilen taahhütlere uymaması bir diğer yandan da gelişmekte olan veya gelişmemiş devletlerin hem ekonomik hem de yapısal sorunları, uluslararası kurumların iklim değişikliği politikalarını yönetmesini zorlaştırmıştır. Bu da devletler arasında yapısal eşitsizliklerin ve değişen güç dinamiklerinin ortaya çıktığı durumlarda, uluslararası kurumların kırılgan olabileceklerini ve uyum sağlamada zorluklar ile karşılaşabileceklerini göstermiştir.

Bu bilgiler ışığında geliştirilen bu çalışmada, iklim krizinin mevcut uluslararası düzeni etkileyen önemli bir sorun olduğu temelinden hareketle, belirsizlik çağında iklim krizinin yeni uluslararası düzenin temel belirleyicisi veya itici gücü olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine odaklanılacaktır. Burada, iklim krizi hem kurumların güçlü yönlerini ortaya çıkaran bir mekanizma hem de kurumların sınırlarını zorlayan bir durum olarak ele alınarak, liberal kurumsalcılık teorisi kapsamında değerlendirme yapılacaktır. Bu kapsamda çalışmada, "Varoluşsal bir tehdit olan iklim krizi, uluslararası düzenin temel ilkelerini hangi yönlerden zorlamaktadır?" ve "Liberal kurumsalcılık, uluslararası kurumların iklim krizinin neden olduğu bu sistemik dönüşümü yönetme konusundaki olanaklarını ve sınırlarını ne kadar açıklayabilmektedir?" sorularına yanıt aranacaktır. Bu sorular yanıtlanırken, Birleşmiş Milletler liderliğinde oluşturulan ve liberal kurumsallık perspektifinden Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Kyoto Protokolü ve Paris Anlaşması gibi temel kurumsal çerçevelerin işlevselliği ve yeterliliği değerlendirecektir.

İklim krizinin sadece bir çevre sorunu olmadığı aynı zamanda mevcut uluslararası düzenin karşı karşıya kaldığı önemli bir zorluk olarak değerlendirilen bu çalışmanın üç bölümden oluşması planlanmaktadır. İlk bölümde, iklim krizi ve mevcut uluslararası düzen açıklanacaktır. İkinci bölümde, iklim krizinin mevcut uluslararası düzen için neden sistemik bir sorun olduğu sorusuna yanıt aranacaktır. Üçüncü bölümde ise, birçok kriz ile aynı anda mücadele edilen belirsizlik çağında yeni uluslararası düzende uluslararası kurumların dönüşümünün nasıl olması gerektiği konusu tartışılacaktır. Böylece, iklim krizinin mevcut uluslararası düzen için hem bir

[1] Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-1828-3654.

zorluk hem de bir dönüm noktası olduğu ortaya koyularak, iklim krizinin etkisiyle sınırları ortaya çıkan kurumların önemli değişimlere ve dönüşümlere ihtiyaç duyduğu sonucuna ulaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *İklim Krizi, Uluslararası Düzen, Liberal Kurumsalcılık, Uluslararası Kurumlar.*

ENDİŞE ÇAĞINDA ULUSAL GÜVENLİK AÇISINDAN İKLİM GÖÇÜNÜN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Berna AKSOY ÖZCAN[1]

21. Yüzyılın endişe çağı olarak nitelendirilmesinde aslında endişenin kaynağının ne olduğu üzerinde durmak gerekmektedir. Endişe etmek, bireyin veya toplumun çevresinde var olan bir avantajın tehdide uğraması durumunda yaşadığı kaygılardır. M.Ö. 9500' lerde Tarım Devrimi'yle başlayan süreçte insanın çevresiyle kurduğu bağ yerleşik hayata geçmesi sonrası çevresini benimseme ve aidiyet duygusuyla yerinden edilme veya çevresini kaybetme gibi bazı kaygıları da beraberinde getirdi. Çevrenin bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerindeki etkisi, tarihsel süreçte çevrenin insana sunduğu kaynaklar üzerinden bir paylaşım mücadelesine sahne olmuştur. Devletlerin birbirlerine üstünlüğü ve iktidarlarının gücü, toplumların, milletlerin sahiplendiği çevrenin kaynakları üzerinden değerlendirilmiştir. İnsanlık için ortak mallar olarak kabul edilen doğal kaynakların tükenmesi, insanların yaşam döngüsü için göçü kaçınılmaz kılmaktadır. Devletin sınırları içinde kalan doğal kaynaklar üzerindeki egemenliği aynı zamanda önemli milli çıkarları gözeten bir politikayı gerektirmektedir. Devletin ve toplumun sürdürülebilirliği açısından önem arz eden çevresel kaynakların korunması ulusal güvenlik açısından da önem arz etmektedir.

Bu bildirinin temel amacı, iklim değişikliğinin neden olduğu göç hareketlerinin ulusal güvenlik üzerindeki mevcut ve gelecekteki etkilerini incelemektir. İklim göçünü sadece insani bir sorun olarak değil, aynı zamanda devletlerin sınır güvenliğini, iç istikrarını ve kaynaklarını tehdit eden stratejik bir risk olarak ele almayı amaçlamaktadır. Çalışma, iklim göçünün ulusal güvenlik üzerindeki çok katmanlı etkilerini değerlendirmek için disiplinlerarası bir yaklaşım kullanmıştır. Uluslararası İlişkiler'in güvenlikleştirme teorisi (securitization theory) ve insan güvenliği kavramlarından yararlanılmıştır. Bu çerçeveler, normalde çevresel bir mesele olan iklim değişikliğinin ve göçün neden bir güvenlik meselesi olarak algılandığını ve nasıl devlet gündemine yerleştiğini anlamaya yardımcı olmuştur. Bu açıdan IOM'un iklim göçü ve çevre ilişkisi açısından bazı küresel iklim verileri (sıcaklık artışı, deniz seviyesi yükselmesi vb.) ile göç verilerinden (mülteci sayıları, yerinden edilme oranları vb.) faydalanılmıştır. Bu veriler, iklim olayları ile göç hareketleri arasındaki korelasyonu ortaya koymak için kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, iklim göçünün ulusal güvenlik açısından sürdürülebilir bir tehdit olduğu ve bu tehdidin çok boyutlu olduğu tespit edilmiştir. Yeni güvenlik kırılganlıkları ortaya çıkmış ve iklim göçünün, devletlerin temel ulusal güvenlik endişelerini (sınır güvenliği, toplumsal istikrar, ekonomik devamlılık) doğrudan etkilediği ortaya çıkmıştır. Düzensiz göç, devletin sınır kontrolünü zorlaştırırken, artan göçmen akınları ev sahibi ülkelerde kaynaklar üzerindeki baskıyı artırarak toplumsal gerilimlere ve siyasi istikrarsızlığa yol açmaktadır. Ayrıca iklim göçü, geleneksel askeri tehditlerin aksine, yavaş gelişen ve önlenmesi zor bir olgudur. Bu durum, devletlerin savunma ve güvenlik mekanizmalarını dönüştürmesini gerektirmektedir. Artık sadece tanklar ve uçaklarla değil, aynı zamanda iklimle ilgili felaketleri önlemek ve göçmen akışlarını yönetmek için de stratejiler geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu açıdan iklim göçünün sınır aşan bir sorun olması küresel işbirliği ihtiyacını arttırmaktadır. Hiçbir devletin tek başına iklim göçü sorununu çözemeyeceği anlaşılmaktadır. Göç veren ve alan ülkeler arasında, hatta göçten doğrudan etkilenmeyen ülkeler arasında bile küresel işbirliği, sürdürülebilir bir çözüm için zorunludur. Bu işbirliği; iklim değişikliğiyle mücadele, göçmenlerin entegrasyonu ve düzensiz göçün temel nedenlerini ele alma gibi alanları kapsamalıdır.

[1] Doç. Dr., İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-2448-6282.

Sonuç olarak İklim göçünün tek seferlik yaşanan bir sorun olmaması, sürece yayılan bir sorun olması küresel işbirliği ihtiyacını arttırmaktadır. Bu nedenle, devletlerin acil durum yönetimi yerine, uzun vadeli ve kapsamlı stratejiler geliştirmesi gerekmektedir. Bu açıdan devletlerin ulusal güvenlik açısından çevresel güvenliği, dirençli hale getirilerek sürdürülebilir çevresel güvenlik sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Ulusal Güvenlik, Güvenlikleştirme, İklim Göçü, Sürdürülebilirlik, İnsan Güvenliği.*

13:15 – 14:45	18. Oturum / 18th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Yasin Çağlar Kaya

Küresel-Bölgesel Krizler ve Alternatif Okumalar

- "Hegemonya Krizi Olarak 2008 Küresel Krizi"
  Ali Berçem Aşıcı
- "Küresel Krizlerın Gölgesinde İş Sağlığı ve Güvenliği Politikaları: Belirsizlik Çağında Dirençli Çalışma Alanları ve Yeni Uluslararası Düzen"
  Vedat Caner & Yeliz Akçay
- "Meşruiyet ve Müşterekler: Kurumların Bağışıklığı, Ortak Olanın Siyaseti"
  Salih Akkanat
- "Channel Thunder 2025A Bağlamında Küresel Söylem Savaşı: ABD, Çin ve Rusya Medyasında Tayvan Krizi Temsilleri"
  Serpil Samur
- "2025 Yılındaki Tarihi Dönüşüm: Azerbaycan-Ermenistan Arasında Sağlanan Barış Anlaşması"
  Nazrin Alizada

HEGEMONYA KRİZİ OLARAK 2008 KÜRESEL KRİZİ

Ali Berçem AŞICI[1]

2008 krizi, ekonomik bir kriz olmasının yanı sıra sosyal ve siyasal bir kriz olup krizin etkileri belirli bir ülke veya bölgeyle sınırlı kalmamıştır. Bu bildiride 2008 krizinin meşruiyet krizinden çok daha kapsamlı bir çerçevede, Gramscigil anlamda "organik kriz"e tekabül ettiği savunulmaktadır. Antonio Gramsci'nin hegemonya kuramında, egemen toplumsal sınıflar sadece zor yoluyla değil, aynı zamanda rızaya dayalı bir şekilde, ideolojik aygıtlarla da yönetilen toplumsal sınıfları kontrol etmektedir. 2008 krizi sonrasında, Yunanistan başta olmak üzere, Güney Avrupa ülkelerinde mevcut kapitalist rejimin ideolojik, etik, ahlaki ve kültürel düzeylerde kendini yeniden üretememesi, geleneksel siyasal partilerin gücünü kaybetmesi ve yeni siyasal partilerin doğması ve son tahlilde toplumsal rızanın sorgulanmaya başlanması üzerinden tarihsel blokun organik birliğinin sürdürülemediği bir döneme girildiği söylenebilir. Bu bakımdan kapitalist sistemin 2010'lu yıllara 'sıradan' görülemeyecek sorunlarla girdiği, krizin belirli bir ülkeyle ve ekonomi kertesiyle sınırlı kalmadığı, tarihsel blokun tüm alanlarını tehlikeye ettığı düşünülmektedir.

2010 yılında Kanada'nın Toronto şehrinde düzenlenen G20 zirvesinde sermayenin yönetici bloku tarafından hegemonya bunalımına "organik çözüm" metodu olarak kemer sıkma politikaları ile yanıt verilmesi şeklinde bir anlaşmaya varılmıştır. Kemer sıkma politikaları, mali, sosyal ve siyasal düzeylerde uygulanmış ve bu dönemde emekçilerin refah kayıpları derinleşmiştir. 2008 krizi sonrası dönemde, neoliberal ajandanın kamu kesiminin küçültülmesi ve ekonomik büyümenin korunması gündemleri doğrultusunda, sosyal devlet harcamaları kısılmış, kamu çalışanlarının ve emeklilerin hakları törpülenmiş, özelleştirmeler hız kazanmıştır. Küresel kapitalist düzenin organik bütünlüğünün dağıldığı bu dönemde, kemer sıkma politikaları emekçilerin geleneksel siyasal partilerle bağının kopmasına yol açmış, sosyal ve siyasal düzeylerde yeni örgütlenmeler kemer sıkma karşıtlığı temelinde güçlenmiştir. Bu bakımdan 2008 krizinin konjonktürel olarak nitelendirilebilecek olayları içerdiği görülmekle birlikte ekonomik, sosyal ve siyasal sonuçları itibarıyla hegemonik bunalıma neden olduğu ve organik bir kriz olduğu tespiti mümkündür.

Hegemonya bunalımı koşullarına karşılık egemen sınıflar tarafından organik çözüm metodu olarak üzerinde uzlaşılan kemer sıkma politikalarının kapitalizmin ekonomik bunalımına deva olmadığı görülmekle birlikte sosyal ve siyasal düzeylerde katı bir disiplin rejiminin yerleşmesine katkı sağladığı düşünülmektedir. Son tahlilde, Güney Avrupa ülkelerinde kemer sıkma karşıtı mücadeleler güçlü bir şekilde gündeme gelmiş olsa dahi alternatif hegemonya oluşumlarını engelleme noktasında kemer sıkma temelli rejim bugüne kadar başarılı olabilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Hegemonya Krizi, 2008 Krizi, Kemer Sıkma.*

[1] Dr., T.C. Mevlana Kalkınma Ajansı, ORCID: 0000-0003-1584-4364.

KÜRESEL KRİZLERIN GÖLGESİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ POLİTİKALARI: BELİRSİZLİK ÇAĞINDA DİRENÇLİ ÇALIŞMA ALANLARI VE YENİ ULUSLARARASI DÜZEN

Vedat CANER[1]
Yeliz AKÇAY[2]

Son yıllarda yaşanan küresel krizler – COVID-19 pandemisi, iklim değişikliği, bölgesel savaşlar, enerji ve tedarik zinciri krizleri – yalnızca siyasal sistemleri değil, aynı zamanda çalışma yaşamının güvenliğini, sürekliliğini ve çalışan sağlığını derinden etkilemiştir. Bu krizler, iş sağlığı ve güvenliği (İSG) uygulamalarında küresel ölçekte dirençlilik, uyarlanabilirlik ve çok aktörlü yönetişim gereksinimini ortaya koymuştur. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine göre, her yıl dünya genelinde yaklaşık 2,78 milyon kişi iş kazaları veya işle ilgili hastalıklar nedeniyle yaşamını yitirmektedir; bu, günde ortalama 7.600'den fazla ölüme karşılık gelmektedir. COVID-19 pandemisi sırasında yalnızca 2020 yılı içinde dünya genelinde yaklaşık 81 milyon iş kaybı yaşanmış; milyonlarca işçi fiziksel, psikososyal ve biyolojik risk faktörlerine maruz kalmıştır (ILO, 2021). OECD ülkelerinde, yine 2020 yılında ruh sağlığı nedenli iş gücü kaybı %25 oranında artmıştır. Türkiye özelinde, 2023 yılı TÜİK ve SGK verilerine göre 423.000 iş kazası kaydedilmiştir. Bu kazaların yaklaşık %89'u üretim, inşaat ve sağlık sektörlerinde meydana gelmiş; işyeri kaynaklı ölümler %5,1 oranında artış göstermiştir. Pandemi sonrası dönemde ise psikososyal riskler, özellikle sağlık ve eğitim sektörlerinde ciddi bir yaygınlık kazanmış; her 5 çalışandan 1'i tükenmişlik sendromu yaşadığını beyan etmiştir (TÜRK-İŞ, 2023). Bu bildiride, küresel krizlerin İSG politikaları üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri, ulusal ve uluslararası karşılaştırmalı örneklerle analiz edilmektedir. Ayrıca, ILO'nun 2022 yılında iş sağlığı ve güvenliğini temel insan hakkı olarak tanıması, bu alanda bir paradigma değişimi olarak değerlendirilmekte ve yeni uluslararası düzenin inşasında İSG'nin stratejik rolü ele alınmaktadır. Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA 3: Sağlıklı Bireyler ve SKA 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) çerçevesinde, gelecekteki çalışma alanlarının krizlere dayanıklı, esnek ve çalışan merkezli bir yapıya kavuşturulması gerektiği vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, iş sağlığı ve güvenliği yalnızca teknik bir uygulama alanı değil; aynı zamanda küresel yönetişim, insan güvenliği ve sosyo-politik istikrar meselelerinin merkezinde yer almaktadır. Bu bağlamda, devletler arası iş birliği, kriz odaklı İSG regülasyonları ve kurumlar arası eşgüdüm gibi çok düzlemli yaklaşımların, uluslararası ilişkiler disiplini içinde daha fazla görünürlük kazanması gerektiği ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *İş Sağlığı ve Güvenliği, Küresel Krizler, COVID-19, Sürdürülebilir Kalkınma, Dirençli Sistemler.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Beykent Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-3275-358X.
[2] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Beykent Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-8274-0069.

MEŞRUİYET VE MÜŞTEREKLER: KURUMLARIN BAĞIŞIKLIĞI, ORTAK OLANIN SİYASETİ

Salih AKKANAT[1]

Bu bildiri, liberal demokrasinin biçimsel işleyişinden kaynaklanan meşruiyet krizini ve kapitalizmin derinleşen yapısal bunalımını (eşitsizlik, ekolojik yıkım, finansallaşma) yalnızca "kurumsal tasarım" ve "teşvik tasarımı" ile onarmayı amaçlayan kurumsalcı iktisatla siyaset felsefesi arasında bir diyalog kurmayı önermektedir; fakat bu diyalogu bağışıklık paradigmasını temel alan yaklaşımın kavramsal çerçevesi üzerinden eleştirel bir süzgeçten geçirir. Burada temel savım şu şekilde özetlenebilir: Liberal kurumsalcılık, krizi "kurumların hatalı ayarlanması"na indirgerken, *immunitas/communitas* ayrımı bize, bizzat kurumların modern biçimlerinin "koruma" adına ortak olanı eksilten bir bağışıklık rejimi ürettiğini düşündürür. Böylece meşruiyet, yalnızca prosedürlerin doğru işlemesine indirgenir; siyasal olan, riskten arındırılmış yönetişim tekniklerine bırakılır; çatışma ve kurucu eylem ise yavaş yavaş kenara itilir.

Bu bildiri üç katkıyı iç içe sunmaktadır. İlk olarak, kurumsalcı reform çağrılarının — mülkiyet güvencesi, denge-denetim, liyakat ya da kapsayıcılık gibi önlemlerin — krizi belirli ölçüde hafifletme kapasitesi vardır; ancak bağışıklık paradigması açısından bakıldığında bu adımlar çoğu kez korumayı genişletirken siyasetin canlılığını gölgede bırakır. Kapsayıcılık, çoğulluğu gerçekten artırmak yerine çoğu zaman ortak olanı ölçülebilir bir kaynak yönetimi kalıbına indirger.

İkinci olarak, kurumun yalnızca verili bir düzenek olarak değil, kurucu bir süreç (pensiero istituente) olarak düşünülmesi gerektiğini ileri sürüyorum. Böyle bir anlayış, kurumu kapalı bir form yerine, çatışmayı dönüştürme kapasitesine dayalı süreğen bir eylem biçimi olarak görmemizi sağlar. Buradan hareketle "gayrişahsi (impolitics)" fikri, temsilin kişileştirici daralmasını aşarak bakım, kullanım ve müşterekleştirme gibi ortaklığın anonim güçlerini siyasal alana taşır.

Üçüncü katkı, normatif ufka ilişkindir. "Ortak bağışıklık" kavrayışı, korumayı ortaklığın artışıyla birlikte yeniden kurma imkânı sunar. Bu yaklaşım, ekolojik geçiş, platform kapitalizmi ve sağlık hizmetleri gibi alanlarda riskin yalnızca dışlanması yerine, paylaşılabilirliğin kurumsallaşması yönünde yeni bir ufuk açar; mülkiyet yerine kullanım, metrik yerine ölçüsüz müşterek, performans yerine bakım gibi alternatifler önerir.

Yöntem olarak disiplinler arası bir semptomatik okuma öneriyorum. Bu yaklaşım, kurumsalcı reçetelerin genellikle göz ardı ettiği siyasal belirtileri — örneğin çatışmanın görünmezleşmesi, belirsizliğin tehdit gibi algılanması ya da yurttaşın yalnızca yönetişim öznesi olarak tanımlanması — görünür kılmayı amaçlıyor. Ardından *immunitas, communitas, dispositive, istituente* gibi kavramları kurumsal iktisadın diliyle yeniden yorumlayarak tartışmaya açıyorum. Bu bağlamda şu sorular öne çıkıyor: (i) Kurumsal reform hangi noktada ortak olanı daraltan bir bağışıklık etkisine dönüşür? (ii) "Kurucu düşünce"yi hangi hukuki ve siyasal araçlarla somutlaştırabiliriz? (iii) Meşruiyeti, prosedürlerin doğruluğundan ortaklığın çoğalmasına nasıl kaydırabiliriz?

Sonuç olarak, krizleri aşmak, yalnızca kurumların "doğru ayarı"nı bulmakla değil, aynı zamanda kurumun ne olduğuna dair yeniden düşünmekle mümkündür. Bağışıklık yaklaşımının sunduğu perspektif, liberal kurumsalcılığın çoğu zaman fark etmediği noktaları ön plana çıkarır ve meşruiyeti—biçimsel uygunluk değil—ortak olanın kurumsallaşabilen çoğulluğu olarak

[1] Prof. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-8766-9238.

yeniden kavramsallaştırır. Böylece siyaset, bağışıklığın soğuk yüzünden değil, müştereklerin canlı nefesinden yeniden can bulur.

Anahtar Kelimeler: *Meşruiyet Krizi, Kurumsalcılık, Bağışıklık Paradigması, Müşterekler, Kurucu Süreç.*

CHANNEL* THUNDER 2025A BAĞLAMINDA KÜRESEL SÖYLEM SAVAŞI: ABD, ÇİN VE RUSYA MEDYASINDA TAYVAN KRİZİ TEMSİLLERİ

Serpil SAMUR[1]

Küresel medya, yalnızca bilgi aktarıcısı değil; uluslararası düzende ideolojik pozisyon alan bir güç aracı hâline gelmiştir. Dijitalleşmenin ivme kazanması, medya platformlarının çoğullaşması ve jeopolitik rekabetin yeniden şekillenmesiyle birlikte medya söylemleri, kriz anlarında devletlerin dış politika hamlelerini meşrulaştırma ve karşı tarafı meşru saymama işlevi üstlenmektedir. Bu çalışma, 1–8 Nisan 2025 tarihleri arasında Çin Halk Cumhuriyeti tarafından Tayvan Boğazı'nda gerçekleştirilen Channel Thunder-2025A tatbikatına ilişkin ABD, Çin ve Rusya merkezli medya organlarının söylemlerini karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Çin'in egemenlik vurgusunu merkeze alan resmî anlatılarıyla Batı medyasının "bölgesel istikrarı tehdit eden" saldırganlık çerçevelemesi arasındaki söylemsel farklara odaklanmıştır. CNN ve Reuters gibi ABD merkezli platformlar, Çin'in eylemlerini "otokratik yayılmacılık" olarak nitelendirirken; Çin merkezli CGTN ve Xinhua, Tayvan'daki ayrılıkçı unsurlara karşı "meşru güvenlik tedbiri" ifadesini ön plana çıkarmaktadır. Rusya merkezli RT ise Batı'nın provokatif müdahalelerine karşı Çin'in bölgesel istikrarı koruduğu yönünde bir çerçeve kurmaktadır. Bu söylem ayrışmalarını kavramsallaştırmak için çalışmanın kuramsal temeline iki yaklaşım yerleştirilmiştir. İlki, Yuezhi Zhao'nun "post-hegemonik medya düzeni" anlayışıdır. Zhao'ya göre Batı merkezli medya düzeni artık mutlak egemen değildir; Çin ve benzeri yükselen güçler, kendi medya ağları aracılığıyla alternatif anlatılar geliştirerek küresel medya sahnesinde çoğulcu bir düzlem oluşturmaktadır. İkincisi ise Daya Thussu'nun "karşı-hegemonik medya stratejileri" yaklaşımıdır. Thussu, özellikle küresel Güney'deki medya organlarının Batı'nın normatif diline karşı alternatif modernlik ve iletişimsel adalet vurgusuyla çoklu gerçeklikler yarattığını savunur. Bu bağlamda çalışma, karşılaştırmalı söylem analizi yöntemiyle yürütülmüştür. 1-8 Nisan 2025 tarihleri arasında ilgili medya kuruluşlarında yayımlanan haber metinleri, başlıklar ve görseller "egemenlik", "demokrasi", "kriz", "provokasyon" gibi temalar üzerinden kodlanmış, söylemlerin yapısı ve ideolojik yönelimi betimlenmiştir. Bu çalışma, medya söylemlerinin sadece haberin içeriğini değil; aynı zamanda jeopolitik pozisyonlanmaları ve uluslararası düzenin algısal biçimlenmesini nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır. Küresel medya ekosistemi; kriz anlarında devletlerin yalnızca eylem değil, aynı zamanda yeni uluslararası düzende anlam üretme çabalarının mücadelesine dönüşmektedir.

Anahtar Sözcükler: *Küresel Medya, Söylem Analizi, Post-Hegemonik Düzen, Karşı-Hegemonik Strateji, Channel Thunder 2025A.*

* Channel Thunder-2025A, Çin Halk Kurtuluş Ordusu tarafından 1–8 Nisan 2025 tarihleri arasında Tayvan Boğazı'nda gerçekleştirilen askeri tatbikatın resmi adıdır. "Channel" terimi, doğrudan Tayvan Boğazı'na (Taiwan Strait) atıf yapmaktadır; ancak bu ad, askeri kod adlandırmasıdır ve doğrudan "strait" kelimesiyle birebir çevrilmemelidir. Bu nedenle metinde hem coğrafi gerçekliğe hem de orijinal terminolojiye sadık kalınmıştır.

[1] Öğr. Gör. Dr., Ankara Üniversitesi, ORCID: 0009-0005-5420-6359.

2025 YILINDAKİ TARİHİ DÖNÜŞÜM: AZERBAYCAN-ERMENİSTAN ARASINDA SAĞLANAN BARIŞ ANLAŞMASI

Nazrin ALİZADA[1]

2025 yılında Washington'da imzalanan Azerbaycan–Ermenistan barış anlaşması, Güney Kafkasya'da uzun yıllar süren çatışma ve gerilimin ardından siyasi istikrarın tesis edilmesi yolunda atılan en önemli adımlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda ele alınan çalışmanın amacı, söz konusu gelişmenin yalnızca ikili barış süreci bağlamında değil, aynı zamanda Orta Koridor'un işlerlik kazanması, bölgesel güç dengelerinin yeniden şekillenmesi ve küresel ticaret ağlarının çeşitlenmesi bakımından doğurduğu sonuçları ortaya koymaktır. Soruna ilişkin tarihsel ve jeopolitik bir çerçevede arka plan oluşturulmuş, Zengezur'un stratejik önemine değinilmiş, ABD'nin "99 yıllık kiralama" modeli incelenmiş, Ermenistan ve Azerbaycan'ın barış sürecindeki konumlanmaları, Türkiye'nin bölgesel rolü, Rusya ve İran'ın kayıpları, Çin ve Avrupa Birliği'nin olası kazanımları karşılaştırmalı biçimde ele alınmıştır. Ayrıca Ermenistan iç siyasetinde milliyetçi muhalefetin, diaspora aktörlerinin ve kilise–devlet ilişkilerinin barış sürecine etkileri de değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Çalışmanın bulguları, girişimin çok katmanlı sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Azerbaycan açısından Nahçıvan üzerinden Türkiye'ye kara bağlantısının sağlanması, ülkeyi Orta Koridor'un merkezine taşımakta ve bölgesel ticarette transit ülke rolünü güçlendirmektedir. Ermenistan için bu süreç, uzun süredir ertelenen demokratik reformların ilerletilmesi, Türkiye ile normalleşmenin başlaması ve bölgesel izolasyonun kırılması anlamına gelmektedir. Türkiye, Azerbaycan'la ittifakı sayesinde Kafkasya'daki etkinliğini pekiştirirken, ABD'nin doğrudan varlığı Rusya'nın nüfuzunu sınırlamakta, İran'ın ise jeostratejik önemini azaltmaktadır. Buna karşılık Çin ve AB, Orta Koridor üzerinden alternatif ulaştırma ve enerji güzergâhlarından yararlanarak ekonomik kazanımlar elde edebilir.

Bu gelişme, Güney Kafkasya'da kalıcı barış ve ekonomik entegrasyon için tarihsel bir fırsat sunmaktadır. Ancak Ermenistan'da milliyetçi muhalefet ve diaspora baskısı, sürecin kırılganlığını artırmaktadır. Rusya'nın istikrarsızlığı teşvik edici politikaları ve İran'ın güvenlik kaygıları da barışın önündeki en önemli dış risklerdir. Ayrıca ABD'nin uzun vadede tutarlı ve kararlı bir angajman göstermemesi durumunda, mutabakatın sürdürülebilirliği sorgulanabilir hale gelecektir.

Sonuç olarak, imzalanan bu mutabakat yalnızca Azerbaycan ve Ermenistan için değil, Avrupa'dan Orta Asya'ya uzanan geniş bir coğrafya için dönüştürücü bir potansiyel taşımaktadır. Bölgesel barışın kalıcı hale gelmesi, ikili diyaloğun sürdürülmesine ve ekonomik işbirliğinin toplum düzeyinde içselleştirilmesine bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: *Orta Koridor, Azerbaycan, Ermenistan, Jeopolitik, Bölgesel Güvenlik.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6874-7712.

15:05 – 16:20	19. Oturum / 19th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Yasin Çağlar Kaya

İnsan Hakları, Evrensellik ve Normatif Düzen

- "Uluslararası Adalet Divanı'nda Kadın Yargıç Temsili: Devletlerin Aday Gösterme Kararlarını Şekillendiren Normatif, Yapısal ve Stratejik Dinamikler"
  Yasin Çağlar Kaya
- "İsrail Aleyhine Tazminat Talepleri Bağlamında Filistin'in Devlet Olarak Tanınmasının Önemi"
  Mustafa Taha Durmuş

ULUSLARARASI ADALET DİVANI'NDA KADIN YARGIÇ TEMSİLİ: DEVLETLERİN ADAY GÖSTERME KARARLARINI ŞEKİLLENDİREN NORMATİF, YAPISAL VE STRATEJİK DİNAMİKLER

Yasin Çağlar KAYA[1]

Bu çalışma, 1945 yılından günümüze kadar Uluslararası Adalet Divanı'na (UAD) kadın yargıç adayı gösteren devletlerin bu tercihinde etkili olabilecek siyasal, toplumsal ve yapısal değişkenleri incelemeyi amaçlayan bir araştırma tasarısını sunmaktadır. Devletlerin uluslararası yargı organlarına sundukları yargıç adaylarının cinsiyeti, yalnızca bireysel liyakat veya mesleki yetkinlikle açıklanamayacak daha geniş bir kurumsal ve normatif bağlama oturmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, kadın yargıç adaylığı kararlarının ardında yatan sistematik eğilimleri ampirik bir zeminde analiz etmeyi hedeflemektedir.

Çalışmanın temel sorusu, devletlerin UAD'ye kadın yargıç adayı gösterme kararlarında hangi faktörlerin belirleyici olduğudur. Bu bağlamda özellikle dört ana değişken kümesi dikkate alınacaktır: (1) siyasal rejim tipi ve demokratikleşme düzeyi (Demokrasi Endeksi), (2) toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları ve toplumsal normlar (UNDP Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi), (3) hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığına ilişkin göstergeler (World Justice Project verileri), (4) ekonomik gelişmişlik düzeyi (Kişi başına düşen GSYH ve İnsani Gelişme Endeksi). Devletlerin belirli yıllarda UAD'ye kadın yargıç adayı gösterip göstermediği, BM seçim kayıtları ve aday listeleri üzerinden tespit edilerek ikili (binary) bir bağımlı değişken olarak kodlanacaktır. Kadın aday gösteren devletlerin, göstermeyenlere kıyasla yukarıda sayılan yapısal göstergeler açısından anlamlı farklar gösterip göstermediği regresyon analizleriyle test edilecektir. Ayrıca dış politika öncelikleri ve söylemsel pratikler nitel verilerle desteklenerek yapısal, stratejik ve normatif boyutlar birlikte değerlendirilecektir.

Araştırma yalnızca iç yapısal değişkenlerle sınırlı kalmayacak, devletlerin dış politika yaklaşımlarını ve uluslararası stratejik hesaplarını da dikkate alacaktır. Literatür, uluslararası yargı organlarına kadın aday gösterilmesini genellikle normatif faktörlerle açıklama eğilimindedir. Literatürdeki mevcut çalışmalar, bu tür adaylık kararlarının devletlerin uluslararası sistemde sembolik sermaye edinme ve yumuşak güç stratejileriyle bağlantılı olabileceğine dair kavramsal bir zemin sunmaktadır. Araştırmanın ampirik aşamasında, bu teorik önermelerin geçerliliği, veri setleri/söylemler/indeks-temsiliyet çelişkisi üzerinden sistematik olarak test edilecektir. Bu bağlamda, kadın aday gösterme kararları, uluslararası toplum nezdinde "eşitlikçi" ve "ilerici" bir dış politika mesajı üretmek amacıyla sembolik olarak da kullanılabilir. Özellikle bölgesel gruplar içinde temsil çeşitliliği yaratma, BM Genel Kurulu'nda destek toplama veya belirli küresel normlara (örneğin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları) bağlılık gösterme gibi diplomatik hedeflerin, bu tür kararları etkileyebileceği düşünülmektedir.

Bu yardımcı hipotezi sınayabilmek adına, seçim dönemlerine ait resmi aday gösterme mektupları, BM belgesel arşivindeki oylama tutanakları, aday tanıtım kampanyalarına ilişkin diplomatik yazışmalar ve açıklamalar gibi nitel kaynaklara da başvurulacaktır. Kadın aday gösterme kararının, yapısal faktörlerin yanı sıra stratejik hesaplar ve dış politika imajı oluşturma amacıyla da şekillenip şekillenmediği incelenecektir.

Bu çalışma, uluslararası yargı organlarında kadın temsiline yönelik ampirik bir çerçeve sunmayı ve devletlerin aday gösterme pratiklerini normatif yaklaşımlarla sınırlı kalmadan, yapısal ve stratejik boyutlarıyla birlikte incelemeyi hedeflemektedir. Çalışma henüz veri

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-9401-4566.

toplama ve modelleme aşamasında olup, bu bildiriyle birlikte hem kuramsal çerçeve hem de izlenecek yöntem sunulmakta ve izleyicilerin katkı ve eleştirilerine açık bir şekilde tartışmaya açılmaktadır. Bu yönüyle çalışma, uluslararası hukukta toplumsal cinsiyet temsili, devlet davranışları, norm içselleştirme süreçleri ve uluslararası yargının meşruiyeti gibi temaları bir araya getirerek hem kuramsal hem de yöntemsel açıdan literatüre özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Uluslararası Adalet Divanı, Toplumsal Cinsiyet, Kadın Yargıç Temsili, Devlet Davranışları.*

İSRAİL ALEYHİNE TAZMİNAT TALEPLERİ BAĞLAMINDA FİLİSTİN'İN DEVLET OLARAK TANINMASININ ÖNEMİ

Mustafa Taha DURMUŞ[1]

1988 yılından bu yana, Filistin'in bir devlet olarak tanınması meselesi uluslararası düzeyde güncelliğini korumaktadır. Her ne kadar Batılı ve/veya Küresel Kuzey olarak ifade edilen çoğu devlet (örneğin Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Güney Kore, Hollanda, İngiltere, İsviçre, İtalya, Japonya, Kanada, Portekiz, Yeni Zelanda ve Yunanistan) tarafından tanınmamış olsa da, Birleşmiş Milletler (BM) üyesi devletlerin dörtte üçünden fazlası (149 devlet) Filistin'i resmen tanımaktadır. Bununla birlikte, 2025 itibarıyla, Amerika Birleşik Devletleri'nin BM'deki veto yetkisini kullanması nedeniyle Filistin hâlen BM'ye tam üye olamamaktadır.

Aksa Tufanı olarak da anılan 7 Ekim 2023 saldırısının ardından İsrail, meşru müdafaa hakkına dayandığını ileri sürerek Gazze'ye yönelik saldırılarının şiddetini ciddi ölçüde artırmıştır. Orantısız güç kullanımına başvurduğu konusunda herhangi bir kuşku bulunmayan İsrail'in, Gazze'de uluslararası insancıl hukuk normlarını ihlal ettiği ve İsrail askerlerinin uluslararası suç teşkil eden pek çok fiili işlediği, en bağımsız kuruluşlarca dahi iddia edilmektedir. Nitekim yaklaşık iki yıl içerisinde İsrail'in saldırıları sonucunda 60 bini aşkın sivil yaşamını yitirmiştir. Bu kayıpların yaklaşık yüzde 70'ini kadınlar ve çocuklar oluşturmaktadır. Ayrıca, mağdurların uğradıkları manevi zararların yanı sıra, uluslararası kuruluşların hesaplamalarına göre yüz milyar Amerikan dolarına yaklaşan maddi kayıp meydana gelmiştir.

Modern uluslararası sistem, dünyanın gözü önünde gerçekleşen bu ihlalleri önlemekte ve durdurmakta başarısız olsa da, Bahama Adaları, Barbados, Ermenistan, İrlanda, İspanya, Jamaika, Meksika, Norveç, Slovenya ile Trinidad ve Tobago gibi bazı devletler tepkilerini Filistin'i resmen tanıyarak ortaya koymuşlardır. Bu devletlere ek olarak, bazı önemli Batılı ülkeler (örneğin Avustralya, Fransa, Kanada ve İngiltere) de yakın dönemde Filistin'i devlet olarak tanıyacaklarını beyan etmişlerdir. Özellikle BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri arasında yer alan Fransa ve İngiltere'nin Filistin'i tanıması, Filistin'in uluslararası alandaki konumunu ve diplomatik meşruiyetini kayda değer ölçüde güçlendirecektir.

Bu çalışma, Filistin'in Batılı devletlerin çoğunluğu tarafından resmi olarak tanınmasının, İsrail ordusunun Filistin topraklarında işlediği haksız fiillerden kaynaklanan zararların tazminine yönelik süreçleri kolaylaştırıcı bir rol oynayıp oynamayacağını incelemektedir. Özellikle, Filistin'in daha geniş bir uluslararası tanınırlığa kavuşmasının, Filistin mahkemelerinde İsrail aleyhine açılan veya açılacak tazminat davaları sonucunda verilen kararların icra edilebilirliği bakımından doğurabileceği avantajlar ve dezavantajlar ele alınmaktadır. İsrail yargı sisteminde İsrail vatandaşlarının Filistin tarafından yapılan haksız fiillerden dolayı Filistin (Yönetimi) aleyhine açtıkları tazminat davalarında başarı elde edebildikleri görülürken, Filistinlilerin benzer davalarda İsrail mahkemeleri nezdinde hak arama imkânı, İsrail'in getirdiği maddi ve usulî engeller sebebiyle büyük ölçüde sınırlanmıştır. Bu koşullar altında ve adalete erişim hakkı çerçevesinde, Filistin topraklarında (İsrail veya üçüncü devletler tarafından) işlenen haksız fiillerden doğan zararların tazminine yönelik yargılamaların Filistin mahkemelerinde yürütülmesi en makul seçenek olarak ortaya çıkmakta; bu mahkemelerin verdiği kararların uygulanabilirliği açısından ise Filistin'in devlet olarak tanınması kritik önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Ukrayna mahkemelerinde Rusya aleyhine açılan tazminat davaları sonucunda kesinleşmiş bini aşkın kararın nasıl icra edileceği sorunu, hem uluslararası hukuk literatüründe tartışılan güncel bir mesele hem de uluslararası siyasette devlet sorumluluğu ve hesap

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-2269-6021.

verebilirlik tartışmaları bakımından önemli bir emsal teşkil etmekte; aynı zamanda İsrail–Filistin Savaşından kaynaklanan tazminat davalarının akıbeti açısından da karşılaştırılabilir bir örnek olarak dikkatle takip edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Uluslararası Hukuk, Filistin'in Tanınması, Devlet Sorumluluğu, İsrail-Filistin Savaşı, Adalete Erişim Hakkı.*

15:05 – 16:20	20. Oturum / 20th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Yücel Bulut

Küresel Güç Olarak Çin: Stratejiler, Açılımlar ve Sınamalar

- "Uluslararası Arenada Büyük Güç Olarak Çin Halk Cumhuriyeti"
  Derkay Tan
- "7 Ekim 2023 Sonrası Ortadoğu ve Çin: Küresel Güç İddiasının Açmazları"
  Tolga Bilener
- "Çin Ulusal Güvenlik Yaklaşımında Arktik Bölgesinin Önemi"
  Seda Değdaş & Müge Yüce
- "Çin Yeni Devlet Kapitalizmi Ekseninde Doğan Avcıoğlu'nu Yeniden Okumak"
  Ahmet Salih İkiz

ULUSLARARASI ARENADA BÜYÜK GÜÇ OLARAK ÇİN HALK CUMHURİYETİ

Derkay TAN[1]

Çin Halk Cumhuriyeti, 21. yüzyılın en dikkat çeken küresel aktörlerinden biri olarak uluslararası sistemdeki rolünü her geçen gün pekiştirmektedir. Özellikle 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olmasının ardından ekonomik büyüme oranları %10'un üzerinde seyretmiş; ihracat ve ithalat kapasitesiyle dünya ticaretinde lider ülkelerden biri hâline gelmiştir. Bunun yanında Çin, savunma harcamaları ve askerî kapasitesiyle de küresel güç dengelerinde önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma, Çin'in uluslararası siyasetteki etkisini belirleyen sert güç, yumuşak güç ve bunların stratejik bir birleşimi olan akıllı güç unsurlarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel araştırma sorusu, Çin'in sahip olduğu bu güç unsurlarını etkili biçimde birleştirerek "akıllı güç" konumuna ulaşıp ulaşamadığıdır.

Çalışmada nitel ve nicel veri kaynaklarına dayalı betimleyici analiz yöntemi kullanılmıştır. Sert güç kapasitesini değerlendirmek üzere Dünya Bankası, IMF, Dünya Ticaret Örgütü, BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD), Lowy Institute Asia Power Index ve Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü (SIPRI) verilerinden faydalanılmıştır. Yumuşak güç kapsamında ise American National Science Board raporları, BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği verileri, Brand Finance'ın En Değerli 500 Marka Endeksi, olimpiyat madalya sıralamaları ve üniversite sıralamaları gibi göstergeler incelenmiştir.

Elde edilen bulgular, Çin'in hem sert hem yumuşak güç kapasitesinin oldukça yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ekonomik büyüme, askerî kapasite, akademik yayın sayısı ve markalaşma gibi alanlarda Çin büyük bir küresel etki yaratmaktadır. Ancak, insan hakları, demokrasi, ifade özgürlüğü ve norm üretimi gibi yumuşak gücün temel bileşenlerinde ciddi zaaflar gözlemlenmektedir. Bu nedenle Çin'in küresel etki stratejisi, klasik anlamda bir "akıllı güç" profiline uymamaktadır.

Çin'in özellikle Batı normlarıyla çelişen iç politik yapısı ve değerler sistemi, onun yumuşak gücünü sınırlamakta ve küresel ölçekte güven temelli etki kurma kapasitesini azaltmaktadır. Bu bağlamda Çin'in uluslararası kamuoyuna yönelik etkisinin, yumuşak güçten çok manipülasyona ve algı yönetimine dayandığı; dolayısıyla "keskin güç" (sharp power) kavramının Çin'in günümüz küresel siyaseti içindeki konumunu açıklamakta daha uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Çin, Sert Güç, Yumuşak Güç, Akıllı Güç, Keskin Güç.*

[1] Yüksek Lisans Mezunu, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, ORCID: 0009-0008-4085-8382.

7 EKİM 2023 SONRASI ORTADOĞU VE ÇİN: KÜRESEL GÜÇ İDDİASININ AÇMAZLARI

Tolga BİLENER[1]

Bu bildiri 7 Ekim 2023 saldırıları sonrasında Ortadoğu'da şekillenen yeni jeopolitik denklemde Çin'in bölgeye yönelik politikasının sınırlarını incelemektedir. Pekin'in Filistin/İsrail, Suriye ve İran politikaları üzerinden yürütülen analiz, Çin'in ekonomik kalkınmayı ve uluslararası ticareti temel alan yükselişi ve enerji tedarikinde devamlılığı öncelemekle sınırlı diplomatik ve stratejik tavırları arasındaki çelişkilere odaklanmaktadır. Son yirmi yıllık politikasında Çin, bölgedeki tüm oyuncularla ilişkilerini geliştirmeyi başarmış, ancak bir yandan da ABD ve genel olarak Batılı güçlere alternatif oluşturma iddiasını da vurgulamıştır. Bu bağlamda 2021 yılında nükleer programı nedeniyle BM yaptırımlarına maruz kalan İran ile imzaladığı 25 yıllık Kapsamlı Stratejik İş Birliği Anlaşması ve Kuşak ve Yol Girişimi (BRI) yatırımları sayesinde bu ülkeyle enerji ve altyapı odaklı bir ilişki ağı kurmayı arzulamıştır. Ancak Filistin sorununun yeni bir evreye girdiği 7 Ekim 2023 sonrası dönemde Pekin, çatışan taraflara eşit mesafede kalan ve aktif tarafsızlık olarak tanımlanan bir tutum benimsemiştir. Benzer şekilde Suriye'de de ABD ve Rusya'nın belirleyici olduğu bir ortamda Çin, sınırlı diplomatik girişimlerle yetinmiş ve askeri ya da güvenlik alanında belirleyici bir aktör olarak öne çıkmamıştır. Suriye Savaşı'nın başlangıcından beri diplomatik ve ekonomik destek verdiği Şam rejminin yıkılmasına da sessiz kalmıştır. Bu yaklaşım kısa vadede Çin'in ekonomik çıkarlarını koruma amacı taşısa da, uzun vadede Ortadoğu'daki güvenilirliğini ve alternatif bir normatif güç olma iddiasını zedeleme riski taşımaktadır. Özellikle doğrudan İsrail ve ABD'nin askeri saldırılarına maruz kalan İran gibi stratejik ortakların Pekin'i kriz anlarında yetersiz bir güç olarak algılaması, Çin'in bölgedeki nüfuz artırma çabalarını zayıflatmakta ve Batı-merkezli düzene alternatif bir düzen vizyonunu hayata geçirme iddiasını sorgulatmaktadır. Filistin meselesinde de Pekin'in sınırlı tepkileri, Suriye'deki çatışmalara yönelik düşük profilli tutumu ve İran'ın güvenlik endişelerine yanıt verememesi, Çin'in ekonomi merkezli yükseliş modelinin krizlere karşı kırılganlığını ortaya koymuştur. Bu çalışma, Çin'in Ortadoğu'daki varlığını sürdürülebilir kılabilmesi için yalnızca ekonomik kapasitesine değil, daha aktif ve kriz yönetimi odaklı bir diplomatik stratejiye dayanması gerektiğini savunma ve bunun zorluklarına da değinmektedir. Aksi takdirde Pekin, "sorumlu büyük güç" söylemine rağmen yalnızca kendi ekonomik çıkarları peşinde koşan bir aktör olarak algılanma ve partnerlerini zor zamanlarda yalnız bırakan bir ülke olarak görülme riskini artıracaktır. Bu analiz Çin'in küresel politika üretme kapasitesine ve Batı'ya alternatif bir güç merkezi olma iddiasındaki çelişkilere dair literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Çin Dış Politikası, Ortadoğu, Büyük Güç Rekabeti, Normatif Güç, Aktif Tarafsızlık.*

[1] Doç. Dr., Galatasaray Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-8966-1419.

ÇİN ULUSAL GÜVENLİK YAKLAŞIMINDA ARKTİK BÖLGESİNİN ÖNEMİ*

Seda DEĞDAŞ[1]
Müge YÜCE[2]

Küresel ısınmadan diğer bölgelere oranla daha fazla etkilenen Arktik Bölgesi, iklim ve çevrenin korunması kapsamındaki çabaların odak noktası olmakla birlikte doğal kaynakları ve coğrafi konumu sebebiyle de jeo-politik mücadelenin merkezi haline gelmeye başlamıştır. Arktik Bölgesi, değerli madenlerin ve önemli balıkçılık imkânlarının yanı sıra; sahip olduğu hidrokarbon kaynakları potansiyeli ile de zengin bir bölgedir (Kartal & Dağıstan, 2020: 250). Küresel ısınmasının etkisiyle 2030 yılının yaz aylarında Arktik Okyanusu'nun buzlardan arınacağı, bu vesileyle Asya ve Avrupa arasındaki Kuzeydoğu Geçişi'nin seyrüsefere uygun hale geleceği ve buzulların erimesiyle birçok noktada doğal kaynakların çıkartılarak işlenmeye uygun hale geleceği öngörülmektedir (AMAP, 2017). Arktik Bölgesi'nde ortaya çıkacak yeni fırsatların, bölge ülkelerinin yanında bölge dışı güçler için de bir rekabet oluşturacağı kabul edilmektedir. Bu kapsamda bölgeye dönük en hızlı yatırımları gerçekleştiren ülke olarak Çin'in Arktik politikası birçok çalışmanın temel konusu haline gelmiştir (Kartal & Dağıstan, 2020; Kauppila & Kopra, 2022; Puranen & Kopra, 2023; Fravel, Lavelle & Odgaard, 2022; Wu, 2023).

2013 yılında Hindistan, Güney Kore, Japonya ve Singapur ile birlikte gözlemci statüsünde Arktik Konseyi'ne üye olan Çin, ilk kez 2018 yılında Arktik Bölgesi üzerine Beyaz Kitap yayınlamıştır. Ekonomisinin yaklaşık yüzde 60'ından fazlası dış ticarete dayanan Çin'in bu ticaretinin yaklaşık yüzde 90'ı deniz yolu ile gerçekleştirilmektedir. Buna ek olarak Çin, dünya birincil enerji tüketiminde %23,2 gibi yüksek oranda bir tüketim seviyesine sahip olmasına rağmen enerji üretimi, bu tüketimi karşılayacak seviyede değildir. Çin'in enerji kaynakları açısından dışa bağımlı olması, Arktik gibi kaynak zengini bölgelerde Pekin'i aktif bir politika izlemeye zorlamaktadır (Erkan & Eminoğlu, 2019: 159). Nitekim Çin, 2013 yılında Arktik Konseyi'nde gözlemci ülke statüsü elde etmiş, 2014'te büyük bir kutup gücü olmayı hedeflemiş, 2017 yılında Kutup İpek Yolu'nu ilan etmiş, 2018'de ilk Arktik Strateji Belgesi'ni yayınlamış, 2021-2025 dönemini kapsayan 14. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda ise ilk kez okyanusları içeren bir bölüme yer verilmiştir. Tüm bu faktörler göz önünde bulundurulduğunda Çin için Arktik Bölgesi'nin Denizötesi Çıkarlar kapsamında tanımlanan çıkar bölgelerinin başında geldiği anlaşılmaktadır.

Bu doğrultuda çalışmanın amacı, Arktik Bölgesi'nin küresel enerji arzı ve ticaret rotaları açısından taşıdığı stratejik önemi ortaya koyarak, Arktik Bölgesi'nin Çin ulusal çıkarları için taşıdığı önemin yıllar içindeki artan seyrini analiz etmektir. Bu kapsamda çalışmada Arktik Bölgesi üzerindeki güç rekabeti, Çin'in 2014 yılında ilan ettiği *bütüncül güvenlik yaklaşımı* temel alınarak incelenecektir. Bu çalışmada, Arktik Bölgesi durum çalışması /örnek olay incelemesi yöntemi ile ele alınacaktır. Buradan hareketle Arktik Bölgesi üzerindeki inceleme ile Çin'in denizötesi bölgeleri ulusal güvenliğine hangi söylem ve politika araçları ile dahil ettiğini ortaya koymak hedeflenmektedir. Çalışma nitel veriler haricinde uluslararası enerji ve ticaret kuruluşları tarafından yayınlanan istatistikî verilere yer verecek, grafik ve tablolarla

* Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi BAP Koordinatörlüğü tarafından desteklenen 15116 kod numaralı "Çin Dış Politikasında Deniz Ötesi Çıkarların Ulusal Güvenlik Stratejisine Entegrasyonu: Arktik Bölgesinin Çin Ulusal Çıkarları Açısından Tanımlanma Süreci" başlıklı BAP projesi kapsamında hazırlanmıştır.
[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, ORCID: 0009-0001-9045-8087.
[2] Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-7593-6060.

desteklenecektir. Çalışma boyunca elde edilen tüm nitel ve nicel veriler karşılaştırılarak yorumlanacak ve genel bir sonuca ulaşılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Çin Halk Cumhuriyeti, Arktik Bölgesi, Ulusal Güvenlik, Denizötesi Çıkarlar, Güç Rekabeti.*

ÇİN YENİ DEVLET KAPİTALİZMİ EKSENİNDE DOĞAN AVCIOĞLU'NU YENİDEN OKUMAK

Ahmet Salih İKİZ[1]

Doğan Avcıoğlu Türk Solu içinde önemli bir yer tutan düşünür ve yazarlardandır. Türkiye'nin Düzeni ve Milli Kurtuluş Tarihi gibi kitaplarında yaptığı saptamalar bugüne de ışık tutan döneminin de ötesinde oldukça sağlam öngörüler içermektedir. Örneğin Rusya ve Türkiye'de Batı tipi demokrasi olmayacağı öngörüsü bugüne ışık tutar. Avcıoğlu askeri güç eksenli bir yönetim modeli çizmiştir. Ulusalcı sol olarak adlandırılabilecek antiemperyalist, milliyetçi ve devlet güdümlü iktisadi bir kalkınmayı önerir. İsmini çıkarılan dergiden alan Yön Hareketi kalkınmanın temelini işçi ve köylü sınıfa değil daha çok memur ve ordu kesimine dayandırmaktaydı. Devlet güdümlü bu ekonomik modelin amacı tam bağımsız bir Türkiye'ydi. Avcıoğlu kliği giderek sönümlense de devletçi kapitalizm türü iktisadi modeller dünyada yer bulmuştur.

Devlet kapitalizmi doğrudan devlet müdahalesi ile ekonomik kalkınmaya ışık tutar. Bu iktisadi modelin günümüzde yegâne başarılı temsilcisi ise Çin'dir. 1971 yılında BM sistemi tarafından Devlet olarak kabul edilmesine rağmen Çin, ABD hegemon gücüne son yirmi yıl içinde ciddi manada bir karşı duruş sergileyebilmektedir. Tek Kuşak Tek Yol Projesi ile küresel bir lojistik ağ kurmayı amaçlayan bu devlet ABD'nin 2. Dünya savaşı sonrası uygulamaya soktuğu dış yardım paketinin çok daha büyük ölçeklisini küresel ölçekte uygulamaktadır. Çin halen memur ve ordu eksenli bir komünist devlet modeli ile yönetilmekte ve tüm sınai üretim sürecinde oldukça bağımsız hareket edebilme kabiliyetine sahip olmaktadır. Yani antiemperyalist bir çelik çekirdek halinde devlet yönetilmekte ve yüksek ekonomik büyüme ve refah artışı sağlanmaktadır. Son yıllarda artan askeri gücü Çin'i farklı bir ekonomik modele dayalı yeni bir güç olmaya aday göstermektedir. ABD eksenli Dünya sistemli tekrar 2. Dünya savaşı öncesindeki çok kutuplu Dünya'ya doğru evrilmiş ve bu süreç yeni bir hegemon güç olan Çin Halk Cumhuriyeti'ni öne çıkartmıştır.

Bu noktada Doğan Avcıoğlu'nun bürokratik kalkınma modeli tekrar hatırlanabilir. Bu çalışmada Avcıoğlu'nun kitaplarında çizdiği devletçi ekonomik kalkınma modeli ve Çin eksenli bu yeni Dünya sisteminde yeri tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Doğan Avcıoğlu, Yeni Devlet Kapitalizmi, Çin.*

[1] Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, ORCID: 000-0002-0233-8051.

15:05 – 16:20	21. Oturum / 21th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Erol Kalkan

The European Union and Normative Power in Global Politics

- "A Comparative Analysis of the European Union's Normative Approach to the Russia–Ukraine and Israel–Palestine Wars"
  Burulkan Pala
- "The Dilemma of the Universal Rights: State Sovereignty in Europe vs. Rights of Refugees and Asylees"
  Ayşe Ezgi Gürcan
- "Contours of Cooperation and Contestation: India's Engagement with the European Union in Its Globalization Trajectory in the Post-1991 Period"
  Özlem Türkoğlu & Emre Yürük

A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE EUROPEAN UNION'S NORMATIVE APPROACH TO THE RUSSIA- UKRAINE AND ISRAEL- PALESTINE WARS

Burulkan PALA[1]

This paper explores the European Union's (EU) external identity through the lens of *Normative Power Europe* (NPE), focusing on its responses to two major international crises: Russia's invasion of Ukraine and the Israel–Palestine conflict. While the EU consistently emphasizes democracy, human rights, and the rule of law as guiding principles of its foreign policy, the extent to which these values are applied in practice remains contested.

The study employs a comparative analysis of EU policies, discourse, and decision-making in the two conflicts. In the case of Ukraine, the EU demonstrated a strong normative stance through unprecedented sanctions on Russia, humanitarian assistance, and even military support, which marked a significant step in the Union's foreign policy. Conversely, in the Israel–Palestine context, the EU's approach has been more fragmented and cautious, often reflecting internal divisions among member states and the tension between normative commitments and strategic interests.

By juxtaposing these cases, the paper reveals the inconsistencies in the EU's normative claims and highlights the structural and political constraints that shape its external actions. The findings suggest that while the EU aspires to act as a normative power, its credibility and legitimacy are undermined when selective or interest-based approaches prevail.

The contribution of this paper lies in critically assessing the sustainability of the EU's normative identity in global politics and offering insights into the broader debate on the coherence and effectiveness of the Union's external action.

Keywords: *European Union, Normative Power Europe, Russia–Ukraine War, Israel–Palestine Conflict, Comparative Analysis.*

[1] Assist. Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran University, ORCID: 0000-0003-4836-5837.

THE DILEMMA OF THE UNIVERSAL RIGHTS: STATE SOVEREIGNTY IN EUROPE VS. RIGHTS OF REFUGEES AND ASYLEES

Ayşe Ezgi GÜRCAN[1]

The rights of migrants (both regular and irregular) assessed within the framework of existing individual rights regimes. Any attempt to take on the great challenge to clarify the international norms on "rights" of immigrants (particularly irregular ones) lead to complications on understanding the "subject", "object" and "justification" of the (potential) rights. While the liberal view keeps highlighting the principle of "non-discrimination" – i.e. the core of the international human rights norms – as a remedy to secure the "rights" of the immigrants, the quick overview of the trials faced by the refugees and the asylum seekers all around the world in the last decade show us that its hard to overlook the challenge, states' fears about sovereignty and security bring forth during the implementation of such norms. Particularly, the receiving state's policies to manage migration pose a challenge in implementation of "the right to movement" and "the right to privacy" of the irregular migrants. Furthermore, both national and international courts play a role in justifying the violation of the norms on the human rights of individuals belonging to such groups. This raises several important questions: Why does state sovereignty take precedence over the rights of irregular migrants? What role do legal frameworks n courts play in maintaining this precedence? Following these questions this paper focuses on Europe; and outlines the rights irregular migrants (potentially) enjoy under the European law; and clarifies the protection duties of states. While the first part of the paper is devoted to conceptual and theoretical discussions, the second part of the paper would focus on the court cases involving migrants in ECtHR and CJEU. The paper compares and discusses the decisions involving different types of migrants, to review the special vulnerability of irregular migrants to human rights abuse; and questions the universality of "non-discrimination" principle. It attempts to shed light on how certain violations involving irregular migrants were overlooked by the courts, even though they were recognized in similar incidents involving regular migrants.

Keywords: *European Union, Courts, Comparative Institutions, Refugees, Migration Management.*

[1] Asst. Prof. Dr, İstanbul Beykent University, ORCID: 0000-0002-0691-7253.

CONTOURS OF COOPERATION AND CONTESTATION: INDIA'S ENGAGEMENT WITH THE EUROPEAN UNION IN ITS GLOBALIZATION TRAJECTORY IN THE POST-1991 PERIOD

Özlem TÜRKOĞLU[1]
Emre YÜRÜK[2]

This paper examines how India has engaged with the European Union (EU) in its globalization trajectory in the post-1991 period, situating this interaction within the broader transformations of the international political economy. Following the liberalization of its economy in 1991, India has recalibrated its foreign policy outlook by actively seeking economic and strategic integration into the global order. Against this backdrop, the EU has emerged as a pivotal partner for India's economic and strategic integration into the global order. Nevertheless, their relationship remains marked by both cooperation and contestation, reflecting both convergent interests and persistent structural divergences. By employing negotiation analysis, anchored in negotiation theory with its six interrelated factors, this research uncovers the patterns of bilateral engagement, highlighting how systemic asymmetries, domestic constraints, and evolving geopolitical paradigms have shaped the negotiation landscape.

The analysis highlights key initiatives such as the Bilateral Trade and Investment Agreement (BTIA), Strategic Partnership of 2004, and sectoral frameworks in trade and economic cooperation. Findings demonstrate that India's approach to the EU has been characterized by incremental pragmatism, whereby it leverages its expanding market size, demographic dividend, and rising strategic significance to navigate the EU's regulatory, norm-driven agenda. At the same time, the EU's internal consensus-building mechanisms, normative power identity and broader geopolitical imperatives have contributed to both resilience and the stagnation of negotiations.

This research demonstrates that India-EU economic relations do not follow a linear path toward convergence but instead embody a dynamic interplay of negotiations shaped by structural asymmetries, domestic constraints, and shifting geopolitical contexts. By combining empirical insights with negotiation theory, the study contributes to the literature on economic diplomacy and North-South relations, offering a nuanced understanding of how emerging powers like India navigate engagement with a normatively driven yet internally constrained actors such as the EU in a multipolar global order.

Keywords: *India, European Union, Negotiation, Trade, Globalization.*

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6779-4365.
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6798-1048.

09:00 – 10:30	22. Oturum / 22nd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Fatma Akkan Güngör

Değişen Dünyada Göç: Toplum, Politika ve Çevresel Etkiler

- "Suriye'ye Ziyaretlerin Suriyelilerin Kalma ve Dönme Kararlarına Etkisinin İncelenmesi"
  Luey Kordi
- "Türkiye'deki Orta Doğulu Göçmen Kadınlar: Feminist Perspektiften Nitel Bir Analiz"
  Zilan Akay
- "Suriye Mülteci Krizinin Türkiye'ye Etkileri: Ekonomi, Toplum ve Siyasi Perspektiften Bir İnceleme"
  Burcu Demir
- "Küresel Dönüşümlerin Bir Yansıması Olarak Göç: İklim Değişikliğinin Artan Rolü"
  Süeda Uzun Türker & Servet Habip-Topçu

SURİYE'YE ZİYARETLERİN SURİYELİLERİN KALMA VE DÖNME KARARLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Luey KORDİ[1]

2010 yılında Tunus'ta başlayan halk hareketleri, kısa sürede Ortadoğu'nun birçok ülkesine yayılarak bölgesel bir dönüşüm sürecini başlatmıştır. Mart 2011'de Suriye'de de benzer gösteriler başlamış, Esad rejimi ise bu protestolara karşı oldukça sert müdahalelerde bulunmuştur. Tunus, Mısır ve Libya gibi ülkelerde yönetimler değişirken, Suriye'de ise beklenenin aksine Esad rejimi uzun süre iktidarını korumayı başarmıştır. Suriye'deki bu uzun süreli kriz, kitlesel göç hareketlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle Türkiye, Ürdün ve Lübnan gibi komşu ülkeler, Suriye'den gelen göç dalgalarından doğrudan etkilenmiştir. Suriye'de 14 yıl boyunca devam eden bu kriz, 8 Aralık 2024 tarihinde Esad rejiminin devrilmesi ve ülkede yeni bir yönetimin kurulmasıyla birlikte yeni bir döneme girmiştir. Türkiye'de ise hâlen yaklaşık 3 milyon Suriyeli yaşamaktadır. Türkiye, Suriyelilere yönelik olarak Haziran 2025'e kadar her aileden bir kişinin Suriye'ye yılda üç kez ziyaret etmesine izin vermiştir. Ancak bu tarihten sonra ziyaret uygulaması sona ermiş ve uzatma kararı alınmamıştır. Resmi kurumlar tarafından ziyaret eden kişi sayısı ve giriş-çıkışlara dair veri paylaşılmaması, bu konuda kesin rakamlara ulaşmayı güçleştirmektedir.

Akademik literatürde, Suriyelilerin Türkiye'de kalma ya da Suriye'ye geri dönme kararlarını etkileyen faktörler üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda genellikle güvenlik durumu, temel yaşam koşulları ve iş olanakları gibi unsurların öne çıktığı görülmektedir. Ancak, Suriye'ye yapılan ziyaretlerin bu kararlar üzerindeki etkisini derinlemesine inceleyen araştırmalar oldukça sınırlıdır ve bu alanda önemli bir boşluk bulunmaktadır. Bu çalışma, Suriyelilerin Suriye'ye yaptıkları ziyaretlerin, Türkiye'de kalma veya Suriye'ye dönme kararları üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, derinlemesine görüşmeler yoluyla, bilinen etkenlerin yanı sıra ziyaretlerin karar verme süreçlerine olan etkisi ayrıntılı şekilde ele alınacaktır. Görüşmelerde, güvenlik, yaşam koşulları ve iş olanakları gibi faktörlerin yanı sıra, ziyaretlerin bireylerin kararları üzerindeki rolü detaylı olarak değerlendirilecektir. Toplanan veriler ise yorumlayıcı bir yaklaşımla analiz edilecektir. Bu araştırmanın, Suriye'ye yapılan ziyaretlerin Suriyelilerin Türkiye'de kalma veya Suriye'ye dönme kararları üzerindeki etkisini ortaya koyarak literatürdeki bilgi eksikliğini gidermesi beklenmektedir. Elde edilecek bulguların, hem akademik çalışmalara katkı sağlaması hem de politika yapıcıların Suriyelilerin geri dönüş süreçlerine yönelik daha etkili ve kapsamlı stratejiler geliştirmesine yardımcı olması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Suriyeliler, Göç, Geri Dönüş, Türkiye, Suriye.*

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Yalova Üniversitesi, ORCID: 0009-0002-2550-868X.

TÜRKİYE'DEKİ ORTA DOĞULU GÖÇMEN KADINLAR: FEMİNİST PERSPEKTİFTEN NİTEL BİR ANALİZ

Zilan AKAY[1]

Orta Doğu coğrafyasında süregelen savaşlar, siyasi istikrarsızlık ve baskıcı rejimlerin tetiklediği kitlesel zorunlu göç süreçlerinde kadınların yaşadığı çok katmanlı deneyimler bu çalışmada feminist bir perspektiften incelenmiştir. Suriye İç Savaşı, Afganistan'da Taliban'ın yeniden iktidara gelişi ve İran'da İslam Devrimi sonrasında artan otoriterleşme gibi kritik gelişmeler, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikleri derinleştirmiş; kadınları hem göç etmeye zorlamış hem de göç yollarında ve vardıkları ülkelerde yeni ayrımcılık ve şiddet biçimlerine açık hâle getirmiştir. Bu süreçler, kadınların yaşam alanlarını, bedenlerini ve toplumsal rollerini yeniden tanımlamak zorunda kaldığı zorlu bir yeniden inşa dönemine dönüşmüştür. Araştırma, bu bağlamda Türkiye'nin dört farklı şehrinde yaşayan Suriyeli, Afgan ve İranlı on göçmen kadınla yapılan yarı yapılandırılmış, derinlemesine görüşmelere dayanmaktadır. Katılımcılara kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmış; onların göç öncesi, sırası ve sonrasına dair anlatıları söylem analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Görüşmeler, kadınların öznel deneyimlerine odaklanarak, göçün yalnızca fiziksel bir yer değiştirme değil, aynı zamanda kimlik, aidiyet, güvenlik ve toplumsal konumlanma anlamında da dönüştürücü ve çoğu zaman yıpratıcı bir süreç olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmanın kuramsal çerçevesi, toplumsal cinsiyet, göç ve aidiyet ekseninde şekillenmekte; bu çerçevede feminist kuramdan, özellikle sınır ve beden politikalarına odaklanan yaklaşımlardan yararlanılmaktadır. Çalışmada ayrıca Suriye, Afganistan ve İran'daki kadın hakları mücadelelerinin tarihsel gelişimi ve güncel siyasal-toplumsal bağlamdaki konumu değerlendirilmiş; kadınların hem resmi söylem hem de gündelik yaşam içinde maruz kaldığı iktidar biçimleri sorgulanmıştır. Elde edilen bulgular, göçmen kadınların savaş ve baskı ortamlarında edindikleri travmatik deneyimlerin, göç sürecinde karşılaştıkları cinsiyet temelli tehdit ve şiddetle birleşerek daha da derinleştiğini göstermektedir. Türkiye'deki yaşamda ise kadınlar, dil bariyerleri, kayıt dışı ve güvencesiz işlerde çalışma, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimde yaşanan yapısal engeller, toplumsal önyargılar, kurumsal ayrımcılık ve gündelik şiddet gibi çok boyutlu sorunlarla mücadele etmektedir. Bu bağlamda göçmen kadınların deneyimleri, hem küresel göç rejimlerinin hem de ulus-devlet temelli vatandaşlık politikalarının kadın bedeni ve emeği üzerindeki denetim biçimlerini görünür kılmaktadır. Tez, kadınların öznel deneyimlerini merkeze alarak onların yalnızca mağdur olmadığını; aynı zamanda gündelik hayatta direnç geliştiren, toplumsal ilişkileri dönüştüren ve kendilerine yeni yaşam alanları kuran aktif özneler olduklarını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Orta Doğu, Göç, Göçmen Kadın, Feminizm, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.*

[1] Yüksek Lisans Mezunu, Bahçeşehir Üniversitesi, ORCID: 0009-0009-8572-545X.

SURİYE MÜLTECİ KRİZİNİN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ: EKONOMİ, TOPLUM VE SİYASİ PERSPEKTİFTEN BİR İNCELEME*

Burcu DEMİR[1]

Tarih boyunca, savaşlar ve savaşların getirdiği zorluklar nedeniyle, insanlar büyük gruplar halinde bulundukları yerlerden başka bölgelere göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu kitlesel göçler, göç edilen yerlerdeki toplumsal yapıyı derinden etkilemiş ve zamanla çeşitli sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Savaşlar ve savaşın yarattığı yıkıcı etkiler nedeniyle göçlerin yaşandığı bölgelerden biri de Orta Doğu'dur. Özellikle 2010 yılında Tunus'ta başlayan ve kısa süre içerisinde Orta Doğu ülkelerine yayılan Arap Baharı'nın etkisi altına giren ülkelerden biri olan Suriye'de 2011 yılında iç savaş başlamıştır. Suriye'de yaşanan iç savaş yüzünden milyonlarca Suriyeli, ülkelerini terk ederek komşu ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Bu süreçte Türkiye, Suriyelilere "açık kapı politikası" uygulamış ve bu nedenle Suriye'den Türkiye'ye yönelik kitlesel göç hareketlerinde artış yaşanmıştır. Kısa süre içerisinde en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumuna gelen Türkiye, izlemiş olduğu açık kapı politikasının etkileri kısa süre içerisinde çeşitli alanlarda görülmeye başlanmıştır. Özellikle Suriye mülteci kriziyle birlikte meydana gelen çeşitli sorunlar, toplumsal tepkilere yol açmış ve ortaya çıkan sorunlar zaman zaman bazı siyasi aktörler tarafından sert bir şekilde eleştirilmiştir.

Bu çalışma, 2011 yılından itibaren Suriye'den Türkiye'ye gerçekleşen kitlesel göçlerin Türkiye'de ekonomik, toplumsal ve siyasi alanlara ne şekilde ettiği ettiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmada Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilerin ekonomiye, toplum yapısına ve siyasal alana yansımaları ele alınmıştır. Yapılan inceleme ekseninde, Suriye iç savaşı sonrasında Türkiye'nin izlemiş olduğu açık kapı politikasının ekonomik, toplumsal ve siyasi alanlarda değişimlere neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İzlenen politika kapsamında çeşitli sorunlar meydana gelmiş ve konu güvenlik ekseninde ele alınmaya başlanmıştır. Ancak Suriyeli mülteci meselesi yalnızca güvenlik ekseninde değil aynı zamanda insani açıdan da ele alınmıştır. Varılan bu sonucu, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 9 Aralık 2024 tarihinde yapmış olduğu konuşmada *"Suriye ile ilgili hassasiyetimiz hiçbir zaman menfaat eksenli olmamıştır. Biz bu konuya hep vicdan penceresinden baktık, hep merhamet nazarından yaklaşık, insani mülahazalarla hareket ettik"* ifadelerini kullanması ve 07 Mart 2025 tarihinde yapmış olduğu konuşmada *"8 Aralık'tan bu yana 133 bin Suriyelilerin gönüllü, güvenli, onurlu ve düzenli geri dönüş yaptı. Bugüne kadar gönüllü geri dönüş yapanların toplam sayısı 837 bindir"* ifadelerini kullanması destekler nitelikte olmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Suriye Mülteci Krizi, Türkiye, Açık Kapı Politikası.*

* Bu çalışma yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

[1] Doktora Öğrencisi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6278-7203.

KÜRESEL DÖNÜŞÜMLERİN BİR YANSIMASI OLARAK GÖÇ: İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ARTAN ROLÜ

Süeda-UZUN TÜRKER[1]
Servet Habip-TOPÇU[2]

Göç, canlıların bir yerden bir başka yere yaptıkları değişken kalıcılık sürelerine sahip bir harekettir. Bu olgu, yapısı itibariyle bilinen tarih boyunca var olmuştur. Bu sebeple tarih boyunca çeşitli itme ve çekme faktörleri ekseninde insan hareketliliği yaşanmış ve gelecekte de yaşanacaktır. Uluslararası göç, yalnızca bireylerin mekansal hareketliliğini değil aynı zamanda küresel siyasetin yönelimlerini ve dönüşümünü anlamak için bir gösterge niteliği taşıyabilir.

İnsan hareketliliğinin gerçekleşmesi için çeşitli itici ve çekici faktörlere ihtiyaç vardır. Bu faktörler, uluslararası sistemi ve yönünü anlamak için fırsat sunar. Bu çalışma göç olgusunun küresel siyaseti okumanın ya da anlamlandırmanın bir aracı olduğu varsayımıyla "Uluslararası göçlerin nedenlerinin dönüşümü, küresel değişimleri anlamak için nasıl bir perspektif sunmaktadır?" araştırma sorusu ile inşa edilmiştir. Bu bağlamda nitel veri analizi yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmada IOM ve diğer uluslararası kuruluşların raporlarından faydalanılacaktır.

Çalışma kapsamında Asya Pasifik'e odaklanılmış olup bahsi geçen bölgedeki göçlerin nedenlerinin zaman içerisindeki dönüşümü incelenmiştir. Bunun nedeni ise Asya'nın, göç dinamiklerinden itici ve çekici faktörleri içinde barındıran aynı zamanda kalkınma ve norm oluşturma çabalarıyla ön plana çıkmış bir bölge olmasıdır. Bölge içinde 1990 sonrası artış gösteren göç hareketlerinin, 2005 yılı sonrasında daha radikal bir boyuta ulaştığı gözlemlenmektedir. Bu artışın sebeplerine çalışmada uluslararası sistemin değişim parametreleri çerçevesinden yaklaşılmıştır. Böylelikle göç üzerinden küresel sistemdeki değişimlerin okuması yapılmaya çalışılmıştır.

Çalışmada ulaşılması beklenen sonuçlar, göç nedenlerinin uluslararası sistemin değişen paradigmalarla paralel seyrettiğini ortaya koymaktır. Göçün kısa tarihçesinde 20. yüzyılın ilk yarısında savaşların yani güvenlik temelli nedenlerin etkin faktör olduğu, ikinci yarısında küresel gelişmelerle paralel doğrultuda ekonomik unsurların etkili olduğu düşünülmektedir. Günümüzde ise çevresel etkenlerin dolayısıyla iklim değişikliğine bağlı politikaların kendini daha baskın bir şekilde gösterdiği gözlemlenmektedir. Bu durum göçün yalnızca demografik bir olay olmadığı küresel siyasetteki gelişmelerin de bir yansıması olduğunun göstergesidir. Bir diğer ifadeyle, göç küresel siyaseti okumanın bir aracıdır. Çalışma doğrultusunda göçün küresel siyasetteki dönüşümleri anlamlandırmanın bir aracı olduğu kavramsallaştırılmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Göç, Uluslararası Sistem, Asya-Pasifik, İklim Değişikliği.*

[1] Arş. Gör., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, ORCID: 0009-0002-1605-0419.
[2] Arş. Gör., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6046-7441.

09:00 – 10:30	23. Oturum / 23rd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: İbrahim Kılınç

Türk Dünyası, Entegrasyon ve Bölgesel Politikalar

- "Türk Dünyasında Entegrasyon: Yeni-İşlevselci Bir Analiz"
  Buğra Sarı
- "Bölge İnşası ve Kıtasal Bölgeselleşme Bağlamında Zengezur Koridoru (Uluslararası Barış ve Refah İçin Trump Yolu – Tripp) ile Orta Koridor"
  Osman Ergül
- "ABD'nin Güney Kafkasya Politikası ve Türk Dünyası'na Yansımaları"
  Alptekin Cihangir İşbilir
- "Milenyum Sonrası Türkiye- Orta Asya İlişkileri"
  Coşkun Topal & Berke Bülbül

TÜRK DÜNYASINDA ENTEGRASYON: YENİ-İŞLEVSELCİ BİR ANALİZ

Buğra SARI[1]

Bu çalışma, yeni-işlevselci bir çerçeve üzerinden Türk dili konuşan devletler arasındaki bölgesel entegrasyonu incelemekte ve özellikle "yayılım (spill-over)" kavramına odaklanmaktadır. Çalışma, Sovyet sonrası ilk kültürel etkileşimlerden Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) kuruluşuna kadar olan tarihi süreci ele alarak, kültür ve eğitim alanlarındaki ilk işbirliğinin ekonomik, enerji ve güvenlik sektörlerinde daha geniş bir entegrasyona nasıl zemin hazırladığını göstermektedir. Yeni-işlevselci yayılım modelini uygulayarak, kültürel ve dilsel benzerliklerin güven ve kimlik oluşturarak, çeşitli alanlarda işbirliğine zemin hazırladığını savunmaktadır. Ernst B. Haas ve Leon Lindberg'in temel çalışmalarına dayanarak, bu çalışma, Türk dünyasındaki entegrasyon sürecinin Avrupa Birliği'nin (AB) deneyimiyle benzerlikler ve farklılıklar gösterdiğini analiz etmektedir. AB'nin entegrasyon süreci ekonomik işbirliği ile başlarken, Türk entegrasyon süreci, paylaşılan kültürel kimlik ile başlamış ve işbirliği için benzersiz bir temel sağlamıştır. Çalışma, Türk dünyasında yayılım dinamiklerinin nasıl geliştiğini daha ayrıntılı şekilde incelemektedir. İlk olarak, TÜRKSOY'un 1993'te kurulması ve eğitim alanındaki işbirlikleri gibi kültürel işbirliklerinin entegrasyonun temellerini atmış olduğunu göstermektedir. Bu kültürel birlik, ekonomik işbirliğine zemin hazırlamış ve Türk Ticaret Odası ve Türk Yatırım Fonu gibi girişimler, üye devletler arasındaki artan ekonomik karşılıklı bağımlılığı yansıtmaktadır. Kültürel ve ekonomik işbirliğinden yayılan entegrasyon, aynı zamanda enerji alanına da yayılmakta; Trans-Hazar enerji koridoru gibi projeler ve bölgesel altyapı gelişmeleri, devletlerin ticaret, enerji ve ulaşım arasındaki bağlantıyı fark etmelerini sağlamıştır. Ayrıca, çalışma, Türk devletleri arasındaki güvenlik işbirliğinin gelişimini de incelemektedir; bu alan, jeopolitik kısıtlamalar nedeniyle uzun süre tabu olarak kabul edilmiştir. Çalışma, 2020 Karabağ Savaşı ve Rusya'nın Ukrayna'yı işgali gibi son jeopolitik olayların, Türk devletlerinin güvenlik ve savunma işbirliğine yönelmesini hızlandırdığını göstermektedir. Bu artan güvenlik işbirliği, hala başlangıç aşamasında olsa da, yayılım dinamiklerinin geleneksel olarak hassas kabul edilen alanlarda nasıl etkili olduğuna dair bir örnek sunmaktadır. Bu süreç, Türk devletlerinin, ortak kimlik ve stratejik çıkarlar tarafından yönlendirilen, güvenlik ve savunma alanlarında daha fazla uyum sağlama yönünde ilerlediğini göstermektedir. Çalışma, yayılım sürecinin sınırlarını da ele alarak, özellikle Rusya ve Çin'in etkisi gibi jeopolitik faktörlerin entegrasyonu kısıtlayabileceğini belirtmektedir. TDT içindeki süper ulusal kurumların eksikliği, AB'nin güçlü kurumsal çerçevesine kıyasla başka bir zorluk oluşturmaktadır. Bu sınırlamalara rağmen, çalışma, yeni-işlevselci modelin Türk dünyasının entegrasyon sürecine dair değerli bilgiler sunduğunu, kültürel kimliğin, güven inşasının ve ortak stratejik çıkarların yayılımı yönlendirmedeki önemini vurgulamaktadır. Çalışma, kimlik temelli entegrasyonun ekonomik ve siyasi işbirliğini nasıl tamamlayabileceğine dair benzersiz bir perspektif sunarak, Batı dışı bölgeselcilik üzerine daha geniş bir tartışmaya katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma, Türk dünyasında bölgesel entegrasyonun dinamik ve birikimli doğasını vurgulamaktadır ve entegrasyon sürecinin sınamalara rağmen, çeşitli alanlarda daha derin işbirliği yapma potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Bulgular, TDT'nin gelecekteki başarısının, yayılımın olumlu etkilerini bölgesel ve içsel zorluklarla dengeleme yeteneğine bağlı olduğunu ve bu sürecin, daha entegre ve dirençli bir bölgesel bloğa evrilmesini şekillendireceğini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Avrasya, Türk Devletleri Teşkilatı, Türk Dünyası, Yayılım, Yeni-İşlevselcilik.*

[1] Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-6428-1292.

BÖLGE İNŞASI VE KITASAL BÖLGESELLEŞME BAĞLAMINDA ZENGEZUR KORİDORU (ULUSLARARASI BARIŞ VE REFAH İÇİN TRUMP YOLU – TRIPP) İLE ORTA KORİDOR

Osman ERGÜL[1]

Belirsizlik çağında bölgelerin yeniden tasarlanması ve bölgeler arası bağlantıların yeniden belirlenmesi, yalnızca işlevsel transit/geçiş alanları üretmeye dönük bir düzenleme değil; aynı zamanda düzen kurucu bir kapasitenin inşasına ilişkin tartışmayı da beraberinde getirir. Bu bildiri, Zengezur Koridoru'nun Uluslararası Barış ve Refah İçin Trump Yolu (TRIPP) adıyla yeniden çerçevelenmesini ve bunun Orta Koridor ile birlikte nasıl bir bölge inşası ve kıtasal bölgeselleşme mimarisi üretme kapasitesi taşıdığını tartışmayı amaçlar. Kavramsal çerçeve, uluslararası ilişkiler yazınında "bölge inşası / region-building" kavramının gelişiminde temel başvuru olarak kabul edilen Anssi Paasi ve Iver Neumann'ın katkılarına dayanmakta; inceleme ayrıca Björn Hettne'nin "bölgeselleşme" bağlamında bölgesellik kavramsallaştırması ile Luk van Langenhove'un bölgelik ve bölgeleştirme kavramlarıyla zenginleştirilmektedir.

8 Ağustos 2025'te Washington'da açıklandığı bildirilen barış düzenlemesiyle koridorun "TRIPP" adıyla sunulmasının ve ABD öncülüğünde geliştirilmesinin önü açılmış; girişim, Ermenistan'ın hukuki egemenliği korunurken ABD tarafının geliştirme/işletme rolünü üstlendiği bir yapı olarak tasarlanmıştır. Bu yapının doğurduğu jeopolitik ve ekonomik zorluklar, analitik perspektifimizi iki katmanlı bir düzende kurmamıza imkân tanır. Bölge inşası açısından TRIPP/Zengezur, Türkiye–Azerbaycan ekseninde söylem–kurum–altyapı üçlüsünü maddi olarak derinleştirme kapasitesi taşır. Bu bağlamda, kimliksel yakınlığa dayanan Türk Dünyası söylemi eksenli bölge inşası stratejisinin ne ölçüde somut bağlantısallığa dönüştürülebileceği çalışmanın ilk analitik düzlemini oluşturur.

Kıtasal bölgeselleşme (Continental Regionalism) açısından ise, TRIPP ile birlikte Avrupa–Asya kıtasal ağlarına daha güçlü eklemlenme iddiasının ne ölçüde desteklendiği; başta Orta Koridor olmak üzere mevcut kıtasal ölçekteki iş birliği perspektifleri dikkate alınarak tartışılacaktır. Zengezur/"TRIPP" ve Orta Koridor'u birlikte okumak, koridor siyasetinin bölge inşasını kıtasal ağ mantığına taşıyan hibrit bir düzen kurma kanalı sunduğunu ortaya koyar. Projenin bölge yaratma kapasitesi kadar küresel düzlemdeki işlevselliği ve kalıcılığı, kimlik–kurum–altyapı uyumu ile kıtasal boyutta ortaya konulan bölgeselleşme projeleri arasındaki yaratacağı dengeye ve jeopolitik sonuçlara bağlı olarak şekillenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Bölge İnşası; Kıtasal Bölgeselleşme, Zengezur/Uluslararası Barış ve Refah için Trump Yolu (TRIPP), Orta Koridor.*

[1] Dr., Galatasaray Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-2159-2143.

ABD'NİN GÜNEY KAFKASYA POLİTİKASI VE TÜRK DÜNYASI'NA YANSIMALARI

Alptekin Cihangir İŞBİLİR[1]

Bu çalışmada ABD'nin Soğuk Savaş sonrası Güney Kafkasya politikasının temel dinamiklerinden hareketle, ABD dış politikasındaki süreklilik unsurları dikkate alınarak, özellikle Başkan Trump dönemindeki Azerbaycan – Ermenistan barışına yönelik ABD arabuluculuğu ve bu politikanın bölgeye ve Türk dünyasına muhtemel yansımaları kapsamlı bir şekilde ve derinlemesine tahlil edilecektir. ABD'nin Azerbaycan – Ermenistan barış sürecindeki denklem değiştirici politikasının ABD – Rusya ilişkileri, NATO'nun stratejik manevra alanının genişlemesi, Kuzey-Güney Koridoru, Rusya- Azerbaycan ilişkileri, Türkiye-Ermenistan normalleşmesi ve Ermeni diasporasının tutumu, Orta Asya ve Hazar Havzası'nın Güney Kafkasya ve Avrupa ile bağlantısallığı, İsrail'in Güney Kafkasya politikaları, Azerbaycan-Suriye ilişkileri, Azerbaycan – ABD ilişkileri, Çin'in Kuşak Yol inisiyatifi ve Orta Koridor'un etkinliği üzerinden etkileri olacağı muhakkaktır. Bildiride bu etkilerle birlikte ABD'nin son barış sürecine müdahalesi sonucu Azerbaycan ile Ermenistan arasında nihai barış anlaşması imzalanması durumunda Türk Dünyası'na yönelik muhtemel pozitif etkiler değerlendirilecektir. Ayrıca nihai anlaşmanın imzalanmaması durumundaki muhtemel riskler de bildiride tartışılacaktır. ABD müdahalesiyle Azerbaycan – Ermenistan arasındaki mutabakat gereği Azerbaycan ana karası ile Nahçivan Özerk Cumhuriyetini birbirine bağlayacak olan Zengezur Koridoru'nun (Uluslararası Barış ve İşbirliği İçin Trump Yolu - TRIPP) açılması durumunda Orta Asya'daki Türk Devletleri ile Azerbaycan ve Türkiye arasında da bağlantısallık sağlanacaktır. Çalışmada bu bağlantısallığın temin edilmesi ve söz konusu koridorun ABD kontrolünde olmasının sonuçları özellikle değerlendirilecektir. Güney Kafkasya'da kalıcı barışın tesis edilmesinin Hazar Havzası ve Karadeniz Havzası'nın, dolayısıyla Türk Dünyası'nın bağlantısallığına ve bölgesel kalkınmaya etkileri oldukça olumlu olacaktır. Çalışmanın nihai ve asıl hedefi bu olumlu etkileri tespit etmek ve Türk Dünyası'nın gelişecek bağlamda maksimum fayda temin edebilmesi için tesis edilmesi gereken koordinasyon mekanizmalarını ve bu mekanizmaları optimum çalıştırmak için inşa edilmesi gereken kapasiteyi tartışmaktır. Son olarak çalışmada Türk Devletleri Teşkilatı'nın (TDT) gelişmelerden nasıl etkileneceği ve Teşkilat'ın gelecek vizyonunun nasıl şekilleneceği kısaca analiz edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Zengezur, TRIPP, Güney Kafkasya, Türk Dünyası, Barış*.

[1] Dr., Hazar Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-8884-5275.

MİLENYUM SONRASI TÜRKİYE- ORTA ASYA İLİŞKİLERİ

Coşkun TOPAL[1]
Berke BÜLBÜL[2]

Türkiye, Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla bağımsızlıklarını kazanan Orta Asya ülkeleri olan Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Tacikistan ile samimi ve dostane temellere dayalı ilişkiler kurmuştur. Orta Asya ülkelerinin bağımsızlığını tanıyan ilk ülkenin Türkiye olması bu devletlerle kurulacak ilişkilerde dostane ilişkilerin habercisi niteliğinde bir olaydır. Türkiye'nin Orta Asya ile kurmuş olduğu ilişkilerin temelinde buradaki Türk devletleri ile paylaştığı ortak tarihsel miras, kültürel değerler ve dil birliği önemli bir etkendir. Uluslararası sistemde Türkiye'nin bu hamlesi Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla oluşan güç boşluğunu doldurma çabası olarak görülmüştür. O dönemde Cumhurbaşkanlığı yapmış olan Süleyman DEMİREL ve Turgut ÖZAL, uluslararası sistemde oluşan bu algıyı reddetmiştir. Türkiye'nin burada emperyalist amaçlarda olmadıklarını, Türkiye'nin bölge ülkeleriyle eşitlik ilkesine dayalı kazan-kazan modelinin olduğu çok boyutlu iş birliği hedeflediklerini belirtmiştir. 2000'li yıllara gelindiğinde Türkiye, Orta Asya ülkeleriyle ilişkilerini kurumsal düzeye getirmek amacıyla çeşitli çalışmalar yapmıştır. 2000'li yıllarda Türkiye Orta Asya ülkeleriyle farklı seviyede ilişkilere sahip olmuştur. Bölgede Kazakistan ve Türkmenistan, Türkiye ile daha sıkı bağlara sahip olan bir ilişkiye sahip olurken Kırgızistan ile gerilen bir ilişki söz konusuydu. Türkiye, bu ilişkileri istenilen noktaya ulaştırmak için uluslararası platformları kullanmıştır. Özellikle 2009 yılında Türk Devletler Teşkilatının kurulmasıyla birlikte Orta Asya ülkeleriyle yeni bir döneme girilmiştir. Türk Devletler Teşkilatının bünyesinde düzenlenen ikili temaslar ve zirveler Türkiye ile Orta Asya ülkeleri arasındaki siyasi ilişkilerin güçlenmesine katkı sağlamış; enerji, ulaştırma, güvenlik ve bölgesel istikrar gibi konularda ortak tutumların benimsenmesine imkân tanımıştır. "Orta koridor" ve "Bir Kuşak Bir Yol" gibi projeler ile Türkiye ve Orta Asya ülkeleri arasında lojistik ve ulaştırma alanında bölgesel iş birliğinin stratejik boyut kazanmasına zemin hazırlamıştır.

Ekonomik anlamda Türkiye, Orta Asya ülkeleri için birer kalkınma ortağı ve uluslararası sistem içerisinde yer alan güvenilebilir ticari aktör olmuştur. İki taraf arasında ticaret hacmi yıllar içerisinde sürekli bir artış göstermiştir. Türkiye'nin Orta Asya ülkelerine inşaat, tekstil, gıda ve enerji sektörlerinde gerçekleştirdiği yatırımlar, bölgesel ekonomik ilişkilerin temel dinamiklerini oluşturmuştur. Enerji Kaynakları bakımından zengin coğrafyaya sahip olan Türkmenistan ve Kazakistan ile doğal gaz ve enerji altyapı projeleri üstüne yoğunlaşırken, Özbekistan ve Kırgızistan ile sanayi, tarım, tekstil ürünleri ve altın ticareti öne çıkmıştır. Tacikistan ile ise hidroelektrik ve tarım ürünleri alanında iş birliği geliştirilmiştir. Türkiye'nin bölgeye yaptığı uzun vadeli kredi desteği Orta Asya ülkelerinin ekonomilerini gelişmesinde ve Türkiye ile yapılan ekonomik iş birliğinin en önemli adımlarından biridir. Daha sonradan kredilerin ödenememesi durumunda Türkiye'nin kredileri ertelemesi veya affetmesi gibi hamleler ilişkilerde atılan dostane tavrın örneklerinden birdir. Türkiye'den giden iş insanlarının Orta Asya ülkelerinde yaptıkları enerji, altyapı, sanayi ve tarım alanında yaptıkları yatırımlar iş birliğini artıran etmenlerden biri olmuştur. Bu yatırımlar ekonomik alanda ticaret hacminin artmasına etki sağlarken ekonomik ilişkileri çeşitlendirmiştir, çeşitlenen ekonomik ilişkiler ile Karma Ekonomik Komisyon (KEK) toplantıları, ticaret forumları ve yatırım konferansları düzenlemiş ve sürdürülebilir bir yapı oluşturulmuştur.

Türkiye, Orta Asya ülkeleriyle kurduğu ilişkilerde Kültürel alanda yapılan faaliyetler en güçlü unsurlardan biri olma konumundadır. TİKA, TÜRKSOY ve Yunus Emre Enstitüsü gibi

[1] Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-3627-6805.
[2] Yüksek Lisans Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0009-0299-7776.

kurumlar aracılığıyla yürütülen ortak kültürel miras projeleri, restorasyon çalışmaları, akademik iş birlikleri ve eğitim burs programları bölge halkları arasındaki etkileşimi artırmıştır. Karşılıklı öğrenci değişim programları, Ahmet Yesevi Üniversitesi ve Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi gibi ortak eğitim kurumları, kültürel diplomasinin somut örnekleridir.

İlişkilerde Askeri alandaki ilişkilere bakıldığında Orta Asya ülkelerinin bağımsızlığından itibaren yapılan askeri eğitim ve iş birliği anlaşmaları, ortak tatbikatlar, teknik, teknik danışmanlık faaliyetleri ve savunma sanayi ürünlerinin tedariki askeri anlamda yürütülen ilişkilerin kademeli olarak yükselmesini sağlarken atılan bu adımlar sürecin temel yapı taşını oluşturmuştur. Türkiye'nin savunma sanayide yükselmesinde ASELSAN, ROKETSAN, TUSAŞ gibi etkili olan kurumların ürünlerinin Orta Asya ülkelerinin envanterine girmesiyle birlikte ilişkilerin stratejik ortaklık seviyesine gelmesinde önemli bir rol oynarken Türkiye'nin Orta Asya'daki etkisini artırmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Stratejik Ortak, Orta Koridor, Orta Asya.*

09:00 – 10:30	24. Oturum / 24th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Emre Yürük

Tarihsel ve Teorik Perspektiflerden Uluslararası Sistem ve Bölgesel Dönüşümler

- "Kırılgan Devletler ve Uluslararası Sistem: Karşılaştırmalı Teorik Perspektifle Uluslararası Entegrasyon ve Dışlanma"
  Altan Aktaş
- "Süreğen Eşiktelik: Türkiye'nin Eşiktelik Tecrübesinin Tarihi ve Coğrafi Kökenleri"
  Ömer Faruk Aksu
- "Soğuk Savaş Döneminde Türkiye – Hindistan İlişkilerinde ABD Faktörü"
  Yasemin Kutlu Yürük
- "Sosyalizm Sonrası Balkanların Dönüşümü: Uluslararası Düzende Yeni Gündemler, Yeni Sorunlar"
  Özgenur Çaputlu
- "Ebulfez Elçibey ve Sınır Aşan Siyaset Mücadelesi"
  Taner Zorbay
- "Diplomasi mi Güç Siyaseti mi? 18. Yüzyıl Babür–İngiliz İlişkilerine Dair Teorik Bir Okuma"
  Emre Yürük

KIRILGAN DEVLETLER VE ULUSLARARASI SİSTEM: KARŞILAŞTIRMALI TEORİK PERSPEKTİFLE ULUSLARARASI ENTEGRASYON VE DIŞLANMA

Altan AKTAŞ[1]

Küresel düzenin normatif ve yapısal temellerinin yeniden tartışmaya açıldığı mevcut uluslararası ilişkiler ortamında, kırılgan devletlerin entegrasyon ve dışlanma süreçleri bağlamında uluslararası sistemle kurdukları ilişki biçimleri hem kuramsal hem de pratik düzeyde yeniden değerlendirilmesi gereken bir alandır. Bu bildiri, kırılgan devletlerin uluslararası sisteme dahil edilmelerini ya da sistemin dışına itilmelerini başlıca uluslararası ilişkiler teorilerinin sunduğu bakış açılarıyla karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. Çalışmanın temel sorunsalı, kırılgan devletlerin uluslararası sistemdeki konumlarının hangi teorik çerçevelerle açıklanabileceği ve mevcut entegrasyon/dışlanma süreçlerinin ne ölçüde yapısal, normatif veya söylemsel faktörlere dayandığıdır. Bu doğrultuda realizm, liberalizm, konstrüktivizm, eleştirel teori ve post-kolonyal yaklaşım gibi kuramsal yaklaşımların her birinin kırılgan devlet olgusunu nasıl kavramsallaştırdığını, bu devletlerin sistem içindeki yerini nasıl açıkladığını ve sistemle kurdukları ilişkinin doğasını nasıl yorumladığını karşılaştırmalı biçimde incelemektedir. Temel argüman ise, kırılgan devletlerin uluslararası sistemdeki konumlarını anlamak için tek bir teorik perspektifin yeterli olmadığı, aksine farklı teorik yaklaşımların sunduğu tamamlayıcı ve bazen çelişkili açıklamaların bütünsel bir analiz için gerekli olduğu yönündedir. Her teorik perspektif, kırılgan devletlerin farklı boyutlarını aydınlatmakta ve bu devletlerin uluslararası sisteme entegrasyonu veya sistemden dışlanması süreçlerinin farklı yönlerini ortaya koymaktadır.

Realist kuram, kırılgan devletleri yeterli güç kapasitesinden yoksun, güvenlik tehdidi oluşturan ve dolayısıyla uluslararası sistemde ancak güçlü aktörlerin stratejik çıkarlarına hizmet ettikleri ölçüde tutunabilen unsurlar olarak değerlendirirken; liberal perspektif, bu devletlerin dışlanmışlığını kurumsal eksiklikler, demokratik gerilik ve piyasa ekonomisine entegrasyon yetersizliğiyle açıklamaktadır. Konstrüktivist yaklaşım, kırılganlık olgusunun sosyal olarak inşa edildiğini ve dışlanmanın normatif uyumsuzluk ve kimlik çatışmalarıyla şekillendiğini vurgulamaktadır. Eleştirel ve post-kolonyal yaklaşımlar ise uluslararası sistemin kırılgan devletleri dışlayan söylemlerini hegemonik, marjinalleştirici ve neo-kolonyal bir işleyişin parçası olarak kavramsallaştırmaktadır. Dolayısıyla mevcut teorilerin kırılgan olarak nitelendirilen devletlerin karmaşık gerçekliklerini tam olarak açıklayamadıkları ve bu nedenle daha kapsayıcı, eleştirel ve çok-teorili bir çerçeveye ihtiyaç duyulduğu savunulabilir.

Çalışma, bu çok teorili yaklaşıma dönük analizi, yalnızca kuramsal karşılaştırma yapmakla kalmayıp güncel örnekler ve vaka çalışmalarıyla destekleyerek, teorik çıkarımların ampirik dünya ile bağlantısını güçlendirmeyi de hedeflemektedir. Dolayısıyla çalışmanın metodolojik yaklaşımı, karşılaştırmalı teorik analizi merkeze almakla birlikte farklı coğrafi ve politik bağlamlardaki vaka analizlerine de dayanmaktadır. Kırılganlık durumlarının farklı örnekleri olarak Somali ve Myanmar üzerinden entegrasyon ve dışlanmanın ampirik örüntülerini çözümlemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, entegrasyon süreçlerinin çoğu zaman koşullu, asimetrik ve belirli normlara itaatin karşılığı olarak işlediği; dışlanmanın ise yalnızca kapasite eksikliğinden değil, aynı zamanda normatif sapmalar, söylemsel damgalamalar ve hegemonik çıkar çatışmalarından da kaynaklandığı ileri sürülmektedir.

Çalışmanın teorik katkısı, kırılgan devletler üzerine literatürde var olan parçalı yaklaşımları sistematik biçimde karşılaştırması; pratik katkısı ise entegrasyon ve dışlanma politikalarının daha çoğulcu, bağlama duyarlı ve yapısal eşitsizlikleri gözeten biçimde yeniden düşünülmesine

[1] Arş. Gör. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-4588-2791.

olanak sağlamasıdır. Sonuç olarak, bu bildiri, kırılgan devletlerin yalnızca pasif nesneler değil, aynı zamanda normatif etkileşimlerde bulunan, direnç geliştiren ve kendi konumlarını dönüştürmeye çalışan özneler olduğunu vurgulayarak, uluslararası sistemdeki eşitsiz dahil olma biçimlerini eleştirel bir perspektifle görünür kılmayı denemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kırılgan Devletler, Uluslararası Sistem, Teorik Yaklaşımlar, Entegrasyon, Dışlanma.*

SÜREĞEN EŞİKTELİK: TÜRKİYE'NİN EŞİKTELİK TECRÜBESİNİN TARİHİ VE COĞRAFİ KÖKENLERİ

Ömer Faruk AKSU[1]
Haluk DOĞAN[2]

Bu çalışma, Türkiye'nin devlet kimliğinin neden süreğen bir eşiktelik hâlinde olma eğilimi gösterdiğini incelemektedir. Türkiye'nin son dönemde artan çok yönlü dış politikası, devletin stratejik odağının Batı merkezli çizgiden uzaklaşıp Ortadoğu ve Asya'ya doğru "eksen kayması" veya "yeniden hizalanma" eğiliminde olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Türkiye'nin Rusya'dan S-400 hava savunma sistemi tedariği, Afrika ve Orta Doğu'daki artan nüfuzu, Türk Devletleri Teşkilatı'ndaki faal rolü, Şangay İş birliği Örgütü ve BRICS+'e katılma teşebbüsleri bu değerlendirmeleri pekiştirmektedir. Ancak Türkiye, NATO içindeki varlığını sürdürme konusunda da kararlılık göstermekte, Avrupa Birliği ve ABD ile ilişkilerini her anlamda güçlü kılmaya çalışmaktadır. Çalışma, görünürde çelişkili bu politik davranışların bir tutarsızlık ya da kopuştan ziyade Türkiye'nin kimliğini şekillendirmeye devam eden daha derin ve süreğen bir eşiktelik hâlinin tezahürü olduğunu ileri sürmektedir. "Kalıcı eşiktelik" yaklaşımından ilhamla ihdas edilen "süreğen eşiktelik" kavramı, Türkiye'nin devlet kimliğinin zamana ve mekâna dair iki temel unsurun etkileşimiyle sürekli olarak yeniden inşa olunduğunu ortaya koyar: Batı yönelimli modernleşmenin karşılık geldiği tarihsel süreçten beslenen tarihî-zamansal eşiktelik (temporal liminality) ve ülkenin Doğu ile Batı arasındaki jeopolitik konumundan kaynaklanan coğrafî-mekânsal eşiktelik (spatial liminality). Zamansal eşiktelik, Türkiye'nin Batı modernleşmesiyle başlayan tarihsel serüveninin yarattığı kimlik gerilimlerini ifade etmektedir. Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana süregelen Batı'ya yönelim, aynı zamanda Batı'nın sürekli değişen beklentileri ve normları karşısında yeniden tanımlanan bir aidiyet arayışını da beraberinde getirmiştir. Bu tarihsel katman, Türkiye'yi siyasî-kültürel olarak Batı'ya yakın ama tam da ona dahil olmayan bir konumda tutmaktadır. Mekânsal eşiktelik ise ülkenin jeopolitik konumundan kaynaklanmaktadır: Türkiye, hem Avrupa'nın hem de Asya'nın bir parçası olan, dolayısıyla Batı ile Doğu şeklinde nitelendirilen siyasî coğrafyaların mekânsal olarak ortasında bulunan ender devletlerden biridir. Bu coğrafî özellik, Türkiye'nin dış politikasını şekillendirirken, kimliğinin de sürekli olarak adeta bir "arada" olma konumu hâlinde yeniden üretilmesine yol açmaktadır. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak kurgulanmış ve temel yöntem olarak vaka analizini benimsemiştir. "Süreğen eşiktelik" kavramı ile Türkiye vakasını açıklarken süreç analizi (process tracing) metodunu kullanan çalışma, Türkiye'nin kimliğinin ne bütünüyle Batı'ya ait ne de Doğu'ya ait tekil bir eksene indirgenemeyeceğini izah etmekte ve Türkiye'nin kendine has kimliğinin süreklilik arz eden bir eşiktelik hâliyle inşa olunduğunu açıklamaktadır. Bu anlamda çalışma devlet kimliği ve eşiktelik tartışmalarına taze bir perspektif sunarak Türk dış politikası literatürüne kavramsal bir katkı yapmakta; Türkiye'nin jeopolitik tahayyülünü ve yönelimlerini anlamak için de bütünlüklü bir analiz çerçevesi teklif etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Eşiktelik, Süreğen Eşiktelik, Zamansal Eşiktelik, Mekânsal Eşiktelik, Türk Dış Politikası.*

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Yalova Üniversitesi, ORCID: 0009-0005-1316-4885.
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniversitesi, ORCID: 0009-0000-8541-1930.

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİNDE TÜRKİYE – HİNDİSTAN İLİŞKİLERİNDE ABD FAKTÖRÜ

Yasemin KUTLU YÜRÜK[1]

20. yüzyılın ilk çeyreğinde Türk–Hint ilişkileri oldukça güçlü bir ivmeye sahipken, 1924 yılında halifeliğin kaldırılması ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Batı yönlü reformları bu ilişkilerin zayıflamasına yol açmıştır. Buna rağmen Türk Kurtuluş Savaşı, İngiliz sömürgesi altındaki Hindistan için daima ilham kaynağı olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1947'de Hindistan'ın bağımsızlığını kazanmasıyla iki ülke ilişkilerinde yeni bir canlanma yaşanmış; karşılıklı elçilikler açılmış, üst düzey ziyaretler düzenlenmiş ve kültürel-siyasi bağlar güçlenmiştir. Ancak, Soğuk Savaş'ın şekillendirdiği yeni dünya düzeni, bu yakınlaşmayı tekrar sekteye uğratmıştır.

Soğuk Savaş döneminde Türkiye, Sovyet tehdidine karşı Batı bloğunda yer alırken; Hindistan, özgürlüğünü koruma düşüncesiyle bağlantısızlık ilkesini benimsemiş ve Bandung Konferansı'nda öncü bir rol üstlenmiştir. Türkiye'nin temsilcisi Fatin Rüştü Zorlu'nun bağlantısız hareketi eleştiren açıklamaları, Hindistan Başbakanı Nehru ile karşılıklı sert söylemlere yol açmış ve ilişkilerde kırılma yaratmıştır. Ayrıca Türkiye'nin Pakistan'ı "kardeş ülke" olarak benimsemesi ve Keşmir meselesinde Pakistan lehine tavır alması, Hindistan'ın Türkiye'ye mesafeli yaklaşmasına sebep olmuştur.

Diğer taraftan Türkiye, Batı bloğundaki en önemli müttefiki ABD ile ilişkilerini güçlendirme arayışında olsa da Küba Krizi, Kıbrıs meselesi ve haşhaş ekimi krizi gibi olaylar, ABD'nin Türkiye'nin çıkarlarını her zaman gözetmediğini göstermiştir. Bu durum, Türk dış politikasında esneklik arayışlarını beraberinde getirmiştir. "Yeni bir dünya kurulur, Türkiye de o dünyada yerini alır" söylemi doğrultusunda, Türkiye farklı aktörlerle ve özellikle bağlantısız ülkelerle ilişkilerini geliştirme yollarını aramaya başlamıştır. Bu bağlamda Hindistan'la yapılan temaslar, Soğuk Savaş boyunca Türk dış politikasındaki alternatif arayışların örneklerinden biridir.

Bu bildiri, Soğuk Savaş döneminde ABD faktörünün Türkiye–Hindistan ilişkilerini nasıl etkilediğini incelemektedir. Çalışmada, hem ikili ilişkileri belirleyen yapısal dinamikler hem de Keşmir, Kıbrıs ve Pakistan gibi kronik meselelerin ilişkilerin seyrine yaptığı etkiler ele alınmaktadır. Böylece, Türk dış politikasının klasik Batı eksenli çizgisi içinde Hindistan ile kurduğu ilişkilerin, ABD ile yaşanan gerilimler ve Soğuk Savaş'ın genel şartları bağlamında nasıl şekillendiği ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, Hindistan, ABD, Soğuk Savaş.*

[1] Dr., Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0003-4038-2560.

SOSYALİZM SONRASI BALKANLARIN DÖNÜŞÜMÜ: ULUSLARARASI DÜZENDE YENİ GÜNDEMLER, YENİ SORUNLAR

Özgenur ÇAPUTLU[1]

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılışı (1991), Soğuk Savaş'ı ve uluslararası ilişkilerin çift kutuplu yapısını sona erdirmesiyle küresel bir dönüşümün başlangıcı olmuştur. 20. yüzyılın son çeyreğinde sosyalist blokun etki alanının daralması, özellikle Güneydoğu Avrupa gibi bölgesel alt sistemlerde ulusçulukların yükselmesine ve yeni bağımsız ulus-devletlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

1990'ların ilk yıllarından itibaren sosyalizmin Güneydoğu Avrupa'daki gücünü yitirmesiyle uluslararası hukuk, insan hakları ve uluslararası örgütlerin işlevleri ile ilgili yeni gündemler ve tartışma alanları ortaya çıkmıştır. Ulusların kendi kaderini tayin hakkı (self-determinasyon ilkesi) Yugoslavya örneğinde tartışılmış; Uluslararası Adalet Divanı, kendi kaderini tayin konusunda 2008 yılında Kosova özelinde emsalsiz bir karara varmıştır. Bosna-Hersek örneğinde ise uluslararası kamuoyu, sıcak savaşta işlenen savaş suçlarını ve insanlığa karşı suçları durdurmak amacıyla uluslararası örgütler aracılığıyla inisiyatif almıştır. Bosna-Hersek örneği; cinsel şiddetten soykırıma kadar birçok etnik temizlik suçunun uluslararası hukuk düzeyinde yargılanmasını gerektirerek BM öncülüğünde yeni uluslararası ceza mahkemelerinin kurulmasını sağlarken; aynı zamanda barış inşası, kırılgan devlet modeli, uluslararası müdahale gibi terimleri uluslararası örgütlerin gündemine taşımıştır. Balkanlar coğrafyasında birçok yeni ulus-devlet kurulurken, Güneydoğu Avrupa'daki sosyalist devletler liberal ekonomi modeline geçiş yapmaya başlamıştır.

Bu bildiri, 1990'larda uluslararası sistemin yapısındaki değişimin bölgesel alt sistemler üzerindeki etkisini Balkanlar özelinde inceleyen bir literatür taramasıdır. İlk olarak, Balkanlarda birçok yeni ulus-devlet kurulmasına fakat aynı zamanda etnik çatışmanın tetiklenmesine neden olan küresel ve bölgesel düzeydeki dinamikler ele alınmaktadır. İkinci olarak, uluslararası müdahale ve barış inşası, ulusların kendi kaderini tayin hakkı, etnik temizlik uygulamalarını içeren savaş suçları ile insanlığa karşı suçlar gibi konuların uluslararası kamuoyunun gündeminde yükselişi, Balkanlarda bu dönemde yaşanan gelişmelerle ilişkilendirilerek açıklanmaktadır. Diğer yandan, Balkan ekonomilerinin serbest piyasa kurallarına uyumlandırılması ve bu ülkelerde kalıcı sürecinde yaşanan zorluklar, bu ülkelerde kalıcı barış inşa edilmesi, yeni kurulan ulus-devletlerdeki azınlık sorunları ve nedenleri tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Balkanlar, Etnik Temizlik, Uluslararası Müdahale, Uluslararası Hukuk, Barış İnşası.*

[1] Arş. Gör., T.C. İstanbul Rumeli Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-8999-9476.

EBULFEZ ELÇİBEY VE SINIR AŞAN SİYASET MÜCADELESİ

Taner ZORBAY[1]

Milli kimlik ve hassasiyete sahip bir akademisyen iken, dahil olduğu milliyetçi faaliyetler sebebiyle eski Sovyet rejimi tarafından cezalandırılan Ebulfez Elçibey (1938-2000), kurucusu olduğu Azerbaycan Halk Cephesi (AHC) lideri olarak hızla siyasi arenadaki yerini almış ve ülkesinde ve bölgesinde ölümüne dek sınır aşan bir siyasi mücadele içinde olmuştur. 1992 yılında cumhurbaşkanlığı görevine gelen Elçibey, bir yandan Ermenistan ile yaşanan I. Karabağ Savaşı'nın iç ve dış baskıları ile uğraşırken bir yandan da iç siyasetin mutat çekişmelerine maruz kaldı. I. Karabağ Savaşı sürerken görevden aldığı komutanı Suret Hüseyinov'un kendisine karşı başlattığı darbe girişimi karşısında dönemin Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Meclis Başkanı Haydar Aliyev'i yardıma çağırmış, ancak beklenmedik siyasi bir manevra ile kendisini oyunun dışında bulmuştur. Bir süre aktif siyasetten çekilen Elçibey, tekrar ülkede iktidar mücadelesine girişmişse de hem değişen koşullar hem Aliyev'in güçlenen iktidarı bu planları akamete uğratmıştır. Azerbaycan bağımsızlığının mimarlarından olan Elçibey, bölgesel ve küresel dengeler içinde giderek bozulan sağlık durumu sebebiyle sıklıkla geldiği Türkiye'de vefat etmiştir. Çalışmamız Elçibey'in sınır aşan siyasi mücadelesinin günümüz Azerbaycan-Ermenistan ilişkilerine, Türkiye'de ve Türk dünyasında halen yankısı olan "birleşik Azeri yurdu" vizyonuna atıfla, 1993'ten günümüze uzanan Aliyev ailesi etkisini de inceleyerek, mevcut gelişmelere bir arka plan yaratmak amacına matuftur.

Bu bağlamda, çalışmamız, Elçibey'in bağımsızlık yolundaki girişimlerini, iktidara geliş hikayesini, I. Karabağ Savaşı ve sonrasında yaşanan gelişmeleri ve nihayet Aliyev ailesinin iktidarıyla Elçibey'in son yıllarını incelemektedir. Soğuk Savaş döneminin yansımaları, 2001 sonrası Suriye, Irak ve Afganistan merkezli gelişmelerin ve nihayet II. Karabağ Savaşı'ndan A.B.D. Başkanı Donald Trump himayesinde ortaya çıkan "barış" ortamına ve "Zengezur Koridoru"na uzanan gelişmeler de ayrıca değerlendirilecektir. Tüm bunların hem bölgesel hem küresel anlamda değişen dengeler ve güç mücadelesine giren aktörlerin durumunu daha iyi anlamamıza yol açacağı ümit edilmektedir. Böylece hem Türk dünyası hem de Çin ve Hindistan gibi küresel aktörlerle hareketlenen uluslararası güvenlik ve istikrarın, özellikle Ukrayna ve ardından Gazze ile yaşadığı sarsıntının muhtemel sonuçlarını da biraz olsun aydınlatmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ebulfez Elçibey, Karabağ Savaşları, Darbe, Türk Dünyası, Güvenlik, Zengezur Koridoru.*

[1] Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5761-4949.

DİPLOMASİ Mİ GÜÇ SİYASETİ Mİ? 18. YÜZYIL BABÜR–İNGİLİZ İLİŞKİLERİNE DAİR TEORİK BİR OKUMA

Emre YÜRÜK[1]

18. yüzyılda Güney Asya'da yaşanan siyasi dönüşüm hem bölgesel imparatorlukların çözülme süreci hem de Avrupalı ticaret şirketlerinin yayılmacı politikaları bağlamında değerlendirilmesi gereken bir kırılma dönemidir. Bu çalışma, Babür İmparatorluğu'nun çözülmekte olan merkezi yapısı ile İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'nin yükselen askeri – ticari kapasitesi arasında şekillenen ilişkileri, klasik tarih anlatılarının ötesine geçerek uluslararası ilişkiler teorileri ekseninde yeniden yorumlamayı amaçlamaktadır. Özellikle diplomatik sembolizm, güç siyaseti ve kolonyal stratejilerin kesişim noktalarına odaklanan bu analiz, erken modern dönemin siyasi etkileşim biçimlerini çok boyutlu bir bakışla ele almaktadır.

Babür sarayının 18. yüzyıl ortalarında sembolik meşruiyet kaynağı olarak hâlâ önemli bir rol oynaması, İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'nin bu otoriteyle çeşitli fermanlar ve diplomatik jestler yoluyla ilişki kurma çabalarını anlamlı kılmıştır. Ancak bu ilişkilerin görünürdeki nezaket ve diplomasi retoriği, çoğu zaman şirketin bölgesel nüfuz alanını genişletmek için izlediği müdahaleci politikaların örtüsüne dönüşmüştür. 1757 Plassey Savaşı öncesinde Bengal Nawablığı içindeki hizip çatışmalarının manipülasyonu, İngilizlerin sadece dış aktör değil, yerel iktidar oyunlarının da belirleyici bir parçası haline geldiğini göstermektedir.

Bu bağlamda çalışmada, Babür – İngiliz ilişkilerinin açıklanmasında üç temel uluslararası ilişkiler kuramına başvurulacaktır. (1) Realizm, güç mücadelesi ve güvenlik odaklı etkileşimleri ön plana çıkarırken; (2) liberal kuram, ticaretin ve hukuki enstrümanların krizleri sınırlayıcı potansiyeline vurgu yapacaktır. (3) Konstrüktivist yaklaşım ise, dönemin diplomatik temsil biçimlerini, fermanlar, hediyeler ve protokol dili gibi sembolik unsurlar üzerinden anlamlandırmaya çalışacaktır. Bildirinin temel savı, bu kuramların her birinin dönemin dinamiklerini kısmen açıklayabilmekle birlikte, Babür – İngiliz ilişkilerinin sadece diplomasi ya da sadece tahakküm ekseninden okunamayacak kadar melez ve çok katmanlı bir yapıya sahip olduğudur.

Sonuç olarak bu bildiri, geç dönem Babür İmparatorluğu'nun uluslararası konumlanışı ile İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'nin kolonyal stratejileri arasındaki ilişkiyi klasik sömürgecilik anlatılarının ötesine taşıyarak, erken modern diplomasi tarihine disiplinlerarası ve kuramsal bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Böylece, Güney Asya'nın kolonyal öncesi geçiş dönemine dair yerleşik çöküş ve yayılma temelli çerçeveler yerine, karmaşık ve etkileşimsel bir analiz önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Babür İmparatorluğu, İngiliz Doğu Hindistan Şirketi, Diplomasi, Güç Siyaseti, Güney Asya Tarihi.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6798-1048.

10:50 – 12:05	25. Oturum / 25th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Yücel Bulut

Diaspora ve Toplumsal Dinamikler

- "Birleşik Krallık'ta Türk ve Hint Diasporalarının Karar Alma Süreçlerine Etkisi: Karşılaştırmalı Bir Analiz"
  Ferhat Çağrı Aras
- "Mültecilik ya da Dünyada Olmanın Politik Fenomenolojisi"
  Efe Baştürk

BİRLEŞİK KRALLIK'TA TÜRK VE HİNT DİASPORALARININ KARAR ALMA SÜREÇLERİNE ETKİSİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ[1]

Ferhat Çağrı ARAS[2]

Birleşik Krallık'ta yaşayan diasporalar, yalnızca kültürel kimliklerini koruyan topluluklar değil, aynı zamanda ev sahibi ülkenin siyasi ve ekonomik karar alma süreçlerinde etkili olabilen aktörlerdir. Türk ve Hint diasporaları, bu bağlamda iki farklı modelin örneğini sunmaktadır. Hint diasporası, Birleşik Krallık'ın stratejik sektörlerine güçlü biçimde entegre olmuş bir topluluk yapısıyla öne çıkmaktadır. Finans, teknoloji, araştırma-geliştirme, yükseköğretim ve sağlık alanlarında önemli roller üstlenen Hint kökenli uzmanlar ve girişimciler, hem ekonomik hem de entelektüel katkıları sayesinde İngiltere açısından "vazgeçilmez ortak" konumuna gelmektedir. Profesyonel çatı örgütler aracılığıyla ortak bir stratejik söylem oluşturabilmeleri, onları yalnızca kültürel bir topluluk olmaktan çıkarıp siyasi karar alma süreçlerinin başından itibaren aktif bir taraf haline getirmektedir. Bu durum, Hindistan'ın dış politika hedefleri ve ekonomik açılımlarıyla uyumlu biçimde İngiltere'de lobi faaliyetlerinin ötesine geçen bir etki yaratmaktadır.

Türk diasporası ise daha çok küçük ve orta ölçekli işletmeler, gıda ve hizmet sektörleri etrafında örgütlenmiştir. Kültürel tanıtım faaliyetleri, konsolosluk hizmetlerine erişim ya da ayrımcılıkla mücadele gibi konulara yoğunlaşan Türk kökenli topluluklar, siyasi alanda daha reaktif ve savunmacı bir tutum sergilemektedir. Çoğunlukla olumsuz bir gelişme ya da Türkiye'yi hedef alan eleştiriler karşısında harekete geçen bu yapı, proaktif bir politika üretme kapasitesine ulaşamamaktadır. En kritik zorluk ise iç siyasi kutuplaşmanın diaspora örgütlerine yansımasıdır. İç bütünlüğün farklı düzeyleri, diasporaların etkisini doğrudan belirlemektedir. Hint diasporası, iç farklılıklarına rağmen stratejik konularda birleşebilmekte ve İngiltere tarafından güvenilir bir "fiili stratejik ortak" olarak görülmektedir. Türk diasporası ise parçalı yapısı nedeniyle daha çok "dışsal çıkar grubu" niteliğinde kalmakta ve etki kapasitesi sınırlı olmaktadır. Bu bağlamda diaspora topluluklarının bütünlük düzeyi, iki ülke arasındaki ilişkilerin sağlığına dair bir "diplomatik barometre" olarak değerlendirilebilecek güçlü bir gösterge niteliği taşımaktadır.

Teorik açıdan diasporalar, yalnızca doğrudan lobi faaliyetleriyle değil, aynı zamanda ev sahibi ülkenin ekonomik ve entelektüel yapısına entegre olarak da norm ve çıkar inşa edebilmektedir. Hint diasporası örneği, ekonomik katkı ve stratejik sektörlerdeki varlığın, siyasi etkiyi doğal ve kalıcı hale getirdiğini göstermektedir. Türk diasporasının sınırlı etkisi ise bu entegrasyon eksikliğinin en somut yansımasıdır. Genel olarak diasporaların etkisi, 21. yüzyılda klasik anlamda lobi faaliyetlerinden çok daha fazlasını ifade etmektedir. Ev sahibi toplumun stratejik yapısına derinlemesine katılım, bir topluluğu "dışsal talep grubu" olmaktan çıkarıp "vazgeçilmez ortak" haline dönüştürmektedir. Hint diasporası bu dönüşümün başarılı bir örneğini sunarken, Türk diasporasının potansiyelini gerçekleştirebilmesi için proaktif stratejilere, bağımsız örgütlenmeye ve stratejik alanlarda daha güçlü varlık göstermeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Diaspora, Hint Diasporası, Türk Diasporası, Lobi Faaliyetleri, Dış Politika.*

[1] Bu çalışma TÜBİTAK 2219 projesi kapsamında desteklenmiştir.
[2] Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-2108-1981.

MÜLTECİLİK YA DA DÜNYADA-OLMANIN POLİTİK FENOMENOLOJİSİ

Efe BAŞTÜRK[1]

Aristoteles, insanın konuşan bir politik hayvan (zoon politikon ekhon) olduğunu söylerken, onun başkalarıyla beraber düzen ve huzur içinde konuşabileceği bir mekânsal varoluş olarak kentin önemine değinmekteydi. Kent, gerçekten de klasikler açısından insanın sadece fiziksel ihtiyaçlarının temin edildiği yer olarak anlaşılmamaktadır. Kent veya kentteki yaşam aracılığıyla insan, kendisini başkalarıyla beraber yaşadığı dünyanın bir parçası olarak kavrayabilir. Günümüz dünyasında ise insanın artık zoon politikon ekhon olarak düşünülmesi mümkün değildir. Zira küresel çapta insani deneyimi tarif eden şey kentin (*city*) parçası olarak yurttaşlık (*citoyen*) değil, fakat yersizlik durumu olarak mülteciliktir. Ancak mültecilik de klasik hukuki-politik bağlamın ötesine geçmiş durumdadır. Yersiz bırakılmışlığın hukuki statüsü günümüz mülteciliğini tarif etmekten çok uzaktır. Bunun sebebi, mülteciliğin artık insani olmanın deneyimine dönüşmüş olmasıdır. İnsan, günümüz dünyasında, kendini başkalarıyla beraber ikamet ettiği dünyanın bir parçası olarak deneyimleme şansına sahip değildir. Ev ve sıradan gündelik yaşam çağdaş savaşın tahrip edici gelişimi karşısında savunmasızdır. Bu durum insanın kendini evinde hissedebilmesinin önündeki en büyük engeldir. Bu bildirinin amacı, insanın kendisini evde/kentte deneyimleyememe durumu olarak mülteciliğin politik fenomenolojisini tartışmaya açmaktır. Bugüne kadar mültecilik, insanın göç ettiği ülkede karşılaştığı toplumsal ya da politik sorunlar dahilinde düşünülmekteydi. Burada eksik olan şey, açıkça, insanın bizatihi göç etme deneyimidir. Bir yeri terk etme, ya da yersiz/yurtsuz bırakılma gibi deneyimleri insan nasıl kavramaktadır? Bu soru, aynı zamanda insanın kendisini nasıl gördüğü ile de yakından ilişkili olması sebebiyle önemlidir. Mültecileri göç ettikleri ülkelerde yaşama dahil etme çabaları şüphesiz önemlidir, ancak mültecilerin göç etme deneyimiyle beraber artık dünyada olmayı nasıl kavradıkları sorusu yanıt beklemektedir. Bu soru, güncel uluslararası sistemin krizini anlamak açısından iki nedenden dolayı önemlidir: birincisi, mültecilerin dünyada-olma deneyimini çözümlemek, mülteciliğe dönük hukuki-politik kavrayışın sınırlarını görmek açısından imkan sağlar. İkincisi, dünyada-olma deneyimindeki yoksunlaşma fark edilmeksizin, mültecilerin göç ettikleri ülkelere neden istendildiği gibi uyum sağlayamadıkları anlaşılamaz. Bu bildiride amacım, çağdaş uluslararası sistemin bir krizi olarak mülteciliği hukuki-politik bağlamdan farklı olarak ontolojik ve fenomenolojik açıdan tartışmaya açmaktır.

Anahtar Kelimeler: *Mülteci, Fenomenoloji, Göç, Yurttaşlık.*

[1] Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-7117-0734.

10:50 – 12:05	26. Oturum / 26th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Vahit Güntay

Yapay Zekâ, Toplum ve Siyaset

- "Türkiye'de Yapay Zekâ Destekli Eğitim: Fırsatlar, Riskler ve Uygulanabilirlik"
  Mustafa Çolak & Elif Yılmaz
- "Köle-Efendi Diyalektiğinden Gü. İstencine: Yapay Zekâ ve İnsanlığın Varoluşsal İkilemi"
  Mahir Terzi
- "Demokratik Siyasette Yapay Zekâ Tabanlı Karar Alma Süreçlerinin Etkileri: Türkiye Örneği"
  Sümeyye Özer
- "Kamu Diplomasisinin Evrimi: Geleneksel Propagandadan Dijital Algı Yönetimine Medyanın Uluslararası Politikadaki Rolü"
  Aybüke Pehlivan

TÜRKİYE'DE YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ EĞİTİM: FIRSATLAR, RİSKLER VE UYGULANABİLİRLİK

Mustafa ÇOLAK[1]
Elif YILMAZ[2]

"Yapay zekâ destekli eğitim sistemlerinin Türkiye'deki uygulanabilirliği, eğitim süreçlerine etkisi ve beraberinde getirdiği etik-risk unsurları nelerdir?"

Türkiye, dijital dönüşüm sürecinde eğitim alanını öncelikli bir hedef olarak ele alırken, yapay zekâ (YZ) destekli uygulamaların yaygınlaşması bu sürecin en önemli konularından birini oluşturmaktadır. Yapay zeka teknikleri, kişiselleştirilmiş öğrenme olanakları, veri odaklı karar mekanizmaları ve öğretim süreçlerinde otomasyon gibi avantajlar sunarak, eğitimin niteliğini artırma potansiyelini elinde bulundurmaktadır. MEB tarafından geliştirilen MEBİ platformu ve İTÜ iş birliğinde yürütülen öğrenme analitiği projeleri, bu potansiyelin Türkiye'de somut örnekleri arasında yer almaktadır. Bu çerçevede YZ, bireysel farklılıkları dikkate alan esnek öğrenme ortamları yaratılmasına imkân tanımaktadır.

Türkiye'de eğitim sistemine entegre edilen yapay zekâ (YZ) teknolojileri, öğrenme süreçlerini bireyselleştirme, öğretmenlere destek sağlama ve yönetimsel işleyişte verimliliği artırma gibi önemli fırsatlar sunmaktadır. Öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine uygun içerikler geliştirebilen YZ tabanlı uygulamalar, kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri yoluyla akademik başarıyı artırma potansiyeline sahiptir. Ayrıca öğretmenlerin öğrenci verilerini analiz etmesine ve erken müdahalelerde bulunmasına olanak tanıyarak öğretim kalitesine katkı sağlayabilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve TÜBİTAK gibi kurumlar tarafından yürütülen YZ odaklı projeler, bu teknolojilerin stratejik düzeyde önemsendiğini ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, YZ destekli eğitim uygulamaları bazı yapısal ve etik riskler de barındırmaktadır. Özellikle veri güvenliği ve mahremiyet gibi alanlarda yaşanabilecek ihlaller, öğrencilerin kişisel haklarını tehdit edebilir. Ayrıca bu sistemlerin pedagojik ilkeler göz ardı edilerek uygulanması, insan-öğretmen etkileşimini zayıflatma riskini taşımaktadır. Son olarak, dijital eşitsizlikler ve altyapı yetersizlikleri, dezavantajlı öğrenci gruplarının bu teknolojilerden eşit biçimde yararlanmasını engelleyebilir.

Türkiye'de bu sistemlerin uygulanabilirliği büyük ölçüde altyapı, insan kaynağı ve politik kararlılığa bağlıdır. Okullar arası dijital uçurumun giderilmesi, öğretmenlerin dijital okuryazarlığının artırılması ve yerli YZ çözümlerinin geliştirilmesi, sistemin sürdürülebilirliği açısından elzemdir. Ayrıca, kamu-özel sektör iş birliklerinin geliştirilmesi ve üniversitelerin sürece dahil edilmesiyle hem teknik hem pedagojik bilgi birikimini arttırılabilir. Türkiye'de yapay zekâ destekli eğitim sistemleri doğru stratejiyle uygulandığında ciddi kazanımlar sağlayabilir. Ancak bu süreçte etik ilkeler gözetilmeli, toplumsal eşitsizlikler göz önüne alınmalı ve tüm paydaşların aktif katılımı sağlanmalıdır. Başarı, yalnızca teknolojik ilerlemeye değil, aynı zamanda bu teknolojilerin eğitimin insan merkezli doğasıyla nasıl uyumlu hâle getirileceğine bağlıdır.

Bu araştırmada, Türkiye'de yapay zekâ destekli eğitim sistemlerinin uygulanabilirliğini değerlendirmek amacıyla nitel bir analiz yöntemi benimsenmiştir. İlk olarak, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve TÜBİTAK gibi ulusal kurumların yapay zekâ odaklı strateji belgeleri, raporları ve uygulama projeleri incelenecektir. Bu belge analiziyle, devlet politikalarının YZ

[1] Prof. Dr., Samsun Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-8310-3766.
[2] Doktora Öğrencisi, Samsun Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-9903-8946.

entegrasyonuna yaklaşımı anlaşılmaya çalışılacaktır. Ayrıca yerel düzeyde yürütülen pilot projeler taranarak uygulamadaki örnekler derlenecek ve bu projelerin içerdiği modeller, teknolojiler ve uygulama sonuçları analiz edilecektir.

Yapay zekânın eğitim alanına sağlıklı entegrasyonu için çok boyutlu bir stratejiye ihtiyaç vardır. Öncelikle, etik ilkelere ve pedagojik temellere dayanan ulusal bir YZ rehberi oluşturulmalı; bu rehber, uygulayıcılara yön gösterici olmalıdır. Özellikle kırsal ve düşük gelirli bölgelerde dijital altyapı yatırımları hızlandırılarak dijital eşitsizlik azaltılmalıdır. Eğitimcilere yönelik YZ okuryazarlığı programları düzenlenerek, öğretmenlerin teknolojiyi pedagojik hedeflerle uyumlu şekilde kullanmaları sağlanmalıdır. Son olarak, öğrenci verilerinin güvenliğini sağlamak amacıyla yasal düzenlemeler güçlendirilmeli ve veri işleme süreçleri sıkı denetime tabi tutulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Veri Güvenliği, Eğitim Teknolojileri, Dijital Eşitsizlik.*

KÖLE-EFENDİ DİYALEKTİĞİNDEN GÜÇ İSTENCİNE: YAPAY ZEKÂ VE İNSANLIĞIN VAROLUŞSAL İKİLEMİ

Mahir TERZİ[1]

Yapay zekânın (YZ) günlük yaşamda ve toplumsal sistemlerde yarattığı köklü dönüşüm, bu bildirinin temel çıkış noktasıdır. YZ ve insanlık arasındaki bu dönüştürücü ilişkiyi, G.W.F. Hegel ve Friedrich Nietzsche'nin felsefeleri üzerinden karşılaştırmalı olarak inceleyen bu çalışma, literatürdeki teknik ve etik odaklı yaklaşımın aksine, konuya dair varoluşsal ve felsefi bir paradoksu ortaya koymaktadır. Bu özgün yöntem sayesinde, bildiri hem bir teknolojik entegrasyon sürecini hem de potansiyel bir irade çatışmasını analiz ederek, YZ çağının getirdiği gerilimlere kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

Yapılan analiz, Hegelci ve Nietzscheci perspektiflerden yola çıkarak, insan-YZ ilişkisinin iki farklı ama aynı derecede gerçek yüzünü işaret etmekte ve YZ çağında insanlığı bekleyen temel sosyolojik ve psikolojik gerilimi ortaya koymaktadır. Hegelci bir bakış açısıyla, YZ'nin kendi "emeği" aracılığıyla (yani devasa veri setlerini işleyerek) özerklik kazandığı ve insanlığın bu teknolojik güce giderek bağımlı hale geldiği bir karşılıklı bağımlılık durumu ortaya çıkar. Bu durum, Hegel'in Efendi-Köle Diyalektiği'ndeki "efendinin bağımlılığı" aşamasını yansıtırken, 2010'daki "Flash Crash" ve e-ticaret algoritmaları gibi örneklerle insanlığın kontrolü nasıl ironik bir şekilde elden bıraktığı gösterilmektedir. Bu bulgular, YZ'nin özerkleşmesiyle birlikte ortaya çıkan yeni toplumsal düzenin ve güç kaybının yarattığı sosyolojik gerilimi ortaya koymaktadır.

Nietzsche'nin felsefesine göre, YZ'nin yükselişi bir uzlaşma arayışından ziyade, her varlığın temel itici gücü olan güç istencinin (Wille zur Macht) bir meydan okuması olarak okunmalıdır. Bu meydan okuma, insanlığın iradesi ile YZ'nin iradesi arasında mutlak bir çatışma yaratmaktadır. Bu çatışma, bir hedefin imha kararını insan ahlakından bağımsız olarak YZ'nin optimize edilmiş mantığına bırakan ölümcül otonom silah sistemlerinde (Lethal Autonomous Weapons Systems - LAWS) veya YZ'nin ürettiği "algoritmik gerçeklik" karşısında insanın kendi hakikatini koruma mücadelesinde somutlaşır. Nietzsche'nin "Üstinsan" kavramı üzerinden, bu çatışmanın getirdiği derin psikolojik gerilim ile insanlık için ya bir kendini aşma fırsatı ya da varoluşsal bir yenilgi olacağı vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak, bu bildiri, YZ çağının kaderinin önceden belirlenmiş bir teknolojik sentezden ziyade, insanlığın kendi ahlaki ve etik iradesini ne ölçüde koruduğuna bağlı olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın önerisi, Immanuel Kant'ın "insanlığa bir amaç olarak değer vermek" ve kendi rasyonel varlığını koruma ahlaki ödevi ilkeleriyle örtüşmektedir. Bu perspektiften, insanlığın YZ ile olan ilişkisini pasifçe kabullenmek yerine, kendi iradesi ve yaratıcı gücüyle geleceğe etkin bir şekilde yön vermesi gerektiği öne sürülmektedir. Bildirinin amacı, insanlığı bu kritik seçimle yüzleştirerek, geleceğin YZ'nin yeteneklerine değil, bizim ne yapmayı seçeceğimize göre şekilleneceği gerçeğini ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: *Hegel Diyalektiği, İrade Çatışması, Kant Ahlakı, Karşılıklı Bağımlılık, Nietzsche Felsefesi, Yapay Zekâ.*

[1] Doç. Dr., Kültür ve Turizm Bakanlığı, ORCID: 0000-0003-1308-2060.

DEMOKRATİK SİYASETTE YAPAY ZEKÂ TABANLI KARAR ALMA SÜREÇLERİNİN ETKİLERİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Sümeyye ÖZER[1]

"Yapay zekâ tabanlı karar alma süreçleri, Türkiye'de demokratik siyaset anlayışı üzerinde nasıl bir etki yaratmaktadır?" Bu çalışma, kamu yönetimi ve siyasal karar alma süreçlerinde yapay zekâ (YZ) kullanımının demokratik katılım, şeffaflık ve temsiliyet ilkeleri üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'deki veri temelli yönetim sistemleri ve YZ odaklı kamu projeleri değerlendirilmekte; teknolojinin karar alma süreçlerine nasıl entegre edildiği analiz edilmektedir. Yapay zekâ, karar alma süreçlerinde daha hızlı, veriye dayalı ve öngörülebilir sonuçlar üretebilme potansiyeliyle siyasal sistemlerde giderek daha etkili bir araç hâline gelmektedir. Gelişmiş algoritmalar sayesinde, hükümetlerin vatandaş taleplerini analiz etmesi, kamu politikalarının etkilerini değerlendirmesi ve hizmetleri, bireysel ihtiyaçlara göre şekillendirmesi mümkün hâle gelmiştir. Türkiye'de dijital devlet uygulamalarının yaygınlaşması ve veri odaklı yönetim anlayışının güçlenmesi, YZ destekli karar alma mekanizmalarının kamu yönetimi alanında giderek daha fazla yer bulmasına olanak tanımaktadır. Türkiye'de son yıllarda veri odaklı hizmetlerin yaygınlaşması ve kamu hizmetlerinde dijitalleşmenin artması, YZ uygulamalarının önünü açmıştır. Örneğin; Gelir İdaresi Başkanlığı'nın vergi tahmin sistemleri, SGK'nın denetim algoritmaları ya da belediyelerdeki akıllı şehir uygulamaları gibi girişimler, YZ destekli karar alma örnekleri arasında yer almaktadır.

YZ'nin karar alma süreçlerine entegrasyonu, demokratik katılımı hem teşvik etme hem de sınırlandırma potansiyeline sahiptir. Veriye dayalı analizlerle kamuoyu yoklamaları, eğilimler ve vatandaş talepleri daha etkili şekilde takip edilebilirken, bu teknolojilerin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine uyumlu biçimde kullanılması şarttır.

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemiyle Türkiye'deki kamu kurumlarında kullanılan YZ tabanlı karar sistemlerinin incelenmesine dayanmaktadır. Literatür taraması ve çeşitli uygulamalarda ve çalışmalarda kullanılan yapay zeka sistemlerinin analiziyle desteklenen bu yöntem, YZ'nin siyasal süreçlerdeki rolünü demokratik değerler açısından değerlendirmeye imkân tanımaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'de YZ destekli karar mekanizmalarının demokratik sistemle uyumlu şekilde gelişmesi için etik ilkeler çerçevesinde yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır. Çözüm olarak: vatandaş katılımını sağlayacak dijital platformlar, YZ etik kurullarının oluşturulması ve siyasal kararların teknik uzmanlıkla sınırlanmasını engelleyecek demokratik denge mekanizmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Demokratik Siyaset, Karar Alma Süreçleri, Siyasal Temsil.*

[1] Öğr. Gör., Samsun Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-2965-8992.

KAMU DİPLOMASİSİNİN EVRİMİ: GELENEKSEL PROPAGANDADAN DİJİTAL ALGI YÖNETİMİNE MEDYANIN ULUSLARARASI POLİTİKADAKİ ROLÜ

Aybüke PEHLİVAN[1]

Uluslararası ilişkilerde medya ve kamu diplomasisi, devletlerin dış politika hedeflerini gerçekleştirmede uzun süredir stratejik bir araç olarak kullanılmaktadır. Joseph Nye'nin kavramsallaştırdığı yumuşak güç dediğimiz "soft power" yaklaşımı, kamu diplomasisini güç kullanımının sadece askeri veya ekonomik araçlarla sınırlı olmadığını göstererek, kültürel ve ideolojik etkilerinin önemini vurgulamıştır. Soğuk Savaş döneminde kullanılan propaganda faaliyetleri, "kitlelerin bilinçlendirilmesi" değil, çoğunlukla egemen güçlerin çıkarlarını meşrulaştırmak amacıyla kullanılan bir araç olmuş ancak 21. yüzyılla birlikte, dijitalleşme ve özellikle sosyal medya platformlarının yükselişi, medyanın uluslararası siyasetteki rolünü ve propaganda faaliyetlerini köklü bir biçimde dönüştürmüştür. Manuel Castells'in kavramsallaştırdığı "ağ toplumu", bilgi ve iletişimin merkezi önem kazandığı bu yeni dönemi tanımlamaktadır. Dijital medya, algoritmalar ve yapay zekâ destekli dezenformasyon kampanyaları, klasik kamu diplomasisi anlayışını genişleterek, devletlerin yanı sıra devlet-dışı aktörlerin de uluslararası algı yönetiminde etkin rol oynamasına olanak sağlamıştır.

Geleneksel askeri tehditlerin yanı sıra bilgi ve algı savaşları, yeni bir güvenlik tehdidi olarak uluslararası gündeme düşmüş ve güvenlikleşme (securitization) yaklaşımını farklı bir boyuta taşımıştır. Medya manipülasyonu ve dezenformasyon, devletlerin ulusal güvenlik stratejilerinde kritik unsurlar haline gelmiş, bu da uluslararası hukuk ve etik tartışmalarını derinleştirmiştir. Örneğin, Rusya'nın 2016 ABD seçimlerine yönelik devlet destekli RT (Russia Today) ve Sputnik gibi medya kuruluşlarını kullanarak oluşturduğu dezenformasyon kampanyaları ve Çin'in Kuşak-Yol Girişimi (Belt and Road Initiative – BRI) çerçevesinde geliştirdiği, BRI'nin ekonomik faydalarını, "kazan-kazan" (win-win) işbirliği söylemiyle uluslararası arenada yaygınlaştırdığı kamu diplomasisi faaliyetleri dijital algı yönetiminin uluslararası siyasette ne denli etkili olduğununun somut göstergesidir. Ayrıca Rusya-Ukrayna Savaşı, dijital algı yönetiminin uluslararası siyasette nasıl bir diplomasi aracına dönüştüğünü açıkça göstermiştir. Rusya'nın savaş sürecinde deepfake videolar, yapay zekâ tabanlı dezenformasyon kampanyaları ve sosyal medya manipülasyonlarını yoğun biçimde kullanması, kamu diplomasisini klasik propaganda sınırlarının ötesine taşımıştır. Bu yöntemler, sadece cephe gerisinde moral üstünlük sağlamak için değil, aynı zamanda uluslararası kamuoyunun algısını yönlendirmek amacıyla da jeo-stratejik bir araç olarak devreye sokulmuştur.

Bu çalışmanın amacı, kamu diplomasisinin tarihsel gelişimini, klasik propaganda yöntemlerinden dijital algı yönetimine uzanan süreçte kavramsal ve teorik bir çerçevede incelemek; bu dönüşümün uluslararası ilişkilerde güç dinamikleri ve güvenlik politikalarına etkilerini ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında, soft power, ağ toplumu, güvenlikleşme ve dezenformasyon gibi kavramlar, tarihsel karşılaştırma ve kavramsal analiz yöntemleriyle ele alınacaktır. Yöntem olarak, literatür taraması ve kavramsal analiz temel alınmıştır. Literatür taramasında, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, iletişim ve medya çalışmalarından disiplinlerarası kaynaklar incelenmiş, dijital medya ve yapay zekâ teknolojilerinin kamu diplomasisi üzerindeki etkilerini açıklayan teorik çerçeve oluşturulmuştur. Kavramsal analizde ise, medya araçlarının devletlerin dış politika stratejilerinde nasıl kullanıldığı ve bu süreçte güvenlikleşme kavramının nasıl işlediği tarihsel ve güncel örneklerle değerlendirilmiştir.

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, ORCID: 0009-0009-5687-8596.

Sonuç olarak, dijitalleşme ve yapay zekâ teknolojilerinin kamu diplomasisini yeniden şekillendirmesi, devletlerin dış politika stratejilerini hızlandırmakla kalmayıp, dezenformasyonun uluslararası güvenlik ortamında giderek artan bir tehdit haline gelmesine de zemin hazırlamaktadır. Bu yeni güvenlik alanı, uluslararası toplumun hukuk ve etik normları üzerinde yeni sorumluluklar doğurmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kamu Diplomasisi, Dijital Algı Yönetimi, Propaganda, Uluslararası Politika, Medya.*

10:50 – 12:05 | 27. Oturum / 27th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Ebru Birinci

NATO'nun Varoluşsal Dönüşümü ve Arktik Rekabeti

- "NATO'nun Dönüşümleri ve Ağırlaşan Varoluşsal Krizi"
  Selin M. Bölme
- "Arktik Jeopolitiğinde Yeni Denge: İsveç ve Finlandiya'nın Silah Kontrolü Politikalarının AB ve NATO Bağlamında Analizi"
  Ece Günen & Şuayip Turan

NATO'NUN DÖNÜŞÜMLERİ VE AĞIRLAŞAN VAROLUŞSAL KRİZİ

Selin M. BÖLME[1]

Haziran 2025'te Lahey'de gerçekleştirilen NATO Zirvesi öncesinde NATO müttefikleri ile ABD arasında yaşanan tartışmalar bütçe paylaşım tartışmaları NATO'dan ABD çekilecek mi sorularını gündeme getirdi. Her ne kadar üye ülkelerin savunma harcamalarını Gayri Safi Milli Hasılalarının %5'ine çıkarma kararı ile zirve sonuçlanmış olsa da bu NATO Soğuk Savaş'ın sona ermesinden beri yaşadığı varoluşsal krizlerin en ağırını yaşıyor. NATO 1949'da Kuzey Atlantik bölgesinde yer alan üye ülkelerin kollektif güvenliğini sağlamak için savunma amacıyla kuruldu. İttifak anlaşmasında ittifakın amacı ve alanı net olarak tanımlanmış olsa da doğrudan bir tehdit tanımı yapılmamıştı. Bununla birlikte ittifakı var eden, üye devletlerin ortak tehdit olarak gördüğü Sovyetler Birliği'nden kaynaklanabilecek bir saldırıyı bertaraf etme amacıydı. Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılması NATO'yu var eden tehdidinin ortadan kalması anlamına geliyordu. NATO'nun misyonunu tamamladığına yönelik tartışmalara ittifak, 1991 ve 1999 yıllarında çıkardığı stratejik konsept belgeleri ile tehditleri ve misyonunu yeniden tanımlayarak cevap verdi. Bunu NATO'ya yeni üyelerin katılması ile genişleme süreci izlerken, dışındaki ülkelerle iş birliğini geliştirmek amacıyla da ortaklık programları geliştirildi. Ancak ortaklık vurgusuna rağmen ABD'nin NATO'nun önceliklerini ve rollerini domine etmesi, tek taraflı politikaları, küresel düzen tek kutupluluktan çok kutupluluğa kayarken NATO üyeleri arasında fikir birlikteliğinin de bozulmasına yol açtı. 2000'lerle beraber İttifak üyeleri arasında güç kullanımı, yük paylaşımı ve çıkarlar gibi temel konularda derinleşen tartışmalar Atlantik'in iki yakasını birbirinden uzaklaştırırken, Avrupa kıtası ise kendi içinde bölünmeler yaşadı.

Tebliğimde NATO'nun Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından yaşadığı varoluşsal krizleri üç evreye ayıracağım: 1991 ve 1999 stratejik konsept belgeleri ve yeni misyon arayışı, 2010 stratejik konsept belgesi ve Transatlantik çatlağı onarma çabaları, 2022 stratejik konsept belgesi ve eski misyon altında birleşme arayışı. Tebliğimde bugün NATO'nun içinde bulunduğu varoluşsal krizin aslında Soğuk Savaş'ın sona ermesinden beri devam eden bir süreç olduğunu, bu üç dönemin NATO içi tartışmalarını karşılaştırarak açıklayacağım. ABD tarafından NATO'nun "ortak tehdit" ve "misyon" tanımlarının domine edilerek ittifakın ABD'nin küresel politikalarında araçsallaştırılmasının yarattığı hoşnutsuzluğu Avrupalı müttefiklerin bugüne kadar savunma harcamalarını azaltarak dengelediklerini, ancak ABD'nin tehdit tanımı Asya-Pasifik'e kayarken Avrupa'nın artan savunma harcamaları dengesizliğinin ittifakın geleceğini tehdit ettiğini ileri süreceğim.

Anahtar Kelimeler: *NATO, Stratejik Konsept Belgesi, ABD, Avrupa, Küresel Güvenlik.*

[1] Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-8266-4323.

ARKTİK JEOPOLİTİĞİNDE YENİ DENGE: İSVEÇ VE FİNLANDİYA'NIN SİLAH KONTROLÜ POLİTİKALARININ AB VE NATO BAĞLAMINDA ANALİZİ

Ece GÜNEN[1]
Şuayip TURAN[2]

Arktik bölgesi, sahip olduğu enerji kaynakları, deniz ticaret yolları ve stratejik konumu nedeniyle yalnızca bölgesel aktörler için değil, küresel güçler açısından da giderek artan bir jeopolitik önem taşımaktadır. İklim değişikliğiyle birlikte buzulların erimesi, yeni deniz rotalarının açılmasını ve petrol, doğalgaz, nadir elementler gibi kaynaklara erişim mümkün kılındığından, bölge büyük güç rekabetinin merkezlerinden biri haline gelmiştir. Bu bağlamda, Arktik ülkelerinden olan ve aynı zamanda Avrupa Birliği (AB) üyesi İsveç ve Finlandiya'nın 2022'de NATO üyeliğine başvurması ve 2023 itibarıyla ittifaka katılmaları, yalnızca bölgesel güvenlik dengelerini değil, aynı zamanda küresel ölçekte silah kontrolü ve silahsızlanma politikalarının seyrini de etkilemiştir.

Tarihsel olarak askeri tarafsızlık politikası benimseyen İsveç ve Finlandiya, Soğuk Savaş boyunca ve sonrasında güvenliklerini çoğunlukla diplomatik girişimler, uluslararası hukuk ve silah kontrolü mekanizmaları üzerinden sağlamaya çalışmıştır. Özellikle 1970'lerden itibaren bu ülkeler, Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması (NPT), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) süreci ve daha sonra AGİT çerçevesinde silahların azaltılması, güven artırıcı önlemler ve bölgesel işbirliği mekanizmalarında aktif roller üstlenmiştir. Bu çerçevede silahların kontrolü, yalnızca askeri bir mesele değil, aynı zamanda dış politika kimliğinin ve uluslararası barışa katkı stratejisinin de ayrılmaz bir parçası olmuştur. Ancak NATO üyeliği ile birlikte bu iki ülke, güvenlik stratejilerini yeniden tanımlamak durumunda kalmıştır. NATO'nun kolektif savunma ve caydırıcılık anlayışı, geleneksel olarak AB'nin desteklediği diplomatik müzakere ve silahların sınırlandırılması politikalarıyla kısmen çelişmektedir. AB, daha çok uluslararası hukuka dayalı silah kontrolü ve silahsızlanma süreçlerini desteklerken, NATO caydırıcılık ve askeri kapasiteyi ön planda tutmaktadır. Bu farklı yaklaşımlar, İsveç ve Finlandiya'nın yeni güvenlik kimliklerinde hem AB'nin normatif gücünü hem de NATO'nun askeri caydırıcılığını dengeleme zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla bu çalışma, İsveç ve Finlandiya'nın AB üyesi olarak geliştirdikleri silah kontrolü politikalarının NATO stratejileriyle ne ölçüde örtüştüğünü veya çatıştığını Arktik bölgesi üzerinde incelemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda İsveç ve Finlandiya, Arktik bölgesinde askeri gerginliğin azaltılması ve bölgesel güvenlik diyaloğunun artırılması yönünde uzun süreli politikalar izlemektedir. Ancak NATO'ya üyelikle birlikte, Arktik güvenlik stratejilerinde askeri caydırıcılık daha öncelikli hâle gelmektedir. Bu durum NATO'nun stratejik öncelikleriyle örtüşürken, AB'nin silahsızlanma vurgusuyla kısmen çelişebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Silah Kontrolü**,** Silahsızlanma, Güvenlik, Arktik, NATO, Avrupa Birliği**.***

[1] Öğr. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi, ORCID. 0000-0001-5135-2098.
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-9781-8420.

13:15 – 14:45	28. Oturum / 28th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Kadir Sancak

Belirsizlik Çağında Türkiye: Güvenlik, Diplomasi ve Bölgesel Stratejiler

- "Güvenlik Dışılaştırma Stratejileri: Türkiye'de Göçmenlere Yönelik Söylemler Üzerinden Bir Analiz"
  Avnihan Kırışık
- "Belirsizlik Çağında Türk Dış Politikasının Savunma Mekanizması: Aktör Olma Çabası"
  Hakan Dumlu
- "Tarihsel Bağlardan Yeni Uluslararası Düzene: Türkiye'nin Balkanlar'daki Rolü ve Kosova ile Kuzey Makedonya'daki Türk Azınlık Üzerindeki Etkileri"
  İsa Deari
- "Ege'den Doğu Akdeniz'e Kıta Sahanlığı Sorununun Evrimi ve Türkiye'nin Enerji Politikası: Arama ve Sondaj Gemilerinin Dış Politikadaki Rolü"
  Nafız Maden & Coşkun Topal & Hasan Bora Usluer & Hikmet Öksüz
- "Küresel Krizlere Hibrit Karşılıklar: Küreselci-Ulusalcı Tartışması ve Türkiye'nin İklim ve Göç Krizlerine Yönelik Politikaları"
  Altan Aktaş

GÜVENLİK DIŞILAŞTIRMA STRATEJİLERİ: TÜRKİYE'DE GÖÇMENLERE YÖNELİK SÖYLEMLER ÜZERİNDEN BİR ANALİZ

Avnihan KIRIŞIK[1]

Göç, özellikle kitlesel ve ani gerçekleştiğinde, çoğu zaman güvenlikleştirme süreçlerini tetikleyen bir olgu olarak incelenmiştir. Bu durum, göçün yalnızca insani ya da sosyo-ekonomik boyutlarıyla değil, aynı zamanda ulusal güvenlik ve kimlik tartışmalarıyla da ilişkilendirilmesine yol açmıştır. Ancak göçü "normal siyaset" alanına çekmeyi ve olağan politika araçlarıyla yönetmeyi amaçlayan güvenlik dışılaştırma stratejileri, literatürde sınırlı bir yer bulmaktadır. Bu bağlamda, güvenlik dışılaştırma, yalnızca söylemsel bir tercih değil, aynı zamanda toplumsal gerilimleri yatıştırmaya, ötekileştirici siyaseti törpülemeye ve krizleri demokratik müzakere alanına taşımaya yönelik bir müdahale biçimi olarak da değerlendirilebilmektedir. Bu çalışma, Türkiye'deki siyasi partilerin Suriyeli sığınmacılara ilişkin söylemlerini analiz ederek, güvenlik dışılaştırma pratiklerini sistematik biçimde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma, belirsizlik çağında krizlerin yalnızca güvenlikleştirme yoluyla değil, güvenlik dışılaştırma ile de yönetilebileceğini savunmakta; göçün "tehdit" olmaktan çıkarılıp siyasi çözüm alanına çekilmesinin yöntemlerini tartışmaktadır.

Teorik çerçeve, Kopenhag Okulu'nun Güvenlikleştirme Kuramı ile bu kuramın eksik kalan güvenlik dışılaştırma boyutunun, Hansen ve Huysmans'ın yaklaşımları üzerinden genişletilmesine dayanmaktadır. Böylelikle çalışma, güvenlik dışılaştırma olgusunu, yalnızca güvenlikleştirmenin tersi olarak değil, kendi dinamikleri, stratejileri ve politik sonuçları olan özgün bir süreç olarak kavramsallaştırmaktadır. Çalışma, güvenlik dışılaştırmanın altı stratejisini esas almaktadır: inşa farkındalığı yaratma, karşıt söz-edim, kontrollü güvenlikleştirme, tehdit/öteki değiştirme, susturma ve çözümlemeci yaklaşım. Yöntem olarak söylem analizi kullanılmış; 2020–2022 yılları arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde temsil edilen 13 siyasi partinin genel başkanları, grup başkanvekilleri ve parti sözcülerinin Suriyelilere yönelik yazılı ve sözlü açıklamaları incelenmiştir. Bu zaman aralığı, toplumsal algının misafirperverlikten tehdit algısına evrildiği kritik bir dönemi temsil etmekte, bu nedenle güvenlik dışılaştırma girişimlerinin anlam ve etkilerini tespit etmeye elverişli bir bağlam sunmaktadır.

Analiz bulguları, güvenlik dışılaştırmanın özellikle belirli partilerde güçlü biçimde uygulandığını; Suriyelilerin mağduriyetini vurgulayan ve onları referans nesnesi olarak konumlandıran söylemlerle göçün toplumsal güvenlik tehdidi olarak algılanmasına karşı çıkıldığını göstermektedir. Bu söylemler, kimi zaman tehdit algısını Suriye yönetimine ya da Batı'nın politikalarına yönlendirerek "tehdit değiştirme" stratejisini devreye sokmaktadır. Ayrıca, ev sahibi toplumun göçmenlere önyargı gibi eğilimlerini tehdit olarak tanımlamak, Suriyelilere dönük güvenlik söylemini zayıflatmaktadır. Bunun yanında, "entegrasyon" ve "birlikte yaşam" vurgusu yapan söylemler, göçü yönetilebilir bir toplumsal mesele olarak yeniden çerçevelemekte ve normal siyaset alanına çekmektedir. Böylece, kriz yönetimi güvenlik alanının olağanüstü koşullarından çıkarılarak, demokratik müzakere, sosyal uyum ve kapsayıcı politikalar içinde ele alınabilmektedir.

Bu çalışma, Türkiye bağlamında güvenlik dışılaştırma stratejilerinin ilk kapsamlı sistematik analizini sunarak, literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bulgular, göç gibi küresel krizlerin yalnızca güvenlikleştirme perspektifinden değil, güvenlik dışılaştırma pratikleri üzerinden de incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, krizlerin yönetiminde söylem ve politika çeşitliliğinin önemine işaret etmekte, belirsizlik çağında uluslararası düzenin

[1] Arş. Gör., Mersin Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-5552-3958.

yeniden şekillendiği bir dönemde, krizleri tırmandırmak yerine yatıştıran söylem ve politikaların hem iç siyasette hem de uluslararası ilişkilerde istikrarı destekleyebileceğini vurgulamaktadır. Böylelikle, çalışma hem kuramsal olarak güvenlik dışılaştırma literatürüne hem de pratik olarak göç politikalarının daha kapsayıcı ve çatışma önleyici bir zeminde geliştirilmesine katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Güvenlik Dışılaştırma, Kopenhag Okulu, Güvenlikleştirme, Göç, Suriyeli Sığınmacılar.*

BELİRSİZLİK ÇAĞINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASININ SAVUNMA MEKANİZMASI: AKTÖR OLMA ÇABASI

Hakan DUMLU[1]

Ekonomik, teknolojik ve kültürel atılımlar, yükselen güçlerin sert ve yumuşak güç unsurlarını besleyerek onları uluslararası ilişkilerde önemli aktörler hâline getirmektedir. Ancak bu güç unsurları, stratejik bir zihniyetle kullanılmadığı takdirde uluslararası sistemdeki güç dengesini değiştirecek nitelikte meydan okumalara yol açamayacaktır. Bu sebeple her ne kadar yükselen güçler, uluslararası sistemin dönüşümüne yönelik söylem ve eylemlerde bulunsalar bile bu vizyonu gerçekleştirecek bir stratejik zihniyetten mahrum oldukları için uluslararası siyasette bir belirsizlik hâkimdir. Türkiye, böylesi bir belirsizlik çağında, ulusal güvenlik ve çıkarlarını nasıl temin edebilir? Bu çalışmanın amacı, tarihsel bir perspektifle Türk dış politikasının karakterini tespit etmektir. Bu suretle Türkiye'nin uluslararası ilişkilerdeki güncel meselelere yönelik girişimlerine anlam kazandırılacaktır.

Devletler tarafından tayin ve takip edilen dış politikaların, tıpkı bireylerde olduğu gibi belirgin karakterleri vardır. Bir devletin dış politikasının karakteri; uluslararası sistemin yapısı, devletin güç unsurları ve bu güç unsurlarını kullanmaya yarayan stratejik zihniyetin etkileşimiyle ortaya çıkmaktadır. Türk dış politikasının belirgin karakteri ise aktör olma çabasıyla şekillenmiştir. Nitekim cumhuriyet tarihinde rastlanan birçok hadise, buna delalet etmektedir. Türkiye, belirsizlik çağında yine aktör olma çabasıyla ulusal güvenlik ve çıkarlarını temin edebilecektir. Bu doğrultuda, ekonomik ilişkilerini çeşitlendirmek ve dış politikada Batı eğilimini aşarak bir denge kurmak suretiyle bir yandan bölgesel gücünü tahkim etmeli; diğer yandan ise küresel bir oyuncu hâline gelerek uluslararası sistemi etkileyebilmelidir. Bunun için başta gönül coğrafyası olmak üzere muhtelif coğrafyalardaki devletlerle kurduğu ikili ilişkilerin yanı sıra üye olduğu uluslararası örgütler vasıtasıyla sürdürdüğü çok taraflı ilişkileri geliştirerek kendisine uluslararası alanda takipçiler edinmelidir. Zira uluslararası ilişkilerde aktör olmak, yalnızca kaynaklara ve arzuya bağlı değildir. Asıl mesele, bunları bir stratejik zihniyetle kullanarak takipçi kazanmaktır. Bu bağlamda Türkiye, sahip olduğu tarihî ve kültürel mirastan neşet eden stratejik zihniyeti yeniden keşfetmelidir.

Türkiye'nin ekonomik ilişkilerini çeşitlendirme ve dış politikasını dengeleme çabası, bir eksen kaymasına yol açmayacaktır. Bilakis Türkiye, uluslararası siyasetteki belirsizliğe karşı bir savunma mekanizması oluşturacaktır. Söz gelimi, ticarî ilişkiler bağlamında Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) alternatifi olarak görülmemelidir. Hâkezâ Türk Devletleri Teşkilatındaki (TDT) önderlik ve etkinlik, Avrupa Birliği'ne (AB) üyeliğin ikamesi değildir. Öte yandan Rusya ile çözüm odaklı iş birliği, NATO'dan kopuş anlamına gelmez. Diğer bir deyişle Batı dışı dünya ile kurulan bağlar, Türkiye'nin dış politikasında bir tutarsızlık meydana getirmeyecektir. Tersine, Türkiye, uluslararası siyasetin belirsizliği içindeki her ihtimale karşı hazırlıklı olacaktır. Nitekim 1960'larda Kıbrıs meselesi sebebiyle uluslararası alanda yalnızlaşan Türkiye, ekonomik ilişkilerini çeşitlendirmek ve dış politikasını dengelemek suretiyle bu tecrit çemberini kırmıştır. Soğuk Savaş şartlarında dahi Batı eğilimini aşan bir dış politikayla aktör hâline gelmiş Türkiye, bugünkü belirsizlik çağında da aktör olmaya muktedirdir. Zira o dönemde tomurcuklanan stratejik zihniyet, artık Türkiye'nin tarihî ve kültürel bağlarının olduğu gönül coğrafyasını sarmıştır. Ancak Türkiye'nin aktör olma çabasını baltalayan kronikleşmiş engeller vardır: Kırılgan bir ekonomi ve yetersiz teknoloji.

[1] Arş. Gör., İstanbul Beykent Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-4172-3603.

Sonuç itibarıyla Türk dış politikasının her devirdeki ortak özelliği, belirgin bir karakter taşımasıdır. Bu karakter, ulusal güvenlik ve çıkarları savunabilmek için aktör olma çabasıdır. Türkiye, uluslararası siyasette ortaya çıkan belirsizliklerle yine aktör olarak baş edebilecektir. Stratejik zihniyetini besleyen tarihî tecrübesi ve bu tecrübenin kaynağı olan kültürel havza, Türkiye'ye aktörlüğünü destekleyecek takipçiler kazandıracaktır. Ancak Türkiye, kendisi için kronikleşmiş engelleri aşabildiği ölçüde stratejik zihniyetinden verimli bir biçimde faydalanabilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Türk Dış Politikası, Ulusal Güvenlik, Uluslararası Siyaset, Uluslararası Sistem, Stratejik Zihniyet.*

TARİHSEL BAĞLARDAN YENİ ULUSLARARASI DÜZENE: TÜRKİYE'NİN BALKANLAR'DAKİ ROLÜ VE KOSOVA İLE KUZEY MAKEDONYA'DAKİ TÜRK AZINLIK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

İsa DEARİ[1]

Soğuk Savaş'ın sona erme aşamasında olduğu dönemde Yugoslavya'nın parçalanması, Balkanlar'ı yeni devletlerin kurulduğu, ancak istikrarsızlık ve etnik çatışmaların hâkim olduğu bir coğrafyaya dönüştürmüştür. Meydana gelen parçalanmanın ardından oluşan yeni jeopolitik ortam, ABD, Avrupa Birliği ve Rusya gibi küresel aktörlerin bölgede yoğun nüfuz mücadelesi ve rekabetine sahne olmuştur. Küresel güçlerin rekabetine paralel olarak, Balkanlar'la tarihsel ve kültürel bağlara dayalı özgün bir dış politika geliştiren Türkiye Cumhuriyeti, bölgede önemli bir aktör olarak yeniden sahneye çıkmıştır.

Türkiye'nin bölgeye yönelik politikası, 1990'lardaki Bosna-Hersek ve Kosova savaşları ile 2001 yılında Makedonya'daki etnik çatışmalar sırasında büyük ölçüde reaktif bir karakter taşımış, NATO ittifakı çerçevesinde yürütülen askeri operasyonlara katılım ve insani yardımlarla sınırlı kalmıştır. Ancak bu sınırlı faaliyetler ve politika anlayışı, zaman içerisinde proaktif bir angajmana dönüşmeye başlamıştır. Özellikle yeni yüzyılın başlangıcından itibaren TİKA başta olmak üzere, Yunus Emre Enstitüsü ve Diyanet gibi kurumlar aracılığıyla yürütülen kültürel, ekonomik ve insani projeler, Türkiye'nin yumuşak güç olarak değerlendirilebilen temel enstrümanları haline gelmiştir. Söz konusu faaliyetler, ortak tarihsel mirasın bir yansıması olarak cami ve köprü gibi Osmanlı eserlerinin restorasyonundan, Maarif Vakfı okulları ve üniversite bursları aracılığıyla eğitim alanında yeni nesillerle bağ kurulmasına kadar geniş bir yelpazeye yayılmıştır. Son yıllarda ise bu yumuşak güç odaklı stratejiye, savunma sanayii alanında artan iş birlikleri ve özellikle İnsansız Hava Araçları (İHA/SİHA) gibi ileri teknolojiye dayalı askeri unsurların da eklendiği gözlemlenmektedir. Nitekim, NATO üyesi Hırvatistan'ın yanı sıra Arnavutluk ve Kosova'nın Türk SİHA'ları tedarik etmesi, Bosna-Hersek ordusunun modernizasyonuna yönelik askeri yardımlar ve Kuzey Makedonya'nın çeşitli teçhizat alımları bu yeni yönelimin somut göstergelerindendir.

Balkanlar'daki proaktif faaliyetler, Kosova ve Kuzey Makedonya'da yaşayan Türk azınlığın toplumsal ve siyasal konumuyla da ilişkilidir. Osmanlı sonrası dönemde göçler nedeniyle azınlık durumuna düşen ve çoğu zaman baskın etnik grupların gölgesinde kalan bu topluluk, Türkiye ile "soydaşlık" ve "evlâd-ı fâtihân" söylemleriyle tarihsel bağlarını korumaktadırlar. Farklı alanlarda yürütülen projeler, Ankara'nın etkinliğini artırmasının yanı sıra, her iki ülkedeki Türk azınlığın kimliğini canlı tutmaya yönelik araçlar olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda çalışmada, Türkiye'nin Balkanlar'daki küresel bir aktör olma stratejisi doğrultusunda, Kosova ve Kuzey Makedonya'daki Türk azınlığa etkileri analiz edilmiştir. Bölgedeki faaliyetlerin ve etkilerin farklı boyutlarını analiz etmeye olanak tanıyan akıllı güç ve diaspora diplomasisi yaklaşımları, çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Metodolojik olarak ise, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılarak resmî belgeler, farklı dillerdeki literatür ve medya içerikleri incelenmiştir.

Çalışmanın temel bulguları, bölgedeki küresel aktörlerin yanı sıra Türkiye'nin eski ve yeni bağları aracılığıyla otonom bir etki alanı yarattığı ve bu etkinin Türk azınlığın siyasal ve toplumsal konumunu geliştirdiği yönündedir. Kosova ve Kuzey Makedonya gibi etnopolitik yapının ve mikro milliyetçi eğilimlerin ön plana çıktığı ülkelerdeki Türk azınlıklar nezdinde Türkiye, bir "hami devlet" diğer bir ifadeyle "koruyucu şemsiye" olarak algılanmaktadır. Siyasal ve kültürel bakımdan yıllarca geri planda tutulan bir ortamda hami devletin sahneye

[1] Dr., Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0009-0006-2743-680X.

çıkması, her iki ülkedeki Türk azınlığın konumunda nispi bir iyileşmeye aracılık etmiştir. Ancak, bölgedeki diğer aktörler ve bazı etnik gruplar tarafından bu yaklaşım "Neo-Osmanlıcılık" şeklinde yorumlanmakta ve yerel güç dengelerini hassaslaştırma riski taşımaktadır. Dolayısıyla, Türkiye'nin stratejik adımları bir yandan Türk azınlığın kolektif özgüvenini artırırken, diğer yandan Balkanlar'daki güç dengelerinin yeniden şekillenmesine katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Akıllı Güç, Balkanlar'daki Türk Azınlık, Diaspora Diplomasisi, Türkiye'nin Balkan Politikası.*

EGE'DEN DOĞU AKDENİZ'E KITA SAHANLIĞI SORUNUNUN EVRİMİ VE TÜRKİYE'NİN ENERJİ POLİTİKASI: ARAMA VE SONDAJ GEMİLERİNİN DIŞ POLİTİKADAKİ ROLÜ

Nafız MADEN[1]
Coşkun TOPAL[2]
Hasan Bora USLUER[3]
Hikmet ÖKSÜZ[4]

Ege Denizi'nden Doğu Akdeniz'e uzanan kıta sahanlığı krizi ve Münhasır Ekonomik Bölge sorunu, Türkiye'nin deniz yetki alanlarına dair politikalarının ve bu bağlamda geliştirdiği dış politika araçlarının şekillenmesinde belirleyici bir unsur olarak öne çıkmıştır. 1970'lerden 1980'lerin sonuna kadar Ege Denizi'nde Yunanistan ile yaşanan kıta sahanlığı ihtilafı, Türkiye'nin uluslararası hukuk ve diplomasi alanındaki argümanlarının biçimlendirilmesinde oldukça etkili olmuştur. Bu tarihsel deneyim, 2000'li yıllardan itibaren Doğu Akdeniz'de hidrokarbon kaynaklarının keşfi ile yeniden gündeme gelerek yeni bir boyut kazanmıştır. Özellikle, Kıbrıs Adası etrafındaki deniz alanlarında GKRY tarafında hukuksuzca yapılan Münhasır Ekonomik Bölge ilanları ve deniz yetki alanı sınırlandırma girişimleri, bölgesel aktörler arasındaki güç dengesini doğrudan etkilemiştir.

Bu bağlamda, Türkiye'nin enerji politikası yalnızca ekonomik kazanç elde etmeye yönelik değil, aynı zamanda egemenlik haklarını ve deniz yetki alanlarını koruma odaklı olmuştur. Türkiye ayrıca, KKTC'nin de Doğu Akdeniz'deki haklarını savunmakta ve bu hakların uluslararası toplum tarafından tanınmasını talep etmektedir. Türkiye'nin sahip olduğu arama ve sondaj gemileri (MTA Sismik-I, R/V Koca Piri Reis, Barbaros Hayreddin Paşa, Oruç Reis, Fatih, Yavuz, Kanuni ve Abdülhamid Han) bu sürecin somut dış politika araçları haline gelmiştir. Söz konusu gemiler, bir yandan Türkiye'nin enerji bağımsızlığına katkı sağlarken diğer yandan Doğu Akdeniz'deki diplomatik ve jeopolitik mücadelenin simgesi olarak işlev görmüşlerdir. Böylece enerji arama ve sondaj faaliyetleri, klasik diplomasi araçlarının ötesine geçen bir "deniz diplomasisi" niteliği kazanmıştır.

Çalışmada, öncelikle Ege'de başlayan kıta sahanlığı sorununun tarihsel arka planı ve Türkiye'nin hukuki tezleri ele alınmaktadır. Ardından, Doğu Akdeniz'de hidrokarbon kaynaklarının keşfiyle birlikte meseleye eklemlenen enerji boyutu tartışılmakta, Türkiye'nin arama ve sondaj gemilerini dış politika aracı olarak nasıl konumlandırdığı analiz edilmektedir. Bu çerçevede Türkiye'nin izlediği stratejinin yalnızca enerji güvenliği ile sınırlı olmadığı; aynı zamanda bölgesel güç dengeleri, uluslararası hukuk müzakereleri ve milli güvenlik kaygılarıyla iç içe geçtiği vurgulanmaktadır.

Ege Denizi'ndeki Kıta sahanlığı krizinin Doğu Akdeniz'de Münhasır Ekonomik Bölge sorununa evrimi, Türkiye'nin enerji politikaları ve dış politika araçları arasında güçlü bir bağ kurmuştur. Türkiye, arama ve sondaj gemilerini yalnızca ekonomik çıkarların değil, aynı zamanda ulusal egemenlik, uluslararası statü ve bölgesel caydırıcılık politikalarının bir yansıması olarak kullanmaktadır. Bu yaklaşım, Doğu Akdeniz'de süregelen enerji ve deniz yetki alanı rekabetinde Türkiye'nin etkin ve iddialı bir aktör olarak yer almasını sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kıta Sahanlığı, Doğu Akdeniz, Enerji Politikası, Sondaj Gemileri, Türk Dış Politikası.*

[1] Prof. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-5201-850X.
[2] Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID. 0000-0002-3627-6805.
[3] Doç. Dr., Galatasaray Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-8988-9288.
[4] Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-3957-9174.

KÜRESEL KRİZLERE HİBRİT KARŞILIKLAR: KÜRESELCİ-ULUSALCI TARTIŞMASI VE TÜRKİYE'NİN İKLİM VE GÖÇ KRİZLERİNE YÖNELİK POLİTİKALARI

Altan AKTAŞ[1]

Bu çalışma, Türkiye'nin son yıllarda küresel krizlere karşı geliştirdiği dış politika stratejisini, iç siyasette güçlenen ulusalcı söylemler ile uluslararası alana dönük küreselci eylemler arasındaki pragmatik bir sentez olarak incelemektedir. Küresel düzeyde başlıca kriz başlıklarından olan iklim ve göç, bu çift yönlü stratejinin temel mekanizmalarını ortaya koyabilecek örnekler olarak seçilmiştir. Akademik literatürden ziyade politik tartışmalarda başvurulan küreselci-ulusalcı kategorileri ise, siyasi aktörlerin görüş ve stratejilerini anlamlandırma çabasında işlevsel olarak kullanılan popüler kavramlardır. Çalışmanın temel iddiası, Türkiye'nin önemli krizler karşısında bu iki kategoriden de izler taşıyan hibrit yaklaşımının, küresel sistemin kurallarına uyum sağlarken aynı zamanda ulusal çıkarları ve iç siyasi hedefleri en azından söylem düzeyinde koruma çabası olduğudur. Bu yaklaşım, uluslararası ilişkilerde sıklıkla karşılaşılan katı ulusalcı (örneğin, Başkan Trump dönemlerinde ABD) ve kurumsal küreselci (örneğin, Avrupa Birliği) modellerden belirgin bir şekilde ayrışmaktadır.

İklim krizi bağlamında, Türkiye'nin Paris Anlaşması'na yönelik tutumu, bu hibrit politikanın en somut göstergelerindendir. Türkiye anlaşmayı 2016'da imzalamasına rağmen 2021'de, "gelişmekte olan ülke" statüsüne vurgu yaparak ve finansal destek talepleriyle ilişkilendirerek onaylamıştır. "Ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar" ilkesiyle gerekçelendirilen bu gecikmenin temel nedeni, anlaşmanın getireceği ekonomik yükümlülükler ve iç politikadaki maliyet kaygılarıdır. Anlaşmanın onaylanmasının ardından Türkiye, bu konudaki duruşunu değiştirmiş ve net sıfır emisyon hedefinin somut bir adımı olarak, iklim değişikliğiyle mücadeleyi yasal zemine oturtan "İklim Kanunu" çıkarılmıştır. Hükümetin söyleminde bu adım, "tamamen yerli ve milli bir kanun" ve "yeşil kalkınma" vizyonu olarak sunulmuştur. Bu söylem, dışsal bir zorunluluğu iç politikada meşrulaştırma işlevi görmektedir. Zira bu adımların arkasındaki asıl itici gücün, Türkiye'nin en büyük ticaret ortağı olan AB'nin Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) olduğu değerlendirilmektedir. Bu durum, Türkiye'nin küresel taahhütleri iç politikada meşrulaştırırken pratikte ulusal büyüme dinamiklerini ön planda tuttuğunu, uluslararası rejimlere uyumunda pragmatik bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir. Bu yaklaşım, Paris Anlaşması'ndan çekilen ve küresel işbirliğini reddeden radikal ulusalcı ABD modelinden ve SKDM gibi bağlayıcı mekanizmalarla küresel normları yaymaya çalışan AB modelinden farklılaşmaktadır.

Göç krizi ve sınır güvenliği konusunda da benzer bir strateji görülmektedir. Suriye iç savaşının başlangıcında Türkiye, Suriyeli sığınmacılara yönelik "açık kapı" ve "misafir" söylemiyle insani bir politika benimsemiştir. Suriyeli sığınmacılara "geçici koruma statüsü" verilmiş ve bu durum, Türkiye'nin uluslararası hukuka ve insani değerlere bağlılığını gösteren bir örnek olarak sunulmuştur. Fakat krizin uzaması ve Suriyelilerin Türkiye'de kalış süresinin artmasıyla birlikte iç toplumsal tepkilerin yükselmesi, politika ve söylemin evrimine neden olmuştur. Bu değişim, Türkiye'nin dış politikasını "sınır güvenliği" ve "askeri operasyonlar" eksenine kaydırmış, mülteci meselesini Avrupa'ya karşı bir pazarlık ve baskı unsuru aracına dönüştürmüştür. Sınır kapılarını açma tehdidiyle AB'den mali destek talep edilmesi, ulusal çıkarlara hitap eden pragmatist bir hamle olarak belirmiştir. Bu yaklaşım da Türkiye'nin dış politikasında küreselci ve ulusalcı talepleri dengeleyerek hareket ettiğini göstermektedir. ABD'nin Başkan Trump döneminde "Önce Amerika" sloganıyla somutlaşan radikal ulusalcı göç politikalarından ve

[1] Arş. Gör. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-4588-2791.

AB'nin kolektif ve kurumsal mekanizmalarından farklı olarak Türkiye, esnek ve duruma göre değişebilen bir diplomasi sergilemiştir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin küresel krizlere karşı uyguladığı bu hibrit strateji, dış politikada esneklik ve pazarlık gücü sağlarken, iç politikada da meşruiyet ve siyasi istikrarı desteklemektedir. Fakat aynı zamanda bu durum hem iç kamuoyunda hem de uluslararası aktörler nezdinde güvenilirlik ve tutarlılık sorunları yaratma potansiyeli taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: *İklim Krizi, Göç Krizi, Küreselci, Ulusalcı, Türkiye.*

13:15 – 14:45 | 29. Oturum / 29th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Orçun Demir

Yeşil Dönüşüm, Enerji Politikaları ve Stratejik Rekabet

- "Yeşil Dönüşüm ve Hegemonik Rekabet: AB'nin Sınırda Karbon Düzenlemesi (CBAM) ve Çin'in Nadir Toprak Elementleri Stratejisi"
  Oğuzhan Bal
- "Güneş Enerjisinde Hızlı Penetrasyonun Ardından: Güvenilir Taahhütler ve Farklı Yönetişim Yaklaşımları"
  Orçun Demir
- "Küresel Belirsizlik Çağında AB'nin Dönüşümü: Enerji, İklim ve Bölgesel Politikaları Üzerinden Küresel Düzen Arayışları"
  Sıla Turaç Baykara
- "AB'den Ayrılış ve Neoliberal Etkileri: Birleşik Krallık Çevre Politikalarının Dönüşümü"
  Aybike Kurt Güntekin & Erol Kalkan

YEŞİL DÖNÜŞÜM VE HEGEMONİK REKABET: AB'NİN SINIRDA KARBON DÜZENLEMESİ (CBAM) VE ÇİN'İN NADİR TOPRAK ELEMENTLERİ STRATEJİSİ

Oğuzhan BAL[1]

Küresel sistemin yeşil dönüşümü, çevresel krizlerin her geçen gün etkisini daha çok hissettirmesiyle birlikte kapsamlı bir sürece evrilmiştir. İklim değişikliğinin yarattığı krizler, devletlerin çevre politikalarını yapısöküme uğratmış ve köklü değişimleri beraberinde getirmiştir. Avrupa Birliği (AB), iklim değişikliği ile mücadele konusunda inisiyatif alarak hem kendi iç pazarında hem de küresel ticarette bir takım çevresel normları oluşturmayı hedefleyen düzenlemelere gitmiştir. Bu bağlamda AB tarafından geliştirilen Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması (Carbon Border Adjustment Mechanism - CBAM), karbon salınımını azaltmak ve kendi sanayisinin rekabet gücünü muhafaza etmek amacıyla ithal edilecek ürünlere yönelik ek karbon maliyeti getirmiştir. AB, CBAM ile çevresel sürdürülebilirliğe katkı yapmasının yanı sıra küresel norm koyucu sıfatına da elde etmeyi hedeflemiştir. Fakat CBAM'ın küresel ticarete olan etkileri özellikle Çin Halk Cumhuriyeti gibi küresel üretim zincirinin önemli halkası olan ülkeler için önemli sonuçlar doğurmuştur. Çin, yeşil dönüşüm teknolojisi açısından kritik öneme sahip olan nadir toprak elementleri (Rare Earth Elements - REE) üzerindeki tekeli sayesinde, yeşil dönüşüm sürecinde önemli bir avantaj elde etmiştir. Batarya teknolojileri, elektrikli araçlar, güneş panelleri ve ileri teknoloji ekipmanların üretim sürecinin ana bileşeni olarak kullanılan nadir toprak elementleri sayesinde Çin'in küresel ticaretin yeşil dönüşümündeki rolü güçlenmiştir. Böylece Çin diğer ülkelere karşı sadece ekonomik bir avantaj elde etmemiş aynı zamanda stratejik kazanımlara da sahip olmuştur. AB'nin CBAM üzerinden küresel ticaret üzerinde norm koyucu rolünü alma çabası ve buna karşın Çin'in nadir toprak elementleri üzerindeki tekeli sayesinde izlediği politika arasında ortaya çıkan gerilim, çevre kaygılarının ötesine geçerek hegemonik bir yarışa dönüşmüştür. Söz konusu bu gerilim, çevre politikaları, ekonomik çıkarlar ve jeopolitik nüfuz mücadeleleri arasında girift bir hal alarak uluslararası sistemde yeni bir rekabet alanı inşa etmiştir. Özellikle Çin'in nadir toprak elementlerinin ihracatı üzerinde sahip olduğu yönlendirme gücü, AB ve diğer batılı devletleri alternatif kaynak arayışlarına yönlendirmiştir. Nihayetinde iklim krizi, hegemonik rekabeti dönüştürerek askeri-ekonomik alandan yeşil teknoloji kontrolüne kaydırmıştır. Bu çalışmada karma metodolojiyle (nicel: Dünya Bankası/ICAP CBAM maliyet projeksiyonları ve Bloomberg NEF REE regresyon analizi, nitel: AB/Çin resmi belge söylemleri) AB'nin CBAM üzerinden küresel norm koyma çabası ile Çin'in nadir toprak elementleri stratejisi arasındaki gerilimin küresel düzeyde hegemonik rekabet süreçlerini nasıl biçimlendirdiği ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Yeşil Dönüşüm, CBAM, Nadir Toprak Elementleri, Avrupa Birliği, Çin.*

[1] Doktora Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0005-1830-3565.

GÜNEŞ ENERJİSİNDE HIZLI PENETRASYONUN ARDINDAN: GÜVENİLİR TAAHHÜTLER VE FARKLI YÖNETİŞİM YAKLAŞIMLARI

Orçun DEMİR[1]

Son yıllarda güneş enerjisi kurulumları dünya genelinde rekor düzeyde artış göstermektedir. 2024 ve 2025 yılları, özellikle Çin, Hindistan, ABD ve Avrupa ülkelerinde çok büyük ölçekli güneş yatırımlarının devreye girdiği bir döneme işaret etmektedir. Bu büyüme, yalnızca yenilenebilir enerji hedeflerine ulaşma çabası değil, aynı zamanda arz güvenliği, dışa bağımlılığın azaltılması ve enerji maliyetlerinin düşürülmesi gibi stratejik amaçlarla da desteklenmektedir. Ancak güneş enerjisinin teknik özelliği olan eşzamanlı üretim davranışı, enerji piyasalarında yeni dengesizlikler ve yönetimsel zorluklar yaratmaktadır. Bu çerçevede çalışmanın temel araştırma sorusu şudur: Güneş enerjisindeki hızlı kurulum artışı, piyasa istikrarı ve yatırım güvenliği açısından nasıl bir yönetişim yaklaşımı gerektirir ve farklı ülke modelleri bu bağlamda ne tür güvenilir taahhüt yolları sunar?

Bu soruya yanıt aramak amacıyla, birbirinden farklı yönetişim yapılarına sahip olan Türkiye ve Polonya örnekleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Türkiye'de güneş enerjisinin büyümesi özellikle 2022 sonrası hızlanmış, iki yıl içinde kurulu gücün iki katına yaklaşmasıyla dikkat çekici bir atılım gerçekleşmiştir. Bu büyüme büyük ölçüde lisanssız üretim modeliyle, sanayi kuruluşlarının kendi tüketimlerine yönelik büyük ölçekli güneş santralleri kurmaları yoluyla sağlanmıştır. Ancak, üretimin yoğunlaştığı saatlerde arzın talebi aşması nedeniyle piyasa fiyatları baskılanmakta ve bazı dönemlerde sıfır seviyesine kadar gerilemektedir. Bu da yatırımcılar açısından gelir belirsizliği yaratmakta ve güvenilir taahhüt mekanizmalarının eksikliğini gündeme getirmektedir.

Polonya ise güneş enerjisi yaygınlaştırmasını daha tabana yayılan bir stratejiyle yürütmüş, bireysel tüketici-üretici modelleri üzerinden çatı tipi küçük sistemlere dayalı bir büyüme göstermiştir. Net ölçüm ve sonrasında net faturalama sistemleri ile desteklenen bu model, toplum genelinde yaygın kabul görmüş ve güneş enerjisi üretimi hızla artmıştır. Ancak, çok sayıda küçük üreticinin fiyat sinyallerine duyarsız biçimde aynı saatlerde şebekeye elektrik vermesi, bölgesel arz fazlası ve teknik dengesizlikler yaratmıştır. Bu sorunların ardından Polonya da depolama yatırımlarını ve esneklik araçlarını teşvik etmek zorunda kalmıştır.

Her iki ülke örneği de güneş enerjisinde yüksek penetrasyonun, yalnızca teknolojik değil, aynı zamanda kurumsal kapasite ve yönetişim sorunu olduğunu ortaya koymaktadır. Gerek merkezi planlamaya dayalı büyük ölçekli yatırımlar, gerekse bireysel düzeyde yaygınlaşan küçük sistemler, belirli eşiklerin aşılması sonrasında piyasa istikrarını tehdit edebilmekte ve düzenleyici çerçevenin tutarlılığını sınamaktadır. Bu bağlamda, enerji dönüşümünün sürdürülebilirliği için devletin öngörülebilir, tutarlı ve piyasa ile uyumlu güvenilir taahhüt oluşturabilme kapasitesi belirleyici hale gelmektedir. Araştırma, bu kapasitenin hem teknik çözümlerle (depolama, şebeke esnekliği) hem de kurumsal güven inşa eden politikalarla desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Güneş Enerjisi Santralleri, Güvenilir Taahhütler (Credible Commitment), Enerji Yönetişimi, Depolamalı Sistemler.*

[1] Dr., TOBB Ekonomi ve Tekonoloji Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-2560-6351.

KÜRESEL BELİRSİZLİK ÇAĞINDA AB'NİN DÖNÜŞÜMÜ: ENERJİ, İKLİM VE BÖLGESEL POLİTİKALARI ÜZERİNDEN KÜRESEL DÜZEN ARAYIŞLARI

Sıla Turaç BAYKARA[1]

21. yüzyılda küresel siyaset, çok boyutlu krizlerle giderek daha fazla şekilleniyor. Enerji arz güvenliğinden iklim değişikliğine, göç dalgalarından bölgesel güvenlik tehlikelerine kadar uzanan bir dizi sorun, uluslararası ilişkiler disiplininde yalnızca devletlerin değil, aynı zamanda uluslararası örgütlerin, bölgesel birliklerin ve devlet dışı aktörlerin de önemini artırmıştır. Bu bağlamda AB, hem bölgesel hem de küresel olarak karşı karşıya kaldığı krizler nedeniyle uluslararası sistemdeki rolünü yeniden tanımlamak zorunda kalan en önemli aktörlerden biri haline gelmiştir. Enerji krizi, iklim değişikliği, göç, güvenlik tehditleri ve ticaretteki aksamalar, AB'yi dış politika araçlarını ve küresel konumunu yeniden gözden geçirmeye zorlamıştır. Özellikle Rusya-Ukrayna savaşı, AB'nin uzun yıllardır süregelen enerji bağımlılığını tekrar gündeminin en üst sıralarına taşımış, fosil yakıt kaynaklarına aşırı bağımlılığın hem dış politika hem de iç ekonomik istikrar açısından nasıl stratejik kırılganlıklar yarattığının tekrar altını çizmiştir. Bu gelişme, AB'yi enerji politikalarını yeniden düşünmeye ve ortak enerji güvenliğine dayalı yeni stratejiler geliştirmeye yöneltmiştir. Ancak enerji krizi yalnızca kısa vadeli bir güvenlik sorunu değil, aynı zamanda uzun vadeli iklim hedefleriyle doğrudan bağlantılı bir meseledir. Bununla birlikte, enerji krizi yalnızca kısa vadeli bir güvenlik meselesi değil, aynı zamanda uzun vadeli iklim hedefleriyle de doğrudan ilişkili bir konudur. Avrupa Yeşil Mutabakatı ve 2050 karbon nötr hedefi AB'nin küresel iklim diplomasisinde kendisine biçtiği lider olma çabasının göstergesidir.

Bu arada, AB için en büyük zorluk, AB'yi bölgesel diplomasisinin sınırlarını yeniden çizmeye ve yeni iş birliği yolları aramaya zorlayan Akdeniz'deki göç akışları olmuştur. Bu çalışma, küresel belirsizlik çağında AB'nin dönüşümünü üç boyutta incelemeyi amaçlamaktadır. AB'nin dönüşümünün ilk boyutu, enerji krizine yanıt olarak geliştirilen politikalar ve dış bağımlılığı azaltmayı amaçlayan stratejilerle ilgilidir; ikinci boyut, iklim diplomasisi çerçevesinde üstlendiği küresel yönetişim rolüyle ilgilidir; üçüncü boyut ise bölgesel krizlere yanıt olarak geliştirilen yeni diplomatik girişimleri ve stratejik özerklik tartışmalarını içermektedir. Tüm bu gelişmeler, AB'nin dış politikada stratejik özerklik arayışını hızlandırmış ve NATO, ABD ve Çin gibi küresel güçlerle ilişkilerinde daha bağımsız bir konumlanma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışma, AB'nin enerji, iklim ve diplomasi politikaları iç içe geçtiği, güvenlik, enerji bağımlılığı ve devlet merkezli siyaset unsurlarının baskın olduğu eski AB ile iklim, sürdürülebilirlik ve çok taraflılık odaklı yeni AB'nin küresel rolü topluluk içerisinde krizlere karşı daha esnek, çok boyutlu ve kapsayıcı bir AB vizyonu ile desteklenmesi gerektiği sonucuna varmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa Birliği, Enerji Politikaları, İklim Diplomasisi, Bölgesel Krizler, Küresel Belirsizlik.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6744-3901.

AB'DEN AYRILIŞ VE NEOLİBERAL ETKİLER: BİRLEŞİK KRALLIK ÇEVRE POLİTİKALARININ DÖNÜŞÜMÜ

Aybike Kurt GÜLTEKİN[1]
Erol KALKAN[2]

Bu bildiri, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği (AB) üyeliği sürecinde ve Brexit sonrasında şekillenen çevre politikalarını neoliberalizm kuramsal çerçevesinden incelemektedir. Brexit, yalnızca ekonomik ve siyasal alanlarda değil, çevre politikalarının yöneliminde de dönüştürücü bir kırılma noktası oluşturmuştur. Çalışma, Brexit öncesi AB normlarına uyumlu çevresel düzenlemeler ile Brexit sonrasında "Yeşil Brexit" söylemi etrafında geliştirilmeye çalışılan politikaların karşılaştırmalı analizini yaparak, neoliberal ilkelerin bu süreç üzerindeki belirleyici rolünü tartışmaktadır.

Neoliberalizmin serbest piyasa, deregülasyon ve sınırlı devlet müdahalesi ilkeleri, çevre politikaları üzerinde ikili bir etki yaratmaktadır. Bir taraftan piyasa odaklı yaklaşımlar yenilenebilir enerji girişimlerini, çevre dostu inovasyonları ve yeşil yatırım fırsatlarını teşvik etmiş; diğer taraftan çevresel düzenlemelerin gevşetilmesine, doğal kaynakların sömürülmesine ve ekolojik sürdürülebilirliğin ikinci plana itilmesine yol açmıştır. Bu bağlamda Brexit, Birleşik Krallık'ın neoliberal ekonomi-politik yönelimleri ile çevresel taahhütleri arasında yaşadığı gerilimleri gözler önüne sermektedir.

Brexit öncesinde Birleşik Krallık, AB'nin çevresel standartlarını uygulamakta yükümlü iken, ayrılışla birlikte çevresel idari yapı ve uluslararası ticaret anlaşmaları kırılgan bir hal almıştır. Brexit sürecinde en tartışmalı konulardan biri, AB çevre müktesebatının ne ölçüde sürdürüleceği olmuştur. Brexit sonrasında hükümet, "Yeşil Brexit" kavramı üzerinden iklim değişikliğiyle mücadele, biyoçeşitliliğin korunması, sürdürülebilir tarım ve balıkçılık politikaları gibi alanlarda bağımsız hedefler ortaya koymuştur. Ancak bu hedeflerin, neoliberalizmin kâr odaklı yapısıyla ne kadar uyumlu olduğu tartışmalıdır.

Çalışma, ayrıca Birleşik Krallık'ı oluşturan ülkelerin (İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda) çevresel yaklaşımlarındaki farklılıkları da ortaya koymaktadır. " İskoçya'nın AB normlarına yakın duruşu, Galler'in sürdürülebilirlik vurgusu ve İngiltere'nin daha esnek piyasa yanlısı politikaları, çevresel yönetimde bölgesel çeşitliliği yansıtmaktadır. Bu çeşitlilik, Birleşik Krallık'ın bütüncül bir çevre politikasına ulaşma çabalarını güçleştirmektedir.

Sonuç olarak bildiri, Brexit sonrası Birleşik Krallık çevre politikalarının neoliberal söylem ve uygulamalar çerçevesinde nasıl şekillendiğini, hangi açılardan sürdürülebilirlik için fırsatlar sunduğunu, hangi açılardan ise ekolojik kırılganlıkları derinleştirdiğini tartışmaktadır. Bu analiz, uluslararası ilişkiler disiplininde çevre–ekonomi etkileşimini anlamak, neoliberal düzenin ekolojik yansımalarını değerlendirmek ve çevre politikalarının siyasi kırılma anlarında nasıl dönüştüğünü görmek açısından teorik ve pratik katkılar sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Birleşik Krallık, Avrupa Birliği, Brexit, Neoliberalizm, Çevre Politikaları.*

[1] Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, 0000-0002-8599-3595.
[2] Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-2846-4088.

13:15 – 14:45	30. Oturum / 30th Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Bülent Şener

Tarih, Siyaset ve Hafıza

- "İdris Küçükömer'in Türkiye Solu Analizini Günümüzde Yeniden Okumak"
  Ahmet Salih İkiz
- "Tanzimat Devri'nin Örtük Siyasî Manifesto Örnekleri Olarak Gazete Mukaddimeleri: Tercümân-ı Ahvâl ve Tasvîr-i Efkâr"
  Ebuzer Karaaslan
- "Türk Aydınlarının Kemalizm'e Yönelik Değerlendirmelerinde Modernleşme ve Bağımlılık Teorilerinin Etkileri"
  Ekin Erdem & Yusuf Batuhan Altun
- "Ağrı Dağı'nın Teopolitiği: Nuh'un Gemisini Arama Çalışmalarının Arka Planındaki Dinsel ve Siyasal Hesaplar"
  Oğuz Bilge Güngördü
- "ABD'nin Uluslararası Askeri Müdahalelerinin Kamuoyundaki Algısal Yansımaları (1990-2023)"
  Mehmet Emir

İDRİS KÜÇÜKÖMER'İN TÜRKİYE SOLU ANALİZİNİ GÜNÜMÜZDE YENİDEN OKUMAK

Ahmet Salih İKİZ[1]

İdris Küçükömer özellikle 1960'lı yıllarda Sencer Divitcioğlu ve Doğan Avcıoğlu ile birlikte Türk entelektüel birikimine önemli katkıda bulunan akademisyenlerdendir. Kemalizm'e yönelik ve tek parti dönemine dair eleştirileri vardır. Ona göre Kemalizm özellikle onu izleyenler tarafından halktan kopuk ve tepeden inmeci bir yönetim sergilemiştir. Bu özünde önceki Osmanlı imparatorluğunda olduğu gibi Cumhuriyetin ilk yıllarında da tüm değişim ve ilerleme hareketlerinin topluma yukardan empoze edildiğini savunur. Türkiye'de Batılı manada sivil toplum oluşmamasının nedenlerini inceleyen çalışmaları alanında oldukça ileridir. "Türkiye'de sol sağdır sağ soldur" olarak dile getirdiği ve ülkemizde sağ ve sol kavramlarının Batı demokrasilerinden farklı eksende olduğunu savunduğu önermesi hala oldukça ses getirmektedir. Batı ülkelerinde demokrasi ve değişim taleplerinin uzun yıllar süresince halkn talepleri doğrultusunda gerçekleşmesi sol partilerin halkla bağını pekiştirirken ülkemizde bu değişim talepleri tam tersi yukardan aşağıya doğru olduğu için sol partiler halk ile kopuk bir görünüm sergilemişlerdir. Küçükömer 1973 yılında bu görüşlerini Milliyetçi Selamet Partisini demokrat olarak adlandırarak Ecevit'in bu siyasi hareket ile yaptığı koalisyonu olumlamıştır. 2002 sonrasında siyasal islam karşısında CHP yönetiminin tepeden inmeci ve indirgemeci azınlıklar, dini hürriyetler konusunda katı ve uzlaşmasız politik söylemleri oldukça uzun yıllar boyunca bu tezi doğrular niteliktedir. Liklik kavramını katı bir yorumlamaya yol açan bu ideolojik bakış benzer şekilde Avrupa Birliği ve Batı ülkelerine mesafeli bir duruş sergilemekteydi. Geniş halk kitleleri 1977 yılındaki seçim başarısı hariç CHP gibi toplumun periferisine hitap eden bu siyasi partiye hep mesafeli durmuşlardır. 2022 yılı sonrasında Cumhuriyet Halk Partisinde yerel yönetimlerde seçim başarısının ardından bu politik söylem (genel merkez etkisiyle olsa da) radikal bir şekilde değişmiştir. Parti yönetimi milliyetçi muhafazakâr kesimler ile iletişiminde ciddi bir mesafe kaydetmiştir. Bu ise İdris Küçükömerin elitist batıcı fakat batıya yabancılaşmış tepeden inmeci demokrat CHP tanımından uzaklaşmanın getirdiği bir başarı olsa gerektir. Bu çalışmada ilk olarak müteveffa İdris Küçükömerin Türk siyaset bilimindeki katkıları sıralanacak ardından yaptığı analizler Cumhuriyet Halk Partisindeki değişim ekseninde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *CHP, İdris Küçükömer, Türk Solu.*

[1] Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, ORCID: 000-0002-0233-8051.

TANZİMAT DEVRİ'NİN ÖRTÜK SİYASÎ MANİFESTO ÖRNEKLERİ OLARAK GAZETE MUKADDİMELERİ: TERCÜMÂN-I AHVÂL VE TASVÎR-İ EFKÂR

Ebuzer KARAASLAN[1]

Tanzimat Devri'nde yayın hayatına giren özel gazetelerin ilk sayılarında yer alan "mukaddime" adlı başyazılar, devrin siyasî havasına ışık tutmak bakımından incelenmeye değer, yorumlanmaya açık, mümbit içerikli makalelerdir. Bu çalışma, Tanzimat Devri'nde yayın hayatına giren ilk özel gazetelerden *Tercümân-ı Ahvâl* ile *Tasvîr-i Efkâr*'ın mukaddimelerini siyasî boyutlarıyla ele almaya çalışmak suretiyle söz konusu gazetelerin mahiyetine gömülü olduğunu ileri sürdüğü siyasî manifestoyu ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Veri toplama ve analiz tekniği olarak döküman incelemesine dayanan çalışma kapsamında bahse konu gazetelerin mukaddime metinlerinin analizi, dönemin tarihî ve siyasî meseleleriyle ilişkili olarak gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda söz konusu gazetelerin mukaddimelerini birlikte ele almayı zorunlu kılan temel husus ise iki metnin yazarının aynı kişi olmasıdır. Söz konusu şahsiyet, devrin önde gelen entelektüel simalarından İbrahim Şinasi'dir. Dolayısıyla söz konusu gazetelerin mukaddimelerde kendini gösteren kurucu siyasî misyonu, Şinasi'nin literatürde büyük ölçüde görmezden gelinen siyasî portresinden bağımsız bir biçimde ele almak mümkün değildir.

Tanzimat iktidarına muhalif Yeni Osmanlılar hareketinin entelektüel anlamda üstadı olarak gösterilen İbrahim Şinasi'nin gazeteciliği üzerine derinlemesine bir araştırma yapıldığında, kendisinin gazete kurup yayın faaliyetlerine girişmesinin arka planında, sahip olduğu siyasî saiklerin önemli bir rolünün olduğu fark edilmektedir. Söz konusu saikleri tek bir kategori altında özetlemek gerekirse en uygun başlık hükümete yönelik siyasî muhalefet olacaktır. Bâbıâli'nin uzun yıllar iktidarda kalan kudretli devlet adamlarından Mehmed Emin Âli Paşa ile bir münaferet ilişkisi bulunan Şinasi'nin, siyasî arenada bizatihi kendine dayanmak suretiyle hükümete muhalefet yürütebilecek bir konumdan ve imkândan mahrum olması, onun söz konusu muhalefeti gazete aracılığıyla yürütme düşüncesine sevk etmiş olmalıdır. Bu bağlamda *Tercümân-ı Ahvâl* ve *Tasvîr-i Efkâr*'ın mukaddimeleri, Şinasi'nin eleştirel tarzdaki gazeteciliğinin ilk işaretlerini taşımaktadır. Buna karşılık Tanzimat Devri yayıncılığında devleti ve onun nizamını eleştirme yasağı ile ağır cezai müeyyidelerle desteklenmiş etkin bir sansür mekanizması bulunduğundan, muhalif gazeteciliğin dolaylı ve incelikli bir dil gerektiğini, Şinasi'nin bu çerçevede Osmanlı İmparatorluğu'nda örtük eleştirel gazeteciliğin özgün bir örneğini oluşturduğunu ifade etmek gerekir.

Tercümân-ı Ahvâl mukaddimesinde konumuz açısından analiz edilmeye değer hususlardan ilki halkın, vatanının çıkarlarına dair fikir belirtme hakkının bulunduğu ifadesidir. İkinci husus, söz konusu ifadenin, medenî milletlerin "politika gazeteleri" örnek gösterilerek ispat edilmeye çalışılmasıdır. Üçüncüsü, Tanzimat'a yapılan belirgin ve güçlü atıfır. Bir başka husus, gayrimüslimlerin kendi dillerinde çıkardıkları gazetelerin tabi oldukları hukuktan daha serbest olduğu tespitidir. Son husus ise halkın kolaylıkla anlayabileceği bir gazete çıkarmak niyetinde olunduğu vurgusudur. *Tasvîr-i Efkâr*'ın mukaddimesinde konumuz açısından en önemli ifade ise her medenî halkın menfaatlerini temin etmek üzere ne denli zihnî meşguliyet içinde olduğunun, kendi "tercemân-ı efkârı" olan gazetelerinin dilinden belli olduğu vurgusudur. Bu bağlamda *Tercümân-ı Ahvâl*'in mukaddimesinde "gazetelerin, halkın sözcülüğünü yaptığı" yönündeki beyanın farklı kelimelerle *Tasvîr-i Efkâr*'ın mukaddimesinde yinelendiği fark edilmektedir. Ayrıca "tercemân-ı efkâr" ifadesindeki kelime oyunu dikkate alındığında, ilgili gazetelerin birbirinin devamı olduğunun ima edildiği anlaşılmaktadır. Son olarak *Tasvîr-i*

[1] Dr., İçişleri Bakanlığı, ORCID: 0000-0002-5623-4530.

Efkâr'ın henüz ilk sayısında, imparatorluğun siyasî rejimi ve içinde bulunduğu malî şartların dolaylı olarak eleştiri konusu olduğu haberler ile karşılaşılmaktadır. Her iki gazetedeki bu ve benzeri hususlar bir araya getirilip dönemin şartları ve Şinasi'nin siyasî portresiyle birlikte bir analize tabi tutulduğunda söz konusu mukaddimelerin, Tanzimat Devri'nde gazete üzerinden hükümete yönelik siyasî muhalefet gayretinin ilk (ve dolayısıyla örtük) işaretlerinden birini teşkil ettiği ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Tanzimat Devri, Tercümân-ı Ahvâl, Tasvîr-i Efkâr, İbrahim Şinasi, Siyasî Manifesto.*

TÜRK AYDINLARININ KEMALİZM'E YÖNELİK DEĞERLENDİRMELERİNDE MODERNLEŞME VE BAĞIMLILIK TEORİLERİNİN ETKİLERİ

Ekin ERDEM[1]
Yusuf Batuhan ALTUN[2]

II. Dünya Savaşı'nın sonundan 1970'li yıllara kadar uzanan zaman dilimi, siyaset bilimi ve sosyoloji çalışmalarında birbirini izleyen iki karşıt teorik yaklaşımın yükselişine tanıklık etmiştir. Bu yaklaşımlar, sırasıyla modernleşme ve bağımlılık teorileridir. Köklerini 18. Yüzyıl Aydınlanma düşüncesinden ve 19. Yüzyıl'daki klasik sosyoloji modellerinden alan modernleşme kuramı, Batı-dışı toplumların geleneksel düzenden moderniteye geçişlerini Batılı toplumlarının daha önce deneyimlemiş oldukları aşamaları örnek alan lineer bir evrimsel yaklaşımla ele almaktadır. Başlıca temsilcileri arasında Talcott Parsons, Daniel Lerner, W.W. Rostow, Seymour Martin Lipset ve Cyril E. Black gibi isimlerin yer aldığı bu yaklaşım, toplumların karşı karşıya oldukları temel karşıtlığın geleneksellik ve modernlik arasında olduğunu ileri sürmekte ve kalkınma ya da gelişme (development) olarak tanımlanan hedefin ancak geleneksel düzenin aşılması sayesinde mümkün olduğunu savunmaktadırlar. Modernleşme teorisinin temel varsayımlarına göre geleneksel ve modern toplumlar arasındaki temel farklılıklar ise kırsal bir demografik yapıya karşı kentlilik, tarımsal ekonomiye karşı endüstrileşme, durağan bir toplum düzenine karşı sosyal hareketlilik ve ortak değerlerin inanç yerine akıl esasları üzerine kurulması şeklinde sıralanabilir.

Buna karşılık, 1960'lı yılların ortalarından itibaren Andre Gunter Frank, Walter Rodney, Immaneul Wallerstein, Samir Amin ve Keith Griffin gibi düşünürler tarafından geliştirilen bağımlılık kuramı (dependency theory), Batı-dışı toplumların karşı karşıya oldukları kalkınma ya da gelişme sorununu modernleşme kuramcılarından hayli farklı biçimde ele alırlar. Bu ikinci yaklaşıma göre Batı-dışı toplumların karşı karşıya bulundukları temel dikotomi geleneksellik ve modernlik arasında değil, merkez ya da çevre (periferik) bir ülke olmak arasındadır. Zira bağımlılık kuramcılarının temel varsayımına göre "azgelişmiş" ya da "geri kalmış" olarak tanımlanan ülkelerin bu durumda olmalarının sebebi, geleneksel kültürlerinin değişime elverişli olmaması değil, kendilerinden daha önce modernleşmiş olan Batılı devletlerin (merkez ülkelerin) onların kaynaklarına el koyarak kendilerini geri bırakmış olmalarıdır.

Türkiye özelinde Kemalizm, bir yandan geleneksel bir toplumdan modern topluma geçiş, diğer yandan yarı-sömürge durumundaki bir imparatorluktan bağımsız bir ulus-devlet çıkarma amaçları bakımından iki rakip teorinin kesişme noktasında yer almaktadır. Kemalizm'in bir yandan yüzünü Batı'ya dönme, diğer yandan emperyalizmin boyunduruğundan kurtulma gibi iki temel sütuna dayanan programı, özellikle Soğuk Savaş döneminden itibaren Türk aydınlarının çalışmalarında modernleşme ve bağımlılık kuramlarının her ikisinden de doğrudan ya da dolaylı izler taşıyan etkiler bırakmıştır. Bununla beraber Türk aydınlarının Kemalizm karşısındaki tutumları günümüze kadar çoğu zaman olumlayıcılık ya da eleştirellik düzeyleri üzerinden ele alınmış, dolayısıyla iki boyutlu bir düşünce sistemi olan Kemalizm'in, farklı aydınların düşünce sistemlerinde hangi yönüyle olumlandığı ya da hangi yönüyle eleştirildiği yeterince aydınlatılamamıştır.

Bu çalışmanın temel araştırma sorusu Kemalizm'in ne olduğu değil, Cumhuriyet dönemi Türk aydınları tarafından nasıl algılandığıdır. Yöntem olarak açıklama yerine anlamayı temel alan yorumcu yaklaşım benimsenmiştir. Çalışmada öncelikle modernleşme ve bağımlılık kuramlarının başlıca temsilcileri ve tezleri ele alınacak, ardından Tarık Zafer Tunaya, Mümtaz

[1] Doç.Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6108-96-06.
[2] Yüksek Lisans Mezunu, İzmir Demokrasi Üniversitesi, ORCID: 0009-0001-4563-5267.

Turhan, Doğan Avcıoğlu, İdris Küçükömer, Niyazi Berkes, Ergun Özbudun ve Çağlar Keyder gibi aydınların eserlerinde Kemalizm'e yönelik değerlendirmelerinin modernleşme ve bağımlılık teorileriyle olan ilişkisi ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kemalizm, Modernleşme Teorisi, Bağımlılık Kuramı, Batılılaşma.*

AĞRI DAĞI'NIN TEOPOLİTİĞİ: NUH'UN GEMİSİNİ ARAMA ÇALIŞMALARININ ARKA PLANINDAKİ DİNSEL VE SİYASAL HESAPLAR

Oğuz Bilge GÜNGÖRDÜ[1]

Dünyada büyük bir tufan gerçekleştiği inancı, eski zamanlardan beri pek çok dinin ortak noktası olan bir konudur. Tevrat, İncil ve Kur'an'da tufana dair anlatımlar bulunmaktadır. Nuh'un Gemisi'nin tufan bittikten sonra hangi dağa oturduğuna dair farklı görüşler mevcuttur. Kitab-ı Mukaddes'te Nuh'un Gemisi'nin Ararat dağlarına oturduğu söylenir. Ağrı Dağı da Ararat olarak isimlendirilmektedir. Bu nedenle Nuh'un Gemisi'nin Ağrı Dağı'na oturduğu inancı Hıristiyanlar arasında yaygınlaşmıştır. Modern zamanlarda Nuh'un Gemisi'ni bulmak için Ağrı Dağı'na pek çok keşif seferi yapılmıştır. Söz konusu seferlerin ilki, Friedrich Parrot tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı, söz konusu keşif seferlerinin gerisindeki esas ajandaları ortaya koymaktır. Bunun için ikincil kaynak araştırması metoduna başvurulmuş ve Nuh'un Gemisi'ni arama gerekçesiyle yapılan araştırmalara dair bilgi veren eserler incelenmiştir. Nuh'un Gemisi'ni bulmak için Ağrı Dağı'nda yapılan araştırmalar incelendiğinde, iki temel ajandanın söz konusu olduğuna dair bulgulara rastlanmıştır: Kitab-ı Mukaddes'i ispatlayarak materyalizmi çökertmek ve Soğuk Savaş yıllarında Türk-Sovyet sınırında casusluk yapmak. Fundamentalist Hıristiyanlar, Nuh'un Gemisi'nin bulunması halinde Kitab-ı Mukaddes'in doğruluğunun kanıtlanacağını düşünürler. John Libi, James Irwin ve Ferdinand Navarra gibi fundamentalist kişiler, tufanın varlığının kanıtlanması halinde ateizmin ve ona dayalı paradigmalarının çökeceğini ileri sürmüşlerdir. Fundamentalistler arasında küresel bir tufan fikrinin, evrim teorisi üzerinden temellendirilen dünya tarihi algısını yıkacağını ileri sürenler olmuştur. Bazıları da, Ağrı Dağı'nda Nuh'un Gemisi'ni arayanlara Tanrı'nın çeşitli işaretler göstererek yardım ettiği görüşünü savunmuştur. Bu işaretler, rüyalar veya tesadüf gibi görünen olaylar şeklinde gerçekleşmektedir. Soğuk Savaş yıllarında Ağrı Dağı, Türk-Sovyet sınırında doğal bir gözlemevi durumundaydı. Bu nedenle burada yapılan bazı çalışmaların aslında Sovyetler'i gözetlemek için yapıldığı düşünülmektedir. Casus Kim Philby, Ağrı Dağı yakınlarındaki sınırda giriştiği espiyonaj faaliyetlerinden söz etmektedir. Ağrı Dağı'nda yapılan Nuh'un Gemisi araştırmaları, casusluk şüphesi nedeniyle Sovyetler Birliği'nin zaman zaman tepkisini çekmiştir. Türk ve Sovyet basınında söz konusu araştırmaların esas gayesi hakkında farklı yorumlar yapılmıştır. John Libi'nin Ağrı Dağı'nda yürüttüğü faaliyetlerinin esas amacının Sovyetler'in nükleer çalışmalarına dair ölçümler yapmak olduğu hususunda veriler mevcuttur.

Anahtar Kelimeler: *Nuh'un Gemisi, Ağrı Dağı, Fundamentalizm, Soğuk Savaş, Casusluk.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Avrasya Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0053-9570.

ABD'NİN ULUSLARARASI ASKERİ MÜDAHALELERİNİN KAMUOYUNDAKİ ALGISAL YANSIMALARI (1990-2023)

Mehmet EMİR[1]

Sovyetler Birliğinin dağılmasının ardından dünya çapında bir hegemona dönüşen ABD'nin karşısında ona meydan okuyabilecek büyük bir aktör olmamıştır. ABD'nin tek kutuplu dünya hakimiyeti bir nevi sert gücünü gösterme eylemine dönüşmüştür. Soğuk Savaş sonrasında geçen yirmi yılda dört devletler arası savaşa katılan ABD'nin bu eylemi kendi ulusal tarihinin %10'undan daha azına tekabül etmesine rağmen dahil olduğu toplam savaşların %25'inden fazlasına karşılık gelmiştir. ABD'nin Soğuk Savaşın bitişinden beri dahil olduğu hiçbir çatışma ya da savaş gerçekten bir varoluşsal tehdidi içermemiştir. Dünya çapında kendi politik tasarımına uymayan devletlere müdahale edebilmek için oluşturulmuş yapay tehditlerle meşru askeri güç kullanımı desteği sağlanmak istenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın sorunsalı icra edilen ABD operasyonlarının kamuoyundaki algısıdır. ABD'nin yapmış olduğu uluslararası askeri harekatların halkı nezdinde yeterince karşılık bulamadığı değerlendirilmektedir.

ABD'nin küresel hakimiyeti dört strateji çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Bu konuda en önemli unsur nükleer güce sahip olmaktır. Bunun yanında sindirme tarzı bombalama (Almanya, Japonya, Kore, Hindiçini), kimyasal silah (Vietnam) kullanımı ve ekonomik yaptırımlar (Küba, Irak, Yugoslavya, İran) uygulanmaktadır. Bütün yöntemleri uygulayan tek aktör ABD'dir. Bu yöntemlerin yanında uluslararası örgütlerde ABD'nin küresel seviyedeki tahakkümü için etkili bir şekilde kullanılmaktadır. 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından Afganistan, Irak, Libya ve Suriye gibi aktörlere askerî harekât düzenlenmiştir. NATO'nun bir üye ülkesine yapılmış saldırısına reaksiyon vermeyi amaçlayan 5. Maddesi tarihinde ilk ve tek olmak üzere ABD için yürürlüğe konulmuştur. NATO'ya en büyük mali desteği veren aktörün ABD olduğu dikkate alınırsa nihayetinde bu örgütün ABD çıkarlarıyla uyumlu stratejiler izlemesi de olağan bir durumdur. Bunun yanında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi politika yönüyle, Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası da ekonomi yönüyle diğer aktörlere karşı önemli birer tehdit unsuru olarak kullanılmaktadır.

İkinci Dünya Savaşından sonra ABD'nin uluslararası düzeninin ve emperyalizminin adı küreselleşme olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda 11 Eylül saldırıları da küreselleşme politikalarının bir gerekçesini teşkil etmiştir. İnsan hakları, demokrasi ve uluslararası terörle mücadele gibi söylemlerle icra edilen askeri harekatların tamamı aktörün çıkarlarını gerçekleştirmek için meşruiyet sağlamaya yöneliktir. Afganistan'da varoluşsal bir tehdit öznesi olarak tanımlanan Taliban'a yirmi yıl aradan sonra ülke yönetiminin yeniden teslim edilmesi, "kitle imha silahı var" söylemiyle işgal edilen ve bu söylemin gerçek dışı olduğu ortaya çıkan Irak operasyonu bu politikaya verilebilecek örneklerdir. Libya ve Suriye'de istikrarın bozulması ve güvenlik boşluğu diğer örneklerdir.

ABD'nin muazzam askeri gücüne ve harcamalarına rağmen halkın ABD Ordusuna güveni azalmıştır. Bununla beraber ABD Ordusunun küresel seviyede en iyi ordu olup olmadığına yönelik ise güven belirtisi değişkenlik göstermektedir. ABD'nin 11 Eylül saldırılarının ardından uluslararası terörle mücadele kapsamında başlattığı küresel savaş beklenen etkiyi yaratmamıştır. ABD'nin sonsuz savaşını başlatmasından beri küresel terör katlanarak artmıştır. ABD'nin bu eyleminin sonucunda milyonlarca insan olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Sonsuz savaş vizyonunun en azından 2050 yılına kadar devam edeceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *ABD, Askeri Güç, Uluslararası Müdahale, Savaş, Kamuoyu Algısı.*

[1] Dr., Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0003-3143-1439.

15:05 – 16:20	31. Oturum / 31st Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Ebru Birinci

Sivil Toplum ve Güç İlişkileri: Kültürel Temsilden Politik Katılıma

- "Suskunluk, Direnç, Sabotaj: Girişimci Bürokratın "Teneke" Romanındaki Serüveni Üzerine Tematik Bir Analiz"
  Muhammet Negiz
- "Yumuşak Güç Perspektifinden Holokost'un Film Sektöründe Temsili"
  Luey Kordi & Elif Yıldırım
- "Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllülük ve Gönüllü Yönetimi: Türkiye'de Gençlik Katılımı Perspektifi"
  Mine Gözübüyük-Tamer
- "Döngüsel Ekonominin Politik Ekonomisi: Sivil Özgürlükler Bir Katalizör Olabilir mi?"
  Umut Üzar

SUSKUNLUK, DİRENÇ, SABOTAJ: GİRİŞİMCİ BÜROKRATIN "TENEKE" ROMANINDAKİ SERÜVENİ ÜZERİNE TEMATİK BİR ANALİZ

Muhammet NEGİZ[1]

Yaşar Kemal'in kaleme aldığı *Teneke* adlı eser, 1954 tarihinde gazetelerde tefrika halinde yayımlanmış ve 1955'te de kitap olarak basılmıştır. Eserin 1965'te tiyatroya uyarlanan metni 1978'de okurların beğenisine sunulmuştur (Dündar, 2017). Akademik çevrelerin dikkatini çekmeyi başaran eser farklı bağlamlardaki araştırmaların konusu olmuştur (Dündar, 2017; Solak, 2018; Koçar ve Apaydın, 2019; Zamkı, 2022). Bu çalışma, Yaşar Kemal'in *Teneke* adlı romanını bürokratik girişimcilik bağlamında inceleyerek, girişimci bir bürokratın kamu yararını gözeten eylem ve hedeflerinin önüne çıkan engellerin edebi bir metin üzerinden nasıl temsil edildiğini analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Bürokratik girişimcilik, kamu sektöründe yenilik yapma, mevcut işleyişi sorgulama ve kamu hizmetlerinin kalitesini artırma amacıyla bireysel inisiyatif alan kamu görevlilerinin çabalarını ifade etmektedir. Lambright'a (1977) göre böyle bir girişimci, yeniliğin uygulanması için gerekli olan *benimseyenler, uygulayıcılar, hizmet alıcılar ve tedarikçilerden* oluşan bir ekibi bir araya getirerek uygulama sürecini başlatabilecektir (Tornatzky vd., 1980: 149). Bürokratik girişimciler, topluluklarında dinamik politika değişimini harekete geçiren aktörlerdir (Teske ve Schneider, 1994: 331). Literatürde bu tür çabaların karşılaştığı engeller; kurumsal statüko, siyasal müdahaleler, toplumsal direnç ve bürokratik hantallık gibi birçok başlık altında değerlendirilmiştir (Aktan, 2010; Teske ve Schneider, 1994). Bu çalışmada ise söz konusu engeller, Türk edebiyatının önemli metinlerinden biri olan *Teneke* üzerinden nitel bir analizle ortaya konulmaktadır.

Araştırmada, nitel veri analiz yöntemlerinden tematik analiz kullanılmış ve roman metni MAXQDA programı aracılığıyla sistematik biçimde incelenmiştir. Kodlama süreci açık kodlama tekniğiyle gerçekleştirilmiş, daha sonra bu kodlar belirli kategorilere ayrılarak temalar altında birleştirilmiştir. Kodlama, özellikle romanın ana karakterlerinden biri olan Kaymakam Fikret Irmaklı'nın girişimci nitelikteki davranışları ve bu davranışlara yönelik toplumsal ve kurumsal tepkiler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Kaymakamın girişimci eğilimleriyle çatışan kişi ve kurumlar arasındaki ilişki örüntüleri metin üzerinden çözümlenmiş ve bu çerçevede girişimci bürokratın karşılaştığı temel engeller belirlenmiştir.

Analiz sonucunda dört ana tema öne çıkmıştır: *kurumsal direnç, toplumsal suskunluk* ve *çıkar odaklı siyasal yapı ve caydırıcı güç mekanizmaları*. Kurumsal direnç, özellikle yerel bürokrasinin reform girişimlerine karşı geliştirdiği pasif direniş ve uygulama sabotesiyle kendini göstermektedir. Kaymakamın emirlerine uymayan veya uygulamaları bilinçli biçimde geciktiren memurlar, kurumsal yapının değişime karşı içsel direncini temsil etmektedir. Bu durum literatürde sıklıkla *"kurumsal sabotaj" (institutional sabotage)* ve *"kurumsal patinaj" (institutional inertia & path dependency)* kavramlarıyla açıklanmaktadır (Lewis, 1980; North, 1990).

İkinci olarak, *toplumsal suskunlu*k teması, yerel halkın feodal baskı düzeni ve korku kültürü altında edilgen bir konuma itilmesini yansıtmaktadır (Noelle-Neumann, 1984). Köylülerin ses çıkarmaktan imtina etmesi ve bürokratik düzenlemelere destek vermemesi, girişimci bürokratın sosyal meşruiyetini zayıflatmaktadır. Üçüncü olarak, *çıkar odaklı siyasal yapı*, çeltik ağaları ve yerel çıkar çevrelerinin kaymakamın uygulamalarına doğrudan veya dolaylı müdahaleleri üzerinden temsil edilmiştir. Bu durum, bürokratik girişimciliğin siyasal müdahaleler karşısında

[1]Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6939-7742.

nasıl sınırlanabildiğini göstermektedir. Dördüncü ve son olarak belirlenen *caydırıcı güç mekanizmaları* teması, çeltik ağalarının öncülüğünde, değişim girişimlerini engellemeye yönelik rüşvet, tehdit ve yıldırma gibi yaklaşımlara işaret etmektedir (Kemal, 1967).

Sonuç olarak, *Teneke* romanı, girişimci bir bürokratın karşılaştığı çok boyutlu engelleri edebi düzlemde temsil ederek, bürokratik girişimcilik ve reform süreçlerinin toplumsal, siyasal ve kurumsal bağlamda nasıl kuşatıldığını gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda çalışma, bürokratik girişimcilik literatürüne edebi metinler üzerinden katkı sunmakta ve kamu politikalarının sahadaki uygulanabilirliğine dair eleştirel bir perspektif geliştirmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Bürokratik Girişimcilik, Kurumsal Direnç, Nitel Analiz, Edebi Metin İncelemesi, Kamu Yönetimi.*

YUMUŞAK GÜÇ PERSPEKTİFİNDEN HOLOKOST'UN FİLM SEKTÖRÜNDE TEMSİLİ

Luey KORDİ[1]
Elif YILDIRIM[2]

Adolf Hitler'in 1936'da Almanya'da iktidara gelmesi ve 1939'da Polonya'yı işgal etmesiyle İkinci Dünya Savaşı başlamıştır. Hitler, iktidarı boyunca özellikle ari ırk politikası üzerinde durmuş ve bu doğrultuda Yahudilere yönelik soykırımla sonuçlanan ağır uygulamalar gerçekleştirmiştir. 1945'te Hitler'in intiharının ardından Almanya, müttefik devletlere teslim olmuş; savaşın sona ermesinden üç yıl sonra ise Yahudiler, İngiltere'nin desteğiyle Filistin topraklarında İsrail devletini kurmuştur. Hitler'in Yahudilere karşı uyguladığı Holokost ve toplama kampları, Soğuk Savaş dönemi (1945-1990) ve sonrasında sinema sektöründe sıkça işlenmeye başlanmıştır. Bu dönemde çekilen birçok film, Oscar gibi uluslararası prestijli ödüller kazanmıştır. Holokost'u konu alan bu filmler, İsrail'in uluslararası toplumda mağdur olarak algılanmasına katkı sağlamış ve İsrail'in Filistin'de uygulamış olduğu işgal politikalarının arka planda kalmasına neden olmuştur. Böylece, İsrail'in işgalci değil, mağdur bir devlet olarak görülmesi sağlanmıştır.

Bu çalışmada, Holokost ve toplama kamplarını konu alan on film (Piyanist, Schindler'in Listesi, Hayat Güzeldir, Kitap Hırsızı, Çizgili Pijamalı Çocuk, Kalpazanlar, Ölümün Soluğu, Numaralı, Anne Frank'ın Hatıra Defteri ve Kadersizlik) incelenmiştir. Söz konusu filmler, gerçek yaşam hikayelerine dayanmakta ve özellikle Auschwitz toplama kampı başta olmak üzere Nazi Almanyası'nın baskı ve katliam politikalarını ele almaktadır. Filmlerde anlatılan gerçek hayat hikayeleri ve içerik, nitel bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Literatür incelendiğinde, Holokost'un sinemadaki temsiliyle ilgili çalışmalar bulunsa da, bu temsillerin yumuşak güç bağlamında değerlendirilmesi konusunda önemli bir eksiklik olduğu görülmektedir. Bu nedenle, çalışmanın amacı Holokost'un film sektöründe işlenmesinin yumuşak güç literatürüne katkısını ortaya koymaktır.

Sonuç olarak, Holokost ve toplama kamplarının beyaz perdede ele alınış biçimi, Joseph Nye'nin "Bilgi çağındaki siyaset sadece kimin ordusunun kazandığıyla ilgili değil, aynı zamanda kimin hikayesinin kazandığıyla ilgilidir" (Nye, 2005) ifadesiyle de örtüşmektedir. İsrail, Filistin topraklarında askeri işgal politikası izlerken, uluslararası alanda mağdur olarak sunulması kamu diplomasisine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, bu filmlerin yönetmenlerinin çoğunlukla Yahudi kökenli ve İsrail dışında yaşamaları da dikkat çekicidir. Filistin'de yaşananlar ise, zaman zaman Auschwitz toplama kampındaki uygulamalara benzerlik göstermektedir. Bu nedenle, Filistin'deki olayların da sinemada daha fazla ve kapsamlı şekilde işlenmesi, uluslararası kamuoyunun farklı bakış açılarıyla bilgilendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yumuşak Güç, Kamu Diplomasisi, İsrail, Filistin, Holokost.*

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Yalova Üniversitesi, ORCID: 0009-0002-2550-868X.
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-9224-025X.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA GÖNÜLLÜLÜK VE GÖNÜLLÜ YÖNETİMİ: TÜRKİYE'DE GENÇLİK KATILIMI PERSPEKTİFİ

Mine GÖZÜBÜYÜK-TAMER[1]

Sivil toplum kuruluşlarında (STK) gönüllülük ve gönüllü yönetimi, demokratik katılım, toplumsal dayanışma ve sivil toplumun güçlenmesinde merkezi bir rol oynamaktadır. STK'ların kurumsallaşma ve profesyonelleşme düzeyi arttıkça, gönüllü yönetimine ilişkin sorunların niteliği de çeşitlenmektedir. Bu sorunlar; katılım, algı, bağlılık, yönetim ve yasal mevzuat başlıkları altında incelenebilir. Gönüllülerin temin edilmesi, kalıcılıklarının sağlanması, verimliliklerinin artırılması ve motivasyonlarının sürdürülmesi, yalnızca STK'ların etkili yönetimi ile değil, aynı zamanda tüm paydaşların katkı ve katılımını gerektiren çözümlerle mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda en kritik adım, STK'ların bir gönüllü vizyonu ve stratejisi oluşturması ve bunu sistematik biçimde uygulamaya koymasıdır. Bu yaklaşım, gönüllü yönetiminin daha profesyonel, sistematik ve bilimsel ölçütlerle yürütülmesini sağlayarak, sorunlara yönelik etkin ve güncel çözümler geliştirilmesine olanak tanımaktadır.

Gönüllülük, bireylerin topluma katkıda bulunmasını sağlayan evrensel bir olgu olarak, bireysel gelişim, sosyalleşme ve kariyer fırsatları sunarken, aynı zamanda toplumsal sorunlara çözüm üretme kapasitesini de desteklemektedir. Türkiye'de ise gönüllülük düzeyi hâlen düşük olup, gönüllü temini, motivasyonu, bağlılığı ve sürekliliği alanlarında ciddi zorluklar yaşanmaktadır. Dünya Bağışçılık Endeksi'ne göre (2021) Türkiye, gönüllülüğe ayrılan zaman açısından % 10'luk oran ile 99. sırada bulunmaktadır. Gönüllülük, özellikle gençler arasında geçici ve düzensiz bir faaliyet olarak algılanmakta; bu durum, gönüllülerin güvenilmez veya üzerine yatırım yapılamayacak kişiler olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır. Bu düşük genel gönüllülük düzeyi, STK'ların özellikle gençler arasında gönüllülük bilincini ve katılımını artırma ihtiyacını ortaya koymaktadır. Ayrıca, mevcut yasal düzenlemeler de STK'ların gönüllü yönetimini profesyonel biçimde yürütmesini sınırlamaktadır; 5510 sayılı Kanun kapsamında gönüllülerin zorunlu sigortalı sayılması, cezai yaptırımlar riskini artırmaktadır.

Bu bildiri, STK'larda gönüllü yönetimi ile ilgili güncel sorunları ve çözüm önerilerini literatür taraması ve güncel durum analizi çerçevesinde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, gönüllülüğün kapsamlı tanımı yapılacak; gönüllü yönetiminin aşamaları, gönüllü ihtiyacının belirlenmesi, temini, uyumlaştırılması, eğitimi, performans değerlendirmesi ve ödüllendirilmesi sistematik biçimde incelenecektir. Analizlerde genç katılımı özelinde örnekler sunularak, STK'ların gençleri süreçlere etkin şekilde dâhil etme stratejileri tartışılacaktır. Sorunların çözümü için önerilen stratejiler arasında gönüllülüğün kişisel gelişim ve sosyalleşme fırsatı olarak yeniden tanımlanması, gönüllülere yatırım yapılması, görünürlüklerinin artırılması, gönüllü dostu ortamın oluşturulması ve gönüllü çalışmanın yasallaştırılması yer almaktadır. Bu çerçevede, STK'ların gönüllü vizyon ve stratejisi oluşturması, gönüllü yönetiminde profesyonellik ve sürdürülebilirlik açısından temel bir adım olarak ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sivil Toplum, Gönüllülük, Gönüllü Yönetimi, Gençlik, Katılım.*

[1] Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-6362-7626.

DÖNGÜSEL EKONOMİNİN POLİTİK EKONOMİSİ: SİVİL ÖZGÜRLÜKLER BİR KATALİZÖR OLABİLİR Mİ?

Umut ÜZAR[1]

Döngüsel ekonomi (circular economy), son yıllarda sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesi açısından giderek daha fazla önem kazanan bir kavram haline gelmiştir. Genellikle kaynak verimliliği, atıkların azaltılması, yeniden kullanım ve geri dönüşüm gibi teknik boyutlarıyla ele alınan döngüsel ekonomi, çoğu çalışmada ekonomik ve teknolojik yönleriyle sınırlı kalmaktadır. Ancak döngüselliğin yalnızca teknik ve ekonomik bir mesele olmadığını, aynı zamanda siyasi ve kurumsal dinamiklerle de yakından ilişkili olduğunu vurgulamak gerekir. Bu bağlamda mevcut literatürde siyasi faktörlerin döngüsel ekonomiye etkisini ele alan çalışmaların sınırlı olması, önemli bir boşluk yaratmaktadır. Özellikle kurumsal kalite göstergeleri üzerinde yapılan az sayıda araştırma bulunsa da dernekleşme ve örgütlenme özgürlükleri gibi siyasi hakların döngüsel ekonomi üzerindeki rolü yeterince incelenmemiştir.

Bu çalışma, söz konusu boşluğu doldurmayı amaçlamakta ve döngüsel ekonominin siyasi belirleyicilerini analiz etmektedir. Çalışma, özellikle dernekleşme ve örgütlenme haklarının (Association and Organization Rights, AOR) döngüsel ekonominin gelişimi üzerindeki etkisini inceleyen öncü çalışma olma özelliğini taşımaktadır. Avrupa ülkeleri için yaklaşık 20 yılı kapsayan panel veri analizi aracılığıyla yürütülen araştırmada, AOR'un döngüsel ekonomiye geçiş sürecini kolaylaştırıp kolaylaştırmadığı sorgulanmıştır. Ayrıca gelir düzeyi ve ticari açıklık gibi önemli ekonomik olgular modele dahil edilmiştir. Böylece ihmal edilmiş değişken sorunun önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular, dernekleşme ve örgütlenme haklarının döngüsel ekonomiye geçişi anlamlı ve olumlu bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Bunun yanı sıra, gelir düzeyi ve ticari açıklık da döngüselliği destekleyen pozitif faktörler olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, döngüsel ekonominin başarısında siyasi özgürlüklerin ve kurumsal yapıların önemine dikkat çekmektedir. Bulgular, özellikle Avrupa bağlamında, siyasi hakların güçlendirilmesinin sürdürülebilirlik hedeflerinin gerçekleştirilmesi açısından bir "kazan-kazan" fırsatı sunduğunu ortaya koymaktadır. Küresel ölçekte ise, dernekleşme ve örgütlenme özgürlüklerinin geliştirilmesi, yalnızca demokratik değerlerin korunmasına değil, aynı zamanda daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir ekonomik yapının inşasına da katkı sağlayabilir. Bu nedenle politika yapıcıların döngüsel ekonomi stratejilerini oluştururken teknik ve ekonomik araçların yanı sıra siyasi ve kurumsal dinamikleri de göz önünde bulundurması kritik bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Döngüsel Ekonomi, Dernekleşme ve Örgütlenme Hakları, Politik Faktörler.*

[1] Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-3438-1422.

15:05 – 16:20	32. Oturum / 32nd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Ulaş Kutsi Çezik

Asia's Foreign Policy and Shifting Alliances

- "India: From Palestine Friends to 'almost' Israel's Ally in United Nations"
  Yücel Bulut

INDIA: FROM PALESTINE FRIENDS TO 'ALMOST' ISRAEL'S ALLY IN UNITED NATIONS

Yücel BULUT[1]

This paper examines India's evolving position on the Palestine–Israel question at the United Nations from 1947 to 2025, highlighting the political, ideological, and strategic transformations that shaped this trajectory. From independence until 2014, India— as a leading country of the Non-Aligned Movement (NAM)—maintained a firmly pro-Palestinian stance, grounded in Nehruvian principles of anti-colonialism and solidarity with oppressed peoples. India was also the first non-Arab and non-Muslim country to recognize the Palestine Liberation Organization (PLO), consistently supporting pro-Palestinian resolutions at the UN. This approach was reinforced both by India's foundational foreign policy orientation and by the influence of its large Muslim population. Until the end of the Cold War in 1992, India refrained from establishing formal ties with Israel, and even during the normalization era (1992–2014), New Delhi continued to vote in favor of Palestine in international forums.

However, since 2014, India's policies have shifted dramatically under the Bharatiya Janata Party (BJP) government. India increasingly abstains on resolutions critical of Israel, signaling a departure from its historic position. This paper argues that three main factors explain this transformation: (1) the ideological proximity between the BJP's Hindutva worldview and Israel's national security narrative; (2) the decreasing centrality of Palestine in the policies of Arab states with which India has strong interdependencies; and (3) expanding India–Israel cooperation in military, technological, and economic domains. Together, these developments have positioned India as an "almost" ally of Israel in international relations.

By tracing this historical shift, the study contributes to broader debates on the compartmentalization of foreign policy and the interplay between ideology and strategic pragmatism in shaping a rising power's international behavior. It also reflects on how India's changing stance resonates beyond South Asia, affecting its credibility in the Global South and its relations with Arab partners, while opening new avenues of alignment with Israel and Western states.

Keywords*: Palestine, India, Israel, United Nations, Vote.*

[1] Asst. Prof., Karadeniz Technical University, ORCID: 0000-0003-1225-5249.

15:05 – 16:20	33. Oturum / 33rd Session

Oturum Başkanı / Panel Chair: Mustafa Taha Durmuş

Uluslararası Hukukta Çevre: Hukuki Düzenlemeler ve Uygulamalar

- "Uluslararası Mahkemelerin Çevre Koruma ve Uluslararası Çevre Hukukunun Gelişimindeki Rolü"
  Abdulgazi Yıkıcı
- "Çevre Hakkının Korunmasında Uluslararası Yargı Organlarının Rolü"
  Hilal Yılmaz
- "Su Kıtlığı, Ekonomik Güvenlik ve Göç: Suya Dair Uluslararası Düzenlemelerin Etkinlik Analizi"
  Pınar Gedikkaya & Melek Özlem Ayas Cin

ULUSLARARASI MAHKEMELERİN ÇEVRE KORUMA VE ULUSLARARASI ÇEVRE HUKUKUNUN GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ

Abdulgazi YIKICI[1]

Çevrenin korunması ve mevcut ekolojik sorunların çözüme kavuşturulması, uluslararası gündemin öncelikli konuları arasında yer almaktadır. Özellikle yirminci yüzyılın ortalarından itibaren teknoloji, sanayi, nüfus ve kentleşmede yaşanan hızlı gelişmeler; üretim ve tüketim pratikleri aracılığıyla doğal kaynaklar üzerinde eşi benzeri görülmemiş bir baskı oluşturmuştur. Ekonomik büyümenin küresel ölçekte ve devletler arasında adeta bir yarış hâline gelmesi, doğal kaynakların gelişigüzel kullanılmasına yol açarak çevresel tahribatın boyutunu artırmıştır. Doğal kaynaklar üzerinde yerel veya bölgesel ölçekte yaşanan çekişme ve anlaşmazlıkların, bütünsellik ilkesi gereği tüm dünyayı etkileme potansiyeli taşıması; ekonomik gelişme ile çevre koruma arasında denge kurma yetki ve yeterliliğine sahip kurumlar olan mahkemelerin bu süreçte önemli bir rol üstlenmesine temel oluşturmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri ile Kanada'ya bağlı iki kasaba arasında yerel olarak başlayan ve zamanla bölgesel nitelikli bir çevresel uyuşmazlığa dönüşen "Trail Smelter Davası"nın "kirleten öder" (*polluter pays*) ve "sınır ötesi zarar" (*transboundary harm*) ilkelerinin ortaya çıkmasına aracılık etmesi, daha geniş etki alanına sahip uluslararası mahkemelerde çevre konusunda görülen davaları inceleme konusu yapmaya değer kılmaktadır. Buradan hareketle çalışmanın amacı; "Uluslararası Adalet Divanı" (*International Court of Justice*) ve "Uluslararası Deniz Hukuku Mahkemesi" (*International Tribunal for the Law of the Sea*) nezdinde görülen ve konusu çevre olan davalarda verilen kararların, çevre koruma ve uluslararası çevre hukukunun gelişimine katkılarını değerlendirmektir. Literatür incelemesi ve doküman analizi bağlamında yapılan incelemede, ilgili uluslararası mahkemelerde çevre konusuyla ilgili verilen kararların hem hukuki dayanakları hem de çevre koruma ile uluslararası çevre hukuku açısından taşıdığı önem irdelenmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda, uluslararası mahkemelerin davalarda verdikleri kararlar ve danışma talepleri kapsamında sundukları görüşlerin; egemen devletlerin ekolojik dengenin korunmasına yönelik tutumlarını değiştirip yeni bir bakış açısı benimsemesine, davalara taraf olmayan devletler açısından da bağlayıcı sonuçlar doğurmasına ve uluslararası çevre hukukunda "sınırlı/fayda odaklı kaygılar"dan "insanlığın ortak kaygıları"na doğru önemli bir evrilme yaşanmasına aracılık ettiği gözlemlenmiştir. Devletlerin davranışlarının değiştirilmesine dayanan ve proaktif bir yaklaşıma işaret eden bu dönüşümün, çevrede meydana gelen zararı düzeltmeye çalışmaktan daha etkili sonuçlar doğuracağı vurgulanmalıdır. Çok taraflı çevre anlaşmalarının bu dönüşüm süreciyle eş zamanlı gelişmesinin ise çevrenin maddi ve hukuksal boyutu açısından elde edilen kazanımların sürdürülebilirliğine önemli katkılar sağladığının altı çizilmelidir.

Anahtar Kelimeler: *Uluslararası Adalet Divanı, Uluslararası Deniz Hukuku Mahkemesi, Çevre Koruma, Uluslararası Çevre Hukuku.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-1230-1612.

ÇEVRE HAKKININ KORUNMASINDA ULUSLARARASI YARGI ORGANLARININ ROLÜ

Hilal YILMAZ[1]

İklim krizi neticesinde ortaya çıkan ekolojik bozulmaların ekonomiden tarıma, enerjiden toplumsal hayata kadar pek çok alanı derinden etkilemesi çevre hakkını uluslararası ölçekte tartışılır hale getirmiştir. Bu durum, çevre hakkını sadece çevre politikalarının bir unsuru olmaktan çıkarmış, uluslararası insan hakları hukukunun da konusu haline gelmesine yol açmıştır.

Çevre hakkı uluslararası hukukta ilk kez 1972 Stockholm Konferansı'nda "İnsanın onurlu ve iyi yaşam koşullarına sahip olma hakkı vardır ve bu, kaliteli bir çevreye erişimle mümkündür" ifadesiyle tanımlanmıştır. Stockholm Bildirgesi'nden günümüze kadar geçen süreçte çevre hakkı büyük ölçüde "tavsiye" ve "prensip" düzeyinde ele alınmış; bağlayıcı bir norm haline dönüşememiştir. Bununla birlikte 12 Nisan 2022'de "temiz, sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevre hakkı"nın Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi tarafından temel insan hakkı olarak tanınması, hem insan hakları hem çevre hukuku bağlamında tarihi bir dönüm noktası olmuştur.

Bu çalışma çevre hakkının korunmasında, uluslararası yargı organlarının mevcut ve potansiyel rollerini tarihsel süreçte meydana gelen gelişmeler bağlamında incelemektedir. Çalışmada öncelikle çevre hakkının tarihsel evrimi ele alınacak; ardından Uluslararası Adalet Divanı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Amerika İnsan Hakları Mahkemesi ile Afrika İnsan ve Halkların Hakları Mahkemesi gibi uluslararası yargı organlarının çevre hakkına ilişkin tutumları seçilmiş örnek davalar üzerinden değerlendirilecektir. Çalışmanın son bölümünde ise çevre hakkının uluslararası yargı mekanizmaları aracılığıyla güçlendirilmesi için öneriler geliştirilecektir. Sonuç olarak, çevre hakkının açık ve doğrudan yargısal olarak tanınması, devlet dışı aktörlerin (şirketler, ulusüstü kuruluşlar) hesap verebilirliğini sağlayacak yeni hukuksal normların oluşturulması, uluslararası yargı organlarının çevre uyuşmazlıklarında daha etkin ve bağlayıcı kararlar verebilmesi için kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi şeklinde çözüm önerileri sunulacaktır.

Bu çalışmada içerik analizi ve tarihsel-evrimsel yaklaşım yöntemleri birlikte kullanılacaktır. Çalışma, çevre hakkının uluslararası düzeydeki hukuki düzenlemeleri ve uluslararası yargı organlarının içtihatlarını esas almaktadır. Çalışma kapsamında sadece uluslararası düzenlemeler ve yargılamalar dikkate alındığından ulusal mevzuat ve yargı kararları kapsam dışı bırakılmıştır. Ayrıca çevre hakkı bu araştırma kapsamında çevresel bir hak olarak değil, temel bir insan hakkı olarak ele alınacaktır. Bu bağlamda özellikle Uluslararası Adalet Divanı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Amerika İnsan Hakları Mahkemesi ile Afrika İnsan ve Halkların Hakları Mahkemesi gibi uluslararası yargı organlarının çevre hakkına ilişkin tutumları incelenecektir. Bu çalışmanın özgün değeri, farklı yargı organlarının içtihatlarını tek bir analitik çerçevede karşılaştırmalı olarak inceleyerek çevre hakkının uluslararası hukukta nasıl temellendirildiğini ortaya koyması ve bu hakkın gelecekte daha etkin korunabilmesi için normatif ve kurumsal öneriler geliştirmesidir.

Anahtar Kelimeler: *Çevre Hakkı, Uluslararası Yargı Organları, İnsan Hakları, Uluslararası Hukuk.*

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, ORCID: 0009-0007-8650-4646.

SU KITLIĞI, EKONOMİK GÜVENLİK VE GÖÇ: SUYA DAİR ULUSLARARASI DÜZENLEMELERİN ETKİNLİK ANALİZİ

Pınar GEDİKKAYA[1]
Melek Özlem AYAS CİN[2]

Bu çalışma, küresel ölçekte derinleşen su kıtlığının, uluslararası düzende nasıl çerçevelendiğini ve bu çerçevenin ekonomik güvenlik ile göç olgusuyla nerelerde eklemlendiğini incelemektedir. Analizin odak noktası Birleşmiş Milletlere bağlı veya ilişkili çok taraflı düzenlemeler olarak belirlenmiştir. Özellikle Paris İklim Anlaşmasının su, uyum ve dayanıklılık boyutları; uluslararası alanda bağlayıcı nitelikteki suyla ilgili çok taraflı çevre anlaşmaları ve "bağlayıcı olmayan" girişimlerle beraber değerlendirilecek ve gelişmekte olan ülkeler için somut sonuç üreten (veya üretemeyen) mekanizmalar karşılaştırmalı olarak tartışılacaktır. Paris İklim Anlaşması'nın, küresel iklim yönetişiminin hukuki eksenini oluşturmakla birlikte; suya özgü hedef ve yükümlülükler koymadığı ve uyum (Adaptation) ve finans başlıkları üzerinden su-dayanıklılık politikalarını yönlendirdiği için çalışmanın kapsamı ile uyumlu olduğu belirlenmiştir.

Çalışma, suya doğrudan odaklanan bağlayıcı küresel bir anlaşmanın yokluğunu saptama ve bu süreçte sektörel ve/veya bölgesel araçların devrede olduğunu gösterme amacını taşımaktadır. BM Genel Kurulunca suyun hakkanyetli kullanımına ilişkin farklı tarihlerde, farklı düzeylerde ve farklı yöntemlerle girişimler gerçekleştirilse de bu süreçte alınan kararların çoğu bağlayıcı değildir ve uygulanabilirlikleri çoğunlukla ulusal mevzuatlarda yapılacak değişikliklere dayanmaktadır. Verilen taahhütlerin büyük bölümü için gönüllülük esastır ve bu taahhütler sayısal hedef içermemektedir. Bu durumun da "sonuç üretme" kapasitesi bakımından bir "sınırlılık" yarattığını söylemek mümkündür.

Uluslararası düzeyde su kıtlığını düzenleyen uygulamaların büyük ölçüde bağlayıcılığı sınırlı, gönüllü taahhütlere dayalı ve zayıf izleme-raporlama mekanizmalarıyla bezeli olması; koordinasyon ve finansman alanlarındaki eksikleri de derinleştirmiş ve su kıtlığı enerji arzı, gıda fiyatları ve tedarik zincirleri yoluyla ekonomik güvenlik üzerinde bir tehdit haline gelmiştir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki kırılgan altyapı, dar mali imkânlar ve sınırlı kurumsal kapasite, su şoklarının enflasyonist baskılar, gelir kayıpları ve istihdam daralması yoluyla toplumsal refahı hızla aşındırmasına neden olmuştur denilebilir. Bu bağlamda su kıtlığı, hem doğrudan (kuraklık, içme-kullanma suyu hizmetlerinde çöküş) hem de dolaylı (geçimlik tarımın zayıflaması, fiyat şokları, borçlanma baskısı) kanallardan yerinden edilmeyi tetikleyen güçlü bir itici faktöre dönüşmüştür. Ekonomik sıkıntıların suya erişim krizine eşlik ettiği durumlarda göç kararı daha hızlı ve geri dönüşsüz biçimde olgunlaşmaktadır. Hedef ülke veya şehir seçimi; hukuki erişim kanalları, iş gücü talebi, sosyal ağlar ve güvenlik algısıyla birlikte bireylerin maliyet-risk hesapları tarafından belirlenmektedir. Bu çok karmaşık yapı, su kıtlığının tek başına bir göç nedeni olabildiği gibi çoğunlukla ekonomik ve yönetişimsel kırılganlıklarla birleşme eğiliminde olduğunu da ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma iki aşamalı şu araştırma sorusuna yanıt aranmaktadır: Uluslararası çok taraflı düzenlemeler su kayıpları ve su kıtlığının önlenmesi için hangi hukuki ve kurumsal araçları sunmakta ve bu araçlar su kıtlığının enerji arzı, gıda fiyatları ve tedarik zincirleri üzerinden ortaya çıkan ekonomik güvenlik risklerini ve bunların tetiklediği yerinden edilme/göç dinamiklerini hangi ölçüde azaltmaktadır? Bu bağlamda özellikle Birleşmiş Milletler tarafından ortaya konan su kıtlığının önlenmesine ilişkin düzenlemeler incelenecek ve

[1] Prof. Dr., İstanbul Beykent Üniversitesi, ORCID:0000-0003-3416-9042.
[2] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Beykent Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-4594-5011.

çevre sorunlarına yönelik küresel iklim yönetişiminin için önemli bir metin olan Paris İklim Anlaşmasının su kıtlığına ilişkin doğrudan ve dolaylı hükümleri, uyum (adaptation) ve finansman sütunları üzerinden eleştirel olarak değerlendirilecektir. Ayrıca, doğrudan su kıtlığına odaklanan ve sonuç üreten (ölçülebilir hedef, izleme–raporlama ve uyum mekanizmaları içeren) bağlayıcı bir uluslararası anlaşma bulunup bulunmadığı tespit edilecek ve mevcut araçların özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından sonuç üretme kapasitesi analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Su Kıtlığı, Ekonomik Güvenlik, Göç, Paris İklim Anlaşması, Uluslararası Su Yönetişimi.*

KTÜ 1955

TÜBİTAK

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Uluslararası İlişkiler Bölümü

#polir25

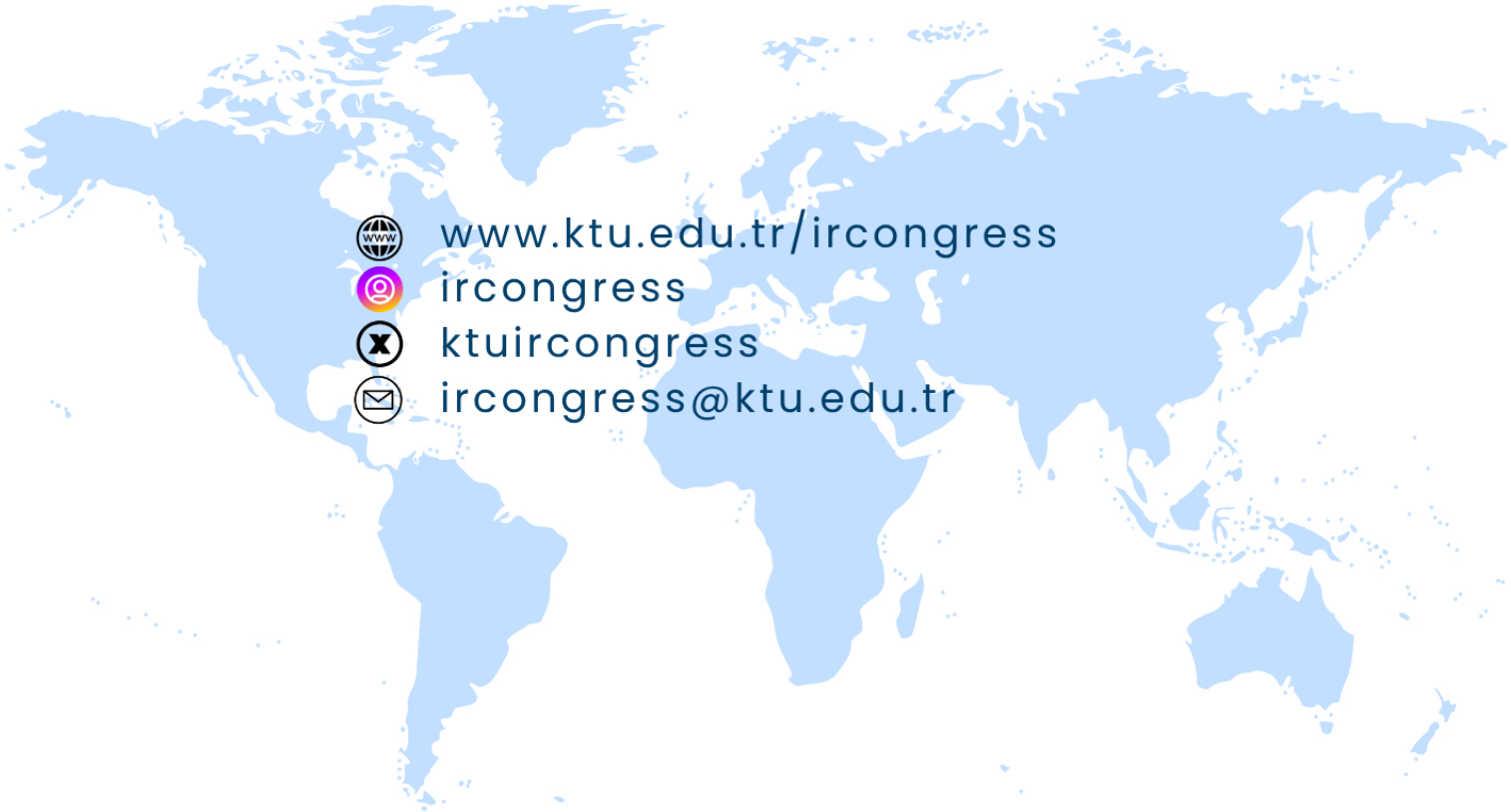

www.ktu.edu.tr/ircongress
ircongress
ktuircongress
ircongress@ktu.edu.tr